

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych Gminy Dąbrowa Górnicza

przygotowana zgodnie z Art. 10a.
Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r.
o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
z uwzględnieniem pkt. 1. Art. 10e.
Ustawy z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym

Spis treści

Miasto Dąbrowa Górnicza	5
Historia	5
Położenie	5
Sytuacja społeczna	6
Spółeczeństwo	6
<i>Demografia</i>	6
<i>Struktura społeczeństwa w dzielnicach</i>	9
Integracja i równe szanse	10
<i>Wykluczenie społeczne</i>	10
Zasoby mieszkaniowe gminy, w tym lokale z najmem socjalnym	15
<i>Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami</i>	24
<i>Przeciwdziałanie wykluczeniu rodzin</i>	29
<i>Przeciwdziałanie uzależnieniom</i>	34
<i>Dostępność infrastruktury publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami</i>	35
Jakość życia, bezpieczeństwo	38
<i>Wyniki badania jakości życia</i>	38
<i>Oferta czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, turystyka)</i>	42
<i>Zaplecze usługowe i rekreacyjne w dzielnicach</i>	51
<i>Rewitalizacja tkanki miejskiej</i>	54
<i>Bezpieczeństwo w mieście</i>	57
<i>Zdrowie i profilaktyka</i>	62
Sytuacja gospodarcza	67
Edukacja	67
Rynek pracy	73
Struktura rynku pracy	73
Oferta kształcenia dorosłych i pracowników	78
Potencjał i struktura gospodarcza	79
Aktywność inwestycyjna	90
Otoczenie wsparcia biznesu	91

Sytuacja przestrzenna	94
Planowanie przestrzenne	94
Studium i plany miejscowe.....	94
Powiązania w obszarze funkcjonalnym miasta	95
Dzielnice i mieszkalnictwo	101
Mobilność w mieście	113
Infrastruktura drogowa, w tym drogi rowerowe	113
Infrastruktura dla nowoczesnej mobilności	117
Transport zbiorowy	121
Ochrona środowiska	127
Ochrona klimatu i jakość powietrza	127
Zagrożenia hałasem	140
Pola elektromagnetyczne	142
Gospodarowanie wodami	143
Gospodarka wodno-ściekowa	148
Gleby.....	150
<i>Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów</i>	<i>151</i>
Zasoby przyrodnicze	154
Zagrożenia poważnymi awariami oraz zagrożenia związane z wystąpieniem sytuacji kryzysowych	161
Opieka nad zwierzętami	163
Zarządzanie miastem.....	163
Sytuacja finansowa miasta, źródła dochodów, struktura kosztów	163
Dąbrowa Górnicza z mieszkańcami i dla mieszkańców	169
Cyfrowe miasto	174
Poziom cyfryzacji usług publicznych.....	174
<i>Cyfrowa infrastruktura miejska – poziom zaawansowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie Miejskim, cyberbezpieczeństwa oraz miejskiej sieci szerokopasmowej.....</i>	<i>178</i>
Współpraca miasta z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami	181

Wstęp

Pierwotna wersja diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych Gminy Dąbrowa Górnicza została przygotowana w ramach procesu prac nad opracowaniem „Strategii Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2030” zgodnie z Art. 10a. Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z uwzględnieniem pkt. 1. art. 10e. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Zgodnie z założeniem, w roku 2024 dokument ten został aktualizowany o najnowsze dostępne dane statystyczne i informacje.

Niniejszy dokument zawiera informacje o sytuacji gminy w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym na podstawie dostępnych danych statystycznych, badań własnych, raportów branżowych i innych źródeł informacji.

Dokument uwzględnia również dane porównawcze dla gmin o podobnym profilu takich jak: Sosnowiec, Tychy, Rybnik, Jaworzno i Płock.

Informacja zawarte w diagnozie stanu, stanowią podstawę do przygotowania opisów stanu w dokumentach dziedzinowych. Wydziały merytoryczne oraz jednostki organizacyjne mogą zarówno skorzystać z informacji z tego dokumentu diagnostycznego jak i z dodatkowych informacji i danych stanowiących ich uzupełnienie. Zachęca się jednak, aby ograniczyć dublowanie prac nad zbieraniem danych podstawowych.

Jednostka koordynująca:

Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej

Anna Saltarska-Stachura

Tel.: 32 295 96 86

E-mail: asaltarska@dg.pl

Miasto Dąbrowa Górnicza

Historia

Początki gminy Dąbrowa Górnicza (pierwotnie Dąbrowa) sięgają do XVIII wieku, natomiast o jej poszczególnych osiedlach pierwsze zmianki w dokumentach historycznych pojawiły się już w XIII wieku. Na przełomie XVIII i XIX wieku Dąbrowa doświadczyła pierwszych inwestycji przemysłowych związanych z górnictwem i hutnictwem. Nowe osiedla i szkoły czyniły ówczesną gminę ważnym centrum edukacyjnym i technicznym w Zagłębiu. W 1916 roku gmina otrzymała prawa miejskie od władz austriackich, a w 1918 roku Rada Miejska postanowiła zmienić nazwę miasta z „Dąbrowa” na „Dąbrowa Górnicza”.

Budowa w latach '70 zeszłego wieku Kombinatu Metalurgicznego Huta Katowice, a następnie jego rozwój, miały ogromny wpływ na strukturę społeczną, gospodarczą i przestrzenną miasta i jego otoczenia. W 1996 roku ostatnia kopalnia – kopalnia „Paryż” – zakończyła swoją działalność. Dzięki Hucie Katowice (obecnie ArcelorMittal Poland) i Hucie Bankowa (obecnie Grupa Alchemia) miasto nie straciło swojego charakteru przemysłowego. Na początku XXI wieku dywersyfikacja struktury gospodarczej w kierunku przemysłu motoryzacyjnego, materiałów budowlanych i elektromaszynowego zapewniła miastu istotną pozycję gospodarczą w Zagłębiu. Pojawienie się w 1995 roku Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej (obecnie Akademia WSB) pozwoliło pozycjonować miasto jako dynamiczne centrum edukacji wyższej. Ludność w mieście zwiększyła się z około 6.000 mieszkańców w XVIII wieku do ponad 150.000 osób w 1982 roku, a następnie stopniowo malała do liczby poniżej 108.000 mieszkańców na koniec 2023 roku (wg danych Wydziału Spraw Obywatelskich).

Położenie

Dąbrowa Górnicza jest miastem na prawach powiatu, największym powierzchniowo miastem w województwie śląskim o powierzchni 18 873 ha (189 km²), położonym w Zagłębiu Dąbrowskim na Wyżynie Śląskiej, nad Czarną Przemszą i Białą Przemszą. Historycznie miasto zalicza się do obszaru Zagłębia Dąbrowskiego, do którego należą również: Sosnowiec, powiat będziński, powiat zawierciański, powiat myszkowski, powiat olkuski oraz gmina Ożarówiec.

Miasto graniczy z powiatem będzińskim (Będzin, gmina Psary, gmina Mierzęcice, Siewierz, Sławków), powiatem zawierciańskim (gmina Łazy), powiatem olkuskim w województwie małopolskim (gmina Klucze, gmina Bolesław) oraz z miastem Sosnowiec.

Miasto Dąbrowa Górnicza liczy 18 dzielnic: Mydlice, Śródmieście, Reden, Zielona-Pogoria, Gołonóg Północny, Gołonóg Południowy, Gołonóg Wschodni, Antoniów, Strzemieszycze Wielkie, Strzemieszycze Małe, Łosień, Łęka, Okradzionów, Błędów, Tucznawa-Bugaj-Sikorka, Ząbkowice, Ujejsce oraz Trzebiesławice.

Dąbrowa Górnicza położona jest w strefie klimatu umiarkowanego. Klimat miasta kształtują w przeważającej większości masy powietrza morskiego. Przeważają wiatry z kierunku

zachodniego i południowo-zachodniego. Miasto znajduje się w obrębie zlewni Przemszy w regionie wodnym Małej Wisły. Główne rzeki przepływające przez miasto to Przemsza i jej dopływ – Biała Przemsza. Sieć hydrograficzną uzupełniają ich liczne dopływy, przede wszystkim: Pogoria, Trzebyczka, Centuria, Biała, Bobrek i Strumień Błędowski. Na terenie miasta usytuowane są duże zbiorniki wodne (tzw. Pojezierze Dąbrowskie), kompleksy leśne i liczne obszary chronione.

Obecnie miasto stanowi część Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, w tym część metropolitalnego podregionu sosnowieckiego.

Sytuacja społeczna

Spółeczeństwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Spraw Obywatelskich.

Demografia

Miasto Dąbrowa Górnicza liczyło na koniec 2023 roku 107 728 mieszkańców (dane zgodnie z rejestrem mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy ponad 3 miesiące na 31 grudnia danego roku). Liczba ta różni się znacznie od danych odnośnie 2023 roku zaprezentowanych w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (113 460). Poniższa tabela zawiera dane porównawcze z okresu 2021-2023, których źródłem jest Bank Danych Lokalnych. Analiza 3 lat wykazuje, że w Dąbrowie Górniczej występuje większa procentowa tendencja spadkowa (procentowy spadek ilości mieszkańców - rok 2023 w porównaniu do roku 2021) niż w 3 miastach z przyjętej grupy porównawczej. W Sosnowcu oraz Płocku odnotowuje się wyższy niż w Dąbrowie Górniczej procentowy spadek liczby mieszkańców.

Tabela [1]. Liczba mieszkańców na dzień 31.12 w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej (wg miejsca zamieszkania)

Gmina	2021	2022	2023	2021-2023
Dąbrowa Górnicza	115 955	114 765	113 460	-2,15%
Jaworzno	88 267	87 552	86 812	-1,65%
Rybnik	132 923	131 744	130 887	-1,53%
Sosnowiec	191 676	189 178	187 115	-2,38%
Tychy	124 139	123 105	122 045	-1,69%
Płock	113 660	112 483	111 190	-2,17%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, dynamika – opracowanie własne

Oprócz migracji mieszkańców do gmin miejsko-wiejskich i wiejskich (zjawisko sub-urbanizacji i rozlewania się miasta po innych terenach miejskiego obszaru funkcjonalnego) oraz migracji osób młodych do innych metropolii w Polsce jak i za granicą po zakończeniu studiów, do

przyczyn spadku liczby mieszkańców można zaliczyć: spadek dzietności społeczeństwa, starzenie się społeczeństwa, wzrost ilości zgonów w wyniku pandemii oraz chorób cywilizacyjnych. Lata 2021-2023 charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym na 1 000 mieszkańców natomiast lata 2022-2023 ujemnym saldem migracji na 1 000 mieszkańców.

Tabela [2]. Liczba narodzin i zgonów oraz przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	2021			2022			2023		
	narodziny	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności	narodzin y	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności	narodziny	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	770	1 916	-9,84	600	1 609	-8,75	539	1537	-8,74
Sosnowiec	1 291	3 393	-10,90	1 168	2 947	-9,34	1 001	2 573	-8,35
Tychy	950	1 714	-6,13	881	1 408	-4,27	702	1 363	-5,39
Rybnik	1 082	1 847	-5,73	956	1 641	-5,18	861	1 367	- 3,85
Jaworzno	658	1 481	-9,27	593	1 262	-7,62	477	1 047	-6,54
Płock	840	1 694	-7,47	811	1 487	-5,97	654	1 394	--6,61

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jeśli chodzi o spadek liczby mieszkańców przez pryzmat ujemnego przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w 2023 roku, miasto Dąbrowa Górnicza (- 8,74 osób na 1 000 ludności) zajmowało w grupie porównawczej ostatnie miejsce – najgorszy wynik.

Tabela [3]. Saldo migracji ogółem i saldo migracji na 1 000 mieszkańców w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	2021		2022		2023	
	ogółem	na 1 000 ludności	ogółem	na 1 000 ludności	ogółem	na 1 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	-249	2,1	-202	-1,8	-297	-2,6
Sosnowiec	-906	-4,7	-649	-3,4	-533	-2,8
Tychy	-363	-2,9	-539	-4,4	-311	-2,5
Rybnik	-461	-3,5	-508	-3,8	-350	-2,7
Jaworzno	-184	-2,1	-68	-0,8	-159	-1,8
Płock	-531	-4,6	-447	-4,0	-471	-4,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny (Migracje na pobyt stały gminne (miasto, wieś)

W przypadku spadku liczby mieszkańców przez pryzmat salda migracji na 1 000 mieszkańców w 2023 roku, miasto Dąbrowa Górnicza (- 2,6 osób na 1 000 ludności) zajmowało w grupie porównawczej trzecie miejsce.

Tabela [4]. Struktura ludności, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)			ludność w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	18 426	18 124	17 641	65 622	64 474	63 364	31 907	32 167	32 455
Jaworzno	14 736	14 596	14 360	52 464	51 655	50 662	21 067	21 301	21 790
Rybnik	24 260	23 909	23 511	78 448	77 213	76 130	30 215	30 622	31 246
Sosnowiec	27 850	27 515	26 969	108 554	106 416	104 612	55 272	55 247	55 534
Tychy	22 000	21 700	21 201	70 778	69 465	68 567	31 361	31 940	32 277
Płock	18 860	18 683	18 281	65 250	64 132	63 018	29 550	29 668	29 891

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [5]: Struktura ludności, procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	ludność w wieku przedprodukcyjnym w %			ludność w wieku produkcyjnym w %			ludność w wieku poprodukcyjnym w %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	15,9	15,8	15,55	56,6	56,2	55,85	27,5	28	28,60
Jaworzno	16,7	16,7	16,54	59,4	59	58,36	23,9	24,3	25,10
Rybnik	18,3	18,1	17,96	59	58,6	58,16	22,7	23,2	23,87
Sosnowiec	14,5	14,5	14,41	56,6	56,3	55,91	28,8	29,2	29,68
Tychy	17,7	17,6	17,37	57	56,4	56,18	25,3	25,9	26,45
Płock	16,6	16,6	16,44	57,4	57	56,68	26	26,4	26,88

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mimo spadku liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w latach 2021-2023 o 785 osób, jej procentowy udział w liczbie mieszkańców ogółem utrzymuje się praktycznie na tym samym poziomie 15,55% (spadek 2021 – 2023 o ok. 0,35%). Natomiast spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym o 2 258 osób w latach 2021-2023 również był widoczny w procentowym udziale tej grupy mieszkańców w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych latach (spadek o ok. 0,75%). Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła w latach 2021-2023 o 548 osoby, a jej procentowy udział w liczbie mieszkańców ogółem wzrósł z 27,5% do 28,6%. Porównując dane z poszczególnych lat oraz dane w grupie porównawczej można wnioskować, że struktura ludności w poszczególnych miastach charakteryzuje się podobną nieznaczną dynamiką zmian.

Tabela [6] : Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2021, 2022 oraz 2023):

Gmina	ludność w wieku produkcyjnym			Dynamika
	2021	2022	2023	2021-2023
Dąbrowa Górnicza	65 622	64 474	63 364	-3,44
Jaworzno	52 464	51 655	50 662	-3,43
Rybnik	78 448	77 213	76 130	-2,95
Sosnowiec	108 554	106 416	104 612	-3,63
Tychy	70 778	69 465	68 567	-3,12
Płock	65 250	64 132	63 018	-3,42

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Dynamika – opracowanie własne

Liczba osób w wieku produkcyjnym spada w każdym z miast grupy porównawczej, a dynamika tego ruchu w Dąbrowie Górniczej jest jedną z najwyższych wśród tych miast i wynosi -3,44%. Cała dynamika wśród 6 miast znajduje się w zakresie od 2,95% do -3,63%.

Tabela [7] : Udział subpopulacji osób w wieku powyżej 80 lat (% wszystkich mieszkańców miasta) w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2019, 2020 oraz 2021):

Gmina	Udział subpopulacji osób w wieku powyżej 80 lat (% wszystkich mieszkańców)			Różnica
Miasto	2021	2022	2023	2022-2023
Dąbrowa Górnicza	4,21	4,14	4,21	+0,07%
Jaworzno	4,74	4,72	4,69	-0,03%
Płock	4,31	4,44	4,56	+0,12%
Rybnik	4,17	4,32	4,47	+0,15%
Sosnowiec	4,89	4,9	5,01	+0,11%
Tychy	4,01	4,05	4,12	+0,07%

Źródło : [Monitor rozwoju lokalnego](#), dynamika – opracowanie własne

Struktura społeczeństwa w dzielnicach

W lipcu 2024 r. Wydział Spraw Obywatelskich przygotował zestawienie danych obejmujące grupy wiekowe w poszczególnych dzielnicach.

Tabela [8]. Struktura ludności, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza i jego dzielnic

Dzielnica	ludność ogółem /pobyt stały/ 2023		ludność w wieku przedprodukcyjnym /pobyt stały/		ludność w wieku produkcyjnym /pobyt stały/		ludność w wieku poprodukcyjnym /pobyt stały/	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Dąbrowa Górnicza	106 160	100	16 068	15,14	57 594	54,25	32 498	30,61
Mydlice	13 283	12,51	1 927	14,5	6 679	50,28	4 677	35,21
Śródmieście	7 102	6,69	967	13,62	3 873	54,53	2 262	31,85
Reden	18 265	17,21	2 514	13,76	9 716	53,19	6 035	33,04
Zielona-	8 371	7,89	1 422	16,99	4 560	54,47	2 389	28,54

Pogoria								
Gołonóg Północny	10 717	10,1	1 557	14,53	5 728	53,45	3 432	32,02
Gołonóg Południowy	14 808	13,95	2 042	13,79	7 916	53,46	4 850	32,75
Gołonóg Wschodni	4 325	4,07	811	18,75	2 651	61,29	863	19,95
Antoniów	771	0,73	134	17,38	430	55,77	207	26,85
Strzemieszyce Wielkie	7 838	7,38	1 252	15,97	4 357	55,59	2 229	28,44
Strzemieszyce Małe	1 156	1,09	172	14,88	658	56,92	326	28,20
Łosień	1 389	1,31	224	16,13	769	55,36	396	28,51
Łęka	653	0,62	119	18,22	347	53,14	187	28,64
Okradzionów	1 145	1,08	187	16,33	630	55,02	328	28,65
Błędów	1 839	1,73	316	17,18	1032	56,12	491	26,70
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	2 037	1,92	341	16,74	1 136	55,77	560	27,49
Ząbkowice	9 250	8,71	1 539	16,64	5 265	56,92	2 446	26,44
Ujejsce	2 216	2,09	398	17,96	1 281	57,81	537	24,23
Trzebieśławice	995	0,94	145	14,57	565	56,78	285	28,64

Źródło: na podstawie danych ludności – **pobyt stały** - dostępnych w zasobach Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej – **5.07.2024 r.** (ludność w wieku przedprodukcyjnym- do 17 lat, w wieku produkcyjnym – mężczyźni 18-64, kobiety 18-59, w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni – 65+, kobiety – 60+).

Integracja i równe szanse

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia.

Wykluczenie społeczne

Miasto Dąbrowa Górnicza prowadzi kompleksową politykę społeczną skierowaną do wszystkich grup społeczeństwa, a zwłaszcza do grup o szczególnych potrzebach, w tym: do osób z niepełnosprawnością, osób starszych, osób i rodzin, które znalazły się w trudnych sytuacjach życiowych i nie są w stanie ich przezwyciężyć wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Kluczową rolę odgrywają: Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej oraz Powiatowy Urząd Pracy.

Realizując zapisy ustawy o pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje pomoc osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

Tabela [9]. Powody przyznania świadczeń przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej w danym roku

Zakres wsparcia	2021	2022	2023
Ubóstwo	776	634	669
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	103	96	118
Potrzeba ochrony macierzyństwa	62	49	60
Bezrobocie	464	341	365
Niepełnosprawność	597	515	528
Długotrwała lub ciężka choroba	384	315	373
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	316	244	270
Przemoc w rodzinie/przemoc domowa	19	14	14
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	26	21	31
Narkomania	2	3	4
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	23	14	19
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0
Zdarzenie losowe	4	3	1
Sytuacja kryzysowa	1	2	9
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Tabela [10]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021	2022	2023	2021-2023
Dąbrowa Górnicza	185	161	165	-10,81%
Sosnowiec	299	273	286	-4,35%
Tychy	211	199	207	-1,90%
Rybnik	248	222	205	-17,34%

Jaworzno	155	172	164	5,81%
Płock	424	371	342	-19,34%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w Dąbrowie Górniczej spadła w okresie 2021-2023 o 10,81%, z 185 osób w 2021 roku do 165 osób w 2023 roku.

Tabela [11]. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego

Gmina	ogółem				poniżej kryterium dochodowego				powyżej kryterium dochodowego			
	2022		2023		2022		2023		2022		2023	
Dąbrowa Górnicza	1 853	100%	1 884	100%	1 152	62,17%	1 173	62,26%	701	37,83%	711	37,74%
Sosnowiec	5 205	100%	5 378	100%	3 036	58,33%	2 999	55,76%	2 169	41,67%	2 379	44,24%
Tychy	2 458	100%	2 535	100%	2 444	99,43%	2 535	100%	14	0,57%	0	0%
Rybnik	2 940	100%	2 691	100%	1 741	59,22%	1 365	50,72%	1 199	40,78%	1 326	49,28%
Jaworzno	1 514	100%	1 430	100%	1 495	98,75%	1 430	100%	19	1,25%	0	0%
Płock	4 194	100%	3 832	100%	2 686	64,04%	2 298	59,97%	1 508	35,96%	1 534	40,03%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Począwszy od 1 stycznia 2022 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 776 zł, a dla osoby w rodzinie 600 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych w ramach Programu Rządowego "Posiłek w szkole i w domu". Ponad 62% osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Dąbrowie Górniczej w 2023 roku stanowiły osoby żyjące poniżej kryterium dochodowego.

Tabela [12]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego

Gmina	ogółem		poniżej kryterium dochodowego		powyżej kryterium dochodowego	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1 434	1 415	839	832	595	583
Jaworzno	1 297	1 232	1 283	1 232	14	0
Rybnik	1 929	1 758	1 174	931	755	827
Sosnowiec	3 941	3 995	2 127	2 091	1 814	1 904
Tychy	1 849	1 950	1 835	1 950	14	0
Płock	3 175	2 893	1 994	1 727	1 181	1 166

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej mogą mieć różne źródła dochodu. Wśród beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej w Dąbrowie Górniczej w 2023 roku - 21,55% stanowiły osoby posiadające emeryturę, zaś blisko 42% beneficjentów posiadało inne niezarobkowe źródło dochodu, a 5,51% rentę.

Tabela [13]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg głównego źródła dochodu ogółem

Nazwa	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg głównego źródła dochodu ogółem									
	utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	51	43	318	305	67	78	590	593	408	396
Jaworzno	3	0	5	0	4	0	3	0	1 283	1 232
Rybnik	271	261	236	236	58	66	885	818	479	377
Sosnowiec	329	364	808	773	362	379	1 642	1 740	800	740
Tychy	0	0	6	0	6	0	3	0	1 834	1 950
Płock	57	50	321	278	61	52	1 740	1 632	996	881

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny (brak danych dostępnych dla 2018 roku)¹

Tabela [14]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego i głównego źródła dochodu w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (poniżej kryterium dochodowego)

Gmina	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego i głównego źródła dochodu - poniżej kryterium dochodowego											
	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	839	832	38	28	12	13	1	2	415	435	373	354
Jaworzno	1 283	1 232	1	0	0	0	0	0	1	0	1 280	1 232
Rybnik	1 174	931	144	113	20	8	5	5	611	506	394	299
Sosnowiec	2 127	2 091	168	174	44	41	16	8	1 222	1 284	677	585
Tychy	1 835		0		0		0		1		1 834	
Płock	1 994	1 727	34	30	4	6	0	2	1 130	981	825	708

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

¹ Ze względu na zaokrąglenia danych estymowanych na poziomie gmin, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości "ogółem"

Tabela [15]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego i głównego źródła dochodu w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (powyżej kryterium dochodowego)

Gmina	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg głównego źródła dochodu powyżej kryterium dochodowego - <u>powyżej kryterium dochodowego</u>											
	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	595	583	13	15	306	292	66	76	175	158	35	42
Jaworzno	14	x	1	x	5	x	4	x	1	x	3	x
Rybnik	755	827	127	148	216	228	53	61	274	312	85	78
Sosnowiec	1 814	1 904	161	190	764	732	346	371	420	456	123	155
Tychy	14	x	0	x	6	x	6	x	2	x	0	x
Płock	1 181	1 166	23	20	317	272	61	50	610	651	171	173

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kategorii beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej żyjących powyżej kryterium dochodowego w Dąbrowie Górniczej w 2023 roku największą grupę stanowiły osoby posiadające emeryturę (50,09%, 292 osoby), zaś 27,10% (158 osób) stanowiły osoby posiadające inne niezarobkowe źródło dochodu, 2,57% (15 osób) osoby utrzymujące się z pracy, 13,04% (76 osób) posiadające rentę oraz 7,20% (42 osób) pozostaje na utrzymaniu.

Tabela [16]. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1,80%	1,6%	1,7%	2,60%	2,3%	2,6%	1,70%	1,4%	1,4%	1,80%	1,6%	1,6%
Sosnowiec	3,00%	2,7%	2,9%	5,00%	4,6%	5,1%	2,90%	2,6%	2,7%	2,20%	2,2%	2,1%
Tychy	2,10%	2,0%	2,1%	3,20%	2,8%	2,7%	1,70%	1,5%	1,6%	2,30%	2,4%	2,7%
Rybnik	2,50%	2,2%	2,0%	4,40%	4,2%	3,9%	2,30%	2,1%	1,8%	1,40%	1,1%	1,1%
Jaworzno	1,60%	1,7%	1,6%	1,60%	1,5%	1,4%	1,70%	1,9%	1,7%	1,30%	1,5%	1,6%
Płock	4,20%	3,7%	3,4%	6,20%	5,4%	5,1%	4,10%	3,6%	3,3%	3,30%	2,8%	2,7%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny,

Procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej w Dąbrowie Górniczej w stosunku do liczby mieszkańców wynosił w 2023 roku 1,7%.

Tabela [17]. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku - ogółem											
	ogółem			przedprodukcyjny			produkcyjny			poprodukcyjny		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	2 152	1 853	1 884	483	419	469	1 112	928	914	557	506	501
Jaworzno	1 379	1 514	1 430	234	217	198	880	982	885	265	315	347
Rybnik	3 310	2 940	2 691	1 063	1 011	933	1 841	1 596	1 407	406	333	351
Sosnowiec	5 757	5 205	5 378	1 389	1 264	1 383	3 128	2 745	2 829	1 240	1 196	1 167
Tychy	2 631	2 458	2 535	699	609	585	1 219	1 079	1 081	713	770	869
Płock	4 842	4 194	3 832	1 166	1 019	939	2 705	2 354	2 103	971	821	790

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej w 2023 roku stanowiły 48,51% całej grupy osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w mieście, zaś 24,89% osób w wieku przedprodukcyjnym a 26,59% osób w wieku poprodukcyjnym.

W 2023 r. z usług Dziennego Domu „Senior-Wigor” korzystało 145 osób, z usług Środowiskowego Domu Samopomocy 102 osoby, natomiast w Domu Pomocy Społecznej „Pod Dębem” na dzień 31.12.2023 r. przebywało ogółem 104 mieszkańców Dąbrowy Górniczej.

W 2023r. na terenie miasta funkcjonowały 3 placówki dla bezdomnych, zapewniające 74 miejsca noclegowe.

Zasoby mieszkaniowe gminy, w tym lokale z najmem socjalnym

W ramach polityki mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakłada się prowadzenie racjonalnej, a zarazem efektywnej polityki mieszkaniowej, zarówno w odniesieniu do zasobu mieszkaniowego gminy, jak i tworzenia warunków do rozwoju lokalnego rynku mieszkaniowego dla gospodarstw domowych o różnej sile nabywczej i różnej strukturze wiekowej.

Dążąc do stworzenia możliwie najatrakcyjniejszych warunków dla realizacji potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gmina w 2021 roku przystąpiła do Regionalnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. z siedzibą w Chorzowie. Trzy siedmiopiętrowe bloki, wybudowane w formule Towarzystwa Budownictwa Społecznego, staną w rejonie al. Zagłębia Dąbrowskiego, ul. Kwiatkowskiego i Krasickiego.

W budynkach znajdą się lokale o zróżnicowanych metrażach – od 31-metrowej kawalerki do przestronnego, czteropokojowego, niemal 90-metrowego mieszkania dla dużej rodziny. Łącznie będzie tam 168 mieszkań, po 56 w każdym budynku. Oddanie budynków do użytku planowane jest na 2026 r.

Dąbrowa Górnicza z liczbą 1 869 lokali w 2023 roku, na które obowiązywały umowy o najem, plasuje się na piątym miejscu w grupie porównawczej.

Zgodnie z danymi z wydziału merytorycznego na koniec 2023 roku najem socjalny dotyczył 885 lokali gminnych, w tym 277 lokali na które obowiązywały umowy o najem. Względem szacunkowej liczby przyjętej na rok 2023, ilość tych lokali jest większa. Widoczny jest wzrost względem 2022 roku o 14,34%. Wzrosła również liczba lokali przeznaczonych na pomieszczenia tymczasowe. W 2022 r. liczba pomieszczeń tymczasowych w zasobie gminy wynosiła 32, natomiast w 2023 roku - 35. Nie zmieniła się liczba mieszkań chronionych, która wynosi 4.

Tabela [18]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - lokale, na które obowiązywały umowy o najem

Gmina	lokale mieszkalne na które obowiązywały umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali [m ²]		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym [m ²]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1793	1 869	74 474	82 884	227	282	7 071	8 925
Sosnowiec	6 729	6 631	295 754	292 265	56	53	1559	1 446
Tychy	4507	4 471	193 329	192 942	472	314	15 563	10 317
Rybnik	4 284	3 309	191 961	152 930	428	180	16 865	7 248
Jaworzno	1 839	1 823	82 085	81 536	61	43	1 698	1 294
Płock	2 113	2 128	86 421	86 799	146	159	4 958	5 304

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [19]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - lokale, na które zawarto w roku sprawozdawczym umowy o najem

Gmina	lokale mieszkalne na które zawarto w roku sprawozdawczym umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali [m ²]		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym [m ²]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	202	305	6 925	16 345	124	189	3 797	5 848
Sosnowiec	378	512	16 605	22 619	50	48	1 409	1 299
Tychy	300	361	10 692	12 666	186	189	5 981	5 895
Rybnik	236	229	10 457	9 500	72	81	2 935	3 203
Jaworzno	123	129	4 379	4 848	60	43	1 619	1 255

Płock	173	176	6 866	6 245	74	88	2 599	2 835
-------	-----	-----	-------	-------	----	----	-------	-------

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [20]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - lokale, na które rozwiązano umowy o najem

Gmina	lokalne mieszkalne na które rozwiązano umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	87	229	2 783	7 935	56	134	1 646	3 994
Sosnowiec	558	610	24 346	26 108	56	51	1 581	1 412
Tychy	94	254	3 015	7 999	51	52	1 426	1 329
Rybnik	bd	233	bd	9 043	bd	101	bd	3 411
Jaworzno	18	92	687	5 397	1	38	15	912
Płock	225	161	9 232	5 867	79	75	2 788	2 489

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Według dostępnych danych, w 2023 roku 451 gospodarstw domowych było oczekujących na najem lokalu mieszkalnego, w tym 255 na najem socjalny lokali w tym 112 w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych. Sytuacja krytyczna związana z zapewnieniem lokali socjalnych gospodarstwom domowym objętym wyrokami eksmisyjnymi była bardziej wyraźna w Sosnowcu, Rybniku, Jaworznie i Płocku.

Tabela [21]. Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2023 roku

Gmina	lokalne mieszkalne (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokali	najem socjalny lokali, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	451	255	112	32
Sosnowiec	823	691	691	341
Tychy	104	64	38	3
Rybnik	520	394	260	81
Jaworzno	320	313	248	10
Płock	986	798	545	44

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [22]. Gospodarstwa domowe wpisane na listę oczekujących na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2023 roku

Gmina	lokale mieszkalne (z wyłączeniem lokalni zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokalni	najem socjalny lokalni, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	120	54	5	14
Sosnowiec	345	123	123	77
Tychy	175	71	21	21
Rybnik	142	133	67	44
Jaworzno	50	33	8	11
Płock	441	253	35	12

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [23]. Gospodarstwa domowe wykreślone z listy oczekujących na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2023 roku

Gmina	lokale mieszkalne (z wyłączeniem lokalni zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokalni	najem socjalny lokalni, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	128	100	80	23
Sosnowiec	334	87	66	66
Tychy	208	37	35	22
Rybnik	102	55	67	44
Jaworzno	35	17	15	2
Płock	178	82	57	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Określona Zarządzeniem Prezydenta Miasta, stawka bazowa czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego od 1 sierpnia 2015 r. nie uległa zmianie i wynosi 8,38 zł/miesiąc. Nie uległa zmianie również stawka czynszu za najem socjalny lokalu i tymczasowe pomieszczenie i wynosi 50% stawki najniższego czynszu obowiązującego w mieszkaniowym zasobie gminy, tj. 1,80 zł/m².

Ściągalność czynszu w 2023 r. wyniosła 94,84%. Uzyskany wynik jest wyższy o 5,84 punktu procentowego w porównaniu do roku 2022. Natomiast ściągalność czynszu z tytułu najmu socjalnego w 2023 roku wyniosła 55,08%, co daje wynik wyższy o 4,08 punktu procentowego w porównaniu do roku 2022.

W 2022 roku zawarto 49 umów o przystąpienie do Programu ułatwienia spłaty zadłużenia. W 2023 roku udzielono 38 pozwoleń dotyczących rozłożenia zaległości na raty.

Gmina Dąbrowa Górnicza realizuje również ustawowy obowiązek stosowania obniżek czynszów dla gorzej sytuowanych najemców w zasobie. Zgodnie z Uchwałą, z wnioskiem o obniżkę czynszu naliczonego według obowiązujących stawek mogą występować najemcy lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w przypadku, gdy stawka bazowa czynszu odpowiadać będzie co najmniej 2,5% wskaźnika przeliczeniowego kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych. W 2022 roku 20 osób skorzystało z obniżki czynszu. W porównaniu do roku wcześniejszego nastąpił spadek liczby korzystających o 16,66 %. W 2023 roku żaden najemca nie skorzystał z obniżenia stawki czynszowej, gdyż zgodnie z obowiązującą Uchwałą Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej najwyższa stawka czynszowa obowiązująca w zasobie gminy jest mniejsza niż stawka wynikająca z obliczenia 2,5% wartości odtworzeniowej budynku.

W 2022 roku sprzedano 59 lokali mieszkalnych, to o 52 lokale mniej niż w roku 2020. Sprzedaż lokali spadła o 58,42 %. W 2023 roku sprzedano 30 lokali mieszkalnych. Zbyciu podległa również nieruchomość gruntowa zabudowana, położona przy ul. Dąbrowskiego 20 w Dąbrowie Górniczej, która obejmowała 15 niewyodrębnionych lokali mieszkalnych. Zatem pożądana tendencja spadkowa została uzyskana. Zgodnie z założeniami wieloletniego programu liczba sprzedanych lokali mieszkalnych w latach 2023-2026 ma zostać ograniczona do 10 szt.

Według stanu na 31.12.2023 r. Gmina Dąbrowa Górnicza posiada do dyspozycji 2 941 lokali mieszkalnych w tym 35 pomieszczeń tymczasowych, z czego 1 311 lokali stanowi 100% własności gminy, 1 630 mieszkań w budynkach wspólnot mieszkaniowych i spółdzielniach mieszkaniowych. Obecnie Gmina dysponuje 885 mieszkaniem z najmem socjalnym.

Stan techniczny zasobu mieszkaniowego gminy na koniec 2023 r. to:

- 190 lokali mieszkalnych w bardzo dobrym stanie technicznym,
- 1 308 lokali mieszkalnych w dobrym stanie technicznym,
- 1 010 lokali w średnim stanie technicznym, 43 lokale mieszkalne w złym stanie technicznym.

W 2022 roku podpisano z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowę na dofinansowanie remontu i modernizacji mieszkań gminnych oraz na termomodernizację budynków mieszkalnych w rozbiu na 3 zadania:

- Modernizacja lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy-etap I (remont 23 lokali),
- Modernizacja lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy-etap I (remont 27 lokali),
- Przebudowa budynku z pomieszczeniami użytkowymi (4 lokale mieszkalne).

W 2023 roku w ramach realizacji zadań wynikających z podpisanych umów z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na dofinansowanie modernizacji zasobu mieszkaniowego gminy

wyremontowano 50 pustostanów. Dodatkowo 4 pustostany zastały wyremontowane w ramach umów z wykonawcami zewnętrznymi oraz 4 lokale zostały odnowione ze środków własnych Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych. Na koniec 2023 roku w zasobie mieszkaniowych gminy Dąbrowa Górnicza były 34 pustostany. W zasobie gminy znajdują się również mieszkania w budynkach nienadających się do zamieszkania, które zostaną docelowo zburzone. W roku 2023 nie wyburzono żadnego budynku.

Tabela [24]. Mieszkania niezamieszkane w zasobie gminy (pustostany) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2023 – bd)

Gmina	mieszkania		Powierzchnia [m ²]
	2020	2022	2022
Dąbrowa Górnicza	120	223	6 539
Sosnowiec	304	385	14 380
Tychy	114	195	6 699
Rybnik	377	461	17 791
Jaworzno	240	226	7 911
Płock	330	371	13 625

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny - Tabela aktualna, brak danych za lata kolejne

W Dąbrowie Górniczej przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego wypłaconego użytkownikom lokali wynosiła w 2023 roku 303 zł. Jak pokazują dane z tabeli, w pozostałych miastach grupy porównawczej przeciętna wysokość dodatku wahała się od 301,90 zł do aż 416,30 zł w Rybniku.

W 2023 roku wypłacono 2 527 dodatków mieszkaniowych dla najemców zasobu mieszkaniowego gminy.

Tabela [25]. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej.

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2023
Dąbrowa Górnicza	7 732	8 650	7 941	1 986 466	2 515 624	2 406 142	303,0
Sosnowiec	35 197	35 842	35 687	4 964 550	9 599 975	10 799 308	302,6
Tychy	15 010	16 489	16 889	4 181 199	4 592 679	5 098 558	301,9
Rybnik	13 951	14 457	14 876	4 172 181	5 071 609	6 193 290	416,3
Jaworzno	4 673	5 497	6 270	1 337 824	1 839 696	2 279 516	363,6
Płock	21 083	22 347	21 636	5 551 204	6 543 562	6 794 075	314,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [26]. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali gminnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2023
Dąbrowa Górnicza	2 447	2 895	2 527	715 120	968 029	857 103	339,2
Sosnowiec	16 790	15 787	15 445	445 285	4 518 093	4 988 466	323
Tychy	7 766	8 451	8 127	2 381 361	2 564 561	2 640 619	324,9
Rybnik	7 145	7 278	7 639	2 097 519	2 613 453	3 374 915	441,8
Jaworzno	2 092	2 377	2 797	684 965	914 498	1 152 326	412,0
Płock	5 494	5 638	5 775	1 648 179	1 931 992	2 125 643	368,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Integracja i aktywizacja osób starszych

Do kategorii osób w wieku poprodukcyjnym zalicza się mężczyzn - 65 lat i więcej oraz kobiety - 60 lat i więcej. Grupa wiekowa 60-69 lat (tj. kobiety 60-69 lat, mężczyźni 65-69 lat) stanowiła w 2023 roku 44,96% osób w wieku poprodukcyjnym (dla porównania w roku w 2021 – 49,80%, w 2022 – 47,68%), zaś grupa wiekowa 70-79 lat – 40,34% (2021 – 34,90%, 2022 - 37,54%), a grupa osób mających 80 lat i więcej – 15,64% (2021 – 15,30%, 2022 – 14,78%). W odniesieniu do wszystkich mieszkańców w mieście, grupa wiekowa 60-69 lat tj. kobiety 60-69 lat, mężczyźni 65-69 lat) stanowiła w 2023 roku 12,86% wszystkich mieszkańców, zaś grupa wiekowa 70-79 lat 11,54%, a grupa osób mających 80 lat i więcej 4,47 %.

Tabela [27]. Osoby w wieku poprodukcyjnym wg grup wiekowych, procentowy udział grup wiekowych w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym ogółem w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Osoby w wieku poprodukcyjnym ogółem			60-69 lat (kobiety 60+, mężczyźni 65+)			70-79 lat (kobiety i mężczyźni)			80 lat i więcej (kobiety i mężczyźni)		
	2022	2023	2023 [%]	2022	2023	2023 [%]	2022	2023	2023 [%]	2022	2023	2023 [%]
Dąbrowa Górnicza	32 167	32 455	100	15 338	14 591	44,96	12 074	13 093	40,34	4 755	5 075	15,64
Sosnowiec	55 247	55 534	100	24 314	23 128	41,65	21 662	23 029	41,47	9 271	9 377	16,89
Tychy	31 940	32 277	100	15 515	14 856	46,02	11 440	12 387	38,38	4 985	5 034	15,60
Rybnik	30 622	31 246	100	13 848	13 775	44,09	11 086	11 620	37,19	5 688	5 851	18,73
Jaworzno	21 301	21 790	100	9 684	9 819	45,06	7 487	7 897	36,24	4 130	4 074	18,70
Płock	29 668	29 891	100	12 480	12 041	40,28	11 440	12 775	42,74	4 996	5 075	16,98

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny oraz opracowanie własne na podstawie danych BDL

Miasto współpracuje ze specjalistycznymi placówkami i organizacjami pozarządowymi przy realizacji dedykowanych dla osób starszych działań opiekuńczych i integracyjnych.

Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębem” zapewnia miejsca dla 110 osób w pokojach 1 i 2 osobowych. Do Domu Pomocy Społecznej przyjmowane są osoby przewlekle somatycznie chore na podstawie decyzji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej. Dom świadczy mieszkańcom usługi bytowe, opiekuńcze i edukacyjne na poziomie obowiązujących standardów.

Dzienny Dom „Senior-WIGOR” w Dąbrowie Górniczej realizuje cele i zadania określone w przepisach ustawy o pomocy społecznej oraz przepisach wydanych na jej podstawie, a w szczególności świadczy usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. W 2023 roku 145 osób skorzystało z usług tego ośrodka realizowanych w jego głównej siedzibie i w dwóch filiach.

Środowiskowy Dom Samopomocy kieruje swoją ofertą do osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów umiejętności społecznych i treningów polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W 2023 r. z usług Środowiskowego Domu Samopomocy skorzystało 102 osoby, w tym 22 osób korzystało z powyższych usług w filii ŚDS.

Urząd Miejski, jego jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe podejmują wiele inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji seniorów, w tym m.in.:

- Dział ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych, będący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, realizuje zadania i organizuje działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, które ze względu na wiek, chorobę czy niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb polegające m.in: na przyznaniu usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych czy specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub kierowaniu do ośrodków wsparcia tj. do Dziennego Domu „SENIOR–WIGOR” lub do Środowiskowego Domu Samopomocy. Osoby starsze lub z niepełnosprawnościami, które ze względu na stan zdrowia wymagają całodobowej opieki zostają skierowane do odpowiadającym im potrzebom domów pomocy społecznej.
- Działalność Rady Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza, którą tworzą przedstawiciele środowiska osób starszych oraz reprezentanci podmiotów działających na rzecz środowiska senioralnego. Kluczowym celem działania 15-osobowej Rady jest

poprawa czynników środowiskowych i społecznych. Jej kluczowym zadaniem jest opiniowanie i inicjowanie przedsięwzięć lokalnej społeczności, by łatwiej reagować na potrzeby seniorów, ścisła współpraca z władzami miasta przy rozstrzyganiu o istotnych oczekiwaniach i potrzebach ludzi starszych.

- Kluby Seniora, będące jedną z najbardziej popularnych form organizowania się osób starszych. Skupiają one kilkunastoosobowe grupy osób starszych chcących spędzać ze sobą czas. Obecnie w Dąbrowie Górniczej jest ich 17. Działają przy organizacjach pozarządowych, Pałacu Kultury Zagłębia oraz dąbrowskich parafiach.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku działa przy Akademii Wyższej Szkoły Biznesu oraz działający przy PKZ Pałac Kultury Seniora.
- Inicjatywy organizacji pozarządowych takich jak „Seniorze, nie daj się oszukać” we współpracy z Komendą Miejską Policji, akcja „Bombka dla Seniora”, „Kartka dla Seniora”, „Dąbrowska Wigilia z dowozem”, „Śniadanie Wielkanocne dla potrzebujących”.
- Dyskusyjny Klub Książki działający przy Miejskiej Bibliotece Publicznej – zrzeszający międzypokoleniowo miłośników literatury.
- Działania podejmowane w ramach projektów: Włączeni w Miasto – aktywne działania seniorów w mieście, World Cafe – rozmowy przy kawie o budowaniu sieci seniorskiej, czy w latach poprzednich: Senior ReAktywacja – program poświęcony rewitalizacji Dąbrowy Górniczej, „Senior Sąsiad” – akcja pomocowa wśród seniorów, pomoc przy robieniu zakupów, wyprowadzania psa, itd.
- Dąbrowski Dzień Seniora ustanowiony na 15 czerwca – obchody tego dnia rozpoczynają się paradą seniorów, na których corocznie czeka mnóstwo atrakcji - występy artystów, poczęstunek, warsztaty, porady, strefy aktywności sportowej.
- Warsztaty umiejętności cyfrowych dla osób wykluczonych on-line.
- Akcja „Miejsce przyjazne seniorom”, której celem jest promowanie takich miejsc, w których seniorzy czują się bezpiecznie, swobodnie, są godnie traktowani i obsługiwani : restauracje, sklepy, apteki, instytucje kulturalne, edukacyjne, rekreacyjne, użyteczności publiczne.
- Punkt w Centrum Aktywności Obywatelskiej, gdzie wydawana jest „Ogólnopolska Karta Seniora”, przyznawana w ramach Programu Gmina Przyjazna Seniorom. Karta uprawnia do korzystania ze zniżek w określonych jednostkach i punktach komercyjnych, takich jak kina, salony fryzjerskie, punkty rehabilitacji zdrowotnej.
- Konsultacje medyczne z lekarzami o różnej specjalizacji (kardiolog, neurolog, diabetolog) organizowane przez wyspecjalizowane jednostki medyczne w mieście.

- Imprezy sportowe dedykowane seniorom, m.in. coroczny Turniej Bowlingowy inicjowany przez Dąbrowską Radę Seniorów, udział w olimpiadzie w łazach, Chorzowie.
- Potańcówka Międzypokoleniowa – letnia, cykliczna impreza organizowana we współpracy z Fabryką Pełną Życia.
- Liczne zniżki w jednostkach organizacyjnych miasta dla seniorów, czy specjalne karnety dla osób starszych np. na basen, saunę, grotę solną, fitness.
- Inicjatywa „Dąbrowski Bus dla Seniora” to oferta przewozowa dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej w wieku 60+. Zainteresowani mogą dojechać specjalnie przystosowanym busem do lekarza albo do urzędu. Aby skorzystać z transportu wystarczy taką potrzebę zgłosić z jednodniowym wyprzedzeniem.
- Program „Obiad dla Seniora” skierowany jest do mieszkańców Dąbrowy Górniczej, którzy ukończyli 60 rok życia. Seniorzy mogli skorzystać z oferty w wybranych dąbrowskich lokalach gastronomicznych. Posiłki były wydawane w ramach przydzielonego uczestnikom miesięcznego abonamentu w wysokości 200 zł.

Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami

W 2021 roku Uchwałą Nr XXXVII/709/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 grudnia 2021 roku został przyjęty „Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Dąbrowie Górniczej na lata 2022-2026”. Program jest dokumentem określającym kluczowe kierunki oddziaływania, zorientowane na jak najlepsze zaspokojenie potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich sferach życia. Jego celem jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami. Dokument jest także odpowiedzią na wyzwania, jakie stawia przed miastem ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Program definiuje cele, priorytety oraz działania, zwiększając możliwości zabezpieczenia optymalnych środków na podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami zarówno w budżecie miasta, jak również z dodatkowych środków pochodzących między innymi z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i środków Unii Europejskiej. Dokument ten zawiera szczegółową analizę sytuacji w Dąbrowie Górniczej. W niniejszej diagnozie stanu zostały ujęte niektóre dane przedstawiające ogólny obraz sytuacji w tej grupie mieszkańców.

W zakresie poprawy dostępu do usług zdrowotnych i działań profilaktycznych osób niepełnosprawnych poprzez wspieranie procesu leczenia i rehabilitacji szerokim poradnictwem specjalistów m.in: psychologów, terapeutów Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2023 r. udzielił 73 osobom niepełnosprawnym specjalistycznej pomocy, w tym: 35 osobom wsparcia psychologicznego, 17 osobom wsparcia terapeutycznego i 33 osobom porad prawnych.

Z danych pozyskanych z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w roku 2021 liczba osób korzystających z systemu wsparcia w Dąbrowie Górniczej wynosiła 2 019, w 2022 roku 2 033 a w roku 2023 odpowiednio 2504. W grupie tej jednoznacznie przeważają kobiety.²

Tabela [28]. Liczba i płeć osób z niepełnosprawnościami w Dąbrowie Górniczej. Dane dotyczące osób powyżej 16 roku życia, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w danym roku

Zakres	2021	2022	2023
Kobiety	1 077	1 108	1351
Mężczyźni	942	925	1153
Razem	2 019	2 033	2504
Kobiety [%]	53,34	54,50	53,95
Mężczyźni [%]	46,66	45,50	46,05
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Wśród osób z niepełnosprawnościami w mieście, ponad połowę stanowią osoby powyżej 60 roku życia. Łącznie z grupą osób po 40 roku życia (niemal co trzecia osoba z niepełnosprawnościami zarejestrowana w miejskim systemie) stanowią blisko 90% ogółu przedstawicieli tej grupy w Dąbrowie Górniczej. Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne obserwowane w ostatnich latach można przyjąć, że liczba osób z niepełnosprawnościami powyżej 60 roku życia będzie gwałtownie wzrastać.

Tabela [29]. Struktura wiekowa osób z niepełnosprawnościami. Zestawiane liczby dotyczą wydanych w danym roku orzeczeń

Zakres	2021	2022	2023
16-25	84	95	103
26-40	168	148	161
41-59	615	605	691
60 i więcej	1152	1185	1549
Razem	2019	2033	2504
16-25 [%]	4,16	4,67	4,11
26-40 [%]	8,32	7,28	6,43
41-59 [%]	30,46	29,76	27,60
60 i więcej [%]	57,05	58,29	61,86
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

² Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022 –2026, załącznik do uchwały Nr XXXVII/709/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 grudnia 2021 r.

Ponad 40 procent wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w Dąbrowie Górniczej, to orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym. Prawie co czwarta osoba posiada orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu lekkim, jedna trzecia to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Tabela [30]. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności

Zakres	2021	2022	2023
Znaczny	637	647	814
Umiarkowany	858	856	1123
Lekki	524	530	567
Razem	2019	2033	2504
Znaczny [%]	31,55	31,82	32,51
Umiarkowany [%]	42,50	42,11	44,85
Lekki [%]	25,95	26,07	22,64
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Jak wynika z danych dotyczących liczby wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego pozyskanych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dąbrowie Górniczej oraz Publicznej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Fundacji In Corpore najwięcej orzeczeń wydano w roku szkolnym 2023/2024 – 447. W roku szkolnym 2021/2022 było ich 384 a w roku szkolnym 2022/2023 liczba ta wynosiła 356.

Tabela [31]: Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego - dotyczy dzieci w wieku od 3 roku życia

Rok szkolny	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Liczba wydanych orzeczeń	384	356	447

Źródło: Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dąbrowie Górniczej oraz Publicznej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Fundacji In Corpore

W przypadku orzeczeń wydawanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dla osób do 16-tego roku życia kształtowała się na podobnym poziomie. W roku 2021 wydano 200 orzeczeń. W 2022 roku liczba ta spadła do 176, po czym w 2023 r. wzrosła do 299

Tabela [32]. Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnościami przed 16 rokiem życia

Rok	2021	2022	2023
Liczba wydanych orzeczeń	200	176	299

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Z danych pochodzących z Wydziału Oświaty Urzędu Miejskiego wynika, że w roku szkolnym 2021/2022 w publicznych placówkach oświatowych ogółem uczyło się 790 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, w kolejnym roku ilość dzieci z takim orzeczeniem wzrosła do 844. W roku szkolnym 2023/2024 uczniów posiadających takie orzeczenie było 913. Na przestrzeni trzech ostatnich lat widać systematyczny wzrost liczby uczniów i wychowanków przedszkoli, szkół i placówek ogólnodostępnych z orzeczeniem.

Tabela [33]. Liczba wychowanków i uczniów z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczących się w publicznych placówkach oświatowych działających na terenie miasta

Rok szkolny	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Ogółem	790	844	913
W tym w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych (z oddziałami integracyjnymi) bez szkół specjalnych	317	352	416

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we własnym zakresie i przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, ze środków własnych budżetu miasta jak i ze środków rządowych wdraża działania, w ramach których osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z: usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wsparcia asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, usług opieki wytchnieniowej. Wsparcie polega na zwiększaniu usamodzielniania się osób z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu w domu jak i na zewnątrz, w tym przy pomocy asystentów, którzy na prośbę danej osoby zapewniają dojazd do np.: pracy, szkoły, przychodni, gabinetu lekarskiego i rehabilitacyjnego, czy też do miejsc spędzenia czasu wolnego (kino, teatr, boisko sportowe, basen). Taka usługa jest realizowana, gdy asystent ma samochód lub osoba udostępnia swój samochód asystentowi, który posiada prawo jazdy, albo przy wykorzystaniu środków komunikacji miejskiej.

Zasoby miasta w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami, to:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Dzienny Dom „Senior-Wigor”,
- Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębem”,
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej,
- Wczesne wspomaganie rozwoju, GRW, rehabilitacja ruchu,
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Otwarte Serca”,

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Publiczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Fundacji In Corpore,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Organizacje pozarządowe działające w obszarze niepełnosprawności i pomocy społ.,
- Koordynator do spraw dostępności,
- Rzecznik Osób z Niepełnosprawnościami.

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych przyznawana jest w miejscu zamieszkania pomoc w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W roku 2023 tą formą pomocy objęto łącznie w całym mieście 301 osób (z czego 4 osoby skorzystały z więcej niż jednej formy pomocy usługowej), w tym:

- pomocą w formie usług opiekuńczych objętych było 284 osób (łącznie 43 643 godzin usług);
- pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych objęte były 13 osoby (łącznie 3 584,5 godzin usług);
- pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi objęto 4 osoby (łącznie 859 godzin usług).

W 2023 roku 1120 osób objęto rehabilitacją społeczną – 596 osób niepełnosprawnych wraz z niezbędnymi opiekunami skorzystało z turnusów rehabilitacyjnych, 432 osoby uzyskały dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, 91 osób uzyskało środki na likwidację barier, 1 osoba uzyskała dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego.

W 2023 roku w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” finansowanego ze środków PFRON z dofinansowań skorzystały łącznie 92 osoby niepełnosprawne, w tym w ramach Modułu I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową – 57 osób, w ramach Modułu II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym – 35 osób.

„Opieka wytchnieniowa” - edycja 2023

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej uczestniczył w realizacji Programu „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2023, finansowanego ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Program skierowany był do osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności
- osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi.

Głównym celem Programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych przez umożliwienie im uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie opieki wytchnieniowej. Z usług opieki wytchnieniowej skorzystało 90 osób, w tym 17 dzieci. Wykorzystano 13 600 godzin usług opieki wytchnieniowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej uczestniczył w realizacji Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” - edycja 2023, finansowanego ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Program skierowany był do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz do pełnoletnich osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionych. W ramach programu mieszkańcy Dąbrowy Górniczej otrzymali wsparcie Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. W 2023 r. ze wsparcia w ramach Programu skorzystały 134 osoby, w tym 106 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym, 17 osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym oraz 11 dzieci. Wykorzystano łącznie 38 710 godzin usług.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej uczestniczył w realizacji programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023. Program skierowany był dla osób w wieku 65 lat i więcej, które mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

Realizacja programu obejmowała swoim zakresem także II moduł "Program Teleopieki dla Mieszkańców Gminy Dąbrowa Górnicza na rok 2023", który miał na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych poprzez dostęp do tzw. "opieki na odległość".

Usługa "Opieki na odległość" w 2023 r. realizowana była przy wykorzystaniu 300 opasek tj. całodobowego monitoringu i udzielania natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa. Opaski bezpieczeństwa przekazywane były seniorom do użytkowania bezpłatnie, na podstawie złożonego wniosku o przystąpienie do programu wraz z oświadczeniem o potrzebie korzystania z "opieki na odległość". Z pomocy w ramach Programu w 2023r. skorzystało łącznie 314 osób.

Przeciwdziałanie wykluczeniu rodzin

Działania w zakresie poprawy jakości życia i funkcjonowania rodzin, w szczególności przejawiających deficyty opiekuńczo-wychowawcze oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikały z założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023. Swoim zakresem program obejmuje obszary takie jak:

- zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych rodziny poprzez wsparcie finansowe oraz rzeczowe (m.in. zaopatrzenie dzieci w artykuły szkolne i podręczniki w ramach rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna”, stypendia szkolne, wsparcie finansowe zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole oraz przedszkolu w ramach wieloletniego rządowego programu Posiłki w szkole i w domu na lata 2019 – 2023),
- wzmacnianie ról rodzicielskich oraz integracji rodziny poprzez wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. wsparcie asystenta rodziny, pomoc pracownika socjalnego, rozwój kompetencji wychowawczych i rodzicielskich, zajęcia edukacyjnoterapeutyczne dla rodziców, poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, organizowanie grup samopomocowych dla matek wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym promujących dobre praktyki rodzicielskie), W 2023 roku w realizacji programu: „Szkoła Rodzica” uczestniczyło 51 osób a programu „Będę lepszym rodzicem” - 4 osoby.
- przeciwdziałanie uzależnieniom (m.in. wsparcie specjalistyczne z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych środków psychoaktywnych, wsparcie specjalistyczne z zakresu uzależnień behawioralnych, rozmowy interwencyjno-motywuujące z osobami nadużywającymi alkoholu i członkami ich rodzin z opcją skierowania do Sądu Rejonowego wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, grupowe programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, działania na rzecz wspierania trzeźwości oraz abstynencji osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin), W 2023 roku w realizacji programu „Droga do trzeźwości” uczestniczyło 6 osób.
- wzmacnianie spójności rodziny poprzez zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia (m.in. wsparcie w sytuacji kryzysowej, bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie, mediacje rodzinne),
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (m.in. bezpłatne zajęcia wyrównawcze i językowe, wydawanie indywidualnych opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju oraz orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, wydawanie opinii dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce oraz trudnościami wynikającymi ze stanu zdrowia oraz zaburzeń i odchyłeń rozwojowych, prowadzenie badań przesiewowych słuchu, terapia indywidualna i grupowa dla dzieci z odroczonym obowiązkiem, zajęcia dotyczące efektywnego uczenia się, indywidualna terapia logopedyczna, terapia grupowa dla dzieci przejawiających problemy emocjonalne i dysfunkcje rozwojowe),
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych (m.in. objęcie dzieci opieką i wychowaniem w ramach placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, prowadzonych przez organizacje pozarządowe w oparciu o

dotacje z budżetu miasta, opieka i zajęcia w placówce wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, poradnictwo grupowe mające na celu pomoc dzieciom w dokonywaniu właściwych wyborów kierunku kształcenia i zawodu),

- promowanie i wspieranie uczniów zdolnych (m.in. organizowanie dodatkowych zajęć rozwijających dzieci zdolnych, stypendia za wyniki w nauce, wykonanie diagnozy i opinii odnośnie zdolności i predyspozycje dzieci zdolnych),
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zainteresowań oraz aktywności sportowej wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodzin (m.in. zajęcia pozalekcyjne, bezpłatne zajęcia artystyczno-kulturalne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, organizowanie półkolonii letnich i zimowych, dotacje dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w zakresie rozwoju i promocji sportu, turystyki i rekreacji wśród dzieci i młodzieży),
- wspieranie i promowanie modelu rodziny wielodzietnej (program "Dąbrowska Rodzinka.pl", w ramach którego Karta Dąbrowskiej Rodzinki.pl przyznawana jest rodzicom z dwojgiem dzieci oraz Karta Dąbrowskiej Rodzinki.pl PLUS przyznawana jest rodzinom wielodzietnym, zastępczym oraz rodzinom z dzieckiem niepełnosprawnym. Karty te uprawiają rodziny do korzystania z ulg na usługi świadczone przez Partnerów Programu).

Ważne jest wsparcie przy zapewnieniu opieki nad dziećmi do lat 3. W Dąbrowie Górniczej w 2023 r. 27% dzieci w wieku żłobkowym objętych było opieką.

Tabela [34]. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	dzieci w wieku do 3 lat ogółem			dzieci objęte opieką w żłobkach			odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	2501	2204	1 909	555	571	516	22,2	25,9	27,0
Sosnowiec	3975	3740	3 458	1097	1030	1 022	27,6	27,5	29,6
Tychy	3184	2852	2 544	816	793	767	25,6	27,8	30,1
Rybnik	3499	3250	2 900	449	501	475	12,8	15,4	16,4
Jaworzno	2147	1975	1 753	401	460	415	18,7	23,3	23,7
Płock	2760	2567	2 332	644	628	661	23,3	24,5	28,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [35]. Żłobki i kluby dziecięce w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	żłobki			kluby dziecięce		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	10	10	9	2	2	2
Sosnowiec	27	26	29	2	2	2

Tychy	25	23	24	0	0	0
Rybnik	11	11	12	1	2	2
Jaworzno	7	7	7	7	7	8
Płock	13	13	14	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [36]. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	żłobki			kluby dziecięce		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	577	578	557	38	43	43
Sosnowiec	1305	1308	1 367	32	40	40
Tychy	970	961	1 001	0	0	0
Rybnik	496	520	535	15	23	23
Jaworzno	313	319	319	158	158	172
Płock	738	748	700	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [37]. Dzieci przebywające w ciągu roku w żłobkach i klubach dziecięcych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2023 – bd)

Gmina	dzieci przebywające w ciągu roku ogółem (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi)		
	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	544	786	803
Sosnowiec	1705	1 961	1 736
Tychy	1169	1 295	1 280
Rybnik	497	734	791
Jaworzno	537	648	694
Płock	949	1 026	1 037

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [38]. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem			dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny			udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	953	783	585	1 985	1 646	1 252	1 852	1 525	1 161	10,0	8,3	6,5
Sosnowiec	1 764	1 538	1 259	3 905	3 357	2 775	3 686	3 179	2 640	13,2	11,5	9,7

Tychy	683	580	500	1 660	1 427	1 219	1 555	1 355	1 163	7,1	6,2	5,4
Rybnik	1 374	1 101	845	3 167	2 599	2 058	3 000	2 486	1 983	12,4	10,3	8,4
Jaworzno	780	661	535	1 712	1 497	1 178	1 625	1 423	1 117	11,0	9,7	7,7
Płock	1 760	1 447	1 182	3 472	2 913	2 398	3 232	2 717	2 226	17,1	14,5	12,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej 585 rodzin otrzymało w 2023 roku zasiłki rodzinne na dzieci, o 25,29% mniej niż w 2022 roku. Również w pozostałych miastach z grupy porównawczej liczba ta spadła znacznie. Niemniej jednak, ciągle 6,5% dzieci w grupie wiekowej do lat 17 jest objętych wsparciem w formie zasiłku rodzinnego.

Coraz więcej rodzin decyduje się na Kartę Dużej Rodziny, 2 187 rodzin w 2022 roku. Również 12 889 dzieci skorzystało ze świadczenia Dobry Start w 2023 roku.

Tabela [39]. Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2023 – bd)

Gmina	2020	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1 826	1932	2 187	bd
Sosnowiec	1 738	1 934	2 430	bd
Tychy	3 417	4 009	4 776	bd
Rybnik	3 853	4 333	5 510	bd
Jaworzno	1 763	1 934	2 408	bd
Płock	1 201	1 370	1 803	bd

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [40]. Świadczeń Dobry Start wypłacone w 2023 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenia Dobry Start w roku
Dąbrowa Górnicza	12 889
Jaworzno	10 149
Rybnik	16 586
Sosnowiec	19 486
Tychy	15 267
Płock	13 359

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Dąbrowa Górnicza na lata 2021–2025 oparty jest na następujących działaniach:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych, poradnictwo w zakresie wdrażania prawidłowych metod wychowawczych i wzmocnienia kompetencji rodziców, prelekcje z zakresu profilaktyki przemocy dla nauczycieli i rodziców uczniów);
- zwiększenie dostępności do profesjonalnej pomocy dla osób dotkniętych przemocą domową (udzielenie ofiarom przemocy schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, poradnictwo specjalistyczne, koordynacja prac powołanych grup diagnostyczno - pomocowych w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”, poradnictwo w ramach Miejskiego Telefonu Zaufania);
- zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową zmierzającą do powstrzymania przemocy (rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat konsekwencji stosowania przemocy i możliwości uzyskania pomocy oraz udziału w programie korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową);
- podniesienie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy domowej;

W ramach Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej udzielono wsparcia rodzinom zastępczym w zakresie specjalistycznej usługi psychologicznej, pedagogicznej i prawnej, zorganizowano szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe, udzielono wsparcia i pomocy wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą oraz prowadzono mieszkania chronione (od 01.11.2023 r. mieszkania treningowe). Dodatkowe działania wsparcia skierowane są do rodzin zastępczych oraz ich pełnoletnich wychowanków pozostających w pieczy zastępczej, w tym: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, usługi specjalistyczne dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a posiadających orzeczoną stopień niepełnosprawności, a także wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej objętych indywidualnym programem usamodzielnienia. W latach 2021 - 2023 kontynuowano realizację projektu "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19" współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przeciwdziałanie uzależnieniom

Polityka gminy w obszarze polityki społecznej związanej z zagrożeniami wynikającymi z problemów alkoholowych, narkomanii oraz innych uzależnień ukierunkowana jest na budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych i ich rodzin. Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii finansowane są z dochodów gminy z tytułu

opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Celem działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych objętych programem jest ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania środków psychoaktywnych, w tym alkoholu, środków odurzających, nowych substancji psychoaktywnych oraz z innych uzależnień, w tym behawioralnych.

Dostępność infrastruktury publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami

Na podstawie art. 14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411) w Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej wyznaczony został w 2020 roku Koordynator ds. dostępności. Do jego zadań należy wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miejski oraz jednostki organizacyjne miasta, przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz monitorowanie działalności Urzędu Miejskiego w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Od 2020 roku w Urzędzie zatrudniony jest tłumacz języka migowego. W obiektach użyteczności publicznej podjęto działania na rzecz architektonicznego i funkcjonalnego dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością, takie jak: podjazdy i platformy schodowe, dźwigi, pochylnie, windy, dostosowane toalety oraz parkingi.

W 2020 r. przeprowadzono audyty dostępności w budynkach użyteczności publicznej oraz przygotowano informację oraz film na portalu miejskim dotyczące działania instytucji w formie dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami. W 2021 r. przygotowano Raport o stanie zapewniania dostępności podmiotu publicznego dla Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej oraz wszystkich jednostek organizacyjnych miasta.

W kwietniu 2022 roku, czerwcu 2023 roku oraz wrześniu 2024 roku przeprowadzono badanie stanu dostępności miejskich jednostek.

Tabela [41]: Ocena poziomu dostępności budynków publicznych w zasobie gminnym w Dąbrowie Górniczej

Zakres	2022 rok			2023 rok			2024 rok		
	Tak	Nie	Brak odp.	Tak	Nie	Brak odp.	Tak	Nie	Brak odp.
Podmiot zapewnia w tym budynku (tych budynkach) wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne? (korytarze mają szerokość min. 1,2 m, schody wyposażone są w poręcze, zastosowano antypoślizgową nawierzchnię)	71	20	2	72	22	-	74	20	-
Podmiot zastosował w tym budynku (tych budynkach) rozwiązania architektoniczne, środki techniczne lub posiada zainstalowane urządzenia (schodolaz, winda, pochylnia), które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych	28	64	1	31	63	-	36	56	2

Wejście do budynku wolne jest od barier architektonicznych (zastosowano pochylnię dla wózków, brak schodów)	56	37	-	61	33	-	63	31	-
Podmiot zapewnia w tym budynku (tych budynkach) informację na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy? (w razie potrzeby pracownik pomoże dotrzeć do wybranego miejsca)	44	49	-	41	52	-	41	52	1
W budynku (budynkach) znajduje się toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	45	48	-	51	42	-	51	42	1
Podmiot umożliwia wstęp do tego budynku (tych budynków) osobie korzystającej z psa asystującego	78	14	-	86	8	-	86	8	-
Podmiot zapewnia w przypadku tego budynku (tych budynków) osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość ewakuacji lub uratowania w inny sposób? (czy istnieją aktualne procedury ewakuacji)	53	38	2	62	32	-	62	32	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych w kwietniu 2022 roku, czerwcu 2023 roku oraz wrześniu 2024 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

W tym samym badaniu oceniono dostępność cyfrową i dostępność informacyjno-komunikacyjną.

Tabela [42]: Ocena dostępności cyfrowej jednostek publicznych w Dąbrowie Górniczej

Zakres	2022 rok			2023 rok			2024 rok		
	Tak	Nie	Brak odp.	Tak	Nie	Brak odp.	Tak	Nie	Brak odp.
Podmiot posiada stronę internetową	92	1	-	94	0	-	92	-	-
Na stronie internetowej podmiotu zamieszczono deklarację dostępności	91	2	-	93	1	-	91	1	-
Zgodność z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (zgodna, częściowo zgodna, niezgodna)	31 Zgodna	61 Częścio wo zgodna	1 Niezg odna	34 Zgodna	59 Częścio wo zgodna	1 Niezg odna	28 Zgodna	63 Częścio wo zgodna	1 Niezg odna

Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci tekstu odczytywalnego maszynowo	42	-	-	46	-	-	39		
Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci nagrania treści w polskim języku migowym	2	-	-	2	-	-	1		
Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci informacji w tekście łatwym do czytania	52	-	-	49	-	-	53	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych w kwietniu 2022 roku, czerwcu 2023 roku oraz wrześniu 2024 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

Tabela [43]: Zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w jednostkach publicznych w Dąbrowie Górniczej

Zakres	2022	2023	2024
Kontakt telefoniczny	88	94	94
Kontakt korespondencyjny	89	91	94
Przesyłanie wiadomości tekstowych, w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów	63	58	55
Komunikacja audiowizualna, z tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych	35	30	35
Przesyłanie faksów	61	47	27
Wykorzystanie tłumacza języka migowego przez strony internetowe	2	5	-
Pomoc tłumacza języka migowego – kontakt osobisty	12	14	14
Posiadanie urządzeń lub środków technicznych wspomagających słyszenie do obsługi osób słabosłyszących, takich jak np. pętle indukcyjne, systemy FM, systemy na podczerwień (IR), systemy Bluetooth	3	5	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych w kwietniu 2022 roku, czerwcu 2023 roku oraz wrześniu 2024 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

Jakość życia, bezpieczeństwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów, Wydział Oświaty.

Wyniki badania jakości życia

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej przeprowadza cykliczne badania warunków życia i jakości usług publicznych. Badania zostały zrealizowane w 2014, 2016, 2018, 2021 i 2023 roku. Pomiary koncentrują się na czynnikach wpływających na jakość życia mieszkańców miasta oraz usługach realizowanych przez instytucje samorządowe. Celem każdego badania jest identyfikacja i określenie znaczenia różnych czynników warunkujących zrównoważony rozwój lokalny. Wyniki badań są wykorzystane w procesie planowania zrównoważonego rozwoju lokalnego.

Do badania w 2023 roku wylosowano 380 gospodarstw domowych (+155 gospodarstw w próbie rezerwowej).

Najważniejsze wnioski z badania:

- Prawie 3/4 mieszkańców miasta deklaruje generalne zadowolenie z faktu zamieszkiwania w Dąbrowie Górniczej. Przedstawiciele tylko niewielu ponad 1/4 gospodarstw domowych zadeklarowali chęć zmiany miejsca zamieszkania w przypadku pojawienia się takiej możliwości. Blisko 3/4 mieszkańców ocenia Dąbrowę Górniczą jako dobre miejsce do życia, a jedynie 5,6% jest przeciwnego zdania,
- Zadowolenie z miejsca zamieszkania ukształtowało na poziomie zbliżonym do średniej wartości z 2018 r. (nieco niższym niż w 2021 r.). Jednak ocena miasta jako miejsca do życia systematycznie wzrasta na przestrzeni analizowanych edycji badania,
- W postrzeganiu mieszkańców Dąbrowa jest umiarkowanie zamożnym miastem. Podobnie jak w poprzednich edycjach badania wysoka ocena zamożności miasta jest pozytywnie skorelowana z zadowoleniem z lokalnej jakości życia. Warto także zauważyć, że miasto jest obecnie (2023), częściej niż w 2021 r. oraz 2018 r, postrzegane jako zamożne,
- Oceny jakości życia w mieście pozostają skorelowane z sytuacją materialną gospodarstw domowych – respondenci w gospodarstwach zamożnych znacznie częściej deklarowali lepsze oceny życia w mieście,
- Ponad połowa mieszkańców (53,57%) potwierdza fakt zainteresowania sprawami miasta. Jest to wynik lepszy od uzyskanego w poprzedniej edycji badania, ale wciąż niższy niż w 2018 r. Dane wskazują przy tym, że mieszkańcy w porównaniu z 2021 rokiem stali się znacznie bardziej aktywni w budowaniu swojej wiedzy o działalności władz samorządowych: częściej poszukują takich informacji, częściej rozmawiają o sprawach miasta, częściej deklarują odwiedzanie strony internetowej urzędu, częściej sprawdzają plany, uchwały i inne dokumenty miejskie,

- Większe zainteresowanie sprawami miasta jest pozytywnie skorelowane z ocenami lokalnej jakości życia,
- Miesięcznik miejski „Przegląd Dąbrowski” wciąż stanowi istotne źródło pozyskiwania informacji, choć jego znaczenie systematycznie maleje (podobnie jak ogólnie znaczenie mediów lokalnych). Jako źródła informacji na tematy lokalne dużą rolę pełnią: ogłoszenia na klatkach schodowych, miejskie bilbordy oraz oficjalna strona Urzędu Miasta,
- Coraz większe znaczenie zyskuje profil Prezydenta Miasta na Facebooku oraz profil Urzędu Miejskiego,
- W porównaniu z dwoma poprzednimi edycjami badania wzrosła średnia ocena polityki informacyjnej prowadzonej przez władze miasta,
- Podobnie jak w poprzednich edycjach badania, w zestawieniu z wynikami odpowiedzi na pytanie o zainteresowanie sprawami miasta można wnioskować, że ci mieszkańcy którzy interesują się sprawami lokalnymi lepiej oceniają działania informacyjne samorządu od tych respondentów, którzy rzadziej zwracają uwagę na informacje lokalne,
- Potwierdzona zostały również stwierdzone wcześniej prawidłowości: pozytywna ocena polityki informacyjnej władz przekłada się na poczucie wpływu na sprawy lokalne oraz lepszą ocenę warunków i jakości życia w mieście,
- Ocena zaangażowania domowników badanych gospodarstw w życie miasta nadal jest niesatysfakcjonująca. Pomimo, że reprezentanci 18% gospodarstw domowych potwierdzają pełną aktywność w tym zakresie (najwyższy odsetek spośród analizowanych edycji), to wciąż udział gospodarstw domowych deklarujących, że „nikt z domowników na ogół nie uczestniczy aktywnie w życiu miasta” utrzymuje się na wysokim poziomie,
- Zaangażowanie mieszkańców w działalność organizacji społecznych, choć nieco wyższe niż w poprzednich edycjach badania, wciąż pozostaje stosunkowo niewielkie. Dane wskazują też na niewielkie zainteresowanie podejmowaniem działań na rzecz osiedla / najbliższej okolicy miejsca zamieszkania, choć również jest nieco wyższe niż w 2021 r,
- Dane wskazują, że mieszkańcy odczuwają wpływ na ważne decyzje podejmowane przez władze miasta. Oceny w tym zakresie są systematycznie rosną na przestrzeni analizowanych edycji badania,
- W porównaniu z 2021 r. oraz 2018 r. wzrosło społeczne przekonanie o życzliwym nastawieniu władz miejskich do inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców. Dane wskazują, że przekonania w tym zakresie są pozytywnie powiązane z oceną jakości życia w mieście,
- Mieszkańców Dąbrowy Górniczej nadal charakteryzuje relatywnie dość wysoki poziom nieufności społecznej. Obniża to poczucie jakości życia w mieście - oceny relacji społecznych w mieście (zgeneralizowane zaufanie społeczne) pozostają

skorelowane z ocenami jakości życia – im lepsze oceny tych relacji tym lepsze oceny lokalnej jakości życia,

- Należy jednak zdecydowanie podkreślić, że obserwowany poziom nieufności społecznej jest najniższy w porównaniu z poprzednimi edycjami badania. Może to świadczyć o pozytywnym wpływie działań integracyjnych, jakie są realizowane na terenie miasta, na stan relacji społecznych,
- Poziom bezpieczeństwa w miejscach publicznych mieszkańcy Dąbrowy Górniczej ocenili lepiej niż w 2021 r. oraz w 2018 r.,
- Ponownie zaobserwowano związek pomiędzy opiniami na temat bezpieczeństwa a ocenami jakości życia w mieście: im mniejsze owo poczucie tym niższa ocena jakości życia. Ponadto poczucie bezpieczeństwa w miejscach publicznych sprzyja zaangażowaniu w życie miasta. Mieszkańcy, którzy aktywnie uczestniczą w życiu miasta uważają przestrzeń publiczną jako bezpieczną),
- Praca urzędników zatrudnionych w Urzędzie Miasta zyskuje w oczach mieszkańców generalnie pozytywne oceny (lepsze zarówno w stosunku do 2021 roku jak i 2018 roku),
- Podkreślić należy, że faktyczne doświadczenie kontaktu z Urzędem poprawia oceny pracy urzędników i ich nastawienie do klientów załatwiających sprawy,
- Ocena pracy Urzędu Miasta jest zdecydowanie bardziej pozytywna wśród mieszkańców zainteresowanych sprawami lokalnymi – tym co dzieje się na terenie miasta,
- Ocenę Prezydenta Miasta, za jego działalność w obecnej kadencji są dość dobre – średnia ocen szkolnych wynosi 4,33. Jest to wyższa ocena zarówno w porównaniu z poprzednią edycją badania, jak i 2018 rokiem,
- Podobnie jak w poprzednich edycjach badania nieco gorsze od Prezydenta oceny zyskuje Rada Miasta. Podkreślić należy, że jest to zależność powszechna, występująca we wszystkich jednostkach w których prowadzone było podobne badanie: wyrazistość Rady i zrozumienie działań rad jest mniejsze w społeczeństwie niż widoczność działań lidera. Pomimo tego na przestrzeni trzech ostatnich edycji badania średnia ocena Rady Miasta wzrosła,
- Wśród środowiskowych aspektów życia w Dąbrowie Górniczej, podobnie jak w poprzednich edycjach badania, najgorsze oceny zyskuje czystość powietrza – choć podkreślić należy, że są one lepsze niż w 2018 r., ale nieco gorsze niż w 2021 r.,
- Mieszkańcy najwyżej ocenili obecność „Obecność przyrody w otoczeniu człowieka” (wyżej niż w dwóch poprzednich edycjach badania),
- „Możliwość segregacji śmieci”, „Odbiór śmieci z gospodarstw domowych” oraz „Estetyka budynków publicznych” uzyskały średnie wartości wyższe niż w poprzedniej edycji badania, ale były wciąż niższe niż w 2018r.,

- „Dbałość instytucji publicznych o stan środowiska Przyrodniczego”, „Czystość miejsc publicznych” oraz „Czystość środowiska naturalnego” zostały ocenione wyżej niż w dwóch poprzednich edycjach badania,
- „Jakość wody pitnej” oceniono gorzej niż w 2021 r., ale nieco lepiej niż w 2018 r.,
- W obszarze infrastruktury drogowej, transportu i bezpieczeństwa na drogach szczególnie złe oceny (podobnie jak w poprzednich edycjach badania) dotyczą jakości/stanu nawierzchni dróg i ulic oraz przepustowości głównych tras komunikacyjnych. Jednocześnie należy zauważyć, że oceny w tym zakresie są gorsze niż w poprzedniej edycji badania, a w przypadku przepustowości głównych tras komunikacyjnych również wobec 2018r.,
- Bardzo dobrze oceniana jest „Dostępność dróg rowerowych” – jest to najlepszy wynik spośród analizowanych lat,
- Oceny transportu zbiorowego (dostępność transportu zbiorowego, jakość komunikacji publicznej) – są niższe w porównaniu z dwoma ostatnimi falami badania (2021 i 2018),
- „Bezpieczeństwo na drogach” oraz „Utrzymanie dróg publicznych w zimie” uzyskały wyższe średnie oceny niż w poprzednich dwóch edycjach badania,
- Należy przede wszystkim zauważyć, że wielu mieszkańców nie orientuje się w działalności instytucji sektora edukacji i powstrzymało się od prezentacji ocen w tym zakresie („brak danych” lub „trudno powiedzieć”),
- Wszystkie prezentowane w ankiecie aspekty funkcjonowania sektora oświaty, ocenione zostały pozytywnie,
- Tylko w przypadku dostępności placów zabaw dla dzieci ocena była niższa niż w poprzedniej edycji badania. W pozostałych aspektach średnie oceny były wyższe wobec dwóch poprzednich edycji badania (2021 i 2018),
- Najlepiej oceniono „Działalność Młodzieżowego Ośrodka Pracy Twórczej”,
- W porównaniu z 2018 r. zdecydowanie poprawiła się między innymi ocena dostępności całorocznych klubów osiedlowych oraz świetlic środowiskowych, a także ocena dostępności różnych form ciekawego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
- Sfera rynku pracy i przedsiębiorczości zyskiwała w ocenie badanych pozytywne oceny. Warto jednocześnie przy tym podkreślić, że w przypadku dostępności miejsc pracy oraz wsparcia udzielanego przedsiębiorcom przez miasto były one wyższe niż w dwóch poprzednich edycjach badania. Natomiast w przypadku możliwości założenia własnego biznesu była nieco niższa niż w poprzedniej edycji badania, ale wyższa wobec 2018 roku,
- W badaniach odnotowano znaczną poprawę ocen działań z zakresu polityki społecznej realizowanych przez miejskie instytucje. Podkreślić jednak należy, że gospodarstwa gorzej sytuowane, podobnie jak w poprzednich falach badania, deklarowały w tym zakresie oceny niższe,

- Nadal negatywnie oceniana jest sfera opieki zdrowotnej - zarówno działalność szpitala i dostępność lekarzy specjalistów (choć w obydwu przypadkach nastąpiło zmniejszenie liczby negatywnych ocen w stosunku do dwóch poprzednich edycji badania),
- Działalność instytucji kultury, oferta sportowa i rekreacyjna jest w mieście oceniana bardzo dobrze,
- Spadek ocen nastąpił w obszarach: „Działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w raz z filiami” (spadek wobec 2018 roku) oraz „Jakość dróg dla pieszych w Pana(i) najbliższej okolicy” (spadek wobec 2021 roku),
- Jak zauważono to już w poprzednich edycjach badania, grupa najuboższych mieszkańców jest, przynajmniej w pewnym zakresie, wykluczona z możliwości korzystania z oferty kulturalnej, rozrywkowej i rekreacyjnej,
- Dane ponownie wskazują, że usługi publiczne realizowane w obszarze kultury, sportu i rekreacji przyczyniają się do poprawy postrzegania relacji społecznych w mieście (zwiększenia poziomu zaufania społecznego).

Oferta czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, turystyka)

Usługi czasu wolnego dostępne w miejscu zamieszkania odgrywają istotną rolę w ocenie jakości życia przez mieszkańców. Usługi te są oferowane zarówno przez podmioty publiczne jak i podmioty prywatne, które prowadzą działalność w obszarach PKD: I.55 zakwaterowanie, I.56 działalność usługowa związana z wyżywieniem, R.90 działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką, R.91 działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą, R.93 działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna.³ W Dąbrowie Górniczej na koniec 2023 roku aktywne było 565 podmiotów w obszarze usług czasu wolnego. Liczba ta jest znacznie mniejsza niż na przykład w Tychach (689 podmioty), Płocku (632 podmioty), Rybniku (839 podmioty), czy w Sosnowcu (1 013 podmioty).

Tabela [44]. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 aktywne w obszarze usług czasu wolnego w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Podmioty aktywne w obszarze usług czasu wolnego ogółem			Podmioty wpisane w dziale I.55 i I.56			Podmioty wpisane w dziale R.90, R.91 i R.93		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	590	573	565	418	401	395	172	172	170
Sosnowiec	1 001	1 015	1 013	673	680	675	328	335	338

³ Ze względu na zakres diagnozy, nieuwzględniony został dział R.92 działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi

Gmina	Podmioty aktywne w obszarze usług czasu wolnego ogółem			Podmioty wpisane w dziale I.55 i I.56			Podmioty wpisane w dziale R.90, R.91 i R.93		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Tychy	689	696	689	440	444	439	249	252	250
Rybnik	848	830	839	481	459	464	367	371	375
Jaworzno	415	422	411	261	261	255	154	161	156
Płock	610	614	632	317	326	335	293	288	297

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

O jakości życia w mieście świadczy liczba uczestników imprez kulturalnych i sportowych organizowanych przez jednostki podległe (Pałac Kultury Zagłębia, świetlice, Dom Kultury Żąbkowice, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Miejskie „Sztygarka” oraz Centrum Sportu i Rekreacji). W roku 2023 liczba imprez kulturalnych i sportowych zorganizowanych przez ww. instytucje wynosiła 11 150.

Fabryka Pełna Życia – nowe centrum Dąbrowy Górniczej jest jednym z najistotniejszych przedsięwzięć rozwojowych dla Dąbrowy Górniczej, regionu Zagłębia Dąbrowskiego oraz wschodniej części obszaru Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Pod koniec 2015 r. Gmina Dąbrowa Górnicza przejęła od Skarbu Państwa blisko 4-hektarowy, atrakcyjnie zlokalizowany teren. Od tego czasu celem miasta jest stworzenie otwartej przestrzeni publicznej, która stanie się nowym centrum.

Projekt od 2016 roku prowadzony jest w sposób kompleksowy i integrujący procesy przestrzenne, budowlane, infrastrukturalne i społeczne. Celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego (znajdującego się w śródmieściu Dąbrowy Górniczej - terenu po byłej fabryce obrabiarek „Defum”) i nadanie mu nowych funkcji. Fabryka Pełna Życia jest przykładem przemiany obszaru poprzemysłowego, bo FPŻ to: stworzenie głównej przestrzeni miejskiej z nowym zielonym rynkiem wewnątrz dawnych hal fabrycznych, „miasto w mieście” z wyraźnymi odniesieniami do historii Zagłębia Dąbrowskiego i układu dzielnic Dąbrowy Górniczej, obszar przyjazny pieszym, bez barier dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, łatwo dostępny dla rowerzystów i szczególnie przyciągający młodych ludzi. Fabryka Pełna Życia, już dziś, stanowi miejsce spotkań, odpoczynku, edukacji regionalnej, gdzie można obejrzeć film czy wystawę, napić się kawy czy zjeść coś dobrego. Na terenie Fabryki Pełnej Życia znajduje się także ogród społeczny, stacja rowerów metropolitalnych czy w niedalekiej odległości, niedawno odświeżony Dworzec PKP z centrum przesiadkowym, dzięki czemu dotarcie na wydarzenia nie stanowi żadnego problemu. Rok 2024 był już piątym sezonem, w którym Fabryka Pełna Życia przygotowała dla mieszkańców kompleksową ofertę obejmującą działania kulturalne, rekreacyjne, rozrywkowe, a także

propozycje kulinarne. Przez 5 lat w FPŻ odbyło się niemal 1000 różnych przedsięwzięć muzycznych, kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i społecznych. Na terenie Fabryki Pełnej Życia odbyły się m.in.: Finał WOŚP, koncerty dzieci MOPT, spotkanie z historią w ramach Dąbrowskiego Jarmarku Staroci, Food Fest, Dębowy Maj Festiwal, Święto Pracy w Fabryce, spotkanie w ramach Klubu Myśli Ekologicznej, Zagłębiowski Kompas – gra miejska dla szkół, Spotkajmy się koncertowo, Dąbrowskie Targi Pracy, Festiwal Empatii, Dzień Seniora z Pałacem Kultury Zagłębia, Industriada z Muzeum Szttygarka, potańcówka międzypokoleniowa, warsztaty dla dzieci oraz wiele wydarzeń muzycznych np. „Spotkajmy się – koncertowo!” czy cyklu występów lokalnej sceny dj-skiej. To tu organizowane są treningi rekreacyjne, wystawiane spektakle teatralne oraz wyświetlane filmy w ramach Letniego Kina Plenerowego oraz wydarzenia i aktywności realizowane z grantów projektu „Aktywne dzielnice”. Fabryka Pełna Życia była również współorganizatorem Forum Praktyków Partycypacji, cyklicznego wydarzenia przeznaczone dla osób aktywnie zaangażowanych w tematykę partycypacji obywatelskiej. W trakcie Forum odbyła się prezentacja projektu: „Fabryka Pełna Życia – z mieszkańcami, dla mieszkańców”, krótka historia tego, jak powstawał projekt, jak był konsultowany z mieszkańcami, jak jest realizowany i jaki może być w przyszłości.

Na terenie FPŻ odbyły się również spotkania biznesowe takie jak : Business Meet Up (największe w regionie spotkania dla przedsiębiorców poświęcone budowaniu dobrych relacji i rozwojowi firm), spotkania Zagłębia Kobiet Przedsiębiorczych, Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach.

Tylko w ostatnim sezonie Fabryka Pełna Życia ugościła ponad 18 000 osób, podczas wydarzeń takich jak: "Złot Food Trucków" – kulinarna uczta na kółkach, tradycyjnie otwierająca sezon, "Euro 2024" – wspólne kibicowanie w sportowej atmosferze, wystawa "Sebastian Moń – malarstwo" w Punkcie Widokowym, która cieszyła się dużym zainteresowaniem, występy DJ-ów i gości specjalnych, wydarzenie "Kierunek GZM" z udziałem Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, warsztaty dla dzieci oraz seanse kina plenerowego z Kino KADR i Pałacem Kultury Zagłębia, międzypokoleniowe potańcówki na świeżym powietrzu, "Festiwal Kuchni Azjatyckiej", który przyciągnął miłośników egzotycznych smaków, warsztaty dla dzieci i kongres "Regeneracja", dedykowany sympatykom miast i aktywistom.

Bieżący rok to także czas intensywnych prac nad przetargiem na wybór firmy budowlanej, która zajmie się realizacją nowego centrum. Projekt będzie wyróżniać efektywność energetyczna – zastosowanie energooszczędnych materiałów i odnawialnych źródeł energii, w tym paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła, oszczędność zasobów – racjonalna gospodarka wodna i ponowne wykorzystanie odpadów oraz integracja roślinności, aby plac nie stał się betonową pustynią. W planach są m.in. rośliny jako integralna część zabudowy, kompozycje nawiązujące do gatunków charakterystycznych dla Zagłębia, np. grab pospolity, głóg, rośliny przyjazne ptakom, owadom i małym ssakom, w tym łąki kwietne, drzewa i krzewy owocowe,

zielone fasady i tunel w przestrzeni suwnic, dobór gatunków odzwierciedlający dąbrowskie zbiorniki wodne, Pustynię Błędowską i krajobraz Sroczej Góry, dęby szypułkowe jako symbole Dąbrowy Górniczej oraz zielone dachy retencyjne.

Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Kołłątaja prowadzi szeroką działalność kulturalno-edukacyjną, organizując różnego rodzaju przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne i promocyjne, w których uczestniczy ponad 27 tys. użytkowników. Instytucja składa się z Biblioteki Głównej oraz 17 filii zlokalizowanych na terenie całego miasta. Placówki biblioteczne działają w dzielnicach: Śródmieście (Biblioteka Główna), Mydlice (Filia 18 i Filia 6 - szpitalna), Reden (Filia 1 i Filia 4), Gołonóg (Filia 3, Filia 5, Filia 7), Błędów (Filia 15), Ujejsce (Filia 17), Ząbkowice (Filia 2 i Filia 10), Strzemieszyce Wielkie (Filia 8), Strzemieszyce Małe (Filia 9), Łosień (Filia 13), Tucznawa (Filia 16), Łęknice (Filia 20), Okradzionów (Filia 14).

W 2023 roku w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. H. Kołłątaja zorganizowano 1981 różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych i promocyjnych, w których uczestniczyło 27061 osób. Wśród zrealizowanych imprez przygotowanych zarówno w plenerze, budynku głównym, jak i poszczególnych dzielnicach miasta znalazły się: spotkania autorskie (m.in. z Wojciechem Chmielarem, Zbigniewem Rokitą, Grzegorzem Piątkiem, Anną Cieplak, Małgorzatą Szejnert czy Adamem Michnikiem), konkursy, wystawy, dyskusje, wykłady, lekcje biblioteczne, warsztaty – organizowane dla czytelników placówek bibliotecznych, ale również imprezy zaplanowane dla masowego odbiorcy.

Do najważniejszych wydarzeń należą:

- „Tydzień Bibliotek” - akcja pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – BIBLIOTEKA!”, która promuje czytelnictwo i bibliotekę,
- „Narodowe Czytanie” - ogólnopolska akcja publicznego czytania największych dzieł literackich pod hasłem „Narodowe Czytanie”, zainicjowana w 2012 r. przez Prezydenta RP – Bronisława Komorowskiego,
- „Noc Bibliotek” - ogólnopolska akcja zachęcająca do korzystania z zasobów bibliotek jako najbardziej otwartych i dostępnych instytucji kultury z ofertą dla osób w każdym wieku,
- „Noc z Andersenem” - cykliczna impreza ciesząca się dużą popularnością wśród najmłodszych czytelników, podczas której uczestnicy biorą udział w literackich zabawach i warsztatach, a jej zwieńczeniem jest nocowanie w bibliotece, między regałami z książkami,
- „Czytanie wszystkimi zmysłami” - przedsięwzięcie grantowe obejmujące szereg wydarzeń kulturalnych, takich jak: słuchowisko sceniczne grane na żywo pn. „Twój Witkacjusz, ukochany mąż”, dwujęzyczny spektakl pn. „Kopakonan - opowieść o Kobiecie Foce”, spotkania autorskie z udziałem tłumacza PJM),
- Festiwal Literacki „Miedzianka Po Drodze” – wydarzenie zrealizowane w przestrzeni Fabryki Pełnej Życia. Wśród gości festiwalu znaleźli się znakomici pisarze i

dziennikarze: Mariusz Szczygieł, Sylwia Chutnik, Julia Fiedorczuk, Michał Nogaś czy Grzegorz Piątek,

- Aktywne Dzielnice – włącz się w życie miasta - w ramach programu w strzemieszyckiej Filii nr 8 MBP realizowano różnego rodzaju przedsięwzięcia integrujące mieszkańców dzielnicy, np.: „W strzemieszyckim kinie”, „I Ty możesz zostać artystą”, „Ocalmy od zapomnienia”, „Warsztaty i turnieje szachowe w Miejskiej Bibliotece Publicznej”, „Zanurz się w zieleni”.

Gmina dokonała w ostatnich latach szeregu inwestycji w infrastrukturę sportową i rekreacyjną wraz z modernizacją niezbędnej infrastruktury na terenie Dąbrowy Górniczej. Inwestycje dotyczyły min.: placów zabaw, wspinaczkowych placów zabaw, stref sportowych (boiska, sprzęt sportowy, siłownie zewnętrzne), stref aktywności (kompleksowe wyposażenie w sprzęt dla dzieci i młodzież wraz z elementami małej infrastruktury), toalet publicznych, elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stoły, stojaki rowerowe, stacje napraw rowerów), ścieżek edukacyjnych wyposażonych w tablice edukacyjne, tablic informacyjnych (regulamin parku, placu zabaw, boiska).

Turystyka rekreacyjna i aktywna w mieście należą do najdynamiczniej rozwijających się, obejmują wszystkie formy wypoczynku wymagające wysiłku fizycznego – turystyka rowerowa, żeglarska, wspinaczkowa, windsurfingowa itp. Zmodernizowane lub nowo wybudowane obiekty pociągnęły za sobą wzrost liczby organizowanych wydarzeń oraz uczestniczących w nich osób.

Centrum Sportu i Rekreacji w Dąbrowie Górniczej nieprzerwalnie od 2000 roku organizuje dla mieszkańców miasta liczne imprezy sportowo- rekreacyjne oraz widowiskowo- sportowe. Oprócz wydarzeń o charakterze sportowym, Centrum Sportu i Rekreacji administruje także wieloma obiektami sportowymi, gdzie każdego dnia stara się propagować sport wśród dzieci i młodzieży.

W skład obiektów zarządzanych przez CSiR wchodzi:

- Hala Widowiskowo- Sportowa CENTRUM im. Z. Cybulskiego,
- Baza Biwakowo- Campingowo- Rekreacyjna EUROCAMPING w Błędowie,
- Centrum Sportów Letnich i Wodnych w Parku Zielona,
- Centrum Sportów Letnich i Wodnych POGORIA przy zbiorniku Pogoria III,
- Hala Sportowa SWOBODNA,
- Stadion Sportowy przy ul. M. Konopnickiej 29,
- Kompleks boisk sportowych,
- Zespół Rekreacyjno- Sportowy przy ul. Storczyków,
- Plaża miejska POGORIA I,
- Stadion Sportowy Ząbkowice,
- Stadion Sportowy Strzemieszyce.

W 2023 roku Centrum Sportu i Rekreacji zorganizowało 27 imprez sportowo-rekreacyjnych na administrowanych obiektach. Wzięło w nich udział 48 116 osób. Do cyklicznych wydarzeń sportowo-rekreacyjnych organizowanych w mieście przez Centrum Sportu i Rekreacji należą: Dąbrowska Akcja Lato, Dąbrowska Akcja Zima, Bieg Skrzata, Pogoria Open Water Noc Siatkovańska czy też Dębowy Maj Festiwal. Najważniejszą imprezą sportową w kalendarzu miejskim jest organizowany już od 16 lat Półmaraton Dąbrowski, który każdej edycji gromadzi na starcie zawodników nie tylko z całej Polski ale również i spoza granic naszego Państwa. Jako Partner Tytułarny, niezmiennie od 2016 roku towarzyszy biegowi firma ArcelorMittal Poland. Cechą wyróżniającą Półmaraton Dąbrowski jest bez wątpienia urokliwa trasa - prowadząca w ubiegłym roku z centrum miasta a następnie w kierunku malowniczych terenów Dąbrowy Górniczej: Parku Zielona, Pogorii III i IV. Finisz biegu odbywał się w Parku Hallera w bliskim sąsiedztwie Hali CENTRUM, gdzie mieściło się także Biuro Zawodów i wiele innych atrakcji, przygotowanych z myślą nie tylko o zawodnikach ale także o osobach im towarzyszącym. Impreza cieszyła się niezwykle atmosferą sportowej rywalizacji oraz wspólnoty biegowej. Od 2007 roku - przy Centrum Sportu i Rekreacji działa także Miejski Ośrodek Sportu (MOS). Na MOS składają się następujące sekcje: lekkoatletyka, zapasy, pływanie. Zawodnicy MOS reprezentują Dąbrowę Górniczą i zdobywają coraz większe sukcesy nie tylko na arenie krajowej ale także międzynarodowej. W tym miejscu warto wspomnieć o mistrzyni i medalistce Mistrzostw Polski, wicemistrzyni Europy, medalistce Akademickich Mistrzostw Świata oraz debutantce XXXII Olimpiady w Tokio- Jowicie Wrzesień. Zajęcia sportowe prowadzone w poszczególnych sekcjach MOS cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem zarówno wśród dzieci jak i dąbrowskiej młodzieży. W ramach działań promujących rower jako popularny środek transportu oraz promujących turystykę i rekreację rowerową w mieście w 2023 roku zorganizowano imprezę pn. Masa Krytyczna czyli miejską odsłonę popularnego w Zagłębiu wydarzenia sportowego. Trasa liczyła ok. 14 km i zakończyła się nad Pogorią III. Była tak zaplanowana aby rowerzyści mogli zobaczyć z bliska nową infrastrukturę komunikacyjną: nowe obwodnice, centrum przesiadkowe i nowy układ komunikacyjny śródmieścia oraz rejon stacji kolejowej w Gołonogu. 17 września 2023r. miała miejsce w naszym mieście, kolejna odsłona równie popularnej wśród entuzjastów dwóch kółek imprezy: BIKE ATELIER MTB MARATON. Maraton ten zgromadził uczestników różnego poziomu zaawansowania, oferując trasy dostosowane do możliwości zarówno początkujących jak i doświadczonych rowerzystów. Maraton był nie tylko czystą rywalizacją, ale także doskonałą okazją do integracji społeczności rowerowej w Dąbrowie Górniczej. Wydarzenie przyciągnęło pasjonatów kolarstwa, którzy z przyjemnością dzielili się swoją wiedzą, doświadczeniem i pasją.

Biorąc pod uwagę turystykę miejską i kulturową **Muzeum Miejskie „Sztęgarka”** w ostatnich latach zwiększyło zakres działalności w zakresie turystyki zabytkowej. Jest ona realizowana poprzez zwiedzanie Muzeum Miejskiego „Sztęgarka” w zakresie wystaw stałych i czasowych. Zwiedzanie odbywa się indywidualnie jak i w grupach zorganizowanych z przewodnikiem. Prowadzone są wykłady z zakresu historii miasta i dziejów ziemi. Mają one na celu: edukację

oraz zdobywanie nowych doświadczeń. W tym celu przygotowano w Muzeum ekspozycje kierunkowe pt. „Historia co węglem i srebrem pisana”, „Etnografia Dąbrowy Górniczej”, „Przeszłość geologiczna Zagłębia Dąbrowskiego”, „Adam Piwowar. Rewolucjonista-odkrywca-wolnomularz”. Odbývają się wycieczki po mieście, które są prowadzone przez przewodnika i obejmują najciekawsze obiekty zabytkowe Dąbrowy Górniczej (Pałac Kultury Zagłębia, Bazylika Najświętszej Maryi Panny Anielskiej, Resursa Obywatelska). Z inicjatywy Muzeum powstał „Szlak kruszcowy”, ścieżka dydaktyczna, która ma za zadanie upowszechniać wiedzę i udokumentować ważne miejsca związane z przemysłową historią regionu, a przede wszystkim z wydobywaniem rud srebra, cynku i ołowiu. Muzeum również prowadzi działalność w internecie, w tym tematyczne wydarzenia. Począwszy od 2022 roku Muzeum Miejskie „Sztęgarka” koordynuje i organizuje w mieście obchody świąt państwowych oraz rocznic wydarzeń historycznych. Sprawuje także nadzór nad utrzymaniem miejsc pamięci narodowej. W ramach opieki nad miejscami pamięci, dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Muzeum realizuje w roku bieżącym remont kwatery żołnierzy wojny 1920 roku na cmentarzu parafialnym przy ulicy 11 listopada. Ponadto w marcu bieżącego roku zrealizowano remont grobu barci Adamieckich na cmentarzu parafialnym w Ząbkowicach (dotacja Fundacji Orlen). Muzeum uczestniczy w opracowywaniu Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Ponadto Muzeum realizuje badania historyczne i archeologiczne na terenie miasta. W ich wyniku powstała trasa turystyczna pod nazwą „Szlak Kruszcowy”, biegnąca na przestrzeni 7,5 kilometra poprzez tereny dawnej eksploatacji górnictwa rud cynku i ołowiu w Strzemieszycach Wielkich i Małych. Muzeum we współpracy z Urzędem Miasta w Sławkowie przygotowało materiały merytoryczne do przedłużenia szlaku kruszcowego. Stało się to w 2023 roku kiedy to szlak wyznaczono na terenie Sławkowa. Obecnie całość szlaku to 15 kilometrów. Muzeum prowadzi wykopaliska archeologiczne na Bukowej Górze w dzielnicy Ujejsce. Dokonano tam odkrycia formacji skalnych modelowanych ręką człowieka oraz stanowisko kurhanów całopalnych. Badania są prowadzone na bieżąco, a ich wstępne wyniki posłużyły do wytyczenia ścieżki dydaktycznej dla zwiedzających turystów. Ścieżka została zrealizowana we współpracy z Lasami Państwowymi. Muzeum jest także w trakcie wyznaczania ścieżki dydaktycznej w dzielnicy Antoniów, która będzie oddana do użytku w listopadzie tego roku. Turystyka przemysłowa w Dąbrowie Górniczej została zapoczątkowana przez otwarcie podziemnej trasy turystycznej w Kopalni Ćwiczebnej i wpisanie jej na „Szlak Zabytków Techniki”. Ponadto trasę tą uatrakcyjniono w 2015 roku przez zainstalowanie efektów multimedialnych. Corocznie organizowana jest impreza pod nazwą „Industriada”, która jest także okazją do pokazania najciekawszych działających zakładów przemysłowych (ArcelorMittal – dawna Huta „Katowice”, Huta „Bankowa”, oczyszczalnia ścieków). W celu poszerzenia oferty mającej na celu poznanie zabytków techniki wojskowej Muzeum otworzyło w 2013 roku Park Militarno-Historyczny „Reduta”, organizując również imprezy plenerowe cieszące się sporą popularnością. Poza tym Muzeum zorganizowało wspólnie z Przedsiębiorstwem Miejskim MZUM.PL S.A. ekspozycję plenerową przed budynkiem Urzędu

Miejskiego pokazując ciekawe eksponaty przemysłowe. Natomiast zabytki przemysłowe: 2 lokomotywy wąskotorowe, koła maszyny wyciągowej z KWK „Kazimierz – Juliusz” oraz sprężarka z lat 30. XX wieku, stanowią dodatkową atrakcję w przestrzeni miasta.

Zabytkowy gmach **Pałacu Kultury Zagłębia** - wybudowany w latach 1951-1958 stanowi centralny ośrodek kultury w mieście. W strukturach PKZ działają również placówki zlokalizowane w różnych częściach miasta: Dom Kultury Ząbkowice, 4 kluby osiedlowe i 9 świetlic. Głównym celem działalności PKZ jest rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb mieszkańców Dąbrowy Górniczej oraz regionu w zakresie szeroko rozumianej kultury i sztuki. Tutaj tworzone są warunki do rozwoju aktywności kulturalnej, artystycznej, hobbystycznej, rekreacyjnej oraz zainteresowania sztuką. Pałac Kultury Zagłębia prowadzi szerokie działania w obszarze edukacji artystycznej i kulturalnej skierowane do dzieci, młodzieży oraz dorosłych i seniorów. Wspierany jest amatorski ruch artystyczny i folklorystyczny, organizowane są wystawy, konkursy, przeglądy, wydarzenia muzyczne, teatralne, kabaretowe, filmowe i wiele innych o zasięgu zarówno lokalnym, regionalnym jak również ogólnopolskim i międzynarodowym. W PKZ funkcjonują: Kino Kadr, Galeria Sztuki, Kawiarnia Pałacowa, a także liczne amatorskie grupy artystyczne jak np.: Chór Zorza czy Zespół Pieśni i Tańca Gołowanie oraz projekt Recoooltywator, którego celem jest wspieranie rozwoju młodych grup muzycznych. Dla seniorów dedykowany jest projekt pod nazwą Pałac Kultury Seniora, w ramach którego prowadzone są działania z zakresu edukacji kulturalnej i artystycznej.

W każdym roku PKZ organizuje liczne wydarzenia dla szerokiego grona odbiorców. Uczestnictwo w nich obrazują następujące statystyki za 2023 rok:

- łączna liczba wydarzeń: 1198,
- łączna liczba wszystkich uczestników wydarzeń: 94 041.

Galeria PKZ

- 17 wystaw, 13 wernisaży, orientacyjna liczba uczestników wernisaży to 985 osób, orientacyjna liczba odwiedzających wystawy w galerii to 2600 osób.

Kino Kadr

- 848 seansów, 16 398 widzów,

Zajęcia z zakresu edukacji kulturalnej i artystycznej

- stała liczba uczestników: 5 512 (Kluby Osiedlowe), 3 050 (Świetlice), 2 796 (Dom Kultury Ząbkowice), 3929 (PKZ – siedziba główna) – łącznie: 15 287.

Turystyka biznesowa wpływa w sposób istotny na rozwój miasta. Aktywizuje różne środowiska, a także angażuje znaczne zasoby ludzkie do obsługi przyjezdnych gości. Posiadane zasoby bazy noclegowej, konferencyjnych, a także doświadczony w obsłudze turysty biznesowego personel stanowią najistotniejsze mocne strony produktu. Muzeum Miejskie „Szttygarka” dysponuje 2 salami konferencyjnymi mieszczącymi łącznie 150 miejsc.

Turystyka biznesowa wpisuje się w realizację zadań Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Kołłątaja poprzez posiadanie obiektów wystawowych, jak i konferencyjnych. Biblioteka posiada w swoich zasobach 3 sale konferencyjne: I sala – 80 osób, II sala – 30 osób, III sala – 76 osób.

W ramach turystyki weekendowej promowane są ścieżki rowerowe, takie jak:

- trasa dworzec w Gołonogu – Huta Katowice (3,2 km),
- Dworzec w Gołonogu – przez Ząbkowice – do Tucznawy (7,9 km),
- wokół Pogorii III (6 km),
- wokół Pogorii IV (14 km),
- Plac Wolności – Pogoria III (4,6 km),
- Pogoria I – Pogoria III (3,5 km),
- Pogoria III – Pogoria IV (5,4 km),
- Pogoria III – Sławków (19 km),
- Zamek w Będzinie - Pogoria IV (Wojkowice Kościelne) – 13 km,
- Park Zielona – Pogoria III (1,6 km).

W Dąbrowie Górniczej, zgodnie z danymi podanymi przez Bank Danych Lokalnych GUS, liczba udzielonych noclegów ogółem w roku 2023 wynosiła 84 368 została obliczona, jako iloczyn liczby osób korzystających i ilości dni (nocy) ich pobytu w mieście.

Tabela [45]. Liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych oraz liczba udzielonych noclegowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba turystów ogółem			liczba turystów zagranicznych			Liczba udzielonych noclegów ogółem			Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	20 183	50 357	51 178	623	5 409	10 734	55 235	105 396	84 368	7 088	12 301	13 409
Sosnowiec	19 777	34 746	36 305	2 326	5 956	7 231	62 745	91 746	86 141	17 017	26 263	23 621
Tychy	37 582	53 673	51 262	4 209	10 472	10 523	69 461	113 809	101 397	10 195	30 455	26 364
Rybnik	14 398	18 739	18 133	1 360	2 541	2 509	29 053	34 685	35 457	3 135	6 760	5 383
Jaworzno	18 671	28 408	24 362	2 805	7 276	5 290	41 330	60 906	57 677	4 407	10 623	8 160
Płock	42 590	51 518	57 230	3 333	4 959	9 109	81 060	93 720	107 025	7 888	13 426	19 442

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W 2023 roku w porównaniu do lat poprzednich zaobserwowano wzrost liczby turystów. Baza hotelowa jest nieduża – 1 hotel 4-gwiazdkowy, 2 hotele 3-gwiazdkowe oraz 1 hotel 2-gwiazdkowy.

Tabela [46]. Liczba obiektów hotelowych wg kategorii w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Kategoria *****	Kategoria ****	Kategoria ***	Kategoria **
	2023	2023	2023	2023
Dąbrowa Górnicza	0	1	2	1
Sosnowiec	0	0	3	0
Tychy	0	1	5	2
Rybnik	0	0	3	1
Jaworzno	0	0	2	2
Płock	0	3	3	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [47]: Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	40,7	42,5	31,7
Sosnowiec	32,1	45,1	41,2
Tychy	22,8	38,4	36,5
Rybnik	24,3	33,0	26,8
Jaworzno	23,2	34,6	34,5
Płock	27,0	31,8	35,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Zaplecze usługowe i rekreacyjne w dzielnicach

Zapewnienie odpowiedniego poziomu jakości życia w mieście i jego dzielnicach nierozzerwalnie połączone jest z układem przestrzennym miasta, w tym z dostępem do określonego wachlarza infrastruktury społecznej (usługi publiczne i rekreacyjne) w pobliżu miejsca zamieszkania. Trend rozlewania się miast (zjawiska sub-urbanizacji) niesie ze sobą szereg problemów i kosztów, zarówno po stronie Urzędu Miejskiego oraz operatorów mediów technicznych jak i po stronie mieszkańców. Sformalizowane w 2020 roku układy miejskiego opartego na 18 dzielnicach pozwoli na bardziej świadome planowanie i zarządzanie zapleczem usług publicznych i rekreacyjnych w dzielnicach.

Poniższa tabela przedstawia obraz dotyczący obecności miejsc odpoczynku i rekreacji w poszczególnych dzielnicach. Została ona przygotowana głównie na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach i wywiadów indywidualnych zrealizowanych w marcu 2022 roku w ramach projektu „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Tabela [48]. Miejsce na obszarze dzielnicy, gdzie mieszkańcy spędzą czas wolny według stanu na 03.2022

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
Mydlice	Plac Aktywności Mieszkańca Główne pasaże w osiedlach Mydlice Południowe i Północne Tereny zielone wokół Dzielnicy Skwery z ławkami między blokami Place zabaw w Dzielnicy Siłownie plenerowe w Dzielnicy Wybieg dla psów przy Centrum Aktywności Obywatelskiej Ogródki działkowe w Dzielnicy Filia nr 18 Miejskiej Biblioteki Publicznej w osiedlu Mydlice Południowe
Śródmieście	Pałac Kultury Zagłębia Miejska Biblioteka Publiczna Muzeum Miejskie „Sztęgarka”, Kopalnia Ćwiczebna, Park przy pomniku S. Staszica Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej Hala Widowiskowo-Sportowa Centrum Fabryka Pełna Życia Park Hallera Park Wodny Nemo CH Pogoria, Centrum Formy boiska przy szkołach, place zabaw, siłownie plenerowe, Kino Helios i Kadr
Reden	Planty Park Hallera część B Skwery między blokami Filie Miejskiej Biblioteki Publicznej Klub Helikon Siłownia plenerowa Własne posesje – domy jednorodzinne, działki, Aleje Majakowskiego Place zabaw, ogródki działkowe
Zielona-Pogoria	Przydomowy ogródek Jeziora Pogoria II, III i IV Park Zielona Ogródki działkowe Las w okolicy Marianek Teren przy blokach na ul. Jasnej Siłownia plenerowa i place zabaw Biblioteka osiedlowa w osiedlu Łęknice
Gołonóg Północny	Skwery alejki wewnątrz Dzielnicy, po których mieszkańcy mogą spacerować Ławeczki do siedzenia na terenie Dzielnicy, na których mieszkańcy mogą odpocząć i spotkać się z sąsiadami Jazda rowerem wokół Dzielnicy (dobrze rozwinięta infrastruktura w tym zakresie) Plac Bema jako naturalne centrum osiedla Stary Gołonóg Boiska szkolne Place zabaw Filia Biblioteki

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
	Dla dorosłych oraz seniorów (50+) nie ma odpowiedniej oferty w Dzielnicy Siłownie plenerowe Klub "Zodiak" Pub "Rzułf"
Gołonóg Południowy	Osiedlowe skwery Rodzinne ogrody działkowe Park Podlesie i otaczające go tereny zielone Filie Biblioteki - bogata oferta różnorodnych spotkań, dużo nowości wydawniczych Klub Seniora i Juniora Siłownia pod chmurką Place zabaw
Gołonóg Wschodni	Pogoria I, Rybaczówka Prywatne posesje Ścieżki rowerowe w kierunku Pogorii I Borowa Górka
Antoniów	Tereny wokół Pogorii III i IV – rower, rolki, morsowanie Obszary leśne i wodne miejscem rekreacji (Jeziora Pogorii, Las w Antoniowie, Bagna) Świetlica Środowiskowa w Antoniowie i teren wokół niej (boiska, plac zabaw, siłownia pod chmurką) Własna posesja z ogrodem Udział w spotkaniach organizowanych dla mieszkańców w dzielnicy typu: ćwiczenia gimnastyczne, warsztaty artystyczne, zajęcia Zumby, pieczonki
Strzemieszycze Wielkie	Jazda na rowerze po Dzielnicy Parki, Skwery i place zabaw Srocza Góra i Wywierzyska Budynek Filii Biblioteki Mieszkańcy wspominali, że nie ma takich miejsc
Strzemieszycze Małe	Prywatne posesje Świetlica Środowiskowa Plac zabaw Szlak Kruszcowy Park w lesku koło stadionu Spotkania w Kole Gospodyń Wiejskich
Łosień	Własna posesja, ogród Obszary leśne (spacery, grzybobranie, wycieczki rowerowe) Spacery wokół zbiornika wodnego Działalność Filii Biblioteki i Świetlicy Środowiskowej Siłownia plenerowa (obok szkoły) Ochotnicza Straż Pożarna Koło Gospodyń Wiejskich
Łęka	Świetlica Środowiskowa Remiza OSP Siłownia plenerowa Scena z zadaszeniem oraz ławostół na terenie OSP Boisko do koszykówki Altana przy ulicy Zygmunta Różyckiego Place zabaw Tereny zielone: lasy, łąki, pola

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
Okradzionów	Boisko UKS Przemsza Okradzionów Obszary leśne i wodne (Lipy Dobieckie, rzeka Biała Przemsza oraz Białka, ścieżki rowerowe w kierunku Pustyni Błędowskiej) Świetlica Środowiskowa w Kuźniczce Nowej i teren wokół niej (boiska, plac zabaw, siłownia pod chmurką) Świetlica Środowiskowa w Rudach i teren wokół niej (siłownia zewnętrzna, plac zabaw, altana, grill)
Błędów	Teren Ludowego Klubu Sportowego „Tęcza Błędów” Lasy Błędowskie Pustynia Błędowska Ścieżki rowerowe Prywatne posesje Budynek Remizy OSP Błędów i teren wokół niego Budynek Remizy OSP Łazy Błędowskie i teren wokół niego
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	Miejsca do zabaw i rekreacji - place zabaw, siłownie, boiska Własna posesja, ogród Las, tereny zielone sprzyjające spacerom bieganiu, grzybobraniu Zajęcia na świetlicy środowiskowej Remiza OSP
Ząbkowice	Boisko KS Unia Ząbkowice Obszary leśne i wodne (Las Bienia, Park Tysiąclecia, Park Brzozowy, Rzeka Trzebyczka, Pogorie I, II, III, IV) Boiska, place zabaw, siłownie pod chmurką Dom Kultury w Ząbkowicach Teren po Amfiteatrze Przebywanie we własnym ogrodzie
Ujejsce	Stadion UKS Ujejsce Obszar leśny (Góra Bukowa) i spacer, kijki, rower Własny ogród i posesja Ujejska Strefa Ruchu Ochotnicza Straż Pożarna Ujejsce – wydarzenia okolicznościowe Place zabaw, siłownia plenerowa
Trzebieśławice	Prywatne posesje Lasy Trzebieśławickie: wycieczki rowerowe i spacer Place zabaw na terenie Szkoły Podstawowej nr 35 Siłownia plenerowa Remiza Strażacka OSP Boisko Las Buczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach, wywiadów indywidualnych, analizy poszczególnych funkcji oraz usług działających na terenie osiedla zrealizowanych w marcu 2022 roku.

Rewitalizacja tkanki miejskiej

Program Rewitalizacji: Dąbrowa Górnicza 2023 (aktualizacja 2020 r.) obowiązywał do 31 grudnia 2023 r. Program obejmował 6 priorytetowych obszarów rewitalizacji, wytypowanych na podstawie przeprowadzonej diagnozy:

1. Centrum.

2. Park Zielona i Osiedle przy ul. Robotniczej.
3. Osiedle Mickiewicza/Norwida.
4. Ząbkowice.
5. Strzemieszyce Wielkie i Sąsiednie Tereny Zdegradowane.
6. Osiedle Łączna.

Zgodnie z art. 52. Ustawy o rewitalizacji, po 31 grudnia 2023 r. w celu dalszej realizacji działań z zakresu rewitalizacji konieczne jest uchwalenie gminnego programu rewitalizacji.

Art. 8 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji mówi, że w przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne, w zakresie przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do prowadzenia rewitalizacji, Rada Miasta wyznacza w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest niezbędne do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji.

Wg definicji ustawowej, obszar zdegradowany stanowi obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, a także z powodu występowania co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

W związku z powyższym, na podstawie ustaleń diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Dąbrowa Górnicza, wypracowano propozycję zasięgów obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Punktem startu dla diagnozy było zgromadzenie i przeanalizowanie danych społecznych związanych m.in. z ubóstwem, bezrobociem, bezpieczeństwem publicznym, poziomem edukacji tak, aby wskazać obszary, w których mieszkańcy doświadczają bądź zagrożeni są wykluczeniem społecznym. Następnie analizowano dane w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, aby wykazać, że kryzysowi społecznemu bardzo często towarzyszą takie zjawiska jak: niski poziom przedsiębiorczości, problemy środowiskowe, ograniczony dostęp do usług publicznych czy zły stan techniczny infrastruktury. Nałożenie na siebie wskaźników społecznych oraz z pozostałych sfer pozwoliło w obiektywny sposób wskazać obszary problemowe, które wymagają wsparcia.

W sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji odbył się proces partycypacyjny zdefiniowany w art. 5, art. 6 i art. 6a Ustawy o rewitalizacji. Złożyły się na niego ankietowe badanie opinii mieszkańców oraz inne formy partycypacji, bazujące na bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami Dąbrowy Górniczej i osobami, które ją odwiedzają, a także z przedsiębiorcami. Dla promowania idei rewitalizacji wykorzystano wydarzenia organizowane w mieście oraz tworzone tymczasowe punkty informacyjne i przygotowano otwarte spotkanie informacyjne. Wydarzenia i miejsca wybrano w taki sposób, by dotrzeć do możliwie najszerszej grupy interesariuszy rewitalizacji, uwzględniając ich wiek, zainteresowania czy też miejsce zamieszkania. W ostatniej fazie konsultacjom społecznym poddano projekt Uchwały Rady Miejskiej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonych analiz (wnioski z dokumentów diagnostycznych, programowych i strategicznych miasta; wyniki analizy natężenia negatywnych zjawisk na obszarze Dąbrowy Górniczej; wnioski z ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Dąbrowy Górniczej; wnioski z przeprowadzonych warsztatów i spotkań z interesariuszami rewitalizacji; uzgodnienia wewnętrzne w ramach Urzędu Miejskiego), przedstawiono propozycję wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji Dąbrowy Górniczej.

W dniach od 30 sierpnia 2024 r. do 3 października 2024 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Dąbrowy Górniczej.

23 października 2024 r. podjęto uchwałę Nr VI/113/2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza.

Przyjęty obszar rewitalizacji składa się z siedmiu podobszarów o łącznej powierzchni 622,65 ha stanowiącej ok. 3,3% powierzchni Dąbrowy Górniczej oraz zaludnionej przez ok. 20,44% jej mieszkańców. Tym samym spełnione zostały warunki określone w Ustawie o rewitalizacji, wskazujące na konieczność objęcia obszarem rewitalizacji nie więcej niż 30% ludności i 20% powierzchni miasta. Wskazanymi podobszarami obszaru rewitalizacji są: Śródmieście-Reden,

Stary Gołonóg, Łączna, Ząbkowice, Strzemieszyce Małe, Zielona i Pogoria.

Bezpieczeństwo w mieście

Liczba zagrożeń zarejestrowanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Dąbrowie Górniczej spała w latach 2021-2023 o 43,71%. Liczba interwencji z powodu silnego wiatru czy opadów deszczu systematycznie jest związana ze zmianą klimatu.

Tabela [49]: Miejscowe zagrożenie zarejestrowane przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – warunki pogodowe

Gmina	zagrożenie zarejestrowane ogółem			silne wiatry			opady śniegu			opady deszczu		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	890	735	501	156	183	122	12	41	15	40	95	25
Płock	1 236	452	427	420	102	44	5	0	2	181	7	18
Jaworzno	466	417	368	107	128	96	2	37	29	31	6	30
Rybnik	772	686	513	102	120	139	6	27	11	83	118	34
Sosnowiec	964	1 117	891	174	295	209	11	71	50	63	137	58
Tychy	856	728	737	114	167	196	18	37	34	88	25	13

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej nastąpił spadek ilości interwencji związanych z komunikacją w latach 2021-2023 (z 216 do 164 interwencji).

Tabela [50]: Miejscowe zagrożenie zarejestrowane przed jednostki ochrony przeciwpożarowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – interwencje związane z komunikacją i interwencje

Gmina	zagrożenie zarejestrowane ogółem			interwencje związane z komunikacją			medyczne		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	890	735	501	216	173	164	350	123	85
Jaworzno	466	417	368	131	106	106	126	83	70
Rybnik	772	686	513	134	131	114	283	130	82
Sosnowiec	964	1 117	891	307	255	261	224	172	139
Tychy	856	728	737	195	193	147	251	116	98
Płock	1 236	452	427	206	173	183	322	129	116

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba przestępstw utrzymywała się w latach 2021-2023 na wysokim poziomie, pomiędzy 4 501 a 4 798 spraw. Tylko Sosnowiec miał w tym okresie więcej przestępstw, a pozostałe miasta o wiele mniej. Ponad 56% przestępstw w Dąbrowie Górnicza w 2023 roku dotyczyło przestępstw o charakterze gospodarczym (2 688 sprawy).

Tabela [51]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Przestępstwa ogółem			Ogółem, Polska=100 [%]			o charakterze kryminalnym			o charakterze gospodarczym		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	4 501	5 423	4 798	0,6	0,6	0,6	1 894	1 804	1 746	2 254	2 227	2 688
Jaworzno	1 582	1633	5 010	0,2	0,2	0,6	1 058	956	1 103	350	515	3 723
Rybnik	3 044	3866	2 819	0,4	0,4	0,4	1 925	2 118	1 914	773	1 362	461
Sosnowiec	8 278	8229	12 129	0,8	1,0	1,5	3 795	3 909	3 285	4 049	3 843	8 324
Tychy	3 090	3075	2 454	0,3	0,4	0,3	1 608	1 535	1 307	1 243	1 257	871
Płock	2 295	2676	2 233	0,3	0,3	0,3	1 510	1 640	1 560	564	726	401

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Ogólny wskaźnik wykrywalności przestępstw w Dąbrowie Górniczej jest na wysokim poziomie w porównaniu do sytuacji w pozostałych miastach grupy porównawczej, tj. 82,8%. Natomiast analizując sytuację dla przestępstw o charakterze kryminalnym, wskaźnik wykrywalności przestępstw jest niekorzystny dla Dąbrowy Górniczej. Tylko 67,0 % spraw było zakończonych pozytywnie.

Tabela [52]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – wskaźnik wykrywalności przestępstwa

Gmina	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję -ogółem [%]			o charakterze kryminalnym [%]			o charakterze gospodarczym [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	78,2	81,9	82,8	63,6	61,6	67,0	87,4	67,7	91,5
Jaworzno	67,0	68,6	88,6	65,9	64,7	62,9	54,5	66,7	96,2
Rybnik	72,2	78,3	74,0	70,0	72,3	72	66,9	82,5	60,0
Sosnowiec	78,8	76,2	88,2	62,4	60,8	68,4	92,5	89,2	95,9
Tychy	71,9	75,2	74,7	60,8	65,6	68,5	81,4	81,8	78,4
Płock	68,1	70,8	68,4	67,7	67,3	70,3	57,1	67,7	40,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [53]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – wskaźnik wykrywalności przestępstw

Gmina	Ogółem			o charakterze kryminalnym			o charakterze gospodarczym		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	38,64	47,03	42,03	16,26	15,64	15,30	19,35	19,31	23,55

Jaworzno	17,83	18,59	57,48	11,92	10,88	12,65	3,94	5,86	42,71
Rybnik	22,82	29,23	21,47	14,43	16,01	14,57	5,79	10,30	3,51
Sosnowiec	42,93	43,22	64,46	19,68	20,53	17,46	21,00	20,18	44,24
Tychy	24,81	24,89	20,02	12,91	12,42	10,66	9,98	10,17	7,10
Płock	20,08	23,65	19,95	13,21	14,49	13,94	4,94	6,42	3,58

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [54]: Przestępstwa przeciwka bezpieczeństwu w komunikacji drogowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Ogółem			wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw [%]			przestępstwa stwierdzone przez Policję drogowe na 1000 mieszkańców		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	220	213	197	99,5	100	99,5	1,89	1,85	1,73
Jaworzno	131	112	123	98,5	99,1	97,6	1,48	1,28	1,41
Rybnik	249	247	258	98,4	99,2	99,2	1,87	1,87	1,96
Sosnowiec	255	286	287	98,0	99,3	98,3	1,32	1,50	1,53
Tychy	158	186	186	97,5	100	98,9	1,27	1,51	1,52
Płock	170	191	160	99,4	95,8	100	1,49	1,69	1,43

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Według danych Komendy Miejskiej Policji w 2023 roku na terenie miasta miały miejsce 1 636 kolizje oraz odnotowano 58 wypadków drogowych, czyli razem - 1 694 zdarzeń drogowych. Mając na celu wzrost poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym miasto realizuje inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej oraz na bieżąco prowadzi przegląd oznakowania pionowego i poziomego, co pozwala na zachowanie czytelności w zakresie organizacji ruchu. Przyczyną kolizji i wypadków drogowych może być: wzrost ilości pojazdów na terenie miasta, ich zły stan techniczny, niezachowanie należytej ostrożności przez uczestników ruchu, jak również nierespektowanie pierwszeństwa przejazdu oraz niedostosowanie prędkości do panujących warunków ruchu przez kierujących.

Tabela [55]: Wypadki drogowe i ich ofiary w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	wypadki ogółem			ofiary śmiertelne			ranni		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	68	66	58	3	2	3	82	81	61
Jaworzno	22	24	18	1	4	2	27	25	18
Rybnik	60	57	51	0	2	2	69	67	73
Sosnowiec	89	92	76	2	3	4	98	99	84
Tychy	34	39	33	2	1	2	38	40	41
Płock	50	45	55	1	0	0	62	58	61

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miejska Komenda Policji wykorzystuje narzędzie informatyczne dostępne dla społeczeństwa o nazwie „Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa”. Za pomocą tej aplikacji mieszkańcy mogą przekazywać informację o niepokojących zjawiskach z zakresu bezpieczeństwa. Każde zjawisko zostaje dokładnie zlokalizowane i zweryfikowane, a w konsekwencji podejmowane są działania zmierzające do jego eliminacji. Warto dodać, że mapa uwzględnia różne kategorie przestępstw i wykroczeń. Tylko w roku 2023 na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa w Dąbrowie Górniczej odnotowano 1 147 zgłoszenia tj. o 224 więcej niż w roku 2022. Po weryfikacji za potwierdzone uznano 316 zgłoszenia. Wykorzystanie powyższego narzędzia informatycznego umożliwia prowadzenie działań policyjnych na wskazanych przez mieszkańców obszarach i miejscach zagrożeń, dopasowanie ilości patroli policyjnych, sprawniejszą koordynację realizowanych przedsięwzięć przez dyżurnego KMP i Komisariatu Policji. W celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców realizowane są działania prewencyjno-porządkowe. Działaniami takimi obejmowane są osiedla mieszkaniowe, w szczególności rejon parkingów niestrzeżonych, a także miejsca grupowania się młodzieży oraz rejon lokali gastronomicznych, ciągów handlowych oraz sklepów nocnych.

W lutym 2023 r. dąbrowska Policja kolejny raz włączyła się w akcję: „Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw” oraz kontynuowała współpracę z miejskim Centrum i Mediacji „Dialog” m.in. odbywając wspólne dyżury mediatorów i policjantów w ramach „Tygodnia Mediacji”. Funkcjonariusze Prewencji oraz oficer prasowy KMP w Dąbrowie Górniczej rozpowszechniali wśród lokalnej społeczności informacje dotyczące zarówno funkcjonowania ogólnopolskiego pogotowia dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”, jak i innych bezpłatnych numerów telefonicznych o charakterze funkcjonujących na terenie kraju, jak np. telefon zaufania dla dzieci i młodzieży „Dzieci Niczyje”, Fundacji „Itaka” czy też poradni dla osób przeżywających kryzys emocjonalny.

Na terenie podległym KMP w Dąbrowie Górniczej ujawniono w 2023 r. 9 151 wykroczeń, z których 2 572 (tj. 28%) zakończono postępowaniem mandatowym, a w 613 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego. W stosunku do 5 965 sprawców wykroczeń zastosowano środek oddziaływania poza karnego jakim było pouczenie. W 2023 roku zostało przeprowadzonych 23 395 interwencji policyjnych, w tym 19 469 publicznych i 3 114 domowych. Liczba odwiezionych do Izby Wytrzeźwień osób wynosiła w 2023 roku 1 127 osób. W analizowanym roku nastąpił spadek liczby wszczętych postępowań przygotowawczych z 2 981 w 2022 roku do 2 677. Analizując ogólny stan bezpieczeństwa w mieście można stwierdzić, że poziom zagrożenia przestępczością w roku 2023 jak i latach poprzednich utrzymywał się na podobnym poziomie. Największe zagrożenie występuje w rejonach centrum miasta i dzielnicy „Gołonóg”. Stosunkowo mniejsze zagrożenie w dalszym ciągu występuje na obszarze komisariatu. W roku 2023 stwierdzono popełnienie 4 623 przestępstw, których sprawcami było 1 113 osób. W stosunku do 70 podejrzanych o popełnienie przestępstwa zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

W mieście działa komenda Straży Miejskiej, której celem działania jest zapewnienie spokoju i porządku publicznego w Dąbrowie Górniczej. Służba dyżurna Straży Miejskiej całodobowo i na bieżąco przyjmuje zgłoszenia od mieszkańców i innych podmiotów o naruszeniach prawa, awariach, oraz innych zdarzeniach w mieście. W 2023 roku przyjęto 9 279 zgłoszeń, z czego najwięcej dotyczyło parkowania pojazdów w miejscach niedozwolonych oraz na zieleni, osób bezdomnych, spożywania alkoholu w miejscach publicznych, spalania odpadów, zagrożenia zdrowia i życia oraz zakłócania ciszy nocnej i psów bezpańskich.

Straż Miejska rozpoznaje zagrożenia w oparciu o analizy zdarzeń na danym terenie, w wyniku otrzymywanych zgłoszeń od mieszkańców, informuję o nich i wzbudza zainteresowania innych podmiotów problemami porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz inicjowaniem programów profilaktycznych. Jednym z ważnych i nadal najczęściej zgłaszanym problemem na terenie miasta jest problem parkowania pojazdów w miejscach niedozwolonych.

W roku 2023 nadal, obok zgłaszanej bezdomności, jest to najczęściej, (liczba zgłoszeń, łącznie z parkowaniem na zieleni – 3 042 - tj. ponad 8 interwencji dziennie) zgłaszany fakt przez mieszkańców, którzy oczekują na podjęcie przez funkcjonariuszy skutecznej interwencji.

Analiza interwencji w 2023 roku wskazuje też na stałą, wysoką liczbę zgłaszanych interwencji dotyczących: osób bezdomnych – 622, zagrożeń i bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia – 1 285, zakłócania ciszy nocnej i interwencji na klatkach schodowych – 649, psów bez zabezpieczeń i bezpańskich – 906, spożywania alkoholu w miejscach objętych zakazem – 524.

Funkcjonariusze Straży Miejskiej w wyniku przeprowadzonych czynności służbowych i działań w 2023 roku:

- wylegitymowali osób - 4 666,
- pouczyli ustnie lub pisemnie osób – 1 431,
- ukarali mandatami osób – 3 183,
- skierowali wniosków o ukaranie do sądu – 52,
- odwieźli do izby wytrzeźwień i domu – 276,
- podjęli czynności do osób spożywających alkohol – 1 150.

W 2023 roku całodobowo prowadzony był nadzór nad systemem monitoringu miasta. Na dzień 31.12 monitoring składał się ze 100 kamer. W grudniu 2020 r. uruchomiono kamerę termowizyjną, która przez całą dobę monitoruje emisję pyłów z ArcelorMittal Poland – oddziału Huty Katowice, a w 2022 roku uruchomiona kamerę spełniającą te same funkcje skierowaną na zakład JSW Koks SA . Centrum monitoringu znajduje się na dyżurce Straży Miejskiej i posiada połączenie telefoniczne z oficerem dyżurnym Komendy Miejskiej Policji. W mieście został wdrożony system alarmowy działającym na zasadzie przekazu sygnału drogą radiową oraz internetową, który obejmuje ochroną 128 obiekty komunalne (np. szkoły, przedszkola, biblioteki, przychodnie, szpital, muzeum, budynki administracyjne, obiekty sportowe).

Zdrowie i profilaktyka

Zgodnie z danymi z BDL w 2023 roku w Dąbrowie Górniczej działały 73 przychodnie tj. 6 podmiotów na 10 000 mieszkańców. Mimo, że w liczbach bezwzględnych Dąbrowa Górnicza znajduje się na piątym miejscu w grupie porównawczej (Sosnowiec: 119, Tychy: 95, Płock: 76, Rybnik: 74), to w przypadku ilości przychodni na 10 000 mieszkańców, sytuacja w Dąbrowie Górniczej nie odbiega od pozostałych miast. W 2023 odnotowano spadek liczby mieszkańców na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – z 1 713 w 2022 roku do 1 554 osób. W miastach takich jak Jaworzno (2 285 osób) Rybnik (1 769 osób) czy Sosnowiec (1 572) przypada więcej mieszkańców na jeden podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, natomiast w pozostałych sytuacja jest lepsza niż w naszym mieście.

Tabela [56]: Podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej realizujące świadczenia finansowane ze środków publicznych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przychodnie ogółem			przychodnie na 10 tys. ludności		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	68	67	73	6	6	6
Jaworzno	36	37	38	4	4	4
Rybnik	71	73	74	5	6	6
Sosnowiec	112	120	119	6	6	6
Tychy	91	91	95	7	7	8
Płock	71	75	76	6	7	7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [57]: Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przychodnie ogółem		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1 705	1 713	1 554
Sosnowiec	1 711	1 576	1 572
Tychy	1 364	1 353	1 285
Rybnik	1 872	1 805	1 769
Jaworzno	2 452	2 366	2 285
Płock	1 601	1 500	1 463

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego

W 2023 roku udzielono 562 708 porad podstawowej opieki zdrowotnej, to jest o 1,47% więcej niż w 2022 roku i 3,02% więcej niż w 2021 roku. Podobny wzrost liczby porad podstawowej opieki zdrowotnej miał miejsce w Rybniku. Na 1 000 mieszkańców w 2023 roku w Dąbrowie Górniczej udzielono 4 960 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Tylko w Rybniku (4 201), Sosnowcu (4 547) i Jaworznie (4 727) w 2023 roku udzielono takich

porad mniej, zaś w pozostałych miastach grupy porównawczej liczba ta była wyższa: Tychy: 5 558 porad, Płock: 6 054 porad.

Tabela [58]: Podstawowa opieka zdrowotna – porady udzielone w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	546 237	554 535	562 708
Jaworzno	427 050	429 395	410 395
Rybnik	538 872	548 662	549 793
Sosnowiec	1 074 781	894 650	850 786
Tychy	631 813	643 529	678 269
Płock	669 550	633 245	673 152

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [59]: Podstawowa opieka zdrowotna – porady udzielone na 1 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	4 711	4 832	4 960
Sosnowiec	5 607	4 729	4 547
Tychy	5 090	5 227	5 558
Rybnik	4 054	4 165	4 201
Jaworzno	4 838	4 904	4 727
Płock	5 891	5 630	6 054

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w Dąbrowie Górniczej w 2022 roku wynosiła około 34,4 osób, zaś liczba lekarzy ogółem na 10 000 ludności ponad 40 osób. Liczba lekarzy pracujących w placówkach w danym mieście na 10 000 mieszkańców była wyższa w przypadku trzech miast w grupie porównawczej, tj.: Tychach, Sosnowcu i Płocku. W przypadku liczby pielęgniarek i położnych pracujących w placówkach w danym mieście na 10 000 mieszkańców w 2022 roku Dąbrowa Górnicza plasuje się na przedostatnim miejscu w grupie porównawczej (58 pielęgniarek i położnych) i ma jedynie lepszą pozycję niż Tychy (niecałe 54 osób). Większa liczba pielęgniarek i położnych na 10 000 mieszkańców odnotowały pozostałe miasta grupy porównawczej.

Tabela [60]: Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności oraz lekarze na 10 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2023 – bd)

Gmina	lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności			lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	24,0	34,8	34,4	55,0	38,7	40,2
Jaworzno	24,9	32,3	33,6	60,8	37,8	39,4
Rybnik	22,6	31,5	32,0	52,7	39,6	36,9
Sosnowiec	26,0	32,3	34,3	97,6	39,5	41,6
Tychy	18,8	34,6	37,9	74,4	40,7	43,8
Płock	44,3	49,8	50,0	106,1	54,9	54,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [61]: Pielęgniarki i położne pracujące według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności oraz pielęgniarki i położne na 10 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2023 – bd)

Gmina	pielęgniarki i położne pracujące wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności			pielęgniarki i położne (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	43,7	50,9	53,3	58,4	78,7	58,0
Sosnowiec	72,4	68,2	65,9	92,9	89,8	70,0
Tychy	43,7	49,3	51,9	59,0	69,4	53,9
Rybnik	78,7	90,8	86,4	88,3	113,0	88,6
Jaworzno	48,4	68,0	65,3	64,8	91,5	68,6
Płock	103,7	125,0	124,0	125,7	167,3	125,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej w 2023 roku na jedną aptekę przypadło 3 438 mieszkańców, co plasuje miasto na trzecim miejscu w grupie porównawczej po Tychach (3 590 osób) i Rybniku (3 850 osób).

Tabela [62]: Ludność przypadająca na 1 aptekę w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ludność na aptekę ogólnodostępną		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	3 134	3 188	3 438
Jaworzno	2 596	2 653	2 994
Rybnik	3 910	3 875	3 850
Sosnowiec	2 819	2 824	2 835
Tychy	4 004	3 730	3 590
Płock	3 157	3 125	3 177

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Największym podmiotem wykonującym działalność leczniczą w mieście jest Zagłębiowskie Centrum Onkologii Szpital Specjalistyczny im. Sz. Starkiewicza, dla którego Gmina Dąbrowa Górnicza jest podmiotem tworzącym. Spośród wszystkich działających na terenie miasta podmiotów wykonujących działalność leczniczą dąbrowski szpital oferuje pacjentom dostęp do najszerszej oferty świadczeń zdrowotnych. Udzielane są one w trybie stacjonarnym oraz ambulatoryjnym. W większości finansowane są ze środków będących w dyspozycji Narodowego Funduszu Zdrowia. W trybie stacjonarnym działają liczne oddziały szpitalne, w których pacjenci uzyskują leczenie w różnych zakresach. (Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej, Oddział Chirurgii Onkologicznej, Oddział chirurgii urazowo-ortopedycznej, onkologicznej i rekonstrukcyjnej, Oddział Wewnętrzny, Oddział Diabetologii, Oddział Neurologiczny, Oddział Udarowy, Oddział Noworodkowy, Oddział Onkologii Klinicznej, Oddział Otorynolaryngologiczny, Oddział Pediatriczno-Alergologiczny, Oddział Położniczo-Ginekologiczny, Oddział Radioterapii. W tym trybie prowadzona jest także rehabilitacja przy użyciu najnowszych metod w Oddziale Rehabilitacji Ogólnoustrojowej i Oddziale Rehabilitacji Neurologicznej. Rehabilitacja pacjentów odbywa się również w trybie ambulatoryjnym w Zakładzie Rehabilitacji. W Zakładzie prowadzona jest fizykoterapia, kinezyterapia oraz masaże lecznicze. W trybie stacjonarnym działa również Oddział Psychiatryczny. W Oddziale Psychiatrycznym i w Oddziale Dziennym Psychiatrycznym-realizowane są następujące procedury terapeutyczne: diagnostyka psychiatryczna, diagnostyka psychologiczna, farmakoterapia zaburzeń psychotycznych, farmakoterapia współwystępowania schorzeń somatycznych, psychoedukacja, terapia zajęciowa i inne formy oddziaływań terapeutycznych, psychoterapia indywidualna, trening umiejętności społecznych. Świadczenia w zakresie psychiatrii realizowane są także w trybie ambulatoryjnym w Poradni Zdrowia Psychicznego. W trybie stacjonarnym działa również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy. Głównym celem Zakładu jest zapewnienie pacjentom całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem opiekę, pielęgnację i rehabilitację. Jego zadaniem jest okresowe objęcie całodobową pielęgnacją i kontynuacja leczenia osób przewlekle chorych oraz osób, które przebyły leczenie szpitalne i mają ukończony proces: diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego i nie wymagają dalszej hospitalizacji w oddziale szpitalnym. Jednak ze względu na stan zdrowia i niesprawność fizyczną, brak samodzielności w samoopiece i samopielęgnacji, u osób tych konieczna jest kontrola lekarska, profesjonalna pielęgnacja i rehabilitacja. W Zagłębiowskim Centrum Onkologii udzielane są również świadczenia zdrowotne w trybie ambulatoryjnym w wielu poradniach o bardzo różnej specjalności. (chirurgii ogólnej, chorób piersi, proktologii, otolaryngologii, okulistyki, neurologii, wad wrodzonych stawów biodrowych, rehabilitacji, chirurgii urazowo-ortopedycznej, onkologii, anestezjologii, chirurgii onkologicznej neonatologii, alergologii dziecięcej, diabetologii). W dąbrowskim szpitalu działają również pracownie i zakłady, w których można wykonać bardzo różne badania diagnostyczne. W Zakładzie Diagnostyki Obrazowej realizowane są badania: USG, RTG, mammografia, tomografia komputerowa,

rezonans magnetyczny. W ramach Zakładu Medycyny Nuklearnej funkcjonują Pracownia PET-TK oraz Pracownia Scyntygraficzna, w których realizowane są badania pozytonowej tomografii emisyjnej oraz badania scyntygraficzne różnych narządów wewnętrznych. W pracowniach działających w szpitalu realizowane są także inne badania: EMG, EEG, audiometrii, spirometrii, badania endoskopowe.

Zagłębiowskie Centrum Onkologii zajmuje się profilaktyką, a także leczeniem chorób nowotworowych. W ramach profilaktyki szpital realizuje program badań przesiewowych raka jelita grubego, program profilaktyki raka piersi - na poziomie podstawowym i pogłębionym oraz program przesiewowych badań pod kątem raka szyjki macicy na poziomie podstawowym i pogłębionym. Pacjenci w przypadku konieczności diagnostyki bądź leczenia chorób nowotworowych mają zapewniony dostęp do poradni, a także oddziałów o profilu onkologicznym (Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej, Oddział Chirurgii Onkologicznej, Oddział chirurgii urazowo-ortopedycznej, onkologicznej i rekonstrukcyjnej Oddział Onkologii Klinicznej, Oddział Radioterapii oraz poradnie z zakresu onkologii i chirurgii onkologicznej). Pacjenci chorujący na schorzenia onkologiczne mogą skorzystać z różnych metod leczenia. W szpitalu realizowane są świadczenia w zakresie programów lekowych, chemioterapii oraz teleradioterapii. Pacjenci znajdujący się w stanie nagłego zagrożenia zdrowia i życia, mogą uzyskać pomoc w działającym przez całą dobę, przez siedem dni w tygodniu Szpitalnym Oddziale Ratunkowym. Prócz SOR w dąbrowskim szpitalu działa również Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna. W razie nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia, w porze nocnej oraz w dni ustawowo wolne od pracy, pacjenci mogą uzyskać pomoc lekarską i pielęgniarską. W szpitalu realizowane są także świadczenia poza umową z Narodowym Funduszem Zdrowia. Świadczenia takie realizowane są między innymi w Poradni Medycyny Pracy. Szeroka oferta świadczeń realizowanych przez dąbrowski szpital, zapewnia pacjentom z Dąbrowy Górniczej, a także miast ościennych możliwość dostępu do diagnostyki i leczenia o bardzo zróżnicowanym profilu.

Niezależnie od dąbrowskiego Szpitala na terenie miasta działają także inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, w których udzielane są świadczenia zdrowotne w różnych rodzajach i zakresach. Wiele z nich ma, tak jak dąbrowski Szpital, podpisane z Narodowym Funduszem Zdrowia umowy na realizację świadczeń zdrowotnych. Dzięki temu także w tych placówkach pacjenci mogą skorzystać z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych. Są to jednak w większości świadczenia realizowane w trybie ambulatoryjnym.

Dane na temat stanu zdrowia mieszkańców w województwie śląskim są opublikowane przez Wydział Zdrowia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

(<https://www.katowice.uw.gov.pl/wydzial/wydzial-zdrowia/>). Dane są zbierane cyklicznie (nie corocznie) co kilka lat. Poniżej przedstawiono dane porównawcze dla miasta Dąbrowa Górnicza i pozostałych miast z grupy porównawczej usytuowanych w województwie śląskim.

Tabela [63]: Zgony według przyczyn na 100 000 ludności w 2021 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (2022, 2023 bd)

Przyczyny zgonów	Dąbrowa Górnicza	Sosnowiec	Tychy	Rybnik	Jaworzno
Ogółem	1 630,4	1 731,3	1 358,3	1 353,5	1 648,7
Nowotwory	323,4	335,8	275,0	286,5	293,9
Choroby układu nerwowego	37,4	26,0	32,5	29,3	18,9
Choroby układu krążenia	554,8	580,2	462,0	433,8	591,1
Choroby układu oddechowego	57,9	65,8	34,1	58,6	82,4
Choroby układu pokarmowego	89,3	89,8	45,2	66,0	95,7

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

W mieście swoją ofertę porad podstawowych i specjalistycznych oraz badań diagnostycznych również oferują publiczne i niepubliczne poradnie.

Sytuacja gospodarcza

Edukacja

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Oświaty.

Oferta edukacyjna, zasoby edukacyjne i wyposażenie

W roku szkolnym 2023/2024 w Dąbrowie Górniczej funkcjonowało 55 placówek oświatowych, w tym: 17 przedszkoli samodzielnych, 17 szkół podstawowych samodzielnych, 7 zespołów szkolno-przedszkolnych, zespół szkół, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, 7 szkół ponadpodstawowych (4 samodzielne licea ogólnokształcące i 3 zespoły szkół zawodowych, w tym CKZiU złożone z dawnego Zespołu Szkół Ekonomicznych oraz Zespołu Szkół Zawodowych "Sztęgarka"), Zespół Szkół Sportowych, Zespół Szkół Plastycznych, Zespół Szkół Muzycznych, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna oraz Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej.

W placówkach tych naukę pobierało łącznie 17 519 uczniów w 842 oddziałach (w tym: 7 957 uczniów w szkołach podstawowych i 6 384 uczniów w szkołach ponadpodstawowych oraz 3 178 dzieci znalazło miejsca w 148 oddziałach dąbrowskich przedszkoli).

Oferta edukacyjna w szkołach ponadpodstawowych w Dąbrowie Górniczej (2023/2024):

- **I Liceum Ogólnokształcące im. W. Łukasińskiego** (profile: humanistyczno-społeczny, medyczno – przyrodniczy, politechniczno – inżynieryjny, prawno - społeczny, ekonomiczno - menadżerski),
- **II Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego** (profile: biznesowo - menadżerski, politechniczny, biologiczno - chemiczny, prawno – administracyjna, ekonomiczno - psychologiczny, prawno - administracyjny),
- **III Liceum Ogólnokształcące im. Generała W. Andersa** (profile: przygotowania wojskowego, policyjny, ratowniczo-medyczny, pożarnictwo),
- **V Liceum Ogólnokształcące im. Kanclerza J. Zamoyskiego** (dwujęzyczny społeczno - geograficzny, dwujęzyczny humanistyczno - prawny, dwujęzyczny biologiczno - chemiczny, dwujęzyczny matematyczny z grafiką komputerową),
- **Zespół Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków** (lekkoatletyka dziewcząt i chłopców, pływanie dziewcząt i chłopców z ratownictwem wodnym, piłka siatkówka dziewcząt, koszykówka chłopców),
- **Zespół Szkół Technicznych**

Technikum nr 4 (technik mechatronik, technik mechanik, technik pojazdów samochodowych, technik eksploatacji portów i terminali technik robotyk),

Branżowa Szkoła I stopnia nr 4 (mechanik pojazdów samochodowych),

- **Techniczne Zakłady Naukowe**

Technikum nr 2 (technik elektryk, technik mechanik, technik elektronik, technik reklamy, technik informatyk, technik automatyk, technik robotyk, technik programista),

- **Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego**

Technikum nr 1 (technik spawalnictwa, technik fotografii i multimediiów, technik teleinformatyk),

Technikum nr 3 (technik logistyk, technik organizacji turystyki, technik hotelarstwa, technik architektury krajobrazu, technik rachunkowości, technik przemysłu mody, technik usług fryzjerskich, technik żywienia i usług gastronomicznych),

Branżowa Szkoła I Stopnia nr 3 (elektryk, magazynier – logistyk, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, elektromechanik pojazdów samochodowych),

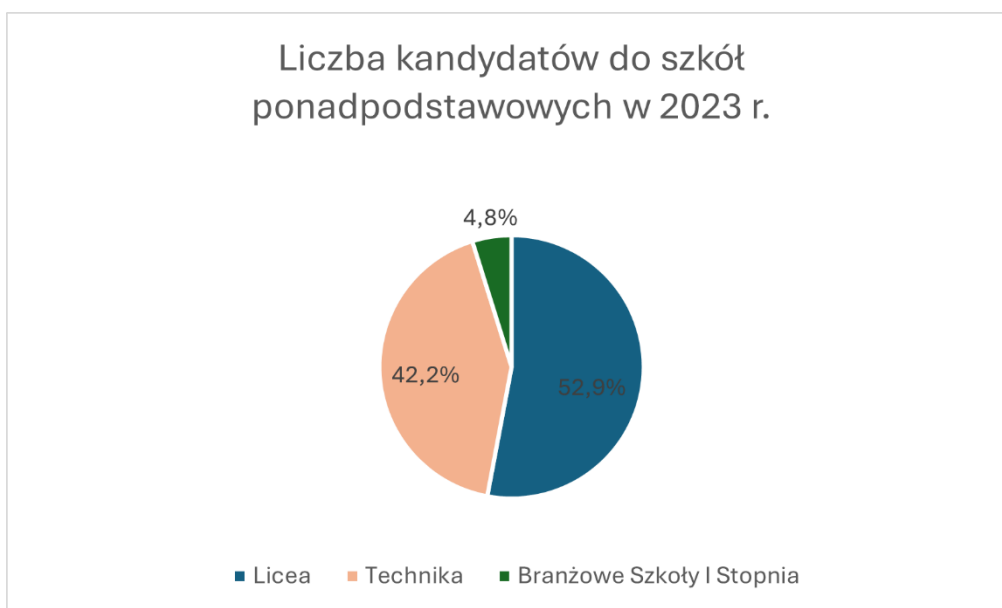
Branżowa Szkoła I Stopnia nr 5 (kucharz, fryzjer),

Branżowa Szkoła II Stopnia (technik logistyk, technik pojazdów samochodowych, technik usług gastronomicznych).

Obecne trendy w wyborze szkoły średniej przez absolwentów dąbrowskich szkół podstawowych:

W 2023 roku liczba kandydatów, którzy jako szkołę pierwszego wyboru wskazywali publiczne liceum ogólnokształcące wynosiła 1575 co stanowiło 52,9% wszystkich kandydatów, do techników w pierwszej preferencji kandydowało 1255 (42,2%), a do branżowych szkół I st. 145 (4,8%). Dla porównania w roku 2022 było to odpowiednio: publiczne licea ogólnokształcące wskazało 1098 osób co stanowiło 54,4% wszystkich kandydatów, do techników w pierwszej preferencji kandydowało 794 (39,9%), a do branżowych szkół I st. 127 (6,3%).

W ostatnich latach można zatem zaobserwować spadek liczby uczniów zainteresowanych kontynuacją nauki w branżowych szkołach I stopnia na korzyść liceów ogólnokształcących i techników.

Opracowano na podstawie danych własnych (raporty rekrutacji elektronicznej).

Istotną rolę w zakresie usług skierowanych do młodzieży odgrywa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która jest specjalistyczną placówką oświatową obejmującą opieką dzieci i młodzież w wieku od urodzenia do ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz ich rodziców i opiekunów, a także nauczycieli, wychowawców szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych z terenu gminy Dąbrowa Górnicza. W roku szkolnym 2023/2024 do poradni przyjęto 3 027 dzieci i młodzieży. Udzielono im pomocy psychologiczno - pedagogicznej w formach dostosowanych do ich potrzeb edukacyjnych i rozwojowych, przeprowadzono diagnozy psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne oraz związane z wyborem szkoły i zawodu. Efektem diagnoz były min. opinie, orzeczenia,

informacje o wynikach diagnoz dla lekarzy, sądu, MOPS.

Z pomocy bezpośredniej w różnych formach terapii indywidualnej i grupowej (min. TUS) skorzystało 380 dzieci, 206 osób uzyskało porady bez badań.

Problematyka udzielanej pomocy psychologiczno - pedagogicznej jest bardzo szeroka i obejmuje zaburzenia neurorozwojowe, zaburzenia mowy, różnego rodzaju niepełnosprawności, problemy dzieci przewlekle chorych, z zaburzeniami emocjonalnymi, zaburzeniami psychicznymi o różnej etiologii, zaburzeniami zachowania, uzależnieniami, w tym od nowoczesnych technologii komunikacyjnych, specyficznymi i niespecyficznymi trudnościami w uczeniu się, trudnościami wychowawczymi, zagrożone niedostosowaniem społecznym i innymi trudnościami w funkcjonowaniu.

Pomocą objęto także rodziców. Poza poradami uzyskanymi po przeprowadzonych badaniach (5 451 porad), pomocą w formie konsultacji, warsztatów (Szkoła dla Rodziców) i prelekcji objęto 1 802 rodziców i opiekunów.

Z pomocy w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych skorzystało 831 nauczycieli, wychowawców i specjalistów (udział w radach pedagogicznych, wykłady konsultacje). Przeprowadzono 30 spotkań z wychowawcami, nauczycielami, analizujących funkcjonowanie uczniów pod kątem zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

Grupowymi zajęciami profilaktycznymi w placówkach oświatowych objęto 3459 dzieci i młodzieży. Były to min. zajęcia integracyjne, zajęcia dotyczące bezpieczeństwa w sieci, profilaktyki uzależnień, warsztaty rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne, dotyczące ochrony zdrowia psychicznego, tolerancji wobec osób z niepełnosprawnościami, motywacji do nauki i efektywnego uczenia się, komunikacji językowej.

Zajęciami grupowymi aktywizującymi wybór kształcenia i zawodu objęto 248 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Badaniami przesiewowymi mowy i słuchu, ryzyka dysleksji objęto 947 dzieci na terenie przedszkoli i szkół.

Dąbrowskie placówki dysponują bazą sportową umożliwiającą zarówno realizację podstawy programowej wychowania fizycznego, jak również rozwój zainteresowań i umiejętności sportowych uczniów. Infrastruktura sportowa w placówkach oświatowych:

- boiska typu „Orlik” (SP 13, SP 20 z Oddziałami Integracyjnymi, SP 29 z Oddziałami Sportowymi),
- boiska wielofunkcyjne - 25 placówek (SP 3, SP 7, SP 8, SP 11, SP 12, SP 16, SP 18, SP 20 z Oddziałami Integracyjnymi, SP 22, SP 26, SP 28, SP 29 z Oddziałami Sportowymi, SP 30, SP 35, Liceum Sztuk Plastycznych, ZSP 1, ZSP 2, ZSP 3, ZSP 4, ZSP 5, ZSP 6, II LO, V LO, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej)

· baseny (SP 8, SP 20, SP 29, Zespół Szkół nr 4, Zespół Szkół Sportowych, Techniczne Zakłady Naukowe, Zespół Szkół Zawodowych "Szttygarka" - CKZiU "Nowa Szttygarka", Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, ZSP 5, ZSP 7).

Szczególnie uzdolnieni uczniowie rozwijali swoje umiejętności poprzez naukę w klasach sportowych. W 2023 r. klasy sportowe funkcjonowały w Szkole Podstawowej nr 29 z Oddziałami Sportowymi im. Alfreda Szklarskiego oraz Zespole Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków (Szkola Podstawowa nr 33 z Oddziałami Sportowymi i Liceum Ogólnokształcące Sportowe). W roku szkolnym 2023/2024 funkcjonowało 26 oddziałów sportowych oraz 2 oddziały usportowione w klasach trzecich Szkoły Podstawowej nr 33 w Zespole Szkół Sportowych. Kształcenie sportowe prowadzone było w dyscyplinach: pływanie, lekkoatletyka, siatkówka, koszykówka, trójbój siłowy, kulturystyka i fitness.

Szkolne Kluby Wolontariusza działają w prawie wszystkich szkołach w Dąbrowie Górniczej tj. SP 3, SP 7, SP 8, SP 10, SP 11, SP 12, SP 13, Szkoła Podstawowa nr 16 z Oddziałami Przedszkolnymi, SP 18, SP 20, SP 21, SP 22, SP 26, SP28, SP 29, SP 30, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2, Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 4, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 6, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 7, Zespół Szkół nr 4, Zespół Szkół Technicznych, Zespole Szkół Sportowych, Zespół Szkół Muzycznych, II LO, III LO, V LO, Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej.

W Dąbrowie Górniczej swoją działalność edukacyjną na poziomie szkolnictwa wyższego oferują:

· Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego (pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne),
· Akademia WSB (administracja, bezpieczeństwo narodowe, ekonomia, filologia angielska, finanse i rachunkowość, fizjoterapia, informatyka, kosmetologia, lekarski, logistyka, pedagogika, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, pielęgniarstwo, prawo, psychologia, ratownictwo medyczne, socjologia, stosunki międzynarodowe, studia w języku angielskim, studia w języku rosyjskim, studia w języku ukraińskim, transport, zarządzanie)

Z danych uzyskanych od szkół wyższych w Dąbrowie Górniczej wynika, że liczba studentów w mieście corocznie wzrasta. W roku akademickim 2013/2014 wartość ta wynosiła 8 765 studentów, osiągając w roku akademickim 2023/2024 poziom 16 908 studentów studiów I oraz II stopnia, a także 4 189 słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Zdawalność egzaminów ósmoklasistów, maturalnych i zawodowych

Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. W roku 2024 uczniowie dąbrowskich szkół podstawowych z języka polskiego osiągnęli wynik porównywalny do średniego wyniku w województwie (58,04%) i niższy niż w kraju (61%) - średni wynik w mieście to 54,48%; z matematyki osiągnęli średni wynik 46,61%, który również jest porównywalny do średniej

województwa (49,54%) i niższy od średniej w kraju (52%); z języka angielskiego osiągnęli wynik 66,58%, który jest wyższy niż średni wynik w województwie - 66,49%, a w kraju 66%; z języka niemieckiego żaden uczeń dąbrowskich szkół nie pisał egzaminu.

Zdawalność egzaminów maturalnych w mieście na tle województwa i kraju – w roku 2024 zdawalność egzaminów maturalnych w Dąbrowie Górniczej wynosiła 91,5%, natomiast w kraju osiągnęła poziom 84,1%, i 84,3% w województwie śląskim. Jak pokazują powyższe dane, uzyskany przez dąbrowskich maturzystów wynik jest znacznie powyżej średniej wojewódzkiej i średniej krajowej.

Tabela [64]. Zdawalność egzaminów maturalnych w danym roku

Gmina	2020 [%]	2021 [%]	2022 [%]	2023 [%]	2024 [%]
Dąbrowa Górnicza	72,14	81,22	82,71	90,78	91,52
Sosnowiec	72,37	77,18	75,68	86,19	90,75
Tychy	67,54	79,84	76,87	91,53	90,98
Rybnik	73,01	81,98	79,12	91,76	88,00
Jaworzno	71,88	82,34	61,86	97,55	83,95

Źródło: OKE - Podane wyniki dotyczą egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych w sesji głównej

Tabela [65]. Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w danym roku wg. formuły 2017

Gmina	2020 [%]	2021 [%]	2022 [%]	2023 [%]	2024 [%]
Dąbrowa Górnicza	70,6	74,5	72,2	brak danych	Brak danych - raporty zbiorcze z wszystkich sesji OKE Jaworzno opublikuje w grudniu 2024 r.
Sosnowiec	69,1	70,1	64,5	50	
Tychy	62,2	65,4	67,7	brak danych	
Rybnik	74,6	80,4	78,8	brak danych	
Jaworzno	75,9	69,6	65,1	brak danych	

Źródło: OKE - Podane wyniki dotyczą egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych w sesji głównej

Tabela [66]. Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w danym roku wg. formuły 2019

Gmina	2020 [%]	2021 [%]	2022 [%]	2023 [%]	2024 [%]
Dąbrowa Górnicza	78,1	67,8	78,7	79,5	Brak danych - raporty zbiorcze z wszystkich sesji OKE Jaworzno opublikuje w grudniu 2024 r.
Sosnowiec	74,2	79,8	79,7	74,2	
Tychy	67,5	72,6	69,9	70,3	
Rybnik	74,7	82,5	83,3	77,0	
Jaworzno	67,8	67,5	73,2	64,5	

Źródło: OKE - Podane wyniki dotyczą egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych w sesji głównej.

Zdawalność egzaminów zawodowych w placówkach publicznych wg. formuły 2019 była nieco wyższa od średniej województwa, która wynosiła 78,3%, a w Dąbrowie Górniczej osiągnęła 82,8%.

Rynek pracy

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Struktura rynku pracy

Według stanu na 31 XII 2023 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Dąbrowie Górniczej wyniosła 2 438, w tym 1 272 kobiety (tj. 52,17% ogółu bezrobotnych). W porównaniu z wynikiem osiągniętym w analogicznym okresie 2022 r. (2 442) liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 4 osoby.

Tabela [67]. Stopa bezrobocia na koniec roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2020	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	5,2%	4,8%	4,6%	4,6%
Sosnowiec	6,8%	6,1%	5,2%	5,5%
Tychy	3,0%	2,1%	1,7%	1,7%
Rybnik	4,5%	3,1%	2,8%	2,7%
Jaworzno	4,8%	4,5%	4,2%	4,0%
Płock	6,9%	6,0%	6,0%	5,4%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Stopa bezrobocia

W ostatnim miesiącu 2023 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w mieście Dąbrowa Górnicza wyniosła 4,6%. W stosunku do XII 2022 r. (4,6%) utrzymała się na tym samym poziomie. Osiągnięta wartość była o 1 p.p. większa niż średnia dla województwa śląskiego (3,6%) i o 0,5 p.p. mniejsza niż średnia dla całego kraju (5,1%). W skali całego roku różnica wartości stopy bezrobocia pomiędzy pierwszym (4,9%) i ostatnim miesiącem 2023 roku wyniosła 0,3 p.p.

Napływ i odpływ bezrobocia

W omawianym roku z ewidencji osób bezrobotnych wyłączono 3 851 osób. Wynika z tego, że w stosunku do roku 2022 (3 873) w badanym obszarze odnotowano spadek wyrejestrowań o 22 osoby. W 2023 r. zarejestrowano 3 847 osób, tj. o 186 osób więcej niż w roku wcześniejszym (3 661).

Oferty pracy

W 2023 r. do dąbrowskiego Urzędu Pracy zgłoszono 3 451 niesubsydiowanych ofert pracy w ramach wolnych miejsc zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a więc o 919 ofert mniej niż w analogicznym okresie roku 2022 (4 370). Spadek liczby ofert pracy jest odsunięty

w czasie efektem wysokich kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw w polskiej gospodarce, na skutek której przedsiębiorcy wstrzymują decyzje o zatrudnianiu nowych pracowników.

Najwięcej ofert pracy zgłoszono w następujących zawodach i specjalnościach: pozostali robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle (497), pracownik produkcji (444), pracownik biurowy (123), pomocniczy robotnik w hodowli zwierząt (100), hodowca drobiu (100), sortowacz surowców wtórnych (96), operator obrabiarek sterowanych numerycznie (93), monter wyrobów z tworzyw sztucznych (90), operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych (88), pracownik utrzymania czystości (80).

Osoby z niepełnosprawnościami

Grupą osób potrzebującą szczególnego wsparcia oraz odczuwającą największe trudności związane z pozyskaniem, wykonywaniem i utrzymywaniem pracy są osoby z niepełnosprawnościami, dla których praca stanowi nie tylko źródło dochodów, ale przede wszystkim jest skutecznym sposobem rehabilitacji społeczno - zawodowej. Na koniec 2023 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych było 200 osób bezrobotnych z orzeczeniem o niepełnosprawności (w tym 88 kobiet), co stanowi 8,20% ogółu osób bezrobotnych. Należy zauważyć, że w stosunku do danych odnotowanych w XII 2022 r. liczba ta uległa zwiększeniu o 3 osoby. W rejestrze tutejszego urzędu zarejestrowano także 16 osób z niepełnosprawnościami niepozostających w zatrudnieniu tj. poszukujących pracy (w tym 7 kobiet).

Struktura wykształcenia osób z niepełnosprawnościami w XII 2023 r. utrzymała się na podobnym poziomie jak w latach poprzednich. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (73) – 36,50% ogółu osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami. Następnie były to osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i poniżej (50) – 25,00% ogółu osób z niepełnosprawnościami, policealne i średnie zawodowe (38) – 19,00% ogółu osób z niepełnosprawnościami oraz osoby z wykształceniem wyższym (20) – 10,00% ogółu osób z niepełnosprawnościami. Najniższy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (19) – 9,50% ogółu osób z niepełnosprawnościami, które posiadały status osoby bezrobotnej.

Bezrobotne kobiety

Na koniec 2023 r. liczba zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Dąbrowie Górniczej bezrobotnych kobiet wyniosła 1 272, co stanowi 52,17% ogółu bezrobotnych. W stosunku do 2022 r. (1 270) liczba ta spadła o 2. Bez zmian najliczniejszą grupę stanowiły kobiety długotrwale bezrobotne (625), posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż. (317), kobiety powyżej 50 r.ż. (258) oraz kobiety w wieku do 30 r.ż. (252).

Osoby długotrwale bezrobotne

Zjawisko długotrwałego bezrobocia stanowi istotny problem i wyzwanie dla współczesnego rynku pracy. Osoby długotrwale bezrobotne są z różnych przyczyn jedną z najtrudniejszych grup w kontekście aktywizacji zawodowej.

Na koniec 2023 r. liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w dąbrowskim Urzędzie Pracy wyniosła 1 157 (w tym 625 kobiet), co stanowi 47,46% ogółu bezrobotnych. W stosunku do danych odnotowanych w analogicznym okresie 2022 r., w tej grupie osób odnotowano spadek o 132 osoby. Oznacza to, że na przestrzeni lat 2022 - 2023 udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych zmniejszył się o 5,37 p.p. Podobne zjawisko zaobserwować można w przypadku osób bezrobotnych chronicznie, czyli osób zarejestrowanych nieprzerwanie powyżej 24 miesięcy. Na koniec 2023 r. powyższa grupa liczyła 586 osób (w tym 329 kobiet) stanowiąc tym samym 24,04% ogółu bezrobotnych i 50,65% ogółu osób długotrwale bezrobotnych co oznacza, że w stosunku do roku 2022 nastąpił w tej grupie osób spadek o 122 osoby (w tym o 75 kobiet).

Należy zauważyć, że bezrobocie chroniczne najczęściej wiąże się ze znacznym stopniem wykluczenia społecznego i marginalizacji. W praktyce często stanowi ogromne obciążenie psychiczne, prowadząc do obniżenia poczucia własnej wartości i samooceny. Z upływem czasu zazwyczaj też jest coraz trudniej znaleźć i utrzymać zatrudnienie. Długotrwale bezrobotni „wypadając” na dobre z rynku pracy, stają się również mniej atrakcyjni dla potencjalnych pracodawców.

Bezrobotni wg wieku

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2023 r. w dąbrowskim Urzędzie Pracy przeważają podobnie jak w roku poprzednim osoby w wieku 35 - 44 lata (742) - 30,43% ogółu bezrobotnych. W tym przedziale wiekowym odnotowano spadek na poziomie 1,70 p.p. w stosunku do roku 2022. Drugą co do wielkości grupę stanowiły osoby w wieku 45 - 54 lata (606) – 24,86% ogółu bezrobotnych. Następne miejsca zajęły osoby w przedziale wiekowym 25 – 34 (491) – 20,14% ogółu bezrobotnych oraz te w wieku 55 – 59 lat (233) - 9,56% ogółu bezrobotnych. Najniższy odsetek wśród osób bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 18 - 24 lata (216) – 8,86% ogółu bezrobotnych oraz 60 lat i więcej (150) - 6,15% ogółu bezrobotnych. W stosunku do analogicznego okresu roku 2022 w roku sprawozdawczym nie odnotowano znaczącego napływu oraz odpływu osób bezrobotnych w żadnej z grup wiekowych.

Bezrobotni wg wykształcenia

Struktura wykształcenia dąbrowskich bezrobotnych na koniec XII 2023 r. utrzymała się na podobnym poziomie jak w analogicznym okresie roku 2022. Wśród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które mają wykształcenie policealne i średnie zawodowe (644) – 26,41% ogółu zarejestrowanych, a najniższy odsetek odnotowano wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (307) - 12,59% ogółu bezrobotnych. Do pozostałych grup zaliczono osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niżej (532) – 21,82% ogółu bezrobotnych, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (517) – 21,21% ogółu bezrobotnych, oraz osoby z wykształceniem wyższym (438) – 17,97% ogółu bezrobotnych.

Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej realizował w 2023 roku zadania wynikające z założeń „Powiatowego Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2023-2027”.

W wyniku podejmowanych działań w roku 2023:

1. Zdiagnozowano sytuację, potrzeby i możliwości wejścia lub powrotu na rynek pracy dla 2 438 osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. W ramach realizacji efektywnego pośrednictwa pracy wydano 584 skierowania do pracy (w tym skierowania w ramach stażu). Usługą pełnego pośrednictwa pracy objęto 3 098 osób bezrobotnych, w tym 1 491 osób długotrwale bezrobotnych, 562 osoby do 30 roku życia, 834 osoby powyżej 50 roku życia oraz 257 osób z niepełnosprawnościami.
3. Usługą poradnictwa zawodowego objęto 3 809 osób bezrobotnych, w tym 1 912 osób bezrobotnych długotrwale, 518 osób do 30 roku życia, 1 056 osób powyżej 50 roku życia oraz 283 osoby z niepełnosprawnościami.
4. Realizowano aktywne formy pomocy:
 - Pracami interwencyjnymi objęto 87 osób bezrobotnych - w tym 14 osób długotrwale bezrobotnych, 20 osób do 30 roku życia, 21 osób powyżej 50 roku życia oraz 5 osób z niepełnosprawnościami.
 - Stażami (z uwzględnieniem bonów stażowych) objętych zostało 247 osób bezrobotnych, w tym 49 osób długotrwale bezrobotnych, 128 osób do 30 roku życia, 17 osób powyżej 50 roku życia oraz 10 osób z niepełnosprawnościami.
 - W ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy zatrudnienie otrzymały 4 osoby bezrobotne, w tym 2 osoby długotrwale bezrobotne i 2 osoby do 30 roku życia.
 - Pracami społecznie użytecznymi objęto 24 osoby bezrobotne, w tym 21 osób długotrwale bezrobotnych, 8 osób powyżej 50 roku oraz 3 osoby z niepełnosprawnościami.
 - Z bonu na zasiedlenie skorzystało 6 osób.
5. Udzielano wsparcia osobom bezrobotnym w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w wyniku którego objęto 143 osoby bezrobotne, w tym 38 osób długotrwale bezrobotnych, 58 osób do 30 roku życia, 13 osób powyżej 50 roku życia oraz 4 osoby z niepełnosprawnościami.
6. Udzielano wsparcia cudzoziemcom w ramach integracji z lokalnym rynkiem pracy:
 - Wpłynęło 966 powiadomień o zatrudnieniu cudzoziemca.
 - Objęto łącznie 46 cudzoziemców formami pomocy.
7. Wspierano oraz promowano przedsiębiorczość i samozatrudnienie m.in. poprzez przyznawanie dofinansowania kosztów podjęcia działalności gospodarczej z uwzględnieniem dofinansowania na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej:
 - Dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej otrzymało 106 osób bezrobotnych, w tym

17 osób długotrwale bezrobotnych, 30 osób do 30 roku życia, 9 osób powyżej 50 roku życia oraz 2 osoby z niepełnosprawnościami.

- Dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego otrzymały 64 osoby bezrobotne, w tym 13 osób długotrwale bezrobotnych, 17 osób do 30 roku życia, 6 osób powyżej 50 roku życia oraz 2 osoby z niepełnosprawnościami.
8. Udzielano wsparcia pracodawcom w poszukiwaniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach:
- Liczba zrealizowanych ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców – 160.
 - W ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy utworzono 4 stanowiska pracy.
 - Liczba miejsc pracy dofinansowanych w ramach prac interwencyjnych – 87.
9. Podniesiono kwalifikacje i kompetencje mieszkańców Dąbrowy Górniczej:
- Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie - 147 osób, w tym 45 osób długotrwale bezrobotnych, 32 osoby do 30 roku życia, 15 osób powyżej 50 roku życia oraz 7 osób z niepełnosprawnościami.
 - Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie w ramach bonu szkoleniowego - 18 osób bezrobotnych, w tym 2 osoby długotrwale bezrobotne i 18 osób do 30 roku życia.
 - W ramach działań mających na celu rozwój kształcenia ustawicznego osób dorosłych 660 osób objęto kształceniem ustawicznym dzięki wsparciu Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Udzielanie wsparcia adresowanego do osób bezrobotnych w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wsparciem w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego objęte zostały 143 osoby bezrobotne, w tym 38 osób długotrwale bezrobotnych, 58 osób do 30 roku życia, 13 osób powyżej 50 roku życia oraz 4 osoby z niepełnosprawnościami.

Wsparcie cudzoziemców w integracji z lokalnym rynkiem pracy.

- Do dąbrowskiego Urzędu Pracy wpłynęło 966 powiadomień o zatrudnieniu cudzoziemca.
- W ramach udzielonego wsparcia formami pomocy objęto łącznie 46 cudzoziemców

Dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej otrzymało 106 osób bezrobotnych, w tym 17 osób długotrwale bezrobotnych, 30 osób do 30 roku życia, 9 osób powyżej 50 roku życia oraz 2 osoby z niepełnosprawnościami.

Dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego otrzymały 64 osoby bezrobotne, w tym 13 osób długotrwale bezrobotnych, 17 osób do 30 roku życia, 6 osób powyżej 50 roku życia oraz 2 osoby z niepełnosprawnościami.

W ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy utworzono 4 stanowiska pracy, natomiast liczba miejsc pracy dofinansowanych w ramach prac interwencyjnych wyniosła 87.

Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie – 147 osób (45 osób długotrwale bezrobotnych, 32 osoby do 30 roku życia, 15 osób powyżej 50 roku życia oraz 7 osób z niepełnosprawnościami), natomiast liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie w ramach bonu szkoleniowego wyniosła 18 osób bezrobotnych (2 osoby długotrwale bezrobotne i 18 osób do 30 roku życia).

W ramach działań mających na celu rozwój kształcenia ustawicznego osób dorosłych 660 osób objęto kształceniem ustawicznym dzięki wsparciu Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Oferta kształcenia dorosłych i pracowników

Mieszkańcy Dąbrowy Górniczej mają dostęp do ofert kształcenia dla dorosłych w innych miastach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Również w samej Dąbrowie Górniczej odbywają się regularnie szkolenia, kursy i studia skierowane do indywidualnych osób i do pracowników firm.

RAPZ Sp. z o.o. zalicza się do najstarszych ośrodków szkoleniowych w Dąbrowie Górniczej. Spółka ta powstała w 1996 roku w celu łagodzenia skutków społecznych restrukturyzacji zakładów. W ramach jej struktury działa Centrum Kształcenia Zawodowego, które oferuje m.in. kursy: obsługi suwnic, konserwatora suwnic, obsługi żurawi stacjonarnych, kierowcy wózków jezdniowych podnośnikowych z wyłączeniem specjalizowanych, obsługi dźwigów towarowo- osobowych ze sterowaniem wewnętrznym i szpitalnych, obsługi podestów ruchomych przejezdnych oraz kursy BHP.

AB.Z. Centrum Ośrodek Doskonalenia Zawodowego oferuje szkolenia dla osób indywidualnych i dla pracowników firm, w tym m.in.: szkolenia CNC (obsługa i programowanie tokarki CNC, obsługa i programowanie frezarki CNC), szkolenia z zakresu CAD/CAM, księgowości, pozyskania uprawnienia do nadzoru i eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci do 1 kV, obsługi wózek widłowych, obsługi suwnic, BHP oraz obsługi skanera 3D.

Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach - Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Dąbrowie Górniczej organizuje szkolenia, takie jak m.in.: spawanie, operator i konserwator: suwnic, żurawi, dźwigów, podestów, wózków jezdniowych; technolog robót wykończeniowych, prawo jazdy kat. B, elektroenergetyczne, kwalifikacja wstępna i okresowa kierowców (przewóz osób i rzeczy), ADR, księgowość i kadry, obsługa komputera, AutoCAD

z drukiem 3D, ECDL, BHP, kosmetyka i fryzjerstwo, opiekunka, florysta, kursy gastronomiczne oraz wiele innych.

Szkoła dla dorosłych Żak Dąbrowa Górnicza organizuje jednoroczne (10 miesięcy) kształcenie dla dorosłych na kierunkach: agent celny, e-commerce, konsultant ds. dietytyki, rejestratorka medyczna, marketing internetowy, social media manager oraz transport i logistyka.

Akademia WSB organizuje studia podyplomowe dla dorosłych w formie online i stacjonarnej. Szeroki wachlarz oferty obejmuje m.in. następujące kierunki: zarządzanie (master of business administration), zarządzanie finansami i rachunkowość w środowisku międzynarodowym, lean management, coaching, cloud computing, controlling i audyt w przedsiębiorstwie, analityk danych, doradca podatkowa, doradztwo zawodowe, HR business partner, negocjacje w biznesie, prawo pracy, grafika komputerowa i multimedia, sieci komputerowe i Internet rzeczy, zarządzanie cyber-bezpieczeństwem. Oferta uczelni obejmuje również szkolenia z zakresu np.: obsługi klienta, lean six sigma, techniki negocjacji, umiejętności społecznych, symulacji procesów logistycznych.

Potencjał i struktura gospodarcza

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Dąbrowa Górnicza jest ważnym ośrodkiem gospodarczym Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz województwa śląskiego; największym obszarowo miastem w regionie; dziesiątym pod względem wielkości powierzchni w Polsce. O gospodarce miasta stanowi liczba blisko 13,5 tys. firm z czego ponad 99,88 proc. stanowią mikro, małe i średnie firmy. Po latach dominacji górnictwa, hutnictwa, branży koksowniczej, czyli przemysłu ciężkiego, tradycyjnego wraz z uruchomieniem w 1995 roku specjalnej strefy ekonomicznej znaczenia zaczął nabierać sektor usługowo-przetwórczy. Silnie zaznaczyła się obecność przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej, budowlanej, producentów szkła, przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz branży elektronicznej i spożywczej oraz centra usług wspólnych.

W Dąbrowie Górniczej inwestorzy docenili korzystne położenie, rynki zbytu, wydajność pracy, lojalność oraz wysokie kwalifikacje pracowników, ale także dostępność surowców, jakość gruntów inwestycyjnych oraz coraz bardziej nowoczesną infrastrukturę drogową. Dzięki korzystnemu usytuowaniu miasta oraz obecności Terminalu Przeładunkowego w Sławkowie, który umożliwia dogodny transport kolejną towarów na Ukrainę, do Rosji oraz Azji, w tym do Chin, Dąbrowa Górnicza zaznacza swoją obecność na mapie ważnych centrów logistycznych.

Miasto dysponuje atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi. Na terenie inwestycyjnym „Tucznawa” swoje zakłady zdecydowały się ulokować takie firmy jak: NGK Ceramics Polska,

Schade Polska Międzynarodowy Transport i Spedycja, SK hi-tech battery materials Poland, Outokumpu Distribution Polska, Jass Board, Instanta czy Press Glass. Według stanu na początek czerwca 2023 roku na tym terenie zainwestowanych zostało 168,5 ha terenów, a do dyspozycji potencjalnych inwestorów pozostały nieruchomości o łącznej powierzchni 53,6 ha. Kapitał zagraniczny reprezentowany przez te firmy to: japoński, polski, włoski, koreański, fiński, niemiecki.

Tabela [68]. Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Tucznawa sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą

Rok	Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Tucznawa sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą w poszczególnych latach (brutto)
2015	5 216 257,80 PLN
2016	3 359 277,60 PLN
2017	12 409 531,50 PLN
2018	17 095 880,70 PLN
2019	20 053 993,80 PLN
2020	23 258 439,00 PLN
2021	45 939 357,33 PLN
2022	45 939 357,33 PLN
2023	67 689 644,13 PLN

Dane Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Elementem wyjścia naprzeciw potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw było przygotowanie przez gminę Strefy Aktywności Gospodarczej „Kazdębie”. „Kazdębie” to 12 znakomicie zlokalizowanych i uzbrojonych działek o powierzchni od 0,5 ha do 1 ha. W 2021 r. Strefa Aktywności Gospodarczej „Kazdębie” została wyróżniona w konkursie organizowanym przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu – „Grunt na medal”, którego celem było wyłonienie i promocja najlepszych terenów pod inwestycje, a w efekcie przyczynienie się do zwiększonego napływu inwestycji do Polski. W 2022 r. uruchomiono sprzedaż tego terenu. Do końca II półrocza 2024 pozyskano 4 inwestorów z sektora MŚP.

- Calmtec (2022) - zakład zajmujący się cięciem laserowy blach oraz gięciem elementów stalowych kupił działkę (2 działki),
- JM Stale Sp. z o.o. (2022) - zajmuje się produkcją prefabrykatów zbrojeniowych i konstrukcji stalowych, m.in. strzemion budowlanych, wieńców zbrojeniowych czy prętów żelbetowych.
- Alnet – produkcja klamek i okuć do okien.

- Resident Team Prosta S. A. (2024) - działa w branży meblarskiej, zajmuje się m.in. produkcją płyt, frontów i blatów meblowych, a także gotowych mebli. Na Kazdębku, za prawie 4,7 mln zł, kupiła od miasta 2 ha działkę, na której do końca 2026 r. zamierza zbudować halę produkcyjno-magazynową. Na jej postawienie, a także wyposażenie w specjalistyczne maszyny i sprzęt planuje przeznaczyć ok. 6,4 mln zł. Zatrudnienie ma wynieść do 20 osób.

Tabela [69]. Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Kazdębku sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą

Rok	Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Kazdębku sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą w poszczególnych latach (brutto)
2022	3 919 887,00 zł
2023	5 100 687,00 zł
2024	4,686.300,00 zł

Dane Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Do największych przedsiębiorstw funkcjonujących w mieście należą min: ArcelorMittal Poland S.A., Saint-Gobain Innovative Materials Polska Sp. z o.o, Brembo Poland, FICOSA Poland, JSW Koks S.A. - Koksoownia Przyjaźń, VTR Logistics S.A., Gühring Sp. z o.o., FEIDAL Polska Sp. z o.o., Final S.A., PPUH „Dolomit” Kopalnia Żąbkowice S.A., , Huta Bankowa Sp. z o.o., URSA Polska Sp. z o.o., Amiblu Poland Sp. z o.o., Fiege Sp. z o.o., Góraźdże Cement Zakład Ekocem Sp. z o.o., Damel S.A., GTX Hanex Plastic Sp. z o.o., Stalprofil S.A., ThyssenKrupp Energostal S.A., Pago Sp. z o.o., BHH Mikromed Sp. z o.o., BENTELER Distribution Poland Sp. z o.o., Mecacontrol Polska Sp. z o.o., KOIDE Poland Sp. z o.o., oraz Polonia Logistyka Sp. z o.o., ArcelorMittal Business Center Of Excellence Poland sp. z o. o..

Analiza danych za 2023 r. (Bank Danych Lokalnych) dotyczących pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki wskazuje, iż najwięcej osób pracuje w przemyśle i budownictwie (34,16% - sekcje PKD B, C, D, E, F).

W pozostałych sekcjach procentowy udział pracujących kształtuje się na następujących poziomach: handel, naprawa pojazdów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja -28,72% (sekcje G, H, I, J), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo - 0,54% (sekcja A), działalność finansowa i ubezpieczeniowa ; obsługa rynku nieruchomości - 3,5 % (sekcje K, L) oraz pozostałe usługi 33,07% (sekcje M, N, O, P, Q, R, S). Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem wpisanych do rejestru REGON, w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (sektor prywatny i publiczny) w roku 2023 wynosiła 13 489, w tym 122 podmioty to spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego. W porównaniu z rokiem 2021 liczba ww. podmiotów wzrosła o 333 podmioty.

Tabela [70]: Podmioty gospodarki narodowej – ogółem

Gmina	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	13 156	13 352	13 489
Jaworzno	9 379	9 598	9 836
Rybnik	14 947	15 202	15 411
Sosnowiec	22 744	23 029	23 394
Tychy	14 514	14 847	15 077
Płock	12 561	12 764	12 880

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [71]: Podmioty gospodarki narodowej – wg rodzajów działalności

Gmina	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo			przemysł i budownictwo			pozostała działalność		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	30	32	34	2 826	2 843	2 905	10 300	10 477	10 550
Jaworzno	44	47	54	2 031	2 086	2 153	7 304	7 465	7 629
Rybnik	114	122	121	3 275	3 343	3 424	11 558	11 737	11 866
Sosnowiec	66	67	66	4 188	4 308	4 372	18 490	18 654	18 956
Tychy	50	50	53	2 753	2 825	2 892	11 711	11 972	12 132
Płock	103	109	109	2 528	2 600	2 604	9 930	10 055	10 167

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [72]: Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej

Nazwa	Spółdzielnie ogółem			Spółki handlowe ogółem			Spółki handlowe – z udziałem kapitału zagranicznego razem			Spółki cywilne ogółem		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	16	16	16	1 592	1 669	1 726	131	129	122	1 019	1 007	1 005
Jaworzno	17	16	15	899	941	984	138	143	137	728	720	716
Rybnik	20	16	16	1 567	1 651	1 688	109	111	98	1 224	1 221	1 215
Sosnowiec	34	32	30	2 191	2 326	2 444	176	188	189	1 971	1 952	1 939
Tychy	21	22	20	2 142	2 313	2 385	281	288	264	1 146	1 128	1 118
Płock	34	34	33	1 438	1 508	1 545	61	72	76	964	959	960

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [73]: Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

Gmina	0 - 9			10 - 49			50 - 249			250 - 999			1000 i więcej		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	12 562	12 758	12 909	468	468	454	109	109	110	13	13	13	4	4	3
Jaworzno	9 033	9 256	9 500	269	267	262	69	68	67	6	5	5	2	2	2
Rybnik	14 324	14 589	14 814	520	511	496	93	91	90	9	10	10	1	1	1

Sosnowiec	21 959	22 267	22 641	624	602	597	136	134	130	21	22	22	4	4	4
Tychy	13 936	14 272	14 519	469	464	449	87	88	86	18	19	19	4	4	4
Płock	11 882	12 104	12 232	520	505	493	136	132	132	18	18	18	5	5	5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Warto w tym miejscu poddać dodatkowo analizie wskaźnik dostępny w zasobach GUS-Banku Danych Lokalnych obrazujący ilość podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. Jak podaje Urząd Statystyczny ilość podmiotów wpisanych do ww. rejestru na 10 tys. ludności w Dąbrowie Górniczej kształtowała się następująco: w 2021 r. - 1 135, w 2022 – 1 163 natomiast w 2023 r. – 1 189.

Tabela [74]: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności

Gmina	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	1 135	1 163	1 189
Jaworzno	1 063	1 096	1 133
Rybnik	1 124	1 154	1 177
Sosnowiec	1 187	1 217	1 250
Tychy	1 169	1 206	1 235
Płock	1 105	1 135	1 158

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [75]: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności

Gmina	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym			podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym			udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem [%]			udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	200,5	207,1	212,9	10,9	11,0	11,1	14,48	14,91	15,28	72,2	72,0	71,8	95,5	95,6	95,7
Jaworzno	178,8	185,8	194,1	8,7	8,6	8,5	12,96	13,49	14,09	72,5	72,6	72,6	96,3	96,4	96,6
Rybnik	190,5	196,9	202,4	7,7	7,7	7,7	13,89	14,31	14,69	72,9	72,7	72,6	95,8	96,0	96,1
Sosnowiec	209,5	216,4	223,6	8,4	8,5	8,3	15,44	15,87	16,32	73,7	73,3	73,0	96,5	96,7	96,8
Tychy	205,1	213,7	219,9	8,8	9,0	8,9	14,45	14,95	15,33	70,5	69,9	69,7	96,0	96,1	96,3
Płock	192,5	199,0	204,4	14,0	13,8	13,9	13,54	13,95	14,26	70,3	70,1	69,8	94,6	94,8	95,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Kolejnym wskaźnikiem, który warto poddać analizie jest liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej. W roku 2023 ilość podmiotów w w/w rejestrze wynosiła w naszym mieście 212,9 i była wyższa porównując zarówno z rokiem 2022 (207,1) jak i 2021 (200,5).

Dodatkowo warto przedstawić tu dane statystyczne GUS dot. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007. Ostatnie dostępne w Banku Danych Lokalnych dane podane zostały za rok 2023 r., wg których w Dąbrowie Górniczej ilość osób fizycznych prowadzących działalność ogółem wynosiła 9 681 (w roku poprzednim 2022 r. – 9 616) i tym samym była wyższa o 65 osób.

Tabela [76]: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	9 504	9 616	9 681
Sosnowiec	16 759	16 887	17 070
Tychy	10 227	10 382	10 511
Rybnik	10 898	11 046	11 184
Jaworzno	6 797	6 966	7 139
Płock	8 834	8 945	8 989

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą są przede wszystkim aktywne w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (2 537 podmioty, 26,21%); sekcji F – budownictwo (1 238 podmioty, 12,79%); sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 129 podmiotów, 11,66%); sekcji H – transport i gospodarka magazynowa (790 podmiotów, 8,16%) oraz sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (777 podmiotów, 8,03%).

Zgodnie z danymi uzyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego – Banku Danych Lokalnych, które Urząd Statystyczny uzyskuje na podstawie rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw, nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w roku 2020 – 6 351 zł, w 2021 - 11 159 zł natomiast w 2022 - 39 757 (dane za 2023 nie są dostępne). Dane wskazują więc na bardzo duży wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, porównując ze sobą rok 2020 i 2022. Analizując jednak te dane z poziomem nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w województwie śląskim należy stwierdzić, że nakłady w Dąbrowie Górniczej kształtują się powyżej uzyskanych tam wartości. W roku 2022 nakłady te wynosiły w województwie śląskim 7 053 zł.

Tabela [77]: Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych – wskaźniki (2023 – bd)

Gmina	nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]			nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym [zł]		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	6 351	11 159	39 757	11 154,1	19 810,0	71 108,9
Jaworzno	13 826	3 134	4 998	23 149,3	5 300,9	8 499,7
Rybnik	3 456	4 893	5 282	5 842,6	8 320,6	9 048,6

Sosnowiec	2 706	3 753	4 241	4 769,3	6 666,1	7 587,5
Tychy	9 197	9 153	13 335	16 020,6	16 105,0	23 720,3
Płock	19 752	29 138	58 597	34 418,6	51 028,1	103 380,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [78]: Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych – wskaźniki (2023 – bd)

Gmina	wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]			wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, Polska = 100 [%]		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	196 809	235 940	231 356	317,0	359,0	329,9
Jaworzno	149 473	151 924	153 725	240,8	231,2	219,2
Rybnik	54 108	58 816	63 181	87,2	89,5	90,1
Sosnowiec	48 079	46 930	51 292	77,4	71,4	73,1
Tychy	164 089	171 750	168 841	264,3	261,3	240,8
Płock	258 522	275 469	290 255	416,4	419,1	413,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej ogółem (wg grup sekcji PKD 2007) – Wg ostatnich dostępnych danych z GUS liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w roku 2023 wynosiła 833 i wzrosła w stosunku do roku 2022 o 42 podmioty. Porównując również rok 2022 i 2023 odnotowuje się wzrost ilości nowo zakładanych działalności przez osoby fizyczne z 644 do 663.

W 2023 r. największa ilość nowych podmiotów w postaci działalności gospodarczych osób fizycznych powstała w sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (142 firmy, 21,42 % nowopowstałych podmiotów w grupie działalności gospodarczych osób fizycznych) sekcji F – budownictwo (108 firmy, 16,29%), w sekcji M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (83 firmy, 12,52%), w sekcji H - transport i gospodarka magazynowa (50 firm, 7,54%) w sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (45 firm, 6,79%). Natomiast w grupie spółek handlowych (102 spółki w 2023 r. ogółem), największa ilość nowych podmiotów w 2023 r. powstała w sekcji F (20 firm, 19,61% nowopowstałych podmiotów w grupie spółek handlowych), w sekcji G (16 podmiotów, 15,69%), w sekcji C (15 podmiotów, 14,71%), w sekcji H (11 firm, 10,78%), w sekcji L (10 firm, 9,80%). Analizując dane z 2023 r. dotyczące nowopowstałych podmiotów dla poszczególnych działów PKD, należy zauważyć, iż nowe podmioty powstały przede wszystkim w następujących działach: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – (sekcja G -161 podmioty); budownictwo (sekcja F -130 podmioty); działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M – 92 podmioty); działalność związana z przetwórstwem przemysłowym (sekcja C – 61 podmiotów) oraz transport i gospodarka magazynowa (sekcja H – 61 podmiotów).

Wyrejestrowane z rejestru REGON Podmioty gospodarki narodowej ogółem (wg grup sekcji PKD 2007) – W 2023 r. odnotowano wzrost ilości wyrejestrowanych z rejestru REGON podmiotów w stosunku do ilości wyrejestrowań w roku 2022 oraz 2021. W roku 2023 miernik ten wyniósł 664 natomiast w 2022 - 602, a w 2021- 574 podmiotów.

W 2023 r. największa ilość podmiotów w postaci działalności gospodarczych osób fizycznych wyrejestrowana została z sekcji G (192 firmy, 33,16% wyrejestrowanych podmiotów w grupie działalności gospodarczych osób fizycznych), sekcji C (66 firm, 11,40%), sekcji F (60 firm, 10,36%), w sekcji H (55 firm, 9,50%), sekcji M (50 firm, 8,64%). Natomiast w grupie spółek handlowych, największa ilość podmiotów w 2023 r. została wyrejestrowana z sekcji G (12 firm, 26,09%) wyrejestrowanych podmiotów w grupie spółek handlowych; sekcji F (10 firm, 21,74%) sekcji C (5 firm, 10,86%), z sekcji L (3 firmy, 6,52%).

Dokonując porównania nowo zarejestrowanych w Rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej oraz wyrejestrowanych podmiotów stwierdza się, że w roku 2023 uzyskano dodatni bilans nowych podmiotów gospodarczych w Dąbrowie Górniczej. Różnica ta wyniosła 169 podmiotów.

Tabela [79]: Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON wg formy prawnej

Nazwa	Podmioty nowo zarejestrowane						Podmioty wyrejestrowane					
	Ogółem		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		Spółki handlowe		Ogółem		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		Spółki handlowe	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	791	833	644	663	105	102	602	664	532	579	34	46
Jaworzno	620	603	527	498	61	68	401	397	356	354	23	28
Rybnik	995	937	798	753	128	113	695	694	598	592	54	64
Sosnowiec	1 442	1 461	1 186	1 173	189	196	1 037	977	926	869	68	71
Tychy	1 091	968	834	743	206	165	722	661	641	569	43	66
Płock	907	929	762	725	97	126	652	723	604	599	22	82

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Produkcja sprzedana przemysłu ogółem na 1 mieszkańca w zł (podmioty o liczbie pracowników > 9) to wskaźnik pozyskiwany z Banku Danych Lokalnych GUS. Wg dostępnych danych wartość ta w roku 2022 wynosiła 358 962 zł. Porównując wartość w/w wskaźnika z wartością uzyskaną w 2022 roku w województwie śląskim można jednoznacznie stwierdzić, że w Dąbrowie Górniczej wskaźnik ten osiąga bardzo wysoką wartość (województwo śląskie – 79 144 zł). Warto tutaj przypomnieć, że wskaźnik ten jest podstawowym miernikiem działalności gospodarczej (tj. działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej) przedsiębiorstw i firm przemysłowych. Produkcja sprzedana przemysłu jest to wartość wyrażona w bieżących cenach bazowych tj. bez podatku od towarów

i usług (VAT), podatku akcyzowego, a łącznie z wartością otrzymanych dotacji przedmiotowych tj. dotacji do produktów (wyrobów i usług).

Przez pryzmat ilości podmiotów w poszczególnych działach PKD wyróżniają się następujące działy liczące więcej niż 50 podmiotów:

- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi;
- roboty budowlane specjalistyczne;
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi;
- transport lądowy oraz transport rurociągowy;
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- opieka zdrowotna;
- handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych;
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków;
- pozostała indywidualna działalność usługowa gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;
- edukacja.

Należy wrócić uwagę na fakt, iż ilość podmiotów nie równa się z potencjałem i siłą gospodarczą. Bowiem w wielu przypadkach chodzi o jednoosobowe działalności gospodarcze i mikro przedsiębiorstwa.

Tabela [80]: Koncentracja podmiotów wg sekcji i działów PKD 2007 liczących na koniec 2022 r. co najmniej 50 podmiotów

Kod	Nazwa	2021	2022	2023
Sekcja G dział 47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 936	1 934	1 885
Sekcja F dział 43	roboty budowlane specjalistyczne	976	986	1 038
Sekcja G dział 46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	912	902	881
Sekcja H dział 49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	851	843	839
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	699	699	695
Sekcja Q dział 86	opieka zdrowotna	704	732	758
Sekcja G dział 45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	544	543	548
Sekcja F dział 41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem	457	456	456

Kod	Nazwa	2021	2022	2023
	budynków			
Sekcja S dział 96 i Sekcja T dział 97 i 98	pozostała indywidualna działalność usługowa gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	446	466	484
Sekcja P	edukacja	450	470	489
Sekcja I dział 56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	356	339	331
Sekcja M dział 69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	336	341	341
Sekcja C dział 25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	302	310	310
Sekcja J dział 62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	330	364	387
Sekcja K dział 66	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	286	294	287
Sekcja S dział 94	działalność organizacji członkowskich	271	280	292
Sekcja M dział 74	pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	262	290	316
Sekcja M dział 70	działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	244	248	239
Sekcja M dział 71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	233	244	263
Sekcja C dział 33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	219	234	239
Sekcja M dział 73	reklama, badanie rynku i opinii publicznej	168	180	177
Sekcja F dział 42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	153	157	159
Sekcja N dział 81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	131	134	148
Sekcja R dział 93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	117	120	115
Sekcja N dział 82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	99	109	113
Sekcja K dział 64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	98	96	110

Kod	Nazwa	2021	2022	2023
Sekcja N dział 77	wynajem i dzierżawa	85	92	89
Sekcja S dział 95	naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	79	78	74
Sekcja C dział 10	produkcja artykułów spożywczych	69	71	67
Sekcja C dział 32	produkcja wyrobów jubilerskich, biżuterii i podobnych wyrobów	70	69	67
Sekcja C dział 23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	66	69	70
Sekcja C dział 22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	68	64	59
Sekcja E dział 38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	60	59	60
Sekcja H dział 52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	73	73	73
Sekcja I dział 55	zakwaterowanie	62	62	64
Sekcja C dział 16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	61	55	56
Sekcja C dział 14	produkcja odzieży	47	43	43

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [81] : Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2021, 2022 i 2023):

Gmina	Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w PLN			Dynamika	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023
Dąbrowa Górnicza	6 360,81	7 271,87	8 029,95	14,32	10,42
Jaworzno	6 435,97	7 568,06	8 417,97	17,60	11,23
Rybnik	5 447,31	6 135,40	6 938,12	12,63	13,08
Sosnowiec	5 551,62	6 126,60	6 973,22	10,36	13,82
Tychy	5 586,31	6 236,50	7 163,78	11,64	14,87
Płock	7 167,40	7 898,47	9 151,56	10,20	15,86

Źródło : <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Średnie wynagrodzenie w Dąbrowie Górniczej jest dość wysokie w porównaniu do pozostałych miast, które zostały uwzględnione. Wynosi 8 029,95 PLN brutto miesięcznie (jedynie wyższe było w Płocku i Jaworznie). Jeżeli chodzi natomiast o dynamikę wzrostu płac 2022-2023, to miasto zajmuje w grupie porównawczej ostatnie miejsce – 10,42%.

Aktywność inwestycyjna

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Urbanistyki i Architektury.

Analizując aktywność gospodarczą i inwestycyjną przez pryzmat pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków niemieszkalnych dla PKOB od 121 do 127, można stwierdzić, że w 2023 roku Dąbrowa Górnicza uplasowała się dopiero na 5 pozycji wśród miast grupy porównawczej co do ilości pozwoleń i zgłoszeń z projektem.

Według danych z lat 2021 - 2023, wszystkie pozwolenia i zgłoszenia z projektem były w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Podobna sytuacja miała miejsce w Rybniku i Jaworznie.

Tabela [82]. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków niemieszkalnych ogółem (PKOB od 121 do 127) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	pozwolenia i zgłoszenia z projektem			pozwolenia i zgłoszenia z projektem w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego			budynki			budynki w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	27	25	21	27	25	21	38	38	33	38	38	33
Jaworzno	37	30	25	37	30	25	63	49	27	63	49	27
Rybnik	25	20	19	25	20	19	42	20	26	42	20	26
Sosnowiec	28	27	31	17	19	20	42	97	52	21	25	29
Tychy	33	33	44	20	9	17	34	42	205	20	17	92
Płock	48	41	24	18	20	15	52	48	27	20	23	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [83]. Liczba budynków niemieszkalnych oddanych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (nowe)

Gmina	mieszkania ogółem		indywidualne		przeznaczone na sprzedaż lub wynajem		komunalne		społeczne czynszowe	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Dąbrowa G.	363	459	208	170	155	289	0	0	0	0
Jaworzno	355	291	218	169	137	122	0	0	0	0
Rybnik	530	347	251	167	247	180	32	0	0	0
Sosnowiec	783	740	93	77	690	575	0	88	0	0
Tychy	546	752	162	123	293	598	0	31	91	0
Płock	414	698	56	55	295	598	15	45	48	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Otoczenie wsparcia biznesu

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Wszystkie działania skierowane do przedsiębiorców oraz osób zamierzających otworzyć swój biznes oferowane w Dąbrowie Górniczej mają na celu pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości oraz wypracowanie systemu, w którym dąbrowskie firmy będą tworzyć wzajemnie wspierający się ekosystem gospodarczy.

Miasto pomaga i stwarza warunki dla młodych osób, które mają pomysł na siebie i chcą spróbować swoich sił we własnej działalności gospodarczej. Bezpłatnym wsparciem zajmuje się Dąbrowski Inkubator Przedsiębiorczości, który cyklicznie organizuje bezpłatne szkolenia i webinary poruszające najważniejsze kwestie związane z prowadzeniem firmy. Ponadto świadczy nieodpłatne konsultacje indywidualne w zakresie prawa, księgowości i biznesu. Pomaga również poszerzać kontakty biznesowe, prowadząc liczne spotkania networkingowe. W latach 2019-2024 doradcy przepracowali ponad 2175 godzin bezpłatnych porad. Dodatkowo zostało zorganizowanych ponad 174 szkoleń, wydarzeń gospodarczych, warsztatów, prelekcji, eventów gospodarczych promujących rozwój przedsiębiorczości. Z pomocy Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości (online/offline) skorzystało ponad 15 tysięcy osób. Przedsiębiorcy mogą korzystać z przestrzeni coworkingowej 24/7 zlokalizowanej w siedzibie Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Inkubator organizuje inicjatywy skierowane od młodzieży, w tym konkurs Twój Pomysł Twoja Innowacja oraz spotkania przedsiębiorców z uczniami szkół ponadpodstawowych w ramach wydarzenia Praktyczna Lekcja Przedsiębiorczości. W siedzibie Inkubatora działa także Społeczna Biblioteczka Biznesowa.

Większość działań Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości prowadzonego przez Stowarzyszenie Przedsiębiorcy z Wyboru na zlecenie gminy Dąbrowa Górnicza skierowanych jest do firm działających na rynku do 5 lat. Inicjatywa „Pakiet Młodego Przedsiębiorcy” skierowana jest do mieszkańców z pomysłem na biznes oraz do przedsiębiorstw działających na rynku krócej niż 5 lat – scala wszystkie dostępne w mieście formy wsparcia dla początkujących przedsiębiorców.

Obejmuje:

- pomoc przy przygotowaniu biznes planu, rejestracji i uruchomieniu działalności (umożliwia pozyskanie dotacji, krajowych i unijnych, na funkcjonowanie czy zatrudnienie pracowników),
- pomoc przy nawiązaniu relacji z kontrahentami i uzyskaniu u nich ulg albo zniżek w ramach Karty Młodego Przedsiębiorcy - dzięki temu rozwiązaniu zyskują nowych klientów dla swoich produktów czy usług. Dostają też bezpłatną promocję na stronie www.dabrowa-

gornicza.com i w mediach społecznościowych. Kartę otrzymało tylko w latach 2021-2024 ponad 540 młodych przedsiębiorców,

- wsparcie w ramach programu „Lokal na start” w postaci wynajmu lokali gminnych na korzystnych warunkach, czyli według minimalnych stawek czynszowych. W 8 edycjach programu, od 2020 r. (wg stanu na listopad 2024 r.) do puli konkursowej trafiły 43 lokale znajdujące się w różnych częściach Dąbrowy Górniczej. Wyłonionych zostało 43 laureatów, którzy przedstawili najlepiej uzasadnione pomysły biznesowe. Były to też najlepiej opracowane wnioski pod względem merytorycznym, uwzględniające sposób adaptacji wybranych lokali do planowanej działalności,

- wsparcie finansowo-rzeczowe w ramach konkursu „Model biznesowy dla Dąbrowy”, w czterech edycjach nagrodzono 12 laureatów,

- darmową przestrzeń coworkingową do prowadzenia swojego biznesu w Dąbrowskim Inkubatorze Przedsiębiorczości,

Firmy działające dłużej niż 5 lat na rynku mogą potwierdzić swoją pozycję w Konkursie o Nagrodę Gospodarczą im. Karola Adamieckiego, który organizowany jest z inicjatywy prezydenta miasta a Partnerami Merytorycznymi są Zagłębiowska Izba Gospodarcza w Dąbrowie Górniczej, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej oraz Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. Celem Konkursu jest promocja najbardziej innowacyjnych oraz przyczyniających się do rozwoju gospodarczego miasta firm, które w swym działaniu uwzględniają etyczne i społeczne wartości. W 9 edycjach wyłoniono 34 laureatów. W roku 2024 zorganizowano kolejną, już 9 edycję w/w konkursu.

Na terenie Dąbrowy Górniczej aktywnie wspomaga działalność firm dojrzałych Zagłębiowska Izba Gospodarcza, która liczy ponad 68 członków. Inspiruje do działania, organizuje spotkania i warsztaty, promuje przedsiębiorczość i buduje relacje gospodarcze. Reprezentuje interesy gospodarcze zrzeszonych w niej podmiotów w szczególności wobec organów samorządowych i państwowych, inicjuje i koordynuje przedsięwzięcia gospodarcze z udziałem zainteresowanych przedsiębiorstw i organów samorządu terytorialnego; organizuje pomoc członkom Izby w rozwiązywaniu problemów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych związanych z podejmowaniem i prowadzeniem przez nich działalności gospodarczej. Swoją siedzibę, z której firmy również mogą również skorzystać ma na terenie Fabryki Pełnej Życia. Przedsiębiorców - rzemieślników wspiera Cech Rzemiosł Różnych, kształcąc młodych i budując relacje. Izba powstała w 1917 r., a jej zadaniem jest głównie utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodowej, a także prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, a także reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji państwowej i samorządowej.

Pozostałe instytucje otoczenia biznesu to:

· Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej, który wspiera zarówno osoby bezrobotne chcące podjąć działalność gospodarczą jak i przedsiębiorców w zatrudnianiu osób bezrobotnych. Najbardziej efektywne są działania wspierające samozatrudnienie m.in. poprzez przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz przyznawanie dofinansowania na przystąpienie do lub założenie spółdzielni socjalnej (łącznie z Europejskim Funduszem Społecznym). W roku 2023 liczba osób bezrobotnych (w tym osób niepełnosprawnych), które otrzymały dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej wyniosła 106.

Tabela [84]. Ilość dofinansowań / pożyczek przyznanych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Ilość dofinansowań / pożyczek przyznanych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.	
2018	116
2019	121
2020	76
2021	106
2022	96
2023	106

Dane : Powiatowy Urząd Pracy

- Stowarzyszenie Kupców Targowych w Dąbrowie Górniczej, które działa od 1998 roku, wspierając działalność i rozwój kilkuset kupców, udziela pomoc w sprawach społecznych i gospodarczych.
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Zagłębia, które angażuje się od 2015 roku w sieciowanie przedsiębiorstw.
- Agencja Rozwoju Lokalnego z Sosnowca, która ma na celu głównie: wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, odejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na rozwój regionalny, kształtowanie warunków do tworzenia i pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, udzielanie pożyczek i kredytowych.

Działania miasta kierowane do przedsiębiorców oraz samych przedsiębiorców wspierają również aktywnie organizacje regionalne, zgodnie ze swoim zakresem zadań:

- Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach
- Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.
- Fundusz Górnośląski S.A.
- Śląskie Centrum Przedsiębiorczości

Miasto uczestniczy w projektach wspierających lokalną przedsiębiorczość organizując przykładowo rokrocznie akcje typu: Dzień Przedsiębiorczości, Światowy Tydzień

Przedsiębiorczości. Poprzez działania Referatu Przedsiębiorczości w Wydziale Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów wspólnie z instytucjami otoczenia biznesu również takimi jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy czy Powiatowy Urząd Pracy wspierane są pojedyncze działalności gospodarcze oraz osoby które planują założenie działalności gospodarczej a także osoby poszukujące pracy i kontaktów gospodarczych na lokalnym rynku pracy. Prowadzona jest aktywna baza przedsiębiorców na stronie gospodarczej miasta www.dabrowa-gornicza.com. Strona kieruje swoją ofertę zarówno do inwestorów, planujących dopiero działalność jak i przedsiębiorców już aktywnych.

Sytuacja przestrzenna

Planowanie przestrzenne

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Urbanistyki i Architektury.

Studium i plany miejscowe

Na terenie Dąbrowy Górniczej obowiązują następujące dokumenty planistyczne, na podstawie których prowadzona jest gospodarka przestrzenna:

- II edycja „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Dąbrowa Górnicza”, zatwierdzonego Uchwałą Nr XXIII/374/08 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 30 stycznia 2008 roku wraz ze zmianą zatwierdzoną Uchwałą Nr XXXIII/706/2017 z dnia 22 listopada 2017 r. oraz zmianą zatwierdzoną Uchwałą Nr LIX/1018/2023 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 6 września 2023 r.
- obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: 68 planów, pokrywających około 57,5 % powierzchni miasta. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym źródłem informacji o przeznaczeniu oraz zasadach zagospodarowania terenu.

W związku z faktem, iż obszar miasta nie jest w całości pokryty obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Wydział Urbanistyki i Architektury prowadzi następujące rejestry:

1. rejestr decyzji o ustaleniu warunków zabudowy
2. rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego
3. rejestr decyzji o pozwoleniu na budowę.
4. rejestr wniosków o zmianę/sporządzenie studium.
5. rejestr wniosków o zmianę/sporządzenie planów miejscowych.

W strukturze miasta wyodrębnić można następujące jednostki funkcjonalne (dzielnice):

- **Śródmieście**; funkcja mieszkaniowa, administracyjna, usługowa, wytwórcza (tereny Huty „Bankowa” i d. KWK Paryż),
- **Reden**; funkcja mieszkaniowa, usługowa,
- **Gołonóg**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, wytwórcza (tereny po wschodniej stronie drogi krajowej Nr 1),
- **Łęknice – Korzeniec – Pogoria**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, rekreacyjno – wypoczynkowa,
- **Ząbkowice**; funkcja mieszkaniowa, usługowa i wytwórcza,
- **Strzemieszyce**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, wytwórcza i zanikająca produkcja rolna,
- **Łosień – Łęka**; funkcja mieszkaniowa oraz produkcji rolnej,
- **Ujejsce**; funkcja mieszkaniowa, rekreacyjno – wypoczynkowa (Kuźnica Warężyńska) i produkcja rolna,
- **Trzebieśławice**; funkcja mieszkaniowa i produkcja rolna,
- **Okradzionów - Błędów**; funkcja mieszkaniowa, rekreacyjno – wypoczynkowa i produkcja rolna,
- **Huta – Koksownia**; funkcja przemysłowa z zanikającą funkcją mieszkaniową.

W strukturze miasta wyróżnić można następujące obszary o dominującej funkcji:

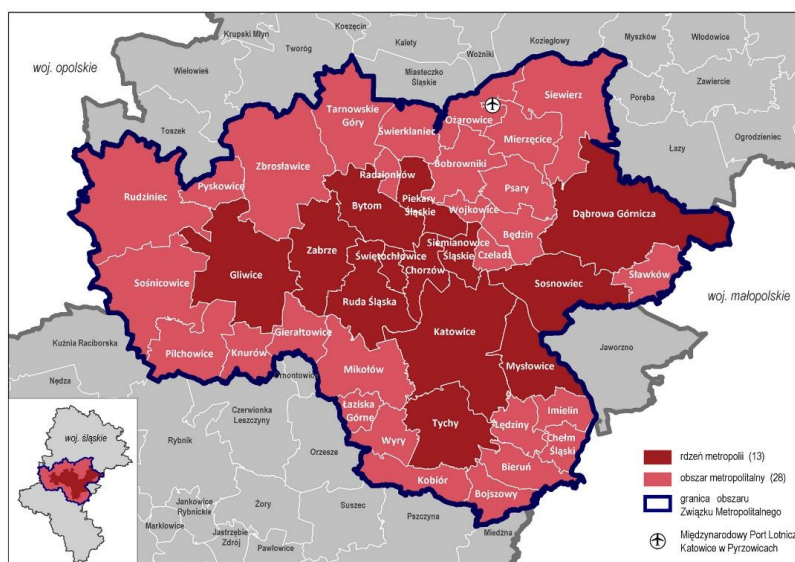
- **Śródmieście** obejmujące „właściwe” miasto (jednostki Śródmieście, Reden, Gołonóg, Korzeniec i Łęknice),
- funkcje przemysłowe (Huta, Koksownia i część Strzemieszyc),
- funkcje mieszkaniowe i osłonowe (Strzemieszyce, Ząbkowice, Tucznawa, Łosień, Łęka i zainwestowane tereny Ujejsca),
- funkcje ekologiczne i rekreacyjne (pozostałe tereny).

Powiązania w obszarze funkcjonalnym miasta

Dąbrowa Górnicza stanowi część Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, powołanej ustawą z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim, oznaczony jako centralny obszar rozwojowy województwa śląskiego o znaczeniu europejskim. W wyniku delimitacji do Metropolii Górnośląskiej - Zagłębiowskiej zakwalifikowano 23 miasta: Będzin, Bieruń, Bytom, Chorzów, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Knurów, Łaziska Górne, Mikołów, Mysłowice, Piekary Śląskie, Radzionków i Wojkowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Zabrze. W skład jej obszaru funkcjonalnego weszło również 29 gmin: Bobrowniki, Bojszowy, Chełm Śląski, Gierałtowice, Imielin, Kalety, Kobiór, Krupski Młyn, Lędziny, Łazy, Miasteczko Śląskie, Miedźna, Mierzęcice, Ornontowice, Orzesze, Ożarówce, Pilchowice, Psary, Pyskowice,

Rudziniec, Siewierz, Sławków, Sośnicowice, Świerklaniec, Toszek, Tworóg, Wielowieś, Wiry, Zbrostawice.^{4,5} Związek liczy 41 gmin. Dąbrowa Górnicza wchodzi w skład miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz zaliczona jest do grupy miast Podregionu Sosnowieckiego. Do zadań publicznych realizowanych przez związek metropolitalny zalicza się m.in.: kształtowanie ładu przestrzennego, rozwój społeczny i gospodarczy obszaru związku metropolitalnego, planowanie, koordynację, integrację oraz rozwój publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu drogowego, kolejowego oraz innego transportu szynowego, a także zrównoważonej mobilności miejskiej, metropolitalne przewozy pasażerskie i współdziałanie w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku metropolitalnego. Oznacza to, że w kontekście ładu przestrzennego, mobilności miejskiej, w tym polityki organizacji publicznego transportu zbiorowego, Dąbrowa Górnicza musi ściśle współpracować z pozostałymi gminami GZM.

Rysunek [1]. Granicy obszaru geograficznego Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, stan na kwiecień 2022 roku

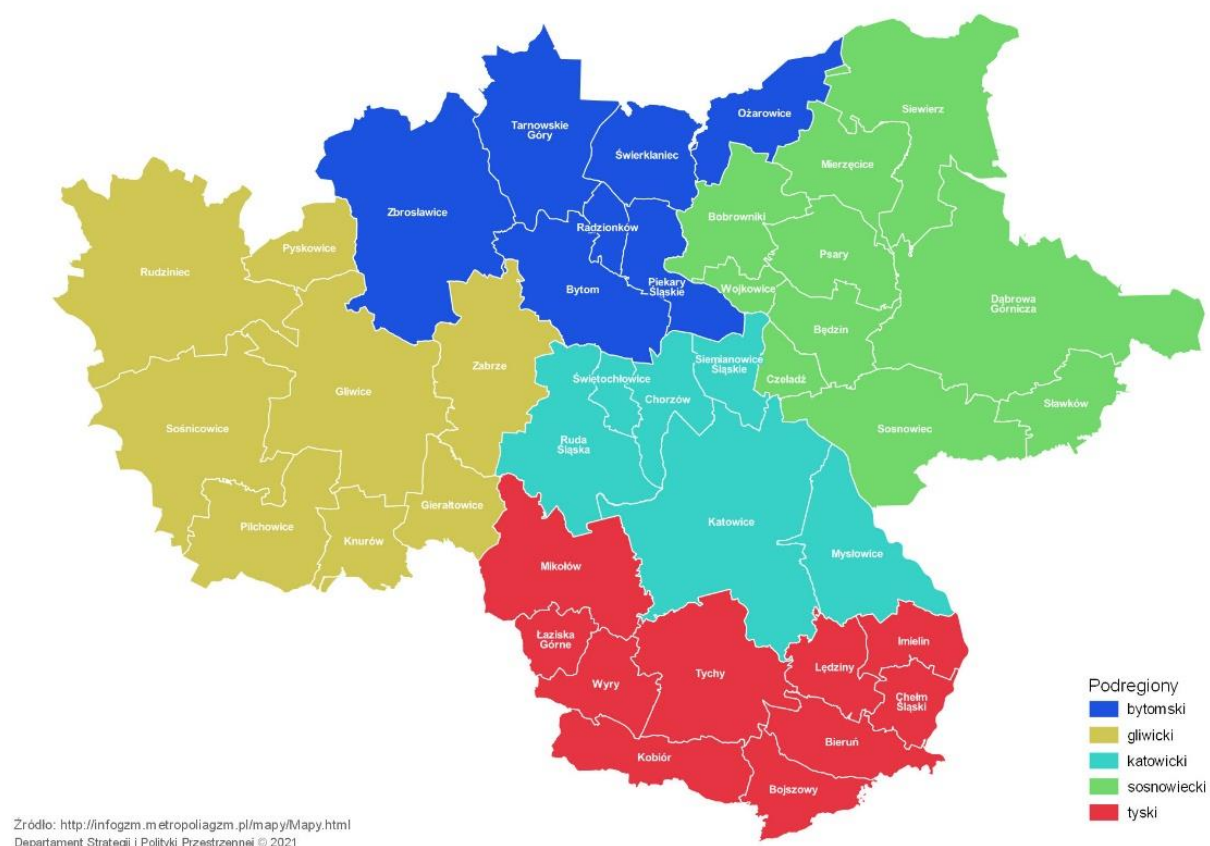

Źródło: <https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/Mapy.html>

⁴ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Uwaga: Plan ten ulega aktualizacji), załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.

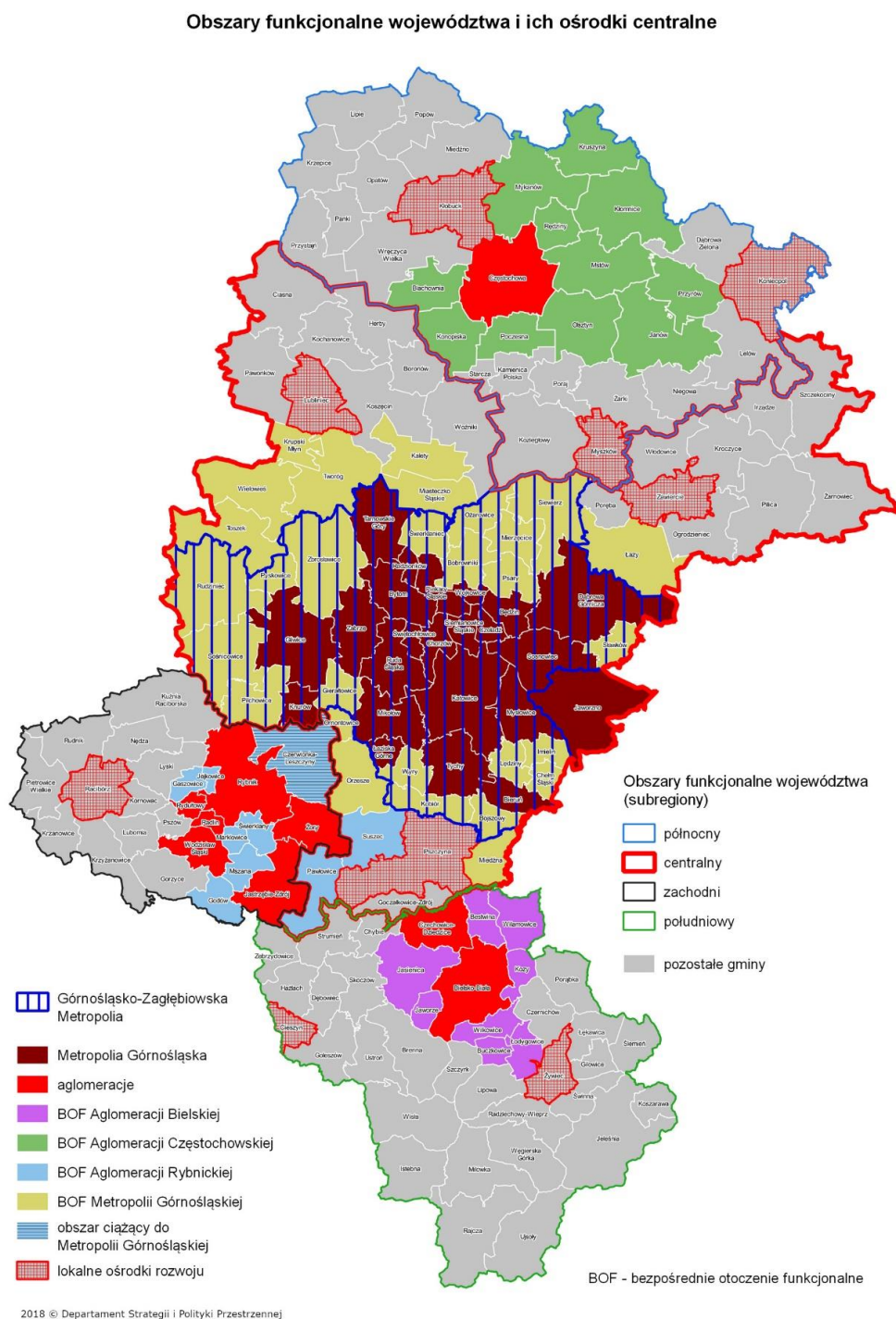
⁵ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020

Rysunek [2]. Podregiony Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, stan na kwiecień 2022 roku

Źródło: https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/img/podregiony_gzm1.jpg

Rysunek [3]. Obszary funkcjonalne województwa śląskiego

Źródło: <https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/Mapy.html#images-5>

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” uwzględniono regionalne obszary strategicznej interwencji w ujęciu funkcjonalnym, wskazując na układ czterech subregionów w województwie. Dąbrowa Górnicza znajduje się w Subregionie Centralnym. Dąbrowa Górnicza jest członkiem Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, który zrzesza 81 jednostki samorządu terytorialnego. W strategii

województwa określono następujące wyzwania z którymi miasta z Subregionu Centralnego powinny się zmierzyć⁶:

- wzmocnienie procesu wewnętrznej integracji GZM,
- wzmacnianie dywersyfikacji gospodarczej bazy ekonomicznej obszaru,
- poprawa jakości środowiska, w tym w szczególności jakości powietrza, wód powierzchniowych i klimatu akustycznego,
- kształtowanie racjonalnej gospodarki wodnej w związku z nadmiernym wykorzystaniem wód podziemnych,
- poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy,
- skuteczniejsze wykorzystywanie potencjałów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju produktów turystycznych, w tym rozwój infrastruktury turystycznej,
- wyhamowanie niekorzystnych procesów demograficznych,
- ograniczanie zjawiska suburbanizacji,
- rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym terenów i obiektów przemysłowych,
- harmonizacja rozwoju infrastruktury oraz organizacji transportu publicznego,
- wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji.

Także odnosząc się do specyfiki problemów z którymi konfrontowane są obszary miejskie w województwie, w tym: starzenie się społeczeństwa, depopulacja, migracja, „kurczenie się” miast i suburbanizacji, degradacja przestrzeni publicznych i z tym związane negatywne zjawiska społeczne, problemy środowiskowe, obciążenie i zagęszczenie infrastruktury technicznej i transportowej, dla rozwoju miast i poprawy jakości życia wskazano w strategię województwa na:

- poprawę jakości i efektywności transportu publicznego oraz promocję transportu przyjaznego środowisku,
- poprawę jakości powietrza,
- zwiększenie zdolności adaptacyjnych do zagrożeń wynikających ze zmian klimatu, w tym kształtowanie systemu przyrodniczego miast województwa,
- podejmowanie inicjatyw hamujących proces utraty dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych miast poprzez rozwój ich bazy ekonomicznej, usług publicznych oraz poprawę jakości przestrzeni.

Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym w województwie śląskim (OSI) dotyczą OSI konkurencyjnych (obszary cenne przyrodniczo i ośrodki wzrostu) oraz OSI problemowych (gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, gminy w transformacji górniczej).

OSI - obszary cenne przyrodniczo zostały wyznaczone w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni całej gminy. Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody,

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020

parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne (korytarze dla ssaków kopytnych i drapieżnych oraz korytarze spójności). Dobór powyższych kategorii opierał się na założeniu, że są to najważniejsze obszary dla zachowania walorów przyrodniczych regionu. Wyzwaniem dla tego obszaru OSI jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów. Dąbrowa Górnicza znajduje się w kategorii II walorów przyrodniczych – przeciętne.

OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary predystynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Najważniejszym wyzwaniem dla tego obszaru będzie podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, wzmocnienie potencjału i skali oddziaływania oraz pozycji na arenie międzynarodowej ośrodków akademickich oraz sektora B+R, a także utrzymanie pozycji ośrodka wzrostu. Istotny będzie również rozwój funkcji metropolitalnych, poprawa jakości środowiska i przestrzeni, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy poprzez rozwój potencjału gospodarczego i zwiększenie poziomu inwestycji, pozwalających na zatrzymanie procesu „drenażu mózgów” przez inne atrakcyjne ośrodki metropolitalne. Dąbrowa Górnicza znajduje się wśród pozostałych ośrodków wzrostu.

OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza zostały wyznaczone na podstawie danych według stanu na rok 2018 pozyskanych z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, pyłów zawieszonych PM₁₀ oraz benzo(α)pirenu. Dąbrowa Górnicza zaliczona jest do grupy III obszaru problemowego, tj. grupa gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników. Największym wyzwaniem stojącym przed województwem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”.

OSI – gminy w transformacji górniczej odnosi się do tych gmin dotkniętych lub mogących zostać dotknięte przez skutki procesów restrukturyzacyjnych w obszarze sektora górniczego. Dąbrowa Górnicza zaliczana jest do tych gmin odczuwając negatywne aspekty przestrzenne w związku z procesami restrukturyzacyjnymi. W planowaniu rozwoju gospodarczego zaleca

się uwzględnienie rekultywacji terenów przemysłowych, przekwalifikowania pracowników odchodzących z sektora górniczego, wsparcia firm związanych z działalnościami okołogórnictwem w zakresie przebranżowienia oraz zapewnienia warunków dla utworzenia i rozwoju firm w innych branżach (rozwój nowej bazy ekonomicznej). Należy również ukierunkować wsparcie na poprawę jakości środowiska, rozwój usług publicznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego.

Dzielnice i mieszkalnictwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej, Wydział Spraw Obywatelskich, Wydział Urbanistyki i Architektury, Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia.

W 2020 r., po ponad 3 letnim procesie konsultacyjnym prowadzonym z mieszkańcami, radnymi Rady Miejskiej, organizacjami społecznymi, zostało uchwalonych przez Radę Miejską 18 Statutów Rad Dzielnic. Powstało tym samym 18 jednostek pomocniczych składających się z 36 osiedli. Wybory do nich zostały zawieszone zarówno przez pandemię jak i Wojewodę Śląskiego, który uznał dąbrowskie uchwały za niezgodne z prawem. W efekcie wystąpienia przez miasto na drogę sądową, Naczelny Sąd Administracyjny w lutym 2022 uznał, iż statuty dąbrowskich dzielnic są prawomocne. Tym samym Dąbrowa Górnicza stała się miastem na prawach powiatu, składającym się z 18 jednostek pomocniczych

Poniższy obraz poszczególnych dzielnic został przygotowany na podstawie raportu⁷ zawierającego wyniki spotkań z mieszkańcami w 36 osiedlach, wywiadów indywidualnych oraz analizy poszczególnych funkcji i usług na terenie poszczególnych osiedlach.

Tabela [85]: Charakterystyka dzielnic w Dąbrowie Górniczej

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Antoniów	5,18 km ²	2,74	771	0,73
	Dzielnica zielona w bezpośrednim sąsiedztwie jezior Pogoria III, Pogoria IV. Na terenie Dzielnicy znajduje się użytek ekologiczny Bagna w Antoniowie oraz tzw. Las Antoniowski, przez który pieszo lub rowerem można dotrzeć do Pogorii I. Wyróżniającym elementem w Dzielnicy jest mała kapliczka przydrożna usytuowana na skrzyżowaniu ulic Kusocińskiego i Konstytucji. W Dzielnicy występuje wyłącznie zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami domowymi. Dzielnica położona przy trasie S1 - obwodnica wschodnia.			

⁷ Raport przygotowało Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Dane na dzień 28.02.2022 r

⁸. Dane dot. ludności oraz procentowego udziału mieszkańców – wg stanu na dzień 5.07.2024 r.

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Błędów osiedle Błędów, Łązy Błędowskie	21 km ²	11	1 839	1,73
	Dzielnica znajduje się na granicy z województwem Małopolskim. Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta, ze ścieżkami dydaktycznymi oraz szlakami turystycznymi: „Szlak Szwajcarii Zagłębiowskiej”. Na terenie Dzielnicy rozciąga się fragment Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd oraz na południowym - wschodzie znajduje się należąca do miasta część Pustyni Błędowskiej - największego w Polsce obszaru lotnych piasków. Jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta, odległość wynosi około 22,8 km. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych.			
Gołonóg Południowy osiedla: Kasprzak, Manhattan, Podlesie	1,65 km ²	0,87	14 808	13,95
	Dzielnica znajduje się na wschodniej granicy najgęściej zaludnionej części miasta. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilkudziesięciu minut. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki ulokowane w większości na osiedlu Manhattan i osiedlu Kasprzak znajdujące się w zasobach SM Lokator; niskie bloki, które stanowią większość zabudowy Kasprzaka; zabudowa jednorodzinna dominuje na Podlesiu oraz między ul. Tysiąclecia a ul. Młodych. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży kompleks terenów zielonych powstałych na dawnych terenach przemysłowych; obecnie znajdujący się w większości w zarządzie Lasów Państwowych. Jego sercem jest zmodernizowany w ramach Budżetu Obywatelskiego Park Podlesie. W Dzielnicy znajduje się Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.			
Gołonóg Północny osiedla: Brodway, Stary Gołonóg, Gołonóg	1,27	0,67	10 717	10,10
	Dzielnica znajduje się na północnej granicy najgęściej zaludnionej części miasta. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilkudziesięciu minut. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki znajdujące się w zasobach SM Lokator oraz wspólnot mieszkaniowych ulokowanych na osiedlu Broadway oraz Gołonóg. Niskie bloki, które stanowią właściwie jedyną zabudowę Starego Gołonoga. Śladowa zabudowa jednorodzinna występuje przy ul. Srokowskiego. Na granicy z Dzielnicą Reden, przy Centrum Administracyjnym, powstaje nowa zabudowa wielorodzinna. Na terenie Dzielnicy znajduje się kilka zakładów przemysłowo-usługowych o małej uciążliwości dla mieszkańców. Skoncentrowane są na obrzeżach Dzielnicy w okolicy ulic Granicznej, Srokowskiego oraz al. Zagłębia Dąbrowskiego. Na terenie Dzielnicy funkcjonuje rynek.			
Gołonóg Wschodni osiedla: Górka Gołonoska, Tworzeń	7,35	3,89	4 325	4,07
	Dzielnica, która przechodzi z Dzielnicy zielonej, jednorodzinnej w typowo miejską; oddalona, w zależności od części osiedla, od 4,5 km do 8 km od centrum Dąbrowy Górniczej. Do kluczowych miejsc w centrum miasta z najbardziej oddalonych części Dzielnicy można dotrzeć komunikacją miejską najszybciej w ok. 15 min. Jest to niewielka, ale jedna z najszybciej rozbudowujących się Dzielnic pod względem mieszkaniowym w zabudowy jednorodzinne i szeregowe w części Górki Gołonoskiej. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: zabudowa jednorodzinna na większości terenu, kilka szeregowców znajduje się na osiedlu Górka Gołonoska, pojedyncze bloki przy ul. św. Antoniego. W rejonie Dzielnicy znajduje się duża strefa przemysłowa, występują tam liczne zakłady w tym, Arcellor Mittal – w bezpośrednim sąsiedztwie. Do najbardziej charakterystycznych punktów Dzielnicy należy zaliczyć: Sanktuarium św.			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	Antoniego z Padwy, klasztor Ojców Franciszkanów i nekropolia na Wzgórzu Gołonoskim, zbiornik Pogorii I oraz historyczną bramę Huty Katowice.			
Łęka	12,8 km ²	6,77	653	0,62
	Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta – odległość do centrum wynosi 16,1 km. Jedna z najmniej liczebnych Dzielnic pod względem liczby mieszkańców. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przydomowymi ogródkami i sadami. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. W Dzielnicy znajduje się kamienny kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Częstochowskiej, wybudowany w 1909. Od XIII wieku znajdowała się tu drewniana kaplica z łaskami słynącą figurą Matki Boskiej Łęckiej, która znajduje się dziś w bocznym ołtarzu kościoła parafialnego. Na terenie Dzielnicy znajduje się również pomnik poświęcony, urodzonemu w Łęce poecie, Zygmuntowi Różyckiemu.			
Łosień	5,84	3,09	1 389	1,31
	Dzielnica o charakterze zielonym. Znajduje się w sąsiedztwie zakładów przemysłowych – Koksownia „Przyjaźń”, ArcelorMittal Poland. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. Zabudowę stanowią domki jednorodzinne z przyległymi do nich ogródkami. Przez Dzielnice przebiega droga wojewódzka nr 790 – relacji Dąbrowa Górnicza – Ogrodzieniec. W Dzielnicy krzyżują się linie autobusowe łączące centrum miasta z innymi Dzielnicami znajdującymi się na jego obrzeżach. W Dzielnicy znajduje się również najwyższy szczyt miasta zwany potocznie „Łeverest”.			
Mydlice osiedla: Mydlice Północne, Mydlice Południowe	1,24	0,65	13 283	12,51
	Jedna z Dzielnic o typowo miejskim charakterze, znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie Śródmieścia. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilku, kilkunastu minut. Graniczy z miastem Będzin i Sosnowiec. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki znajdujące się w zasobach SM Lokator; zabudowa jednorodzinna przy ulicy Mireckiego; kilka kamienic przy ulicy Żeromskiego. W Dzielnicy znajduje się Zagłębiowskie Centrum Onkologii Szpital Specjalistyczny im. Sz. Starkiewicza i Polsko-Amerykańskie Kliniki Serca.			
Okradzionów osiedla: Okradzionów, Kuźniczka Nowa, Rudy	16,4 km ²	8,68	1 145	1,08
	Dzielnica znajduje się na granicy z województwem Małopolskim. Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta z terenami rekreacyjnymi, czerwonym szlakiem turystycznym „Szlak Szwajcarii Zagłębiowskiej”, Doliną Białej Przemszy oraz licznymi zabytkami. Na terenie Dzielnicy rozciąga się fragment Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Okradzionów to jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta – odległość wynosi około 21 km. Mieszkańcy Osiedla Kuźniczka Nowa należą do parafii Rzymsko – Katolickiej w Krzykawie, Okradzionowie oraz Polsko – Katolickiej w Małobądzii. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych.			
Reden osiedla: Reden, Reden-Adamiecki, Aleje, Staszic	3,53 km ²	1,88	18 265	17,21
	Dzielnica typowo miejska, która wraz z sąsiadującą Dzielnicą Śródmieście stanowi centrum miasta. Na jej terenie lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie, znajduje się większość instytucji użyteczności publicznej o charakterze ponaddzielnicowym. Do najważniejszych należy zaliczyć centrum administracyjne, targowisko miejskie, bazylika NMP oraz Akademię WSB. Jest to największa pod względem liczby			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	mieszkańców Dzielnica miasta. Charakteryzuje się dużym skupiskiem osiedli mieszkaniowych 4 – 10 piętrowców, w większości w zasobach SM Lokator. Wyjątek stanowi jedno z najstarszych osiedli Staszic o zabudowie typowo jednorodzinnej. Dzielnica Reden graniczy z miastem Sosnowiec. W granicach Dzielnicy znajduje się droga DK 94. Przez Dzielnicę przebiega większość linii autobusowych i linia tramwajowa. Do centrum miasta można dotrzeć od kilku do 30 minut, w zależności od miejsca. W granicach Dzielnicy znajduje się Park Hallera część „B” oraz Planty im. hm. S. Piotrowskiego. Dzielnica graniczy bezpośrednio z częścią „A” Parku Hallera. Z terenu Dzielnicy można również szybko dotrzeć do Pogorii III i Parku Zielona.			
Strzemieszyce Małe	9,38 km ²	4,96	1 156	1,09
	Dzielnica o charakterze podmiejskim. W osiedlu są znaczne tereny zielone. Dzielnica graniczy z obszerną strefą przemysłową m.in. z koksownią „Przyjaźń”, ArcelorMittal (Huta Katowice), Lipówka - miejski zakład zajmujący się przetwarzaniem odpadów komunalnych. Dzielnica oddalona o 11 km od centrum miasta Dąbrowy Górniczej. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć komunikacją miejską w ok. 30 min. Dzielnica jest położona przy drodze krajowej DK94. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna wzdłuż głównych ulic.			
Strzemieszyce Wielkie	18,1 km ²	9,52	7 838	7,38
	Strzemieszyce Wielkie to jedna z najbardziej rozległych Dzielnic miasta. Na wschodzie graniczy z gminą Sławków, na południu z Sosnowcem. W Dzielnicy występują dwa typy zabudowy. Dominuje zabudowa jednorodzinna, natomiast niskie czteropiętrowe bloki znajdują się tylko w kilku miejscach. W Dzielnicy powstaje nowa tzw. zabudowa szeregowa. Centrum Dzielnicy ulokowane jest w obrębie ulic Oddziału AK Ordona, Stacyjnej, Transportowej, Orkana i Narutowicza. Dzielnice przecinają linie kolejowe oraz droga krajowa DK 94. Strzemieszyce Wielkie swój rozwój zawdzięczają usytuowaniu na skrzyżowaniu szlaków kolejowych, których pojawienie się zdeterminowało rozwój Dzielnicy, aż do uzyskania przez nią statusu samodzielnej gminy i otrzymania praw miejskich. Jako samodzielna jednostka Strzemieszyce funkcjonowały do lat 70-tych. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży kompleks terenów zielonych powstałych na dawnych terenach poprzemysłowych - obecnie w większości w zarządzie Lasów Państwowych. Jego sercem jest dawny Wapiennik Bordowicza. Urokliwym miejscem i cennym przyrodniczo jest rejon Sroczej Góry, znajdujący się na początku ul. Strzemieszyckiej. Sporą część Dzielnicy zajmują prywatne nieużytki, będące dawnymi polami uprawnymi. Na terenie Dzielnicy znajdują się duże zakłady przemysłowe oraz szereg mniejszych, ale często uciążliwych dla mieszkańców. Na północ od Dzielnicy rozciąga się obszar huty Arcelor Mittal (dawna Huta Katowice), a jej kolejowa baza przeładunkowa znajduje się bezpośrednio na terenie Dzielnicy. Wyjątkowym miejscem jest zbudowana na początku XX w. neogotycka Bazylika Najświętszego Serca Pana Jezusa, która jest jednym z ośmiu zabytków miasta wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego. Ważnym z punktu widzenia kulturalno-społecznego dla Dzielnicy jest nowoczesny, wielofunkcyjny budynek, w którym znajduje się Filia nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej.			
Śródmieście osiedla: Stara Dąbrowa, Śródmieście	1,63 km ²	0,87 %	7 102	6,69%
	Dzielnica typowo miejska, która stanowi centrum miasta. Na jej terenie znajdują się instytucje użyteczności publicznej o charakterze ponaddzielnicowym. Do najważniejszych instytucji należy zaliczyć: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Pałac Kultury Zagłębia, Miejską Bibliotekę Publiczną, Muzeum Miejskie „Szttygarka”, Miejski			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	Ośrodek Pracy Twórczej, Halę Widowiskowo-Sportową Centrum. W Śródmieściu znajdują się tzw. „Fabryka Pełna Życia”, Plac Wolności oraz historycznie ważna ul. 3-go Maja, które po zakończeniu procesów rewitalizacyjnych mają stanowić tzw. „serce miasta”. Dzielnica charakteryzuje się dużym skupiskiem osiedli mieszkaniowych 4-10 piętrowych. Wyjątek stanowi osiedle Stara Dąbrowa o zabudowie typowo jednorodzinnej. Dzielnica graniczy z miastem Sosnowiec. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży park miejski – Park Hallera. Ze Śródmieścia można szybko dotrzeć do Pogorii III oraz Parku Zielona. W Dzielnicy znajduje się największe centrum handlowe – CH Pogoria oraz główny dworzec kolejowy PKP, przy którym powstaje Centrum Przesiadkowe. Aktualnie w Dzielnicy trwają przebudowy głównych ciągów komunikacyjnych mających na celu wzmocnienie jej śródmiejskiego charakteru.			
Trzebieśławice	ok. 12,1 km ²	6,40	995	0,94
	Dzielnica o charakterze zielonym, jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta – 18 km. Do kluczowych miejsc w centrum można dotrzeć komunikacją miejską w ok. 50 min. Trzebieśławice graniczą z Chruszczobrodem i Siewierzem. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna. Dzielnica otoczona jest pięknymi lasami Trzebieśławickimi, odwiedzanymi przez wielu mieszkańców Dąbrowy Górniczej i osoby przyjezdne. W okolicy znajduje się Wzgórze Bukowa Góra. W Dzielnicy znajduje się kapliczka, najprawdopodobniej z XVII lub XVIII wieku, z charakterystyczną wieżą i dzwonem.			
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	10 km ²	5,29	2 037	1,92
	Dzielnica o charakterze zielonym, położona na obrzeżach miasta, otoczona nieużytkami rolnymi. Składa się z trzech obszarów zabudowy jednorodzinnej: Tucznawa, Bugaj, Sikorka, przedzielonych drogą wojewódzką 796 relacji Dąbrowa Górnicza-Zawiercie oraz linią kolejową, jedną z ważniejszych w kraju i metropolii. Cechą wyróżniającą Dzielnicę jest rozwijająca się strefa gospodarcza w Tucznawie. W przyszłości stanowić będzie ważny filar rozwoju miasta pod względem ekonomicznym. Obecnie jednak jest uciążliwa dla mieszkańców przez generowany hałas spowodowany budową i rozbudową, a także zwiększeniem natężenia ruchu.			
Ujejsce	10,1 km ²	5,34	2 216	2,09
	Ujejsce znajduje się pomiędzy Ząbkowicami i Trzebieśławicami. Jest to Dzielnica o charakterze zielonym, ulokowana na obrzeżach miasta wraz z terenami rekreacyjnymi. Na terenie Dzielnicy rozciąga się widok na Bukową Górę odwiedzaną przez mieszkańców i przyjezdnych. Wzgórze to porośnięte jest naturalnym drzewostanem bukowym z domieszką zarośli i ciepłolubnych muraw. Na Bukowej Górze występuje ponad 20 gatunków chronionych roślin i 18 gatunków roślin rzadko występujących. Występuje tu również wiele gatunków ptaków objętych ochroną. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnicę otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. W pobliżu przebiega trasa S1 – obwodnica wschodnia.			
Ząbkowice osiedla: Ząbkowice, Osiedle Młodych Hutników	13,6 km	7,19	9 250	8,71
	Dzielnica zróżnicowana, z charakterystyczną częścią typowo miejską oraz otaczającymi ją obszarami poprzemysłowymi i rekreacyjnymi. Na terenie Dzielnicy znajdują się duże zakłady przemysłowe oraz szereg mniejszych, często uciążliwych dla mieszkańców. Dzielnica posiada bogatą historię przemysłową – na jej terenie funkcjonowały dwie huty szkła. Ze względu na dworzec kolejowy, będący istotnym węzłem kolei warszawsko-			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	wiedeńskiej, Żąbkowice rozwinęły się osiągając status samodzielnej gminy. Wokół dworca i zakładów przemysłowych powstała typowo miejska zabudowa. W roku 1977 Żąbkowice stały się częścią Dąbrowy Górniczej. Dziś jej historyczno-przemysłowy charakter podkreślają zdegradowane poprzemysłowe tereny huty szkła gospodarczego, jak również liczne średniej wielkości zakłady przemysłowe. Wraz z powstawaniem Huty Katowice, Żąbkowice zyskały osiedle hotelowe dla pracowników zakładu przemysłowego. Obecnie nosi ono nazwę Osiedla Młodych Hutników. Jest to typowe osiedle bloków położone na charakterystycznym wzgórzu. Pozostała część Dzielnicy to typowa zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami oraz blokami mieszkalnymi. Dzielnica, mimo swoich kontrastów, bogata jest w tereny zielone, czego przykładem może być istnienie dwóch parków miejskich – "Brzozowego" oraz "Tysiąclecia", a także Lasu Bienia. Dzielnica graniczy bezpośrednio z jeziorem Pogoria I. Cechą wyróżniającą Dzielnicę jest również funkcjonujący na jej terenie Dom Kultury.			
	12,21 km ²	6,42	8 371	7,89
Zielona-Pogoria osiedla: Zielona-Korzeniec-Dziewiąty, Łęknice, Piekło, Marianki, Ratanice	Jedna z najbardziej rozległych Dzielnic, w której skład wchodzi pięć osiedli. Dzielnica od strony południowej znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta, od którego oddziela ją magistrala kolejowa łącząca Warszawę z południem kraju. Od północy Dzielnica graniczy z Wojkowicami Kościelnymi, a od zachodu z Będzinem i Preczowem. W Dzielnicie dominuje zabudowa jednorodzinna, z wyjątkiem osiedla Łęknice, gdzie dominują bloki (w zasobach SM Lokator). Kilka niskich bloków znajduje się również na osiedlu Piekło przy ul. Jasnej (wspólnota mieszkaniowa) i na osiedlu Zielona/Korzeniec/Dziewiąty przy ul. Robotniczej. Na terenie Dzielnicy znajdują się jeziora Pogoria II, III i IV oraz Park Zielona, którym Dzielnica zawdzięcza swoją nazwę.			

Tabela [86]. Budynki mieszkalne w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021	2022	2023	2021-2023 [%]
Dąbrowa Górnicza	13 895	14 129	14 361	3,35
Jaworzno	13 494	13 701	13 863	2,73
Rybnik	21 064	21 346	21 536	2,24
Sosnowiec	13 020	13 169	13 303	2,17
Tychy	9 590	9 781	9 982	4,09
Płock	9 993	10 062	10 148	1,55

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wzrost liczby budynków mieszkalnych w latach 2021-2023 wyniósł 3,35%, co plasuje miasto Dąbrowa Górnicza na drugim miejscu w grupie porównawczej. W kontekście przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę [m²] zajmuje 3 miejsce. Biorąc pod uwagę przeciętną liczbę izb w jednym mieszkaniu Dąbrowa Górnicza plasuje się wraz z Płockiem na 4 miejscu.

Tabela [87]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	mieszkania			powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	51 419	51 742	52 181	3 237 700	3 273 172	3 313 110
Jaworzno	36 464	36 792	37 056	2 514 198	2 547 726	2 573 584
Rybnik	52 016	52 511	52 842	3 968 931	4 015 095	4 044 402
Sosnowiec	93 494	94 205	94 919	5 237 422	5 286 132	5 333 667
Tychy	52 686	53 227	53 968	3 414 397	3 465 494	3 523 411
Płock	53 339	53 743	54 362	3 182 290	3 207 271	3 245 529

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [88]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - wskaźniki

Gmina	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]			przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]			przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	63,0	63,3	63,5	27,9	28,5	29,2	3,46	3,47	3,47
Jaworzno	69,0	69,2	69,5	28,5	29,1	29,6	3,64	3,65	3,65
Rybnik	76,3	76,5	76,5	29,9	30,5	30,9	4,09	4,09	4,09
Sosnowiec	56,0	56,1	56,2	27,3	27,9	28,5	3,26	3,26	3,25
Tychy	64,8	65,1	65,3	27,5	28,2	28,9	3,53	3,54	3,53
Płock	59,7	59,7	59,7	28,0	28,0	29,2	3,48	3,47	3,47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [89]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - wskaźniki

Gmina	mieszkania na 1 000 mieszkańców			przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	443,4	450,9	459,9	2,26	2,22	2,17
Jaworzno	413,1	420,2	426,9	2,42	2,38	2,34
Rybnik	391,3	398,6	403,7	2,56	2,51	2,48
Sosnowiec	487,8	498,0	507,3	2,05	2,01	1,97
Tychy	424,4	432,4	442,2	2,36	2,31	2,26
Płock	469,3	477,8	488,9	2,13	2,09	2,05

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [90]. Zasoby mieszkaniowe według formy własności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - zasoby gminne (komunalne) (2023 – bd)

Gmina	mieszkania		powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	
	2020	2022	2020	2022
Dąbrowa Górnicza	3 176	3 012	124 574	116 955
Sosnowiec	8 682	8 381	374 273	361 324

Tychy	4 892	4 837	208 079	204 119
Rybnik	4 475	4 327	200 946	194 225
Jaworzno	2 705	2 708	115 553	115 742
Płock	3 528	3 352	142 250	135 293

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [91]: Zasoby mieszkaniowe według formy własności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - zasoby spółdzielni mieszkaniowych (2023 – bd)

Gmina	mieszkania		powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]
	2020	2022	2020	2022	2020
Dąbrowa Górnicza	13 680	13 427	686 981	673 865	50,22
Sosnowiec	24 557	23 914	1 252 833	1 218 764	51,02
Tychy	12 250	12 064	615 042	605 225	50,21
Rybnik	9 554	9 440	486 662	481 773	50,94
Jaworzno	3 264	3 181	155 231	152 711	47,56
Płock	13 852	13 738	659 676	651 283	47,62

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W ramach polityki mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakłada się prowadzenie racjonalnej, a zarazem efektywnej polityki mieszkaniowej, zarówno w odniesieniu do zasobu mieszkaniowego gminy, jak i tworzenia warunków do rozwoju lokalnego rynku mieszkaniowego dla gospodarstw domowych o różnej sile nabywczej i różnej strukturze wiekowej. Przedstawiona w Polityce mieszkaniowej wizja, to gmina wykorzystująca motory rozwoju lokalnego i regionalnego do tworzenia możliwie najatrakcyjniejszych warunków dla realizacji potrzeb mieszkaniowych mieszkańców zarówno w formie najmu, jak i własności, prowadząca jednocześnie aktywne działania zachęcające właścicieli do rewitalizacji istniejących zasobów oraz zwiększająca efektywność gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Polityka koncentruje się wokół trzech priorytetów :

- Priorytet I Rozwinięty rynek mieszkaniowy na wynajem i sprzedaż.
- Priorytet II Zrewitalizowane zasoby mieszkaniowe.
- Priorytet III Zrównoważona gospodarka mieszkaniowym zasobem gminy.

Rozwinięty rynek mieszkaniowy na wynajem i sprzedaż - Podstawowym elementem oceny sytuacji mieszkaniowej w miastach, jest ocena liczbowa dostępnych zasobów mieszkaniowych oraz ich przyrost w czasie. Na koniec 2021 roku liczba mieszkań w zasobie ogółem wynosiła 51 419. Założenia zawarte w Polityce mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakładają zwiększenie zasobu ogółem do 52 349 mieszkań. Na koniec 2023 roku liczba mieszkań w zasobie ogółem wynosiła 52 181. Zatem pożądana tendencja wzrostowa została uzyskana.

Dla rozwoju rynku mieszkaniowego istotna jest odpowiednia podaż terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Jednym z właścicieli terenów inwestycyjnych jest Gmina Dąbrowa Górnicza. W celu realizacji założeń Polityki mieszkaniowej oraz efektywnej gospodarki gruntami został opracowany i przyjęty Zarządzeniem Prezydenta Miasta Plan wykorzystania zasobu nieruchomości Gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2023-2025. Został utworzony również wykaz gruntów przeznaczonych do sprzedaży. Wykaz nieruchomości stanowi ofertę działek budowlanych przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz usługowo-mieszkaniową. Wszystkie nieruchomości stanowią własność Gminy Dąbrowa Górnicza lub Skarbu Państwa, a ich sprzedaż odbywa się w trybie przetargów ustnych nieograniczonych. Wykaz jest dostępny na stronie Urzędu Miejskiego pn.: „Wykaz nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży”. W 2023 roku sprzedano na rzecz osób fizycznych i prawnych w drodze przetargu prawo własności 15 działek o łącznej powierzchni 18 ha 8732 m² oraz kolejny udział w 1 działce o powierzchni 604 m².

Zrewitalizowane zasoby mieszkaniowe – zakłada się, że budynki mieszkaniowe będące w zasobach gminnych zostaną remontowane według określonego standardu, tj.: elewacja bez ubytków tynków, ocieplona, szczelny i zakonserwowany dach budynku, pozbawiony płyt azbestowych, sprawne elementy konstrukcyjne budynku, ekologiczne, energooszczędne urządzenia grzewcze, sprawne przewody dymowe, spalinowe i wentylacyjne, szczelna instalacja gazowa, sprawna instalacja odgromowa, sprawne piony i poziomy wody, szczelna i sprawna stolarka okienna i drzwiowa, odmalowane klatki schodowe.

W 2023 roku wydatki na remont lokali mieszkalnych w mieszkaniowym stanowiących 100% własność gminy wyniosły 1 814 976,39 zł.

Założeniem Polityki Mieszkaniowej jest zmniejszenie liczby budynków z nieestetyczną elewacją, położonych na terenach reprezentacyjnych przestrzeni publicznych miasta, na obszarach zdegradowanych oraz na obszarach priorytetowych rewitalizacji. W 2022 oraz w 2023 roku żaden z właścicieli budynków mieszkalnych nie skorzystał z ulgi w podatku od nieruchomości dla właścicieli przeprowadzających remont elewacji budynków mieszkalnych zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości budynków położonych na terenach reprezentacyjnych przestrzeni publicznych miasta Dąbrowa Górnicza, wybudowanych do roku 1970, w których wykonano remont elewacji.

W ramach programu „Dąbrowa Górnicza wolna od azbestu” przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej usunięto azbest z :

- 10 budynków – 2021 r.
- 16 budynków – 2022 r.
- 16 budynków – 2023 r.

Łączna liczba budynków, z których został usunięty azbest w okresie od początku roku 2017 do końca 2023 roku wynosi 140.

Z 130 pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanych dla budynków mieszkalnych w 2023 roku, 114 pozwoleń (przeszło 87,69%) dotyczyło nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych, 15 pozwoleń dotyczyło budynków o dwóch mieszkaniach, 1 o trzech i więcej mieszkaniach.

Tabela [92]. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (Nowe budynki mieszkalne (dane kwartalne) – rok)

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne jednorodzinne (jednomieszkaniowe)			nowe budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach			nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	370	207	130	322	156	114	35	37	15	13	14	1
Jaworzno	278	152	124	266	145	118	8	5	4	4	2	2
Rybnik	317	193	165	302	180	144	7	8	10	8	5	11
Sosnowiec	154	125	57	138	105	105	3	9	1	13	11	8
Tychy	175	112	84	152	94	69	14	13	6	9	5	9
Płock	91	76	60	72	52	44	6	8	3	13	16	13

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [93]. Mieszkania objęte pozwoleniami wydanymi na budowę i zgłoszeniami budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne			rozbudowa budynków			przebudowa (adaptacja) budynków		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	775	828	248	744	800	230	23	22	15	8	6	3
Jaworzno	733	262	243	730	245	238	0	1	5	2	16	0
Rybnik	574	838	347	574	838	347	0	0	0	0	0	bd
Sosnowiec	1 670	870	2 369	1 670	862	2 369	0	1	0	0	7	0
Tychy	1 185	887	406	1 181	851	377	0	0	0	4	36	9
Płock	495	891	641	466	883	638	7	6	1	22	2	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [94]. Mieszkania objęte pozwoleniami wydanymi na budowę i zgłoszeniami budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne jednorodzinne (jednomieszkaniowe)			nowe budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach			nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2020	2021	2022
Dąbrowa Górnicza	775	828	248	453	164	124	164	128	56	127	508	50
Jaworzno	733	262	243	302	154	125	16	20	16	412	71	97
Rybnik	574	838	347	386	274	159	68	74	38	120	490	150
Sosnowiec	1 670	870	2 369	229	208	62	28	26	4	1 413	628	2 303
Tychy	1 185	887	406	352	152	111	52	64	46	777	635	240
Płock	495	891	641	76	52	56	26	34	10	364	797	572

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [95]. Budynki mieszkalne oddane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Ogółem mieszkania			Indywidualne mieszkania			Spółdzielcze mieszkania			przeznaczone na sprzedaż lub wynajem mieszkania			Komunalne mieszkania		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	427	363	459	202	208	170	0	0	0	225	155	289	0	0	0
Jaworzno	306	355	291	188	218	169	0	0	0	55	137	122	0	0	0
Rybnik	462	530	347	241	251	167	0	0	0	213	247	180	8	32	0
Sosnowiec	545	783	740	150	93	77	0	0	0	395	690	575	0	0	88
Tychy	470	546	752	202	162	123	0	0	0	268	293	598	0	0	31
Płock	568	414	698	60	56	55	0	0	0	493	295	598	15	15	45

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [96]. Mieszkania oddane do użytkowania w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	427	363	459	42 292	40 422	42 618
Jaworzno	306	355	291	30 153	36 116	28 356
Rybnik	462	530	347	43 791	48 666	30 638
Sosnowiec	545	783	740	41 964	54 146	50 500
Tychy	470	546	752	50 001	51 465	59 463
Płock	568	414	698	34 831	26 563	44 560

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kontekście racjonalności korzystania z energii elektrycznej, gaz i woda dostępne dane statystyczne przedstawiają następujący obraz:

- globalne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2021-2023 spadło o 5,53%, z 95 881,41 MWh do 90 577,24 MWh,
- średnie zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca spadło w latach 2021-2023 o ok. 0,5% z 797,48 kWh do 793,51 kWh,
- globalne zużycie gazu przez gospodarstwa domowe na ogrzewanie mieszkań w latach 2021-2023 spadło o 1,60%, z 148 156,2 MWh do 145 790,2 MWh,
- globalna dostawa wody dostarczona gospodarstwom domowym w latach 2021-2023 zmalała o ok. 2%, z 3 612,8 dam³ do 3 540,8 dam³,
- średnie zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w latach 2021-2023 utrzymywało się na tym samym poziomie 31 dam³.

Tabela [97]. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	odbiorcy energii elektrycznej			zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca [kWh]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	56 066	56 679	55 985	797,48	823,02	793,51
Jaworzno	39 324	39 576	38 906	908,80	920,01	875,38
Rybnik	53 954	54 370	52 936	858,66	857,33	802,42
Sosnowiec	95 748	96 919	95 383	810,12	849,34	817,60
Tychy	54 049	55 308	54 490	769,23	775,64	712,68
Płock	52 397	52 997	53 736	768,74	645,83	631,14

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [98]. Gaz w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²			odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)			odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	275,5	294,2	295,6	40 205	40 204	40 641	10 173	10 500	10 701
Jaworzno	165,2	170,3	178,4	13 263	13 960	14 060	3 891	4 546	4 719
Rybnik	266,4	304,2	312,5	29 653	30 973	32 224	11 314	12 267	12 837
Sosnowiec	500,8	519,4	526,6	64 980	64 822	64 876	13 852	13 681	13 827
Tychy	445,8	450,7	453,2	42 452	42 297	42 722	10 885	10 458	10 325
Płock	209,8	221,8	229,8	31 203	31 190	31 360	4 380	4 800	5 010

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [99]. Gaz w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe [MWh]			ludność korzystająca z sieci gazowej		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	148 156,2	163 115,5	145 790,2	93 862	92 774	91 633
Jaworzno	67 555,6	77 334,5	75 363,4	37 437	38 477	38 076
Rybnik	137 615,2	171 772,0	169 892,8	80 164	81 876	83 993
Sosnowiec	164 340,4	184 812,7	167 579,4	143 242	141 168	138 465
Tychy	118 010,2	128 421,7	118 877,	107 116	105 100	103 781
Płock	96 150,1	89 765,0	94 420,	71 138	69 865	68 876

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [100]. Woda w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [dam ³]			awarie sieci wodociągowej			awarie sieci kanalizacyjnej		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	31,0	30,8	31	242	181	139	272	266	262
Jaworzno	31,5	31,4	31,3	833	817	774	574	421	457
Rybnik	30,0	29,9	30,2	91	69	54	85	91	84
Sosnowiec	34,6	34,1	34,4	115	109	94	194	181	125
Tychy	36,4	36,1	36,3	528	346	294	10	13	9
Płock	34,2	33,7	34,9	138	145	135	23	36	36

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mobilność w mieście

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Inwestycji Drogowych, Wydział Spraw Obywatelskich.

Infrastruktura drogowa, w tym drogi rowerowe

Dąbrowa Górnicza jest wschodnim „wejściem” do aglomeracji górnośląskiej. To położenie czyni miasto atrakcyjnym obszarem inwestycyjnym (w podobnej sytuacji znajdują się Gliwice będące zachodnią bramą aglomeracji). Dodatkowym atutem lokalizacyjnym miasta jest położenie w Paneuropejskim Korytarzu Transportowym Nr VI (Północ-Południe) oraz w bliskim sąsiedztwie Korytarza III (Wschód-Zachód). W szczególności jako bardzo korzystny należy ocenić układ tworzących się powiązań autostradowych aglomeracji – autostrady A4 oraz A1.

Zewnętrzna dostępność Dąbrowy Górniczej w zakresie transportu drogowego zależy od powiązań sieci autostradowej z miastem za pomocą dróg ekspresowych oraz od połączeń drogowych z MPL Katowice Pyrzowice, a także z sąsiednimi miastami. Takie powiązania zapewniają przede wszystkim drogi krajowe DK1, DK86 i DK94 oraz droga ekspresowa S1. Są to drogi dwujezdniowe. Układ przestrzenny tych dróg trzeba ocenić pozytywnie jako czynnik zwiększający dostępność zewnętrzną, a także wewnętrzną tak rozległego miasta jak Dąbrowa Górnicza.

Dąbrowę Górniczą cechuje dobra dostępność zewnętrzna (a także wewnętrzna) w zakresie transportu kolejowego. Przez miasto przebiega magistrala kolejowa nr 1 (Katowice-Częstochowa/Warszawa) znajdująca się w ciągu międzynarodowej trasy E65 AGC. Na tej trasie prowadzony jest ruch pociągów IC poprzez CMK (od Zawiercia do Grodziska Mazowieckiego).

Powiązania lotnicze Dąbrowy Górniczej, poprzez port lotniczy w Pyrzowicach, a także nieodległy port w Krakowie-Balicach są coraz lepsze i w związku z liberalizacją transportu lotniczego cechują się dużą dynamiką, zarówno jeśli chodzi o obsługiwane kierunki lotów jak i liczbę pasażerów. Dodatkowo port lotniczy w Pyrzowicach jest coraz lepiej powiązany transportowo z Katowicami za pomocą dróg szybkiego ruchu DK86 i S1.

W liczbach bezwzględnych Dąbrowa Górnicza ma największą po Rybniku ilość kilometrów dróg o nawierzchni twardej i o nawierzchni twardej ulepszonej. Natomiast w odniesieniu do powierzchni 100 km² miasto Dąbrowa Górnicza plasuje się na ostatniej, co do ilości, lokacie w grupie porównawczej (185,2 km) znacznie za pozostałymi miastami. Należy w tym kontekście wziąć pod uwagę fakt, że powierzchniowo miasto ma duży obszar wodny, łąk i lasów oraz terenów przemysłowych.

Tabela [101]. Drogi gminne i powiatowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Drogi gminne w powiecie o nawierzchni twardej [km]			Drogi gminne w powiecie o nawierzchni twardej ulepszonej [km]			Drogi gminne w powiecie o nawierzchni gruntowej [km]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	256,1	256,1	258,7	250,9	250,9	253,5	20,6	20,6	20,6
Jaworzno	210,9	214,2	214,2	201,0	204,3	204,3	3,4	3,3	3,3
Rybnik	290,3	293,5	298,7	290,3	293,5	298,7	17,3	17,6	17,4
Sosnowiec	220,3	220,3	220,3	218,9	218,9	218,9	16,8	16,8	16,8
Tychy	162,5	164,0	164,8	161,8	163,3	164,1	27,9	27,9	27,9
Płock	164,5	164,2	165,1	155,9	155,6	156,5	13,4	13,4	12,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [102]. Drogi gminne i powiatowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni [km]						drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni [km]					
	na 100 km2			na 10 tys. ludności			na 100 km2			na 10 tys. ludności		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	183,3	183,3	185,2	29,8	30,1	30,8	10,9	10,9	10,9	1,8	1,8	1,8
Jaworzno	208,5	210,9	210,9	36,0	36,7	37,0	5,2	5,2	5,2	0,9	0,9	0,9
Rybnik	263,1	265,3	268,2	29,4	29,9	30,4	14,9	14,2	14,1	1,7	1,6	1,6
Sosnowiec	352,1	351,7	351,7	16,7	16,9	17,1	18,4	18,4	18,4	0,9	0,9	0,9
Tychy	305,7	307,5	308,3	20,1	20,4	20,7	35,1	35,1	35,0	2,3	2,3	2,3
Płock	240,9	240,6	241,6	18,7	18,8	19,1	17,6	17,6	16,6	1,4	1,4	1,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miasto Dąbrowa Górnicza podjęło w ostatnich latach szereg działań, aby poprawić mobilność rowerzystów, m.in. poprzez rozwój sieci i ścieżek rowerowych, zmiany w organizacji ruchu pod kątem udogodnień dla ruchu rowerowego, modernizację i wzbogacenie infrastruktury rowerowej, działania zmierzające do integracji transportu rowerowego ze środkami transportu zbiorowego oraz działania promocyjne.

Dane dotyczące dróg dla rowerów (stan na 09.2024 r.)

➤ **drogi (ścieżki) dla rowerów:**

- Ul. Zakładowa (część)
- Las Bienia
- Ul. Staszica i A.K. Ordon
- Ul. Kolejowa
- Ul. Kościuszki
- Ul. Limanowskiego
- Ul. Robotnicza
- Ul. Parkowa,
- Ul. Ukłańskiego
- Al. Z. Dąbrowskiego

Razem: 9,11 km

➤ **drogi dla pieszych i rowerów:**

- Al. Piłsudskiego
- Ul. Ukłańskiego
- Ul. Kościuszki
- Ul. Al. Róż
- Ul. Morcinka

- Al. Zagłębia Dąbrowskiego
- Ul. Poniatowskiego
- Ul. Wczasowa
- Ul. Kasprzaka
- Ul. Malinowe Górki
- Ul. Armii Krajowej
- Ul. Oddziału AK Ordona
- Ul. Białostockiego - ul. Myśliwska
- Ul. Szosowa
- Ul. Tysiąclecia
- Ul. Zakładowa (część)
- Ul. Armii Krajowej
- Pogoria III
- Pogoria IV

Razem: 27,77 km

➤ **Pasy ruchu dla rowerów, w tym kontrapasy:**

- Ul. Wybickiego
- Ul. Kosmonautów
- Ul. Tysiąclecia
- Ul. Majakowskiego
- Ul. Św. Antoniego
- Ul. Żeglarska
- Ul. Szosowa (gm.)
- Ul. Sikorskiego
- Ul. Jodłowa
- Ul. Konopnickiej

Razem: 7,71 km

Nie wszystkie drogi rowerowe wykonane w latach 2018-2023 zostały zgłoszone do Głównego Urzędu Statystycznego. W związku z tym istnieje rozbieżność między analizą własną a danymi w tabelce poniżej. Według poniższych danych, Dąbrowa Górnicza liczyła w 2023 roku 27,34 km dróg rowerowych na 100 km², co plasowało ją w grupie razem z Jaworzniem i Rybnikiem. Natomiast Sosnowiec wykazał w 2023 roku dostęp do 56,06 km dróg rowerowych na 100 km², Płock 85,53 km a Tychy 89,84km. W odniesieniu do ludności, Dąbrowa Górnicza dysponowała w 2023 roku 4,55 km dróg rowerowych na 10 000 mieszkańców (trzecia lokata w grupie porównawczej).

Tabela [103]. Drogi dla rowerów w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	drogi dla rowerów ogółem [km]			drogi dla rowerów na 100 km ² [km]			drogi dla rowerów na 10 000 ludności [km]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	41,7	41,7	51,6	22,10	22,10	27,34	3,60	3,63	4,55
Jaworzno	30,3	30,3	38,4	19,86	19,88	25,20	3,43	3,46	4,42
Rybnik	28,4	29,6	32,1	19,14	19,96	21,65	2,14	2,25	2,45
Sosnowiec	50,0	50,5	51,1	54,91	55,40	56,06	2,61	2,67	2,73
Tychy	70,0	70,0	73,5	85,56	85,56	89,84	5,64	5,69	6,02
Płock	67,4	71,8	75,3	76,56	81,55	85,53	5,93	6,38	6,77

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Podczas spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach zrealizowanych w marcu 2022 roku (projekt „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza) mieszkańcy zgłosili swoje uwagi do stanu dróg i infrastruktury ulicznej. Wskazali konkretne miejsca, które wymagają interwencji w pierwszej kolejności. Zostały one odnotowane w raportach z tych spotkań. Raporty zostały opublikowane na stronie twojadabrowa.pl w zakładce poświęconej konkretnej dzielnicy i będą aktualizowane w zakresie miejsc zgłoszonych do naprawy.

Infrastruktura dla nowoczesnej mobilności

W Dąbrowie Górniczej funkcjonują 4 zintegrowane węzły przesiadkowe, zakwalifikowane jako centrum przesiadkowe „Centrum” (tramwaj-autobus), centrum przesiadkowe w rejonie dworca Ząbkowice, w rejonie dworca PKP Centrum oraz dworca PKP Gołonóg.

Do najważniejszych zrealizowanych projektów zalicza się :

1/ Promowanie Zielonej Mobilności na terenie gminy Dąbrowa Górnicza:

Zadanie A - budowa centrum przesiadkowego "Centrum" - w roku 2023 do użytku oddany został nowy układ drogowy w rejonie przystanku kolejowego "Dąbrowa Górnicza centrum". Zakres prac obejmował budowę centrum przesiadkowego wraz z tunelem pod torami kolejowymi w śródmieściu, u zbiegu ulic Kościuszki, Kolejowej i Limanowskiego. Do najważniejszych elementów inwestycji należało m.in. budowa bezkolizyjnego tunelu pod torami kolejowymi, jako przedłużenie ulicy Kościuszki do ulicy Limanowskiego, zamknięcie dla kierowców przejazdu kolejowego w ciągu ulicy Konopnickiej, gdzie pozostało tylko podziemne przejście pieszo-rowerowe, budowa parkingu od strony ul. Kościuszki oraz ul. Limanowskiego (łącznie 375 miejsc) oraz infrastruktury dla zatrzymujących się autobusów, a także budowa całkiem nowej drogi - Obwodnicy, która za Hutą Bankową połączyła ulicę Sobieskiego z nowym centrum przesiadkowym i dalej ul. Kościuszki i Kolejową. Budowa nowej alternatywnej drogi pozwoliła na zmniejszenie natężenia ruchu na głównej osi

komunikacyjnej przebiegającej przez centrum miasta. Jednocześnie droga pozwoliła na bezpośrednią obsługę terenów przemysłowych znajdujących się po stronie północnej Huty Bankowej. Budowa drogi obejmowała także przebudowę odwodnienia i oświetlenia, budowę chodników i dróg rowerowych. Ważnym elementem inwestycji był również remont ul. Kolejowej, podczas którego została wykonana nowa nawierzchnia, droga rowerowa, odnowiono chodniki i zamontowano oświetlenie. Część kolejowa tego przedsięwzięcia obejmowała budowę trzech nowych peronów, w tym jednego, pozwalającego na zatrzymywanie się w Dąbrowie Górniczej na stałe oprócz pociągów regionalnych, także pociągów międzynarodowych, jadących np. do Wiednia czy Pragi.

Realizacja zadania umożliwiła korzystanie z alternatywnych środków transportu w codziennych podróżach zarówno wewnątrz miasta jak i na zewnątrz (m.in. łatwe przesiadki z komunikacji miejskiej, roweru, samochodu na pociągi regionalne i dalekobieżne).

Zadanie było realizowane wspólnie przy udziale Gminy Dąbrowa Górnicza i PKP PLK S.A. Czynności odbiorowe zakończono 21.04.2023 r.

Zadanie B - budowa centrum przesiadkowego "Gołonóg" - w roku 2023 oddany do użytku został układ drogowy w rejonie przystanku kolejowego "Dąbrowa Górnicza Gołonóg". Zakres prac obejmował: likwidację przejazdu kolejowo-drogowego w ciągu ul. Parkowej, budowę wiaduktu kolejowego/tunelu drogowego na wysokości ul. Witolda Ukłańskiego i ul. Parkowej wraz z przebudową skrzyżowania ul. Parkowej z ul. Wczasową oraz przebudową skrzyżowania ul. Witolda Ukłańskiego z Aleją Zagłębia Dąbrowskiego na rondzie. Zadanie było realizowane wspólnie przy udziale Gminy Dąbrowa Górnicza i PKP PLK S.A. Czynności odbiorowe zakończono 29.08.2023 r. Zadanie pozwoliło na płynny przejazd pomiędzy północną a południową stroną torów kolejowych a także umożliwiło wykonanie infrastruktury pieszej.

2/ "Budowa dróg rowerowych i przebudowa infrastruktury drogowej w ciągu ulic: Królowej Jadwigi i Piłsudskiego (droga powiatowa) w Dąbrowie Górniczej" - zrealizowano przebudowę układu drogowego stanowiącego główną oś komunikacyjną (odcinek drogi powiatowej w ciągu Królowej Jadwigi ul. Piłsudskiego obejmującą m.in.: budowę i przebudowę infrastruktury pieszo-rowerowej (chodniki, ciągi pieszo-rowerowe, drogi dla rowerów oraz zieleńce) na całym odcinku opracowania (6,9 km infrastruktury rowerowej), przebudowę kanalizacji deszczowej, budowę 5 nowych rond, budowę nowego oświetlenia energooszczędnego typu LED, budowę zintegrowanego zespołu przystankowego, tramwajowo-autobusowego, rozbiórkę konstrukcji przejść podziemnych.

Realizacja zadania umożliwiła swobodną komunikację oraz zrównoważony rozwój miasta. Zlikwidowano wszystkie występujące na tym odcinku bariery architektoniczne, utrudniające lub uniemożliwiające poruszanie się po mieście przez osoby z ograniczeniami ruchowymi. Zwiększona liczba dostępnych i bezpiecznych przejść dla pieszych oraz spójna sieć dróg i przejazdów rowerowych pozwala na szybką i sprawną komunikację na terenie miasta bez

konieczności korzystania z samochodu. Wykonanie dojeżdż do komunikacji miejskiej w poziomie jezdni zachęca do korzystania z komunikacji miejskiej. Likwidacja trzeciego pasa ruchu oraz sygnalizacji świetlnej przy wprowadzeniu elementów uspokojenia ruchu pozwoliło na zmniejszenie prędkości pojazdów, zwiększenie płynności ruchu oraz zwiększenie ilości miejsc postojowych.

3/ „Budowa dróg rowerowych i przebudowa infrastruktury drogowej w ciągu ulic: Sobieskiego i Królowej Jadwigi (DW 910) w Dąbrowie Górniczej” - zrealizowano przebudowę układu drogowego stanowiącego główną oś komunikacyjną w Dąbrowie Górniczej. Zakres robót budowlanych obejmował m.in. budowę i przebudowę infrastruktury pieszo-rowerowej (chodniki, ciągi pieszo-rowerowe, drogi dla rowerów oraz zieleńce), przebudowę kanalizacji deszczowej, przebudowę skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 910 z ul. Chopina na rondo turbinowe, przebudowy rond i skrzyżowań.

Realizacja zadania umożliwiła swobodną komunikację oraz zrównoważony rozwój miasta. Zlikwidowano wszystkie występujące na tym odcinku bariery architektoniczne, utrudniające lub uniemożliwiające poruszanie się po mieście przez osoby z ograniczeniami ruchowymi. Zwiększona liczba dostępnych i bezpiecznych przejść dla pieszych oraz spójna sieć dróg i przejazdów rowerowych pozwala na szybką i sprawną komunikację na terenie miasta bez konieczności korzystania z samochodu. Wykonanie dojeżdż do komunikacji miejskiej w poziomie jezdni zachęca do korzystania z komunikacji miejskiej. Likwidacja trzeciego pasa ruchu oraz sygnalizacji świetlnej przy wprowadzeniu elementów uspokojenia ruchu pozwoliło na zmniejszenie prędkości pojazdów, zwiększenie płynności ruchu oraz zwiększenie ilości miejsc postojowych.

Na podstawie danych <https://elektromobilni.pl/stacje-ladowania/> liczba zarejestrowanych na terenie miasta pojazdów z napędem elektrycznym (BEV + PHEV) wynosiła 150, w tym BEV – pojazdy całkowicie elektryczne 89, PHEV - hybrydy typu plug-in – 61.

Warto nadmienić, iż w województwie śląskim zarejestrowanych było w sumie 11 779 pojazdów zasilanych energią elektryczną, z czego 1,27% w naszym mieście.

Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie www.milivolt.pl/mapa-stacji-ladowania/ na terenie miasta funkcjonują lub wkrótce zostaną uruchomione następujące stacje ładowania pojazdów elektrycznych:

- Tauron, ul. Porozumienia Dąbrowskiego 1980 – AC/DC,
- Orlen, ul. Katowicka 30 – AC/DC,
- Tauron, ul. 11 Listopada 24 AC,
- stacja ładowania przy myjni samochodowej, ul. Szosowa 5,
- ul. Morcinka 9 (otwarcie wkrótce),
- ul. Katowicka 1b,
- Al. Zagłębia Dąbrowskiego 9 - koło Lidla (otwarcie wkrótce),
- ul. Przybyłaka 2 – koło Aldi (otwarcie wkrótce),

- ul. Kościuszki 48,
- ul. Sobieskiego 39 – koło Lidla (otwarcie wkrótce),
- ul. Legionów Polskich 38C – koło Kauflanda (otwarcie wkrótce).

Mapa stacji ładowania dostępna jest również na stronie <https://elektromobilni.pl/mapa-stacji-ladowania/>

Park samochodów osobowych rośnie z roku na rok. Na koniec 2023 roku w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych było 700,3 pojazdy na 1 000 mieszkańców. Było to o 4,76% więcej pojazdów na 1 000 mieszkańców w porównaniu do 2021 roku (668,5 pojazdów). Ponad 81 % (64 563) zarejestrowanych samochodów osobowych w Dąbrowie Górniczej w 2023 roku miało 10 lat i więcej, w tym 75,58 % (48 794) miało więcej niż 15 lat. Sytuację tę należy brać pod uwagę w przypadku określenia polityki ograniczenia niektórych pojazdów o więcej emisyjności w centrum miasta.

Tabela [104]. Samochody osobowe zarejestrowane na 1 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	668,5	678,6	700,3
Jaworzno	610,2	624,9	646,1
Rybnik	648,9	665,5	685,1
Sosnowiec	615,0	630,6	645,8
Tychy	697,5	708,5	723,3
Płock	748,2	766,7	793,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [105]. Samochody osobowe zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			do 1 roku				2-5 lat			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023		2021	2022	2023	
Dąbrowa Górnicza	77 519	77 874	79 451	1291	1 344	1 727	2,17%	6 193	5 792	5 138	6,47%
Sosnowiec	117 878	87 220	120 839	2 042	2 134	2 347	1,94%	9 220	8 456	7 611	6,30 %
Tychy	86 588	119 304	88 275	5 729	5 253	5 003	5,67%	17 175	15 730	13 903	15,75%
Rybnik	86 256	87 675	89 675	3 165	2 887	3 234	3,61%	9 646	9 189	8 233	9,18 %
Jaworzno	53 858	54 708	56 092	790	761	906	1,62%	4 306	4 012	3 583	6,39%
Płock	85 044	86 244	88 263	2 906	2 867	3 409	3,86%	8 481	8 021	7 313	8,29 %

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny oraz opracowanie własne

Tabela [106]: Samochody osobowe zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	6-9 lat				10-15 lat				15+ lat			
	2021	2022	2023		2021	2022	2023		2021	2022	2023	
Dąbrowa Górnicza	7 700	7 647	8 023	10,10%	17 523	16 839	15 769	19,85%	44 812	46 252	48 794	61,41 %
Sosnowiec	10 685	10 933	11 551	9,56%	26 710	25 310	23 324	19,30%	69 221	72 471	76 006	62,90 %
Tychy	10 282	11 125	12 571	14,24%	18 225	17 773	16 783	19,01%	35 177	37 339	40 015	45,33 %
Rybnik	9 319	9 809	10 811	12,06 %	20 450	19 829	18 671	20,82%	43 676	45 96	48 726	54,34 %
Jaworzno	5 315	5 448	5 886	10,49%	12 924	12 450	11 749	20,95%	30 523	32 037	33 968	60,56 %
Płock	8 230	7 997	8 441	9,56%	18 073	17 757	16 759	18,99%	47 354	49 602	52 341	59,30 %

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny oraz opracowanie własne

Transport zbiorowy

Dąbrowa Górnicza stanowi integralną część Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W gestii związku ustawowo leży zadanie zarządzania publicznym transportem zbiorowym. Transport kolejowy i transport tramwajowy stanowią podstawę metropolitalnego systemu transportu. Istotną rolę odgrywa w tym kontekście średnicowa linia kolejowa obsługująca: Dąbrowa Górnicza – Sosnowiec – Katowice – Chorzów – Ruda Śląska – Zabrze – Gliwice. Obsługę kolejowych przewozów pasażerskich na obszarze GZM zapewniają Koleje Śląskie sp. z o.o. oraz POLREGIO sp. z o.o.

Zarząd Transportu Metropolitalnego został powołany uchwałą przez Zgromadzenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w listopadzie 2017 roku, a od 1 stycznia 2019 roku przejął obowiązki trzech poprzednich organizatorów transportu zbiorowego. Połączenie tych systemów komunikacji miejskiej działających na terenie Śląska i Zagłębia w jedno przedsiębiorstwo spowodowało, że pod wieloma względami ZTM jest największym organizatorem transportu w Polsce.

ZTM obsługuje teren ponad 50 miast i gmin, łącząc najważniejsze ośrodki województwa śląskiego. Codziennie na terenie Śląska i Zagłębia kursuje blisko 1700 autobusów, tramwajów i trolejbusów pod szyldem ZTM. Ponad 500 linii obsługuje prawie 7 tys. przystanków pokonując ponad 100 milionów kilometrów rocznie.

Na koniec 2023 roku w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych były 234 autobusy, z czego blisko 90% miało 15 lat i więcej, a 7,26% od 10 do 15 lat.

Tabela [107]. Autobusy zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			do 1 roku				2-5 lat			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023		2021	2022	2023	
Dąbrowa Górnicza	236	230	234	0	0	0	0%	7	4	1	0,43%
Sosnowiec	740	747	769	17	20	26	3,4%	98	93	34	4,42%
Tychy	553	524	508	38	10	18	3,5%	119	133	104	20,47%
Rybnik	282	282	285	1	0	32	11,2%	12	9	5	1,75%
Jaworzno	519	517	518	21	21	7	1,4%	26	31	22	4,25%
Płock	653	656	672	17	3	8	1,2%	49	56	53	7,89%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny oraz opracowanie własne

Tabela [108]. Autobusy zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	6-9 lat				10-15 lat				15+ lat			
	2021	2022	2023		2021	2022	2023		2021	2022	2023	
Dąbrowa Górnicza	3	4	6	2,56%	22	15	17	7,26%	204	207	210	89,74%
Sosnowiec	40	46	129	16,78%	151	104	95	12,35%	434	484	485	63,07%
Tychy	122	115	106	20,87%	127	120	124	24,41%	147	146	156	30,71%
Rybnik	36	37	13	4,56%	23	23	15	5,26%	210	213	220	77,19%
Jaworzno	16	20	46	8,88%	70	56	54	10,42%	386	389	389	75,10%
Płock	38	23	17	2,53%	33	55	61	9,08%	516	519	533	79,32%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny oraz opracowanie własne

Mieszkańcy chętniej korzystają z transportu zbiorowego, jeśli w pobliżu swojego miejsca zamieszkania mają dostęp do przestanków. W liczbach bezwzględnych w Dąbrowie Górniczej na koniec 2023 roku było 213 przestanków autobusowych i tramwajowych (piąta lokata w grupie porównawczej) co z uwagi na wielkość powierzchni miasta (189 km² w porównaniu do np. z Tychami - 81,81 km², Płockiem - 88,04 km², Sosnowcem - 91,06 km²) można uznać za niewystarczające. Problem ten uwidocznił się jeszcze w większym stopniu, kiedy przedstawimy liczbę przystanków autobusowych i tramwajowych przypadającą na 10 000 mieszkańców, która w 2023 roku wynosiła dla Dąbrowy Górniczej nie całe 19 przystanków na 10 000 mieszkańców. Dla porównania w Rybniku było to ponad 28, Tychach prawie 34, Płocku ponad 35 oraz 47 przystanków w Jaworznie.

Tabela [109]. Przystanki komunikacji miejskiej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przystanki autobusowe (z trolejbusowymi) i tramwajowe			przystanki autobusowe (z trolejbusowymi)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	213	204	213	194	202	211
Sosnowiec	178	156	153	137	134	134
Tychy	413	413	413	413	413	413
Rybnik	368	368	368	368	368	368
Jaworzno	406	404	408	406	404	408
Płock	385	385	394	385	385	394

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [110]. Przystanki komunikacji miejskiej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – na 10 000 ludności

Gmina	przystanki autobusowe (z trolejbusowymi) i tramwajowe		
	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	18	17,78	18,77
Sosnowiec	9	8,25	8,18
Tychy	33	33,55	33,84
Rybnik	28	27,93	28,12
Jaworzno	46	46,14	47
Płock	34	34,23	35,43

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, obliczenia własne wg stanu ludności – miejsce zamieszkania (liczby zaokrąglono)

Podczas spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach zrealizowanych w marcu 2022 roku (projekt „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza) mieszkańcy wyrażali swoją opinię na temat dostępności dzielnic z otoczeniem, w tym w kontekście korzystania ze środków transportu zbiorowego.

Tabela [111]. Komunikacja dzielnic z otoczeniem

Dzielnica	Opis
Mydlice	Dzielnica jest dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. Dojście do centrum miasta zajmuje około 35 minut z ulicy Grynia i około 8 minut z ulicy Sienkiewicza. Bardzo dobry dostęp do infrastruktury autobusowej, a od strony północnej do linii tramwajowej. Z Dzielnicy można łatwo dostać się również na DK 94 relacji Kraków - Katowice.

Śródmieście	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami oraz dzielnicami, łatwo można się dostać do innych miejscowości. Przez Dzielnicę przebiegają niemalże wszystkie linie autobusowe oraz linie tramwajowe. Na przystanku autobusowym Dąbrowa Górnicza Centrum zatrzymują się również dalekobieżne autobusy, znajduje się główny dworzec PKP wraz z centrum przesiadkowym oraz tunelem drogowym i pieszo-rowerowym. Przebudowie ulega główna arteria miejska wraz z torowiskiem tramwajowym, graniczy również z DK 94, a także posiada dostęp do trasy S1.
Reden	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami oraz dzielnicami w mieście, łatwo można dostać się również do innych miejscowości. Przez dzielnicę biegnie większość linii autobusowych oraz linia tramwajowa. Przez dzielnicę przebiega również DK 94, można również szybko dotrzeć do trasy S1. W bezpośrednim sąsiedztwie dzielnicy znajduje się dworzec PKP z centrum przesiadkowym.
Zielona-Pogoria	<p>Dzielnica od pozostałej części miasta jest oddzielona jednym z najważniejszych szlaków kolejowych w Polsce, co w znaczący sposób wpływa na jej skomunikowanie z innymi dzielnicami. Na znaczną poprawę skomunikowania dzielnicy wpłynęło powstałe centrum przesiadkowe przy dworcu PKP – Centrum wraz z tunelem drogowym. Komunikację pieszo-rowerową ułatwia zbudowany w ciągu ulicy Konopnickiej tunel. Dodatkowo budowane centrum przesiadkowe Gołonóg jeszcze bardziej poprawi dostęp do komunikacji miejskiej oraz standard poruszania się samochodem.</p> <p>Dostęp do komunikacji miejskiej w Dzielnicy jest zróżnicowany. Południowa część Dzielnicy zlokalizowana jest blisko centrum miasta i w sąsiedztwie głównego dworca kolejowego w mieście. Z tego miejsca łatwo dostać się autobusem, tramwajem i pociągiem do innych dzielnic w mieście i innych miast w regionie. Powstanie centrum przesiadkowego oraz tunelu pod torowiskiem przy dworcu kolejowym Dąbrowa Górnicza Centrum jeszcze bardziej ułatwiło dostęp do komunikacji publicznej, ponieważ przystanki autobusowe zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie dworca kolejowego. Dostęp do komunikacji publicznej jest z kolei utrudniony w osiedlach Marianki, Ratanice i Piekło. Obecnie do tych osiedli dojeżdża tylko jedna linia autobusowa. Dojazd do centrum miasta autobusem z osiedla Marianki zajmuje ok. 17 minut, z osiedla Ratanice ok. 30 minut, a z osiedla Piekło ok. 22 minuty. Mieszkańcy tych osiedli zaznaczają, że autobusy kursują rzadko, co utrudnia im dojazd do pracy w weekendy oraz powrót do domu w godzinach wieczornych. Z osiedli Ratanice i Marianki można łatwo dostać się na DK 86.</p>
Gołonóg Północny	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. W obrębie Dzielnicy znajdują się dwa węzłowe przystanki autobusowe na ul. Wybickiego oraz Piłsudskiego. Linia tramwajowa przebiega wzdłuż południowej granicy Dzielnicy, wzdłuż ul. Piłsudskiego. Dzięki komunikacji miejskiej z do centrum miasta można dostać się z osiedla: Broadway w ciągu ok. 11 min, ze Starego Gołonoga autobusem w ciągu ok. 16 min, a tramwajem w ciągu ok. 14 min. z Gołonoga autobusem

	w ciągu ok. 18 min. Pieszko do centrum miasta z Gołonoga dojdziemy w ok. 45 min, ze Starego Gołonoga w ok. 40, a z Broadway'u w ok. 35 min. Na terenie Dzielnicy powstaje kolejowe centrum przesiadkowe Gołonóg.
Gołonóg Południowy	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. W obrębie Dzielnicy znajduje się jeden z węzłowych przystanków autobusowych (Manhattan), a linia tramwajowa przebiega wzdłuż granic osiedli Manhattan oraz Kasprzaka. Z osiedla Manhattan do centrum miasta komunikacją miejską można dostać się w ok. 11 min., z Kasprzaka w 18 min. Z Podlesia dojazd autobusem zajmie ok. 15 min. Dotarcie do centrum pieszo z Podlesia zajmuje ok. 36 min., z Kasprzaka ok. 48 min. a Manhattanu ok. 30 min. W granicach Dzielnicy znajduje się skrzyżowanie tras DK94 oraz S1, dzięki któremu jest możliwa swobodna komunikacja w dowolnym kierunku.
Gołonóg Wschodni	Dzielnica jest dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście. Zadowalający jest dostęp do infrastruktury autobusowej i tramwajowej. Przy bramie Huty Katowice znajduje się węzeł komunikacyjny (pętla końcowa dla ZTM), zajezdnia autobusowa, a na granicy dzielnicy znajduje się dworzec PKP Dąbrowa Górnicza Gołonóg, przy którym powstaje centrum przesiadkowe. Dzielnica ma bezpośredni dostęp do drogi ekspresowej S1 i do drogi krajowej DK94 relacji Kraków – Katowice.
Antoniów	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 656. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 20 do 30 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Obecna przebudowa trasy S1 oraz powstające centrum przesiadkowe przy dworcu PKP Gołonóg wraz z tunelem wpłynie w znaczący sposób na poprawę skomunikowania Dzielnicy z pozostałą częścią miasta.
Strzemieszyce Wielkie	Do centrum miasta z Dzielnicy można dojechać dzięki liniom autobusowym nr 49, 84, M109, 984, w tym od strony od Sławkowa linią nr 49 i M109. Przejazd autobusem do centrum miasta wynosi od 20 do 40 minut. Dzięki przewoźnikom prywatnym można szybko dotrzeć do Olkusza. Dzielnica, dzięki linii kolejowej, jest dobrze skomunikowana z Katowicami. Dzielnicę łączy ze stolicą województwa zapewniona 14 połączeń kolejowych, dzięki którym do centrum Katowic można dojechać w czasie porównywalnym jak do centrum Dąbrowy komunikacją autobusową, czyli w 25 minut. Dzielnicę przecina trasa DK 94, a na zachodniej granicy znajdują się węzły łączące DK 94 z trasą S1. Dzięki tym trasom możliwa jest swobodna komunikacja właściwie w dowolnym kierunku. W rejonie stacji PKP Strzemieszyce Wielkie rozpoczęto budowę tunelu pieszo-rowerowego, który w znaczący sposób wpłynie na poprawę komunikacji w Dzielnicy.
Strzemieszyce Małe	Dojazd ze Strzemieszyc Małych do centrum Dąbrowy Górniczej zajmuje ok. 30 min. komunikacją publiczną autobusami linii 84, 984 oraz około 14 min. samochodem. Dzielnica posiada również dobry dostęp do drogi wojewódzkiej DW790 i drogi krajowej DK94.

Łosień	Przez Dzielnicę przebiegają linie autobusowe: 603, 84, 606, 609, 612 i 903N łączące inne dzielnice, które krzyżują się na przystanku Łosień Szkoła. Czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 30 do 45 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut.
Łęka	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 84, 603, 606 i 612.. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi około 36 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut
Okradzionów	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 603, 606 i 612. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi od 20 do 30 minut. Dzielnica ma bezpośredni dostęp do drogi krajowej 94 relacji Kraków – Katowice.
Błędów	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 606 i 612. Czas dojazdu do centrum miasta wynosi ok. 45-50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 25 minut.
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 237,637, 640 i 903 N. Mieszkańcy korzystają z połączeń kolejowych stanowiących alternatywę do połączeń autobusowych, umożliwiających poruszanie się nie tylko po ościennych Dzielnicach, ale również miastach w regionie. Najszybszy czas dojazdu ze stacji PKP Dąbrowa Górnicza Sikorka do centrum miasta wynosi ok. 12 minut. Połączenie autobusowe od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 25 minut.
Ząbkowice	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 84, 237, 637, 638, 639, 640 i 656. Czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 25 do 40 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Z Dzielnic bezpośrednio można się dostać na trasę ekspresową S1, obecnie przebudowywaną, co znacząco wpłynie na poprawę komunikacji. Dworzec Dąbrowa Górnicza – Ząbkowice, historycznie istotny węzeł kolejowy w kraju, przekształca się w centrum przesiadkowe, które już dziś obsługuje mieszkańców sąsiednich Dzielnic. Przejazd pociągiem do Centrum zajmuje jedynie 7 minut, a do Katowic można dotrzeć w 30 minut.
Ujejsce	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 638 i 903N. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Dostęp do trasy S1.
Trzebiesławice	Dojazd z centrum Dąbrowy Górniczej do Trzebiesławic zajmuje ok. 50 min. komunikacją publiczną – autobusem linii 638 i ok. 20 min. samochodem. Dobry dostęp do drogi ekspresowej S1 i drogi krajowej DK 91.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach, wywiadów indywidualnych, analizy poszczególnych funkcji oraz usług działających na terenie osiedla zrealizowanych w marcu 2022 roku

Ochrona środowiska

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Ochrony Środowiska, Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Inwestycji Drogowych, Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Ochrona klimatu i jakość powietrza

Klimat i warunki meteorologiczne

Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej przyjęła w 2019 roku uchwałę w sprawie "Planu adaptacji miasta Dąbrowa Górnicza do zmian klimatu do roku 2030". Plan ten zakłada, że do 2030 roku miasto podniesie potencjał adaptacyjny do skutków zmian klimatu zapewniający realizację ekologicznych, społecznych i ekonomicznych celów rozwoju oraz wysokiej jakości życia jego mieszkańców. Plan ten zawiera 29 działań.

Dąbrowa Górnicza położona jest w obrębie makroregionu Wyżyna Śląska, który znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego. Specyficzne położenie regionu powoduje, że krzyżują się tu wpływy różnych mas powietrza: morskiego, kontynentalnego, polarnego, a nawet zwrotnikowego. Nachylenie powierzchni w kierunku zachodnim na terenie Dąbrowy Górniczej decyduje o tym, że klimat miasta kształtują w przeważającej większości masy powietrza morskiego (ok. 65 %), co wpływa na znaczną wilgotność względną. Na terenie Dąbrowy Górniczej przeważają wiatry z sektora zachodniego i południowo-zachodniego. Tego rodzaju charakterystyka warunków meteorologicznych wpływa niekorzystnie na sposób rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Szczególnie gęsto zabudowane części miasta są źle przewietrzane.

W Dąbrowie Górniczej odnotowuje się stosunkowo wiele dni pochmurnych (ok. 49% czasu w roku), w ciągu roku odnotowuje się ponad 45% dni z opadem. Roczna suma opadów waha się na poziomie 670-700 mm. Z pewnością przyczynia się do tego ośrodek miejski – przemysłowy emitujący do powietrza znaczne ilości energii cieplnej, przez co dochodzi do tworzenia aktywnych jąder kondensacji. Średnia roczna temperatura wynosi 7,9°C.

Na Wyżynie Śląskiej okres przymrozków jest stosunkowo długi, przekracza 200 dni w roku – co ma znaczenie dla wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza, których źródłem są procesy ogrzewania budynków.

Z przeprowadzonych w ramach prac nad Planem adaptacji analiz wynika, iż głównymi zagrożeniami klimatycznymi w Dąbrowie Górniczej są:

- wzrost liczby dni upalnych w okresie letnim (tzw. temperatury maksymalne - w lecie powyżej 32,5°C) oraz wzrost liczby fal upałów i dni objętych falami upałów (z temperaturą powyżej 30°C),
- występowanie miejskiej wyspy ciepła,
- wzrost liczby okresów bezopadowych połączonych z wysoką temperaturą powietrza (powyżej 25°C) oraz liczby dni objętych tymi okresami,

- występowanie krótkich lecz intensywnych opadów, które mogą powodować lokalne podtopienia ulic i budynków,
- rosnąca liczba dni burzowych,
- silne i bardzo silne wiatry,
- zła sytuacja aerosanitarna w mieście, szczególnie w kontekście zanieczyszczenie powietrza pyłami oraz występowania smogu zimowego.

Dąbrowa Górnicza w ciepłej porze roku wykazuje wrażliwość wobec zjawisk klimatycznych związanych z występowaniem temperatur maksymalnych, fal upałów, stopniodni $>27^{\circ}\text{C}$, oraz długotrwałych okresów bezopadowych z wysoką temperaturą, które to zjawiska potęgowane są efektem miejskiej wyspy ciepła. Miasto wrażliwe jest wtedy również na takie zjawiska hydrologiczne jak nawalne deszcze i burze, w tym burze z gradem, powodzie nagłe (miejskie) i powodzie od strony rzek oraz okresy niżówkowe w rzekach i niedobory wody. Z drugiej strony w okresach zimowych miasto wykazuje wrażliwość na temperatury minimalne i fale zimna oraz stopniodni $<17^{\circ}\text{C}$, dni z tśr od -5°C do $2,5^{\circ}\text{C}$ i z równoczesnym opadem, ekstremalne opady śniegu, a także występowanie roztopów po nich. W okresach grzewczych gwałtownie rośnie wrażliwość miasta na koncentrację zanieczyszczeń powietrza z uwagi na permanentne występowanie ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń i stanów smogowych. W ciągu całego roku miasto wykazuje też wrażliwość wobec występowania silnych i bardzo silnych wiatrów.

Ocena podatności miasta na zmianę klimatu wskazuje, iż dla obszaru:

- Zdrowie publiczne/grupy wrażliwe:
 - podatność populacji miasta na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Służby miejskie posiadają wiedzę o skutkach upałów dla ludzi i podczas fal upałów podejmowane są doraźne działania poprawiające komfort mieszkańców. Programy zdrowotne realizowane przez miasto nie uwzględniają zagrożeń związanych z ekstremalnymi temperaturami. Ocenia się, że miasto posiada zasoby finansowe do rozbudowy błękitno-zielonej infrastruktury w terenach intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Miasto posiada system monitoringu jakości powietrza atmosferycznego obejmujący pomiar stężeń zanieczyszczeń pyłowych w 20 punktach na obszarze całej Dąbrowy Górniczej. Wyniki pomiarów udostępnione są na bieżąco na Portalu Miejskim i mogą stanowić formę przestrzennego miejskiego systemu informowania i ostrzegania;
 - podatność osób powyżej 65 roku życia w mieście na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Miasto Dąbrowa Górnicza realizuje wszystkie zadania z zakresu zarządzania kryzysowego wymagane ustawowo. Poza tym w mieście działa Rada

Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza, Uniwersytety Trzeciego Wieku przy Pałacu Kultury Zagłębia i przy Wyższej Szkole Biznesu, Klub Osiedlowy Senior, od dwóch lat organizowana jest impreza pn. Dąbrowski Dzień Seniora. Są to działania, które zapobiegają lub minimalizują zjawiska wykluczenia społecznego i dezaktywizacji. W mieście działa jedna niepubliczna poradnia geriatryczna, natomiast miasto nie posiada szpitalnego oddziału geriatrycznego, a dostęp do usług medycznych uzależniony jest od kontraktów placówek służby zdrowia z Narodowym Funduszem Zdrowia. Oceniono, że potencjał adaptacyjny miasta w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne oraz zanieczyszczenie powietrza w odniesieniu do osób starszych nie jest wystarczający;

- podatność dzieci poniżej 5 roku życia na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny nie jest wystarczający do zredukowania zagrożeń termicznych oraz aerosanitarnych w odniesieniu do najmłodszych mieszkańców miasta. W mieście funkcjonuje system ostrzegania przed niekorzystnymi zjawiskami meteorologicznymi, a na Portalu Miejskim można sprawdzić aktualną sytuację aerosanitarną panującą w mieście. Podejmowane działania w warunkach kryzysowych wynikają z konieczności realizowania wymagań ustawowych. W Dąbrowie Górniczej nie funkcjonują stowarzyszenia dedykowane dzieciom poniżej 5 roku życia. Występuje problem z miejscami w przedszkolach. W mieście funkcjonuje jeden oddział pediatryczny oraz kilka poradni pediatrycznych i jedna dziecięca poradnia alergologiczna;
- podatność osób przewlekle chorych na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia termiczne oraz zanieczyszczenie powietrza odnoszący się do osób przewlekle chorych nie jest wystarczający. W mieście obserwowany jest w ostatnich latach wzrost liczby zgonów z powodu chorób układu oddechowego, a odsetek zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia jest co roku wysoki, bliski połowie wszystkich zgonów w mieście. W mieście działa jeden szpital;
- podatność osób z niepełnosprawnościami z ograniczoną mobilnością na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne utrudniające osobom z ograniczoną mobilnością przemieszczanie się po mieście oraz potencjał adaptacyjny w zakresie zanieczyszczenia powietrza w odniesieniu do tej grupy populacji miasta nie jest wystarczający. W ostatnich latach w mieście podejmowane są działania służące likwidacji barier architektonicznych, jednak potrzeby w tym zakresie są nadal duże, w szczególności w odniesieniu do budynków wielorodzinnych do 4

kondygnacji wysokości, czyli tych nie wyposażonych w windy. Ciągłe również istnieją w mieście fragmenty ciągów komunikacyjnych, na których w pewnych okresach roku zalegają śnieg, lód lub duże kałuże wody;

- podatność osób bezdomnych na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne i zanieczyszczenie powietrza w kontekście osób bezdomnych nie jest wystarczający. W mieście działają noclegownie i schroniska dla bezdomnych, jednak osoby te nie zawsze chcą korzystać z usług tego typu placówek. W takich sytuacjach wrażliwość na zagrażające życiu czynniki klimatyczne, a co za tym idzie podatność komponentu (przy średnim potencjale adaptacyjnym) pozostaje zawsze wysoka;
 - podatność infrastruktury ochrony zdrowia na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Obiekty infrastruktury zdrowia (szpital, Szpitalny Oddział Ratunkowy, poradnie specjalistyczne i rejonowe) mieszczą się w obiektach nowoczesnych lub wyremontowanych i są odporne na czynniki zewnętrzne. Czasami ich wnętrza wymagają dostosowania do zmieniających się warunków termicznych i wtedy wymagane są działania adaptacyjne podnoszące komfort życia przebywających tam pacjentów;
 - podatność infrastruktury opieki społecznej na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Obiekty infrastruktury opieki społecznej (ośrodki i domy opieki społecznej) mieszczą się w obiektach nowoczesnych lub wyremontowanych i są odporne na czynniki zewnętrzne. Czasami ich wnętrza wymagają dostosowania do zmieniających się warunków termicznych i wtedy wymagane są działania adaptacyjne podnoszące komfort życia przebywających tam pensjonariuszy.
- Gospodarka wodna:
 - podatność podsystemu zaopatrzenia w wodę na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy wysokim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Dąbrowa Górnicza zaopatrywana jest w wodę na potrzeby komunalne z 10 niezależnych ujęć wody. Oznacza to, że Dąbrowskie Wodociągi Sp. z o.o. wypracowały bezpieczny system zaopatrzenia miasta w wodę, polegający na dywersyfikacji źródeł zasilania, co pozwala na możliwość dostawy wody ze źródła alternatywnego w sytuacji awaryjnej, kryzysowej. System ten zarządzany jest poprzez hydrauliczny model sieci wodociągowej. Procent zwodociągowania Dąbrowy Górniczej jest wysoki. W ostatnich latach przeprowadzono modernizację systemu co czyni potencjał adaptacyjny w zakresie

reagowania na zagrożenia klimatyczne dla podsystemu zaopatrzenia w wodę wystarczającym;

- potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne dla podsystemu gospodarki ściekowej nie jest w mieście wystarczający. Sieć kanalizacji sanitarnej nie jest wystarczająco rozbudowana, prawie 20% mieszkańców miasta nie ma możliwości odprowadzenia ścieków do zbiorczego systemu kanalizacji. Istotne problemy eksploatacyjne wynikają z podłączeń ścieków deszczowych do kanalizacji sanitarnej. Kanalizacja ogólnospławna obejmuje kilka rejonów na terenie miasta. Nieprawidłowe działanie komór przelewowych lub ich brak powoduje napływ do oczyszczalni zbyt dużych ilości ścieków deszczowych oraz odpływ nieoczyszczonych ścieków bytowych ze ściekami deszczowymi do wód powierzchniowych poprzez istniejące wyloty, powodując zanieczyszczenie głównie potoku Pogoria oraz Babiej Ławy. Na terenie Błędowa, wykorzystującego Oczyszczalnię ścieków Błędów, prawie cała kanalizacja jest położona poniżej zwierciadła wód gruntowych. Nawet najmniejsze nieszczelności systemu kolektorów powodują ciągły napływ dużych ilości wód gruntowych na tę oczyszczalnię. Opisane powyżej problemy mogą w znaczącym stopniu być potęgowane przez stresory klimatyczne;
- podatność infrastruktury przeciwpowodziowej na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Miasto Dąbrowa Górnicza, w dorzeczu Przemszy/Czarnej Przemszy, znajduje się pod osłoną przeciwpowodziową trzech dużych zbiorników retencyjnych: zbiornika Pogoria III, zbiornika Kuźnica Warężyńska oraz zbiornika Przeczyce. Należy podkreślić, że ogólna ocena elementów zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza w stosunku do potencjalnego zagrożenia pozostaje na dobrym poziomie. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne w przypadku infrastruktury przeciwpowodziowej dla podsystemu gospodarki ściekowej pozostaje w mieście na średnim poziomie.
- Różnorodność biologiczna - Wszystkie komponenty sektora, tj.: chronione obszary i obiekty przyrodnicze, inne obszary o wysokich walorach przyrodniczych oraz korytarze ekologiczne wykazują średnią podatność przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Obszary stanowiące podstawę przyrodniczą miasta są siedliskami dla wielu organizmów żywych, roślin i zwierząt, w tym dla gatunków chronionych. Organizmy te w dużym stopniu są w stanie dostosować się do fluktuacji klimatu, jednak zjawiska ekstremalne mogą powodować znaczące szkody. Przy dużej bioróżnorodności obszarów przyrodniczych Dąbrowy Górniczej, od obszarów pustynnych po bagienne, te same czynniki klimatyczne działające destrukcyjnie na jeden obszar mogą być czynnikami pożądanymi w innym obszarze. Realnym zagrożeniem dla tych obiektów jest również

antropopresja, w tym występowanie dużej ilości obiektów wielkoprzemysłowych mogących negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze. Miasto nie bierze udziału w projektach związanych z błękitno-zieloną infrastrukturą. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne i zanieczyszczenie powietrza w przypadku całego sektora różnorodności biologicznej nie jest w mieście wystarczający i pozostaje na średnim poziomie.

- Energetyka:

- podatność podsystemu elektroenergetycznego na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny miasta dla podsystemu elektroenergetycznego uznano za niewystarczający i określono jako średni. Przyczyny wystąpienia poważnej awarii systemowej mogą być różnorodne, bowiem podsystem podatny jest na stosunkowo szeroką gamę zjawisk klimatycznych. Najczęstszym powodem zagrożeń są nieprzewidywalne, ekstremalne zjawiska pogodowe związane z czynnikami temperaturowymi powiązanymi zarówno z okresami bardzo upalnymi, jak i bardzo mroźnymi, chociaż ogólnie stopień pewności zasilania w energię elektryczną odbiorców w Dąbrowie Górniczej jest wysoki.
- podatność podsystemu ciepłowniczego na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia dotyczące podsystemu ciepłowniczego jest niewystarczający i oceniono go jako średni. Obszary największej koncentracji budownictwa, w tym budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego położone są w obszarze oddziaływania systemów ciepłowniczych. Zagrożeniem dla systemu ciepłowniczego są głównie niskie temperatury, uszkadzające infrastrukturę. Dalsza rozbudowa w mieście sieci ciepłowniczej jest szansą na wyeliminowanie domowych palenisk węglowych i poprawę jakości powietrza w okresie zimowym na terenie miasta. Podsystem ten jest podatny na stosunkowo ograniczoną liczbę zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, dlatego podatność tego komponentu uznano za niską;
- podatność podsystemu zaopatrzenia w gaz na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny tego podsystemu oceniono jako średni. System gazowniczy jest dobrze skonfigurowany i znajduje się w dobrym stanie technicznym. System gazowniczy zaspokaja potrzeby w zakresie dostaw gazu ziemnego wszystkich dotychczasowych odbiorców. Wskazana jest rozbudowa sieci gazowej rozdzielczej w dzielnicach niezgazyfikowanych. Ponieważ pokrywają się one z obszarami miasta nie objętymi siecią ciepłowniczą, doprowadzenie do nich gazu

rozszerzyłoby możliwości mieszkańców w zakresie możliwych do zastosowania w gospodarstwach domowych indywidualnych systemów grzewczych. Przebieg przez teren miasta gazociągów wysokiego ciśnienia oraz podwyższonego średniego ciśnienia wpływa korzystnie na bezpieczeństwo energetyczne miasta. Podsystem ten jest podatny na stosunkowo ograniczoną liczbę zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, dlatego podatność tego komponentu uznano za niską.

Szczegółowa analiza aspektów klimatycznych można znaleźć w dokumencie: Uchwała nr XV/221/2019 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 października 2019 r. w sprawie przyjęcia "Planu adaptacji miasta Dąbrowa Górnicza do zmian klimatu do roku 2030".

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

Diagnozy stanu jakości powietrza dokonuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Stanowił on podstawę do określania jakości powietrza atmosferycznego w ciągu roku i przyporządkowania uzyskanych wyników do odpowiednich klas uwzględniających ochronę zdrowia ludzi i odrębnie - ochronę roślin.

Zgodnie z raportem GIOŚ, Departamentu Monitoringu Środowiska, Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport za rok 2023” dla strefy aglomeracja górnośląska (kod strefy PL2401A) stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu i benzo(a)pirenu (klasa C), pozostałe wartości pozostają poniżej poziomu dopuszczalnego (klasa A).

Tabela [112]. Wyniki oceny jakości powietrza dla aglomeracji śląska za rok 2023

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
		SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
Aglomeracja górnośląska	PL2401A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A

Klasa C - Zaliczenie strefy do gorszej klasy (klasa C) nie oznacza, że jakość powietrza na terenie całej strefy nie spełnia określonych kryteriów. Przypisanie strefie klasy C nie oznacza także konieczności prowadzenia intensywnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza na obszarze całej strefy. Oznacza natomiast potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie (z reguły o ograniczonym zasięgu) i dla określonych zanieczyszczeń.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2024 r.

Na terenie Dąbrowy Górniczej przy ul. Tysiąclecia 25a (w południowo-zachodniej części miasta) funkcjonuje, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, automatyczna stacja pomiarowa GIOŚ. Zebrane, w latach 2020-2023, z powyższej stacji wyniki pomiarów wskazują na:

- brak przekroczeń wartości stężeń dwutlenku siarki (SO₂), tlenku węgla (CO) oraz trend spadkowy dwutlenku azotu (NO₂) oraz benzenu (C₆H₆);

- przekroczenia wartości stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe wraz z tendencją spadkową.

W 2023 roku, w porównaniu do 2022 roku, stężenia średnioroczne zmniejszyły się na wszystkich stanowiskach pomiarowych. Najwyższe stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w województwie śląskim w rozważanym dziesięcioleciu, występowały w 2017 roku.

Tabela [113]. Dane o wybranych zanieczyszczeniach powietrza w Dąbrowie Górniczej ze względu na ochronę zdrowia ludzi wg pomiarów GIOŚ za lata 2020-2023.

Wartości	SO ₂		NO ₂	CO	O ₃		C ₆ H ₆	PM10			B(a)P w PM10	PM2,5
Okres uśredniania	25maks. (S1) [µg/m³]	4 maks. (S24) [µg/m³]	Sa [µg/m³]	S8max [mg/m³]	L>120 (S8max_d) 3L	Max (S8max) [µg/m³]	Sa [µg/m³]	Sa [µg/m³]	L>50 (S24)	36 maks. (S24) [[µg/m³]	Sa [ng/m³]	Sa [µg/m³]
Wartość dopuszczalna	350	125	40	10	25	120	5	40	35	40	1	20
ROK 2020												
Uzyskane wartości	31	20	22	2	17,7	134	1	29	38 (39)	55	5	22
ROK 2021												
Uzyskane wartości	38	27	22	2	12,5	--	--	33	53	60	4	--
ROK 2022												
Uzyskane wartości	33	21	19	1	10	--	1	27	21	44	2	
ROK 2023												
Uzyskane wartości	22	14	18	1	20	--	1	23	11	37	2	--

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2020. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2021 r.; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2021. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2022 r.; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2023 r.; ; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2023. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2024 r.;

Oznaczenia:

25maks. (S1) SO₂ - dwudziesta piąta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 1-godz. SO₂ z okresu roku (tzw. dwudzieste piąte maksimum);

4 maks. (S24) SO₂ - czwarta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 24-godz. SO₂ z okresu roku (tzw. czwarte maksimum);

Sa - stężenie średnioroczne zanieczyszczenia;

S8max - maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących (obliczanych ze stężeń 1-godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego;

L>120 (S8max_d) 3L O₃ - liczba dni ze stężeniem najwyższej ośmiogodzinnej średniej kroczącej stężeń ozonu przekraczająca 120 µg/m³;

L>50 (S24) PM10 - liczba dni ze stężeniem średnim 24-godzinnym większym od 50 µg/m³;

36 maks. (S24) PM10 - trzydziesta szósta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 24-godz. PM10 z okresu roku (tzw. trzydzieste szóste maksimum);

przekroczenia.

Przyczyną przekroczenia parametrów dla ozonu jest oddziaływanie naturalnych źródeł emisji i zjawisk nie związanych z działalnością człowieka. Przyczyną przekroczeń pozostałych parametrów (PM10, PM 2,5 oraz benzo(a)piren) jest głównie emisja z sektora komunalno-bytowego w latach 2020-2023r.

W opracowaniu GIOŚ „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim” obserwuje się, że w 2023 roku po raz trzeci z rzędu na wszystkich stanowiskach pomiarowych nie został przekroczony średnioroczny poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10, natomiast po raz pierwszy w historii pomiarów na wszystkich stanowiskach pomiarowych nie został przekroczony średniodobowy poziom dopuszczalny. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż miesiące zimowe w I i II połowie 2023 roku były wyjątkowo ciepłe, znacznie odbiegające temperaturowo od średnich temperatur dla sezonu grzewczego w naszych szerokościach geograficznych.

Uzupełnieniem PMŚ, był prowadzony przez Miasto, od stycznia 2017 do 31 marca 2023 r. system monitoringu powietrza (https://atmopolis.pl/dynamic_map/dabrowa.html) pod kątem zawartości pyłu zawieszonego PM2,5 i PM10. System składał się z 20 stacji pomiarowych rozlokowanych na terenie całego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc przebywania ludności. Na podstawie monitoringu opracowywane były raporty kwartalne, które omawiały uzyskane wyniki badań, analizowały epizody wysokich stężeń PM10 i PM2,5 oraz diagnozowały w sposób szczegółowy wrażliwe obszary miasta oraz braki związane z dokładną identyfikacją źródeł emisji.

Główne wnioski z monitoringu w latach 2018 – do 31 marca 2023 r.:

- Średnia jakość powietrza na terenie miasta Dąbrowa Górnicza w okresie badania od 1.10.2022 roku do 31.03.2023 roku, określona dla pyłu zawieszonego PM10, na podstawie wyników z 20 detektorów wyniosła 30 µg/m³. Średnie stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 w tym okresie wyniosło 24,4 µg/m³
- Najniższe średnie stężenie pyłu zawieszonego PM10 w badanym okresie (październik-marzec) odnotowano na detektorze nr 13 ul. Główna (18 µg/m³) i nr 6 ul. Tysiąclecia (23 µg/m³), z kolei najwyższe na detektorze nr 8 ul. Idzikowskiego (38 µg/m³) oraz nr 16 ul. Łęknice (36 µg/m³)

- W ciągu ostatnich 4 lat nie zanotowano na stacji przekroczenia dopuszczalnej wartości stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 40 µg/m³.
- Jakość powietrza w zakresie stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego na terenie Dąbrowy Górniczej ulega systematycznej poprawie, na przełomie 2022/2023 r. odnotowano najniższą jego wartość od 5 lat (średnia z tych miesięcy wyniosła 29 µg/m³)

Na podstawie prowadzonego monitoringu można stwierdzić, że stan jakości powietrza w Dąbrowie Górniczej ulega poprawie, choć nadal nie spełnia standardów jakości powietrza.

Źródła zanieczyszczenia powietrza i wielkość emisji

Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w Dąbrowie Górniczej są:

- źródła punktowe - zakłady przemysłowe, energetyka ciepła, tzw. „wysoka emisja”;
- źródła liniowe (transport, przede wszystkim komunikacja samochodowa);
- źródła powierzchniowe, tzw. „emisja niska”, związane ze spalaniem paliw do celów grzewczych (kotłownie lokalne i paleniska indywidualne).

Tabela [114] Emisja zanieczyszczenia do powietrza z terenu Dąbrowy Górniczej

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	6947,66	6971,45	750,41	444,65	0,07

Źródło: Dane z KOBIZE za 2023 rok

Według raportów GUS, Dąbrowa Górnicza jest od wielu lat na pierwszym miejscu wśród polskich miast o największej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego z zakładów szczególnie uciążliwych. Dane o tej emisji przedstawiono poniżej.

Tabela [115]. Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie Dąbrowy Górniczej

Lp.	Emitowane zanieczyszczenie	Jednostka	2020	2021	2022	2023
1.	Zanieczyszczenia gazowe – ogółem	Mg/rok	8 678 761	9 141 712	7 859 288	7 208 841
2.	Zanieczyszczenia gazowe – bez CO ₂	Mg/rok	107 822	106 379	95 804	68 115
3.	Zanieczyszczenia gazowe – emisja niezorganizowana	Mg/rok	259	323	1562	1452
4.	Dwutlenek siarki	Mg/rok	7 421	7580	6842	5136
5.	Tlenki azotu	Mg/rok	8 105	7469	6332	5450
6.	Tlenek węgla	Mg/rok	91 768	90 811	82 274	57181
7.	Dwutlenek węgla	Mg/rok	8 570 939	9 035 333	7 763 484	7 140 726
8.	Metan	Mg/rok	140	151	126	132

Lp.	Emitowane zanieczyszczenie	Jednostka	2020	2021	2022	2023
9.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem	Mg/rok	1 171	1047	748	776
10.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem (Polska = 100)	%	5,18	4,72	3,71	4,85
11.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem na 1 km ² powierzchni	Mg/rok	6,20	5,54	3,96	4,11
12.	Zanieczyszczenia pyłowe – emisja niezorganizowana	Mg/rok	157	176	111	178
13.	Zanieczyszczenia pyłowe ze spalania paliw	Mg/rok	106	73	87	114
14.	Zanieczyszczenia pyłowe – emisja z przemysłu cementowo-wapienniczego i materiałów ogniotrwałych	Mg/rok	91	88	152	67
15.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane	Mg/rok	18 855	20 297	25 842	14 358
16.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane	%	14,9	16	21,2	17,4
17.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane	Mg/rok	332 557	286 231	279 418	279 741
18.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane	%	99,6	99,6	99,7	99,7

Źródło: „Ochrona Środowiska 2020”, „Ochrona Środowiska 2021”, „Ochrona Środowiska 2022”; „Ochrona Środowiska 2023”; Główny Urząd Statystyczny.

Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza z powyższych zakładów jest efektem restrukturyzacji i modernizacji sektora energetyczno-przemysłowego, poprawy jakości spalanego paliwa oraz wprowadzanych standardów emisyjnych.

Rok 2023 charakteryzuje się najniższą wartością emisji w analizowanym okresie, zarówno w zakresie zanieczyszczeń pyłowych jak i gazowych.

Emisja powierzchniowa

Źródłem emisji powierzchniowej jest przede wszystkim spalanie paliw konwencjonalnych w lokalnych oraz indywidualnych kotłowniach domowych. W wyniku nieefektywnego spalania paliw (węgla kamiennego, węgla drzewnego, benzyny, oleju napędowego itp.) w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych, obserwowane jest zjawisko tzw. „niskiej emisji”. Jest ono zwykle nasilone w okresie jesienno-zimowym, kiedy ze względu na niskie temperatury konieczne jest zwiększenie zużycia paliwa w celach ogrzania budynków. W sezonie letnim emisja z sektora komunalno-bytowego spada i ogranicza się do gospodarstw wykorzystujących kotły na paliwa stałe do podgrzania wody.

Emisja powierzchniowa pochodząca z sektora komunalno-bytowego jest główną przyczyną przekroczeń standardów jakości powietrza w Dąbrowie Górniczej dla benzo(a)pirenu.

Tabela [116]. Emisja zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunalno-bytowych

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	64,25	35,39	136,10	120,98	0,05

Źródło: Dane z KOBIZE za 2023 rok

Miasto od 1998 r. prowadzi dofinansowanie do wymiany nieekologicznych źródeł ogrzewania. W latach 2021 - 2023 obowiązywała Uchwała Rady Miejskiej Nr XXVI/565/2021 z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Miasta Dąbrowy Górniczej. Od 2024 r. obowiązuje nowa uchwała określająca zasady udzielania dotacji celowych dla osób fizycznych do roku 2026.

Dąbrowa Górnicza oferuje swoim mieszkańcom dofinansowanie zmiany systemu ogrzewania na ekologiczny. Działanie to ma pomóc w zmniejszeniu poziomu zanieczyszczeń powietrza, szczególnie w okresie jesienno-zimowym. W 2021 roku gmina udzieliła - 663 dofinansowań na kwotę aż 3 823 119,87 zł., natomiast w 2022 roku 304 dofinansowania na kwotę 1.497.670,34 zł. W roku 2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach udzielił dofinansowań na zmianę systemu ogrzewania dla 68 mieszkańców miasta na kwotę 1 260 074,67 zł.

W ramach programu Gmina Dąbrowa Górnicza w 2023 roku udzieliła 117 dotacji osobom fizycznym na łączną kwotę 468 317,40 zł – zrealizowano zadania polegające na likwidacji 130 źródeł opalanych paliwami stałymi takimi jak: pozaklasowe kotły na węgiel, kominki, kozy, piece kuchenne, piece kaflowe.

Ponadto w 2023 roku mieszkańcy miasta złożyli również wnioski o przyznanie dofinansowania na zmianę systemu ogrzewania, na pokrycie części kosztów wykonywanych termomodernizacji budynków, wymiany stolarki okiennej oraz drzwi zewnętrznych do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, rozpatrzono 211 wniosków na w/w zadania (w tym 132 termomodernizacje), mieszkańcy Dąbrowy Górniczej otrzymali 3 582 438,77 zł. dotacji z WFOŚiGW w Katowicach.

Gmina Dąbrowa Górnicza wykorzystując środki z WFOŚiGW przeprowadziła termomodernizację 5 bloków mieszkalnych, w których oprócz ocieplenia budynku zlikwidowano 42 piece węglowe.

Zrealizowano projekt pn.: „Ciepło z powietrza - wymiana źródeł ogrzewania w budynkach jednorodzinnych w Dąbrowie Górniczej”. Na terenie Dąbrowy Górniczej 70 nieruchomości zostały wymienione tradycyjne źródła energii cieplnej (pozaklasowe piece węglowe) na nowoczesne, ekologiczne pompy ciepła. Działanie to objęło kompleksową realizację zadania tj. zaprojektowanie, montaż oraz instruktaż użytkownika dla mieszkańca wraz z wykonaniem dokumentacji powykonawczej dla każdego z urządzeń – koszt zadania wyniósł 4 401 133,40 zł. (85% kosztów kwalifikowanych netto będzie stanowiło dofinansowanie z Urzędu

Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, pozostała część to udział Gminy oraz wkład własny mieszkańców);

Na początku roku 2023 ogłoszony został nabór uzupełniający do programu „STOP SMOG w GZM – poprawa jakości powietrza na terenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii” (program kierowany do uboższych mieszkańców naszej Gminy), na podstawie podjętej 23 listopada Uchwały NR XLIX/858/2022 odnośnie przyjęcia regulaminu realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych w ramach realizacji projektu w/w projekcie. Projekt obejmuje wymianę źródła ciepła, termomodernizację budynku, podłączenie do ciepła systemowego lub gazu, a w niektórych przypadkach nawet instalacje OZE. Aktualnie w projekcie udział bierze 19 budynków. W roku 2024 został ogłoszony nabór ciągły wniosków od 15.07.2024 r. do 30.04.2025 r. (lub do wyczerpania środków).

W roku 2023 poziom PM10 w powietrzu według raportu rocznego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, posiadającego stałe stacje pomiaru zanieczyszczeń, wynosił $23,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (wartość może jeszcze ulec weryfikacji). Poziom ten nie tylko nie przekroczył poziomu dopuszczalnego dla okresu uśredniania równego rok, który wynosi według przyjętych norm $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Powyższe dane pochodzą z raportu rocznego uzyskanego na podstawie danych ze stacji pomiarowej przy ul. Tysiąclecia. Uzyskana w roku 2023 wartość zanieczyszczeń jest więc o ponad 16 jednostek niższa od poziomu dopuszczalnego.

Warto zwrócić uwagę, że głównym źródłem pyłu PM10 w powietrzu w miastach jest emisja ze spalania w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych takich jak węgiel, drewno i biomasa oraz z ruchu drogowego, szczególnie z pojazdów z silnikami wysokoprężnymi bez filtrów cząstek stałych. Niekorzystne warunki meteorologiczne, szczególnie brak wiatru i inwersja, w znacznym stopniu sprzyjają kumulowaniu się zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi i powstawaniu smogu i w konsekwencji powodują przekraczanie wartości stężeń dopuszczalnych zanieczyszczeń, szczególnie pyłu PM10.

Emisja liniowa

Zanieczyszczenia komunikacyjne są związane ze spalaniem paliw w silnikach samochodów, ścierania opon i hamulców pojazdów, rodzajem nawierzchni oraz unosem zanieczyszczeń z powierzchni dróg. O wielkości emisji decyduje przede wszystkim natężenie ruchu oraz stan techniczny dróg. Nie bez znaczenia ma wiek pojazdów, rodzaj spalanego paliwa, stan techniczny oraz niewłaściwa eksploatacja.

Tabela [119]. Emisja zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł liniowych.

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P	NMVOC	NH ₃	CO	CH ₄
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	1,06	521,33	36,10	26,84	0,00	160,29	5,47	1123,79	0

Źródło: Dane z KOBIZE za 2019 rok (ostatnie dostępne dane)

Emisja liniowa, czyli transport drogowy, odpowiada za niecałe 6 % emisji NO_x oraz ok. 2,8 % emisji pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ na obszarze miasta. Aglomeracja górnośląska ze względu na przekroczenia stężenia średniorocznego na stanowisku komunikacyjnym w Katowicach została w 2019 r. zakwalifikowana do klasy C, natomiast w Dąbrowie Górniczej obserwuje się zmniejszanie stężenia średnioroczne NO_x.

Zagrożenia hałasem

Na klimat akustyczny Dąbrowy Górniczej wpływa przede wszystkim emisja hałasu związana z komunikacją drogową, liniami kolejowymi, funkcjonowaniem źródeł przemysłowych oraz w mniejszym stopniu z liniami tramwajowymi. Co 5 lat opracowywana jest aktualna strategiczna mapa akustyczna miasta.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami 30.06.2022 r. została opracowana Strategiczna mapa hałasu. Mapa została sporządzona zgodnie z wytycznymi Dyrektywy w oparciu o pomiary akustyczne i nieakustyczne.

Strategiczne mapy hałasu stanowią podstawowe źródło danych wykorzystywanych do: informowania społeczeństwa o zagrożeniach środowiska hałasem;

- opracowania danych dla państwowego monitoringu środowiska;
- tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem;
- planowania strategicznego;
- planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Wyniki mapy akustycznej miasta Dąbrowy Górniczej zrealizowanej w 2017 r. (z aktualizacją w czerwcu 2022 r.) wskazują, że głównym źródłem zagrożeń klimatu akustycznego jest nadal hałas drogowy, zaś w mniejszym stopniu, gdyż oddziałujący lokalnie hałas przemysłowy.

Tabela [118]. Liczba ludności narażona na ponadnormatywny hałas od poszczególnych źródeł hałasu - poprzednia mapa oraz obecna

Rodzaj hałasu	Liczba ludności narażona na ponadnormatywny hałas – mapa 2017		Liczba ludności narażona na ponadnormatywny hałas – obecnie	
	LDWN	LN	LDWN	LN
Drogowy	2980	1130	34	19
Kolejowy	240	250	0	6
Przemysłowy	10	200	8	85

Tramwajowy	0	0	0	0
------------	---	---	---	---

Źródło: Cyfrowa Platforma Zarządzania Hałasem na obszarze Gminy Dąbrowa Górnicza. OPERAT TECHNICZNY – MAPA AKUSTYCZNA. Internoise Marek Jucewicz, Dąbrowa Górnicza 2022 r.

W powyższej tabeli porównano liczby osób narażonych na ponadnormatywne działanie hałasu pochodzącego od poszczególnych źródeł jako najbardziej miarodajne kryterium porównawcze

Zdecydowanie uwidacznia się tendencja spadkowa narażenia na hałas przekraczający dopuszczalne poziomy w przypadku hałasu drogowego, co ma z pewnością związek z licznymi remontami/modernizacjami ulic i związanym z tym ograniczeniem prędkości ruchu, jak i realizacją założeń programów ochrony środowiska przed hałasem. W przypadku hałasu przemysłowego, również zauważalny jest spadek liczby osób narażonych na przekroczenia hałasu dla obu wskaźników. Zauważalny jest wpływ lokalnych uwarunkowań. Ruch kolejowy obecnie powoduje minimalne przekroczenia norm hałasu. Należy mieć na uwadze, iż w obecnej mapie nie prezentuje się danych, związanych z przekroczeniami dopuszczalnych norm hałasu w zakresie do 1 dB. Powyższe dane wskazują na polepszenie klimatu akustycznego w mieście, jednakże należy mieć na względzie zmianę metodyki wykonywania obliczeń

Hałas drogowy

Stopień zagrożenia hałasem obszarów położonych wokół dróg i ulic jest zależny od struktury ruchu, rodzaju drogi, stanu i rodzaju nawierzchni, ale także ukształtowania terenu. Największe przekroczenia hałasu występują wzdłuż odcinków: od ul. Jamki do ul. Białostockiego, od ul. Kasprzaka do ul. Laski, od ul. Laski do al. Piłsudskiego, od al. Piłsudskiego do węzła z Armii Krajowej, od węzła z Armii Krajowej do granicy miasta.

Hałas kolejowy

Na hałas kolejowy narażeni są mieszkańcy bezpośrednio sąsiadujący z liniami kolejowymi zwłaszcza wzdłuż linii nr 1. Bezpośrednio na poziom hałasu ma wpływ nie tylko stan techniczny torowisk, ale też obserwowane zwiększenie ruchu kolejowego, w tym udziału przewoźników towarowych.

Jak wynika z mapy akustycznej Miasta Dąbrowa Górnicza na hałas kolejowy o poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną narażonych jest: ok. 0,2 % mieszkańców (wskaźnik L_{DOWN} i L_N)

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy w Dąbrowie Górniczej ma charakter lokalny i ogranicza się do bezpośredniego sąsiedztwa zakładów takich jak: URSA Polska Sp. z o.o., ArcelorMittal Poland S.A., Saint Gobain Innovative Materials Polska Sp. z o.o., Baza PKM. Zakłady te pracują całą dobę i powodują największe oddziaływanie na klimat akustyczny, szczególnie w porze

nocnej, dla której obowiązują zaostrzone poziomy dopuszczalne hałasu w środowisku. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wahają się od 0,1 do 5 dB.

Z uwagi na utrzymujący się przez wiele lat ponadnormatywny hałas od zakładu ArcelorMittal Poland S.A. - Oddział w Dąbrowie Górniczej, na podstawie rozporządzenia Wojewody Śląskiego z dnia 16 lipca 2007 r., utworzony został obszar ograniczonego użytkowania zlokalizowany w dzielnicach Łosień, Strzemieszyce Małe i Ząbkowice.

Hałas tramwajowy

Hałas tramwajowy determinowany jest m.in. przez rodzaj i stan torowiska oraz stan techniczny pojazdów. Mimo braku osób narażonych na ponadnormatywny hałas tramwajowy, wyniki mapy akustycznej wskazały na pogarszanie stanu technicznego torowisk tramwajowych. W celu ograniczenia hałasu tramwajowego przy jednoczesnym zwiększeniu komfortu użytkowania, miasto wraz z Tramwajami Śląskimi wspólnie realizowały przedsięwzięcie polegające na przebudowie osi komunikacyjnej miasta, którą kursują tramwaje. Kompleksowa przebudowa objęła odcinek od ul. Kasprzaka do granicy Dąbrowy Górniczej z Będzinem, wzdłuż al. Piłsudskiego, ul. Królowej Jadwigi i ul. Sobieskiego. Przebudowanych zostało 16 peronów przystankowych (w tym 4 perony na zintegrowanych tramwajowo-autobusowych przystankach Gołonóg Manhattan i Dąbrowa Górnicza Aleja Róż), wybudowano 3 nowe perony przystankowe, zamontowano smarownice torowe, przebudowano układy odwodnieniowe oraz sieć trakcyjną wraz z układem zasilania.

Na podstawie sporządzonej Strategicznej Mapy Hałasu Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr VII/3/4/2024 z dnia 10 czerwca 2024 r. przyjął „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego”. Dokument wraz z załącznikami można znaleźć po adresem: <https://dzienniki.slask.eu/legalact/2024/4341/>

Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne występują w środowisku w sposób całkowicie naturalny i są nieodłącznymi jego elementami. Wyróżnić można dwa rodzaje źródeł pola elektromagnetycznego występujących w środowisku - źródła naturalne i źródła sztuczne. Do źródeł naturalnych, mających najistotniejszy wpływ na poziom tła promieniowania elektromagnetycznego są naturalne promieniowanie Ziemi, Słońca oraz jonosfery. Głównymi źródłami pól elektromagnetycznych sztucznie wytworzonych (na skutek działalności człowieka) w środowisku są:

- stacje elektroenergetyczne i linie przesyłowe. W roku 2023 r. przyjęto 1 zgłoszenie dotyczące napowietrznej linii elektroenergetycznej
- instalacje radiokomunikacyjne, do których zalicza się:
 - stacje bazowe telefonii komórkowych. W 2023 roku do Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej wpłynęło 46 zgłoszeń instalacji emitującej

promieniowanie elektromagnetyczne. Zgłoszenia obejmują działające, modernizowane i wygaszone stacje bazowe poszczególnych operatorów. W Dąbrowie Górniczej przeważająca konfiguracja większości stacji bazowych telefonii komórkowej jednego operatora składa się z: 6-9 anten sektorowych, 3-6 anten radioliniowych;

- o bezprzewodowe sieci komputerowe. Na terenie Dąbrowy Górniczej zainstalowanych jest 34 darmowych miejskich punktów sieci bezprzewodowej Wi-Fi.
- o radiokomunikację amatorską. Urząd Komunikacji Elektronicznej wydał dla terenu miasta Dąbrowa Górnicza (wg stanu na sierpień 2024 r.): 69 pozwoleń radiowych dla osób fizycznych z mocą wyjściową nadajnika do 500 W oraz 6 pozwoleń klubowych o mocy nadajników do 1500 W. Należy mieć na uwadze, że do stacji nadawczo-odbiorczych zaliczają się również urządzenia CB (ang. *citizen's band radio*), które można używać bez pozwoleń. W związku z tym ich ilość jest nieznana. Moc nadajników nie może przekraczać 4 W, co oznacza, że wpływ tych nadajników na poziom promieniowania elektromagnetycznego w środowisku jest mało znaczący.

20 lipca 2021 r. został uruchomiony w Polsce system SI2PEM czyli System Informacyjny o Instalacjach wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne (PEM), który stanowi publicznie dostępną bazę danych zawierającą informacje o polu elektromagnetycznym w środowisku dostępną na stronie internetowej: <https://si2pem.gov.pl/>.

W ww. bazie prezentowana jest Mapa PEM przedstawiająca położenie stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajników DVB-T na terenie Polski oraz wyniki pomiarów pola elektromagnetycznego (PEM) wykonywanych w ich otoczeniu. Wszystkie pomiary PEM realizowane są przez akredytowane laboratoria. W obszarze PEM obowiązują ścisłe regulacje prawne określające m.in. dopuszczalne wartości natężenia PEM w środowisku oraz sposoby sprawdzania ich dotrzymania.⁹

Gospodarowanie wodami

Wody powierzchniowe

Obszar Dąbrowy Górniczej położony jest w obrębie zlewni Przemszy w regionie wodnym Małej Wisły. Przemsza posiada przebieg południkowy, płynie z północy na południe i stanowi oś hydrograficzną dla północnych, zachodnich i południowych terenów miasta. Jej główny dopływ - Biała Przemsza posiada przebieg równoleżnikowy, płynie ze wschodu na zachód i stanowi oś hydrograficzną dla wschodnich terenów miasta. Sieć hydrograficzną uzupełniają:

- dopływy Przemszy: Trzebyczka oraz Pogoria wraz z dopływami Pogorii i Babia Ława,

⁹ Źródło: <https://si2pem.gov.pl/>

- dopływy Białej Przemszy: Centuria, Strumień Błędowski, Biała, Bobrek wraz z wpadającymi do niego potokiem Rakówki i potokiem Jamki.

W granicach Dąbrowy Górniczej stwierdzono występowanie 60 zbiorników wodnych, których łączna powierzchnia akwenów wód stojących przekracza 773 ha. Zbiorniki mają różną wielkość i genezę¹⁰. Są to przeważnie zbiorniki sztuczne, związane z gospodarczą działalnością człowieka, taką jak np. zaopatrzenie w wodę, retencja czy rekreacja.

Do największych należą:

- Pogoria I (powierzchnia całkowita 82,3 ha), Pogoria II (powierzchnia całkowita 94,42 ha) oraz Pogoria III (powierzchnia całkowita 233 ha) zasilane w wodę przez potok Pogoria, są przykładem rekultywacji terenów po górnictwie odkrywkowym (wydobycie piasku), są cenne pod kątem przyrodniczym oraz retencyjnym;
- Kuźnica Warężyńska–Pogoria IV; zbiornik wodny utworzony na terenie kopalni piasku, posiadający powierzchnię 560 ha, zasilany przez wody Czarnej Przemszy oraz opcjonalnie przez wody Trzebyczki, spełnia funkcję przeciwpowodziową.

Na terenie Dąbrowy Górniczej według ustaleń obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹¹ (zwany dalej PGW) znajduje się 12 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej prowadzi lokalny monitoring jakości wód ze źródeł i wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie miasta. W 2023 r. badania były prowadzone raz w miesiącu w okresie od maja do października. Wyniki za rok 2023 są dostępne dla mieszkańców w Biuletynie Informacji Publicznej i dla poszczególnych punktów pomiarowych prezentują się następująco:

- w przypadku zbiornika wody Pogoria I (wlot do zbiornika) na podstawie wyników badań fizykochemicznych wody w lipcu i wrześniu zaklasyfikowano do III-V klasy jakości wód powierzchniowych. W pozostałych miesiącach wody zaliczono do I-II klasy;
- w przypadku zbiornika wody Pogoria I (wylot ze zbiornika) na podstawie wyników badań fizykochemicznych wody w lipcu zaklasyfikowano do III-V klasy jakości wód powierzchniowych. W pozostałych miesiącach wody zaliczono do I-II klasy;
- w przypadku zbiornika wody Pogoria III (wlot do zbiornika) na podstawie wyników badań fizykochemicznych wody w lipcu zaklasyfikowano do III-V klasy jakości wód powierzchniowych. W pozostałych miesiącach wody zaliczono do I-II klasy;

¹⁰ „Wody powierzchniowe i podziemne”, Mariusz Rzętała, styczeń 2016 r.

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 r. poz. 1911)

- woda pochodząca ze źródła zlokalizowanego w Strzemieszycach, przy ul. Oddziału AK Ordona – obok torów kolejowych nadawała się do spożycia za wyjątkiem sierpnia, kiedy stwierdzono występowanie bakterii E. coli oraz przekroczone wartości dopuszczalne twardości oraz fluorków;
- ze źródła w Strzemieszycach, przy ulicy Transportowej 4 na przestrzeni roku nie pobrano próbek – źródło było suche, za wyjątkiem maja oraz lipca (woda nie zdatna do spożycia ze względu na przekroczenia bakteriologiczne);
- w źródle zlokalizowanym w Strzemieszycach, przy ul. Oddziału AK Ordona – na wysokości posesji nr 189 woda była zdatna do spożycia we wszystkich kontrolowanych miesiącach, za wyjątkiem lipca, kiedy stwierdzono występowanie bakterii E. coli oraz sierpnia, kiedy stwierdzono występowanie Enterokoków kałowych.
- woda pochodząca ze źródła zlokalizowanego w Ząbkowicach, przy ul. Zdrojowej, nie była zdatna do spożycia przez ludzi za wyjątkiem września. W maju stwierdzono obecność bakterii E. coli, w czerwcu Enterokoków kałowych, w lipcu, sierpniu oraz październiku E. coli oraz Enterokoków.
- woda pochodząca ze źródła zlokalizowanego w Ząbkowicach, Basiuła, ul. Kusocińskiego obok nr 9 była zdatna do spożycia przez ludzi za wyjątkiem sierpnia (obecność bakterii E. coli) oraz czerwca (obecność Enterokoków kałowych).

Wody podziemne

Miasto położone jest w obrębie dwóch Zbiorników Wód Podziemnych: Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 454 „Olkusz - Zawiercie” oraz Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych nr 455 „Dąbrowa Górnicza”.

Poziom zbiornikowy GZWP nr 454 Zbiornik Olkusz–Zawiercie tworzą porowo-szczelinowe skały węglanowe (wapienie, dolomity i margle). Triasowe piętro wodonośne jest intensywnie drenowane głównie w wyniku odwadniania wyrobisk kopalni rud cynku i ołowiu w rejonie Olkusza, a trwający od ponad 50 lat intensywny drenaż górniczy wytworzył rozległy lej depresji. Nastąpił zanik źródeł, a cieki powierzchniowe w wielu miejscach zmieniły charakter z drenujących na infiltrujące. Po zakończeniu ww. eksploatacji górniczej, rozpocznie się powolne wypełnianie wytworzonego leja depresyjnego, którego powierzchnia wynosi aktualnie ok. 451 km², co może doprowadzić do degradacji jakości wód podziemnych na obszarze o powierzchni ok. 167 km², w stopniu uniemożliwiającym ich bezpośrednie wykorzystanie do zaopatrzenia ludności w wodę do picia.

LZWP nr 455 Dąbrowa Górnicza jest niewielkim i dość jednorodnym zbiornikiem wód podziemnych. Poziom wodonośny jest odkryty i w związku z tym bardzo podatny na zanieczyszczenia z powierzchni terenu, a jakość wód poziomu czwartorzędowego charakteryzuje się ogólnie słabym stanem chemicznym (IV, V klasa jakości). Związane jest to głównie z wpływem eksploatacji górniczej piasków Kopalni Kuźnica Warężyńska, nieczynnej

od kilku lat oraz z nieuporządkowaną gospodarką ściekową i zanieczyszczeniami rolniczymi. Obecnie czwartorzędowy poziom wodonośny, związany ze zbiornikiem Dąbrowa Górnicza, nie ma większego znaczenia dla zaopatrzenia ludności w wodę do picia. W granicach zbiornika oraz na jego obszarze zasilania nie ma zarejestrowanych użytkowników eksploatujących wody tego poziomu. W przyszłości wody poziomu czwartorzędowego mogą być wykorzystane do budowy lokalnych ujęć komunalnych i innych o stosunkowo niewielkim zapotrzebowaniu. Poziom ten może być także traktowany jako rezerwowe źródło wody w sytuacjach awaryjnych.

Dąbrowa Górnicza położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych: nr 130 i nr 112. PGW wskazuje, że dla JCWPd nr 112 celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego, natomiast dla JCWP nr 130 celem jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego oraz ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem.

Wody podziemne występujące w obrębie obydwu JCWPd są narażone na zagrożenia związane przede wszystkim z drenażem górniczym wywołanym eksploatacją węgla kamiennego, rud cynku i ołowiu, piasku podsadzkowego oraz drenażem kopalni zlikwidowanych. Drenaż jest także wymuszony eksploatacją wód w ujęciach komunalnych. W wyniku odwodnień górniczych istnieje zagrożenie ascencją zasolonych wód z poziomu karbońskiego. Skład chemiczny wód jest narażony na zmiany i zanieczyszczenia związane z przemysłowym wykorzystaniem terenu.

Poważnym czynnikiem zagrażającym jakości wód jest zatapianie nieczynnych wyrobisk kopalni cynku i ołowiu, prowadzące w efekcie do wzrostu zawartości w wodach podziemnych piętra triasowego jonów siarczanowych oraz związków cynku i ołowiu. Piętra wodonośne są na ogół pozbawione izolacji od powierzchni terenu, w związku z czym są narażone na zanieczyszczenia (głównie związkami azotu i związkami organicznymi).

W rejonie Dąbrowy Górniczej występują piętra wodonośne prowadzące wody użytkowe w utworach: czwartorzędu, triasu, karbonu, dewonu. Wszystkie poziomy wodonośne są w dobrym kontakcie hydraulicznym ze względu na brak ciągłości warstw rozdzielających oraz liczne strefy uskokowe, a także stare wyrobiska górnicze umożliwiające przepływ wód. Naturalny reżim krążenia wód podziemnych został zaburzony w wyniku działalności człowieka a zwłaszcza wytworzeniu dużych, regionalnych lejów depresji. Odwrócone zostały kierunki przepływu wód podziemnych, zmieniono lokalizację stref zasilania i drenażu, ponadto stwierdzono dopływy wód podziemnych do JCWPd nr 130 z JCWPd nr 112, a także drenaż wód z JCWPd nr 146 i 147.

Susze i powódzie

Zgodnie zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy” stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 roku (Dz.U.2021.1615), według kryterium stopnia zagrożenia suszą regionu wodnego obszar Dąbrowy Górniczej jest umiarkowanie zagrożony suszą.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w 2022 r. dokonało aktualizacji map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Na ich podstawie można stwierdzić, że w obrębie Dąbrowy Górniczej występuje ryzyko powodzi od strony rzeki Przemszy, Białej Przemszy, Białej i Boberka oraz w przypadku uszkodzenia zapory zbiornika Przeczyce (o prawdopodobieństwie wystąpienia 0,1 %)¹². Lokalne podtopienia mogą wystąpić w Tucznawie przy ulicy Łazowskiej z powodu napływu wód do rzeki Trzebyczki oraz ze strony rzeki Białej Przemszy w Okradzionowie przy ulicy Białej Przemszy. Pozostałe ciekі po przeprowadzonych regulacjach i remontach, nie stwarzają zagrożenia powodziowego, za wyjątkiem Strumienia Błędowskiego w rejonie mostu przy ulicy Żołnierskiej w Błędowie, gdzie istnieje zagrożenie podtapiania posesji zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie ciekі i mostu. Powodem niebezpiecznego dla tej posesji spiętrzenia się wód w tym miejscu jest nieuregulowany odcinek tego ciekі poniżej mostu, na którym zdarzają się zatory z przewróconych drzew, podczas późnojesiennych lub wczesnowiosennych wichur tj. poza okresem przeprowadzanych konserwacji, a także z powodu wrzucanych przez mieszkańców do koryta ciekі odpadów.

Zagrożenie potencjalnymi podtopieniami na terenie Dąbrowy Górniczej związane jest przede wszystkim z długotrwałymi i obfitymi opadami deszczu, roztopami po okresie zimowym oraz ze specyficznym ukształtowaniem terenu.

Dąbrowskie ciekі po przeprowadzonych regulacjach i remontach, nie stwarzają zagrożenia powodziowego, za wyjątkiem Strumienia Błędowskiego w rejonie mostu przy ulicy Żołnierskiej w Błędowie, gdzie istnieje zagrożenie podtapiania posesji, zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie ciekі i mostu. Powodem niebezpiecznego dla tej posesji spiętrzenia się wód w tym miejscu jest nieuregulowany odcinek tego ciekі poniżej mostu, na którym zdarzają się zatory z przewróconych drzew, podczas późnojesiennych lub wczesnowiosennych wichur tj. poza okresem przeprowadzanych konserwacji, a także z powodu wrzucanych przez mieszkańców do koryta ciekі odpadów.¹³

W przypadku intensywnych opadów deszczu i podwyższonych stanów wód, prowadzony jest stały monitoring rzek, cieków wodnych i zbiorników, przez pracowników Centrum Zarządzania Kryzysowego, a także funkcjonariuszy Straży Miejskiej, celem uzyskania danych o aktualnym przebiegu zjawisk hydrologicznych i metrologicznych na poszczególnych punktach wodowskazowych, zgodnie z procedurami zawartymi w Planie Zarządzania Kryzysowego Miasta Dąbrowa Górnicza. Elementy składowe Planu określają zasady informowania i ostrzegania o zaobserwowanym i przewidywanym przebiegu procesów meteorologicznych (opady, gwałtowna zmiana temperatury powietrza, wiatr itp.) oraz procesów hydrologicznych w rzekach, jeziorach, zbiornikach, a także określają zasady

¹² https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmZP

¹³ „Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza za 2022 rok”, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, 2023 r.

prowadzenia akcji przeciwpowodziowej w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej. Dodatkowo pracownicy Centrum Zarządzania Kryzysowego prowadzą coroczne (wiosenny i jesienny) przeglądy cieków wodnych, znajdujących się w granicach administracyjnych Dąbrowy Górniczej.

Stan elementów technicznego zabezpieczenia przeciwpowodziowego nie ulega radykalnym zmianom od wielu lat, co spowodowane jest niskimi nakładami finansowymi, szczególnie brakiem odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa na naprawy i remonty wałów i odmulanie koryt rzek¹⁴.

W mieście funkcjonuje Centrum Zarządzania Kryzysowego, w ramach którego pełniony jest całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego.

Jako narzędzie wspomagające, funkcjonował Zintegrowany System Powiadamiania i Informowania - „INFO SMS” obsługiwany przez pracowników Centrum Zarządzania Kryzysowego. Program służy do natychmiastowego, całodobowego powiadamiania mieszkańców Dąbrowy Górniczej, osób funkcyjnych Urzędu Miejskiego oraz Stanowiska Kierowania Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej, 12 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, spółdzielni mieszkaniowych (między innymi o zjawiskach atmosferycznych i ostrzeżeniach meteorologicznych i hydrologicznych), poprzez przesłanie wiadomości tekstowej SMS. Po dokonaniu dobrowolnej rejestracji, każdy użytkownik otrzymuje SMS'y z ostrzeżeniami i komunikatami oraz innymi informacjami, zgodnie z wybranymi kategoriami (bezpieczeństwo, utrudnienia w ruchu, wydarzenia sportowe, kulturalne, ekologiczne, sprawy obywatelskie, zdrowotne oraz zakłócenia w dostawach mediów).

Na terenie gminy organizowane są przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej szkolenia i ćwiczenia dla jednostek ratowniczych i ochrony przeciwpożarowej w zakresie m.in. zwalczania skutków poważnych awarii, transportu TŚP oraz intensywnych zjawisk atmosferycznych, zgodnie z planami rocznymi i wieloletnimi

Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Jednostką zaopatrującą w wodę mieszkańców Dąbrowy Górniczej są Dąbrowskie Wodociągi sp. z o.o. Woda pochodzi z ujęć własnych przedsiębiorstwa oraz od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach i innych dostawców. Woda z ujęć Spółki czerpana jest z sześciu studni głębinowych zlokalizowanych w dzielnicach: Ujejsce, Trzebieszawice, Żąbkowice. Są to źródła wody głębinowej, pochodzącej głównie z pokładów triasowych. Woda podziemna czerpana jest ze studni na głębokości od 55 do ponad 150 metrów. Aby zapobiec zanieczyszczeniu ujęć wody, wokół każdego źródła i ujęcia

¹⁴ „Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza za 2022 rok”, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, 2023 r.

wyznaczone zostały strefy ochronne o promieniu ok. 1,5 km. Dąbrowska woda jest ściśle monitorowana. Nad jej jakością czuwają służby techniczne przedsiębiorstwa, które na bieżąco monitorują jakość wody, zlecając wykonanie analiz fizykochemicznych i mikrobiologicznych wody pitnej w zewnętrznych laboratoriach posiadających akredytację PCA. Regularne pobieranie próbek i kontrola jakości wody są przeprowadzane zarówno przez Dąbrowskie Wodociągi, jak również w ramach prowadzonego nadzoru przez Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Na terenie Dąbrowy Górniczej całkowita długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosi 550,19 km, funkcjonuje 16 hydroforni i 5 przepompowni wodociągowych. Wodociągi dostarczają ponad 5 mln m³ wody rocznie ok. 99,98 % mieszkańcom gminy.

Gospodarka ściekowa

Ścieki z terenu Dąbrowy Górniczej są oczyszczane na dwóch oczyszczalniach. Do oczyszczalni „Centrum” dopływają kanalizacją ścieki komunalne z następujących dzielnic: Śródmieście, Stara Dąbrowa, Reden, Gołonóg, Staszic, Łęknice, Dziewiąty, Trzydziesty, Antoniów, Ujejsce (ul. Konstytucji i odcinek ul. Ujejskiej), Ząbkowice, Tworzeń i Strzemieszycze. Ponadto do oczyszczalni dopływa niewielka ilość ścieków z pojedynczych przyłączy kanalizacyjnych z ościennych gmin: Będzin i Sosnowiec. Do oczyszczalni dowożone są również ścieki z terenów nieskanalizowanych. Oczyszczalnia Ścieków Centrum jest biologiczną oczyszczalnią z podwyższonym usuwaniem biogenów, spełniającą europejskie standardy oczyszczania. Ścieki oczyszczane są w trójstopniowym systemie oczyszczania, co zapewnia wysoki stopień redukcji zanieczyszczeń rzędu 91-99%. W procesie oczyszczania ścieków powstają osady wykorzystywane do produkcji biogazu, z którego wytwarzana jest odnawialna energia elektryczna i ciepła. Do fermentacji przyjmowane są również inne odpady organiczne w celu zwiększenia ilości produkowanego biogazu i energii. Fermentacja osadów ściekowych znacząco zmniejsza ilości powstającego odpadu końcowego. Odpad ten przekazywany jest odbiorcy zewnętrznemu, który poddaje go dalszemu przetworzeniu w celu uzyskania produktu poprawiającego właściwości gleby.

Druga instalacja - „Błędów” jest oczyszczalnią kompaktową typu OMS, pracującą w oparciu o metodę osadu czynnego. Przyjmuje ok. 481 m³/d ścieków i obsługuje ok. 700 mieszkańców. Powstający w wyniku procesu oczyszczania osad ściekowy, jest wykorzystywany do fermentacji na oczyszczalni ścieków Centrum.

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej pod koniec 2023 r. wyniosła 391 km sieci grawitacyjnej i ciśnieniowej sanitarnej oraz ogólnospławnej wraz z przyłączami. W Dąbrowie Górniczej działa 9 pompowni ścieków oraz 33 tłocznie ścieków, umożliwiających dotarcie ścieków rurociągami tłocznymi do oczyszczalni oraz 1 punkt zlewny. Szacuje się, iż możliwość korzystania z miejskiej kanalizacji posiada około 86 % mieszkańców.

W rejonach miasta, gdzie nie ma kanalizacji sanitarnej nieczystości gromadzone są w zbiornikach. Na terenie Dąbrowy Górniczej zewidencjonowanych jest 5 645 zbiorników

bezodpływowych. Jednocześnie z roku na rok powiększa się liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (429 szt.).

Do kanalizacji miejskiej ścieki odprowadza 56 zakładów. Pozostałe zakłady odprowadzają ścieki do wód otwartych i do ziemi. Największe zakładowe oczyszczalnie to:

- Oczyszczalnia Ścieków Deszczowo-Przemysłowych ArcelorMittal - oczyszczalnia typu mechanicznochemicznego o przepustowości ok. 2 000 m³/h; oczyszczone ścieki wracają do obiegu chłodniczego oraz do potoku Rakówka,
- Oczyszczalnia Koksowni „Przyjaźń”, składająca się z dwóch części: mechaniczno-chemicznobiologicznej oczyszczalni ścieków fenolowych o przepustowości 5 450 m³/dobę oraz mechanicznochemicznej oczyszczalni ścieków nie fenolowych o przepustowości 6 312 m³/dobę; oczyszczone ścieki trafiają do potoku Bobrek,
- Oczyszczalnia ścieków przemysłowych i socjalno – bytowych typu SBR w technologii osadu czynnego eksploatowana przez Plukon Katowice Sp. z o.o.

Kanalizacja deszczowa

Właścicielem kanalizacji deszczowej na terenie Dąbrowy Górniczej jest gmina Dąbrowa Górnicza. Długość kanalizacji deszczowej wraz z obiektami wynosi ok. 210 kilometrów. Na terenie gminy znajduje się 5 przepompowni wód deszczowych, 4 zbiorniki retencyjne oraz 63 wyloty do odbiorników.³

Prace związane z utrzymaniem kanalizacji deszczowej wykonują Dąbrowskie Wodociągi sp. z o.o., zgodnie z zawartą umową nr ZP.WIF.272.60.2020 z dnia 02.02.2021 r.

Gleby

Podłożem geologicznym gleb w mieście są triasowe wapienie muszlowe, dolomity kruszonośne oraz osady plejstoceny - gliny i piaski polodowcowe w dolinach. Mady zajmujące najniższe terasy rzek i potoków (Czarnej i Białej Przemszy, Centurii i Białej) stanowią bogate siedliska (łęgi lub wilgotne łąki). Gleby bagienne - w formie utworów mułowo - błotnych, murszowo - torfowych i torfy niskie występują w dolinach o słabo przepuszczalnym podłożu (zabagnione doliny, starorzecza silnie podmokłe). Rędziny węglanowe brunatne i rędziny mieszane pokrywają pagóry i płaskowyże zbudowane z wapieni muszlowych i dolomitów. Występują głównie w północnej części miasta. Gleby bielicowe związane z bezwapiennym podłożem piaszczystym, skupiają się we wschodniej części obszaru miasta i są porośnięte borami sosnowymi. Na Pustyni Błędowskiej występują gleby inicjalne porośnięte roślinnością wydmową.

Na stan gleb mają wpływ warunki naturalne (np. obecność złóż cynkowo-ołowiowych) jak i również antropogeniczne związane z „rozlewaniem miast”, działalnością przemysłu, komunikacją czy też rolnictwem. Na terenie Dąbrowy Górniczej nie prowadzi się stałego monitoringu gleb, który byłby prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Osuwiska

Na obszarze Dąbrowa Górnicza występuje jeden teren zagrożony ruchami masowymi dla którego sporządzono Kartę Rejestracyjną Terenów Zagrożonych o nr ewidencyjnym 2465011000001 znajdujący się skarpie Wzgórze Gołonoskie w rejonie posesji przy ul. Bratków 13, 15, 17. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi poddawane są obserwacjom z częstotliwością nie rzadszą niż raz na 3 lata. Z prowadzonych obserwacji sporządzany jest protokół obserwacji.

Tereny przemysłowe i zdegradowane

Na terenie Dąbrowy Górniczej prowadzone były działania związane z rekultywacją składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne: Miejskiego Składowiska Odpadów Komunalnych „Lipówka I” (przy ul. Koksowniczej 4) oraz składowiska odpadów „Lipówka II” przy ul. Głównej 144a. W roku 2020 zakończono rekultywację przedmiotowych składowisk.

Aktualnie prowadzona jest bieżąca obsługa eksploatacyjna i konserwacja instalacji odgazowania kwater wysypiskowych oraz infrastruktury wchodzącej w skład obydwu składowisk, prowadzony jest wywóz ścieków przemysłowych ze zbiorników bezodpływowych ww. składowisk oraz prowadzony jest monitoring składowisk w fazie poeksploatacyjnej.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

System gospodarowania odpadami komunalnymi

Gmina Dąbrowa Górnicza od 2013 roku objęła systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych zarówno nieruchomości zamieszkałe zlokalizowane w zabudowie jednorodzinnej i zabudowie wielolokalowej, oraz nieruchomości, na terenie których nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne. W roku 2023 na podstawie zawartych umów (ZWR/1/MZGO/2023 i ZP/1/MZGO/2023) p.n.: „Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych i nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne z terenu gminy Dąbrowa Górnicza” - jedynym odbiorcą odpadów komunalnych z terenu Dąbrowy Górniczej była firma „ALBA” Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

W mieście funkcjonuje rozbudowany system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, powierzono Miejskiemu Zakładowi Gospodarowania Odpadami w Dąbrowie Górniczej 15.

¹⁵ Uchwała Nr XXXI/640/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Uchwały

Odpady komunalne z terenu posesji odbierane są w postaci zmieszanych odpadów komunalnych oraz w postaci odpadów komunalnych zbieranych selektywnie. W kolejnych latach osiągnięto następujący poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła : 2018 – 35%, 2019 – 40%, 2020 – 67%. 2020 rok był ostatnim rokiem, dla którego liczono poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.

Od 2021 roku, zgodnie z art. 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej: 20% wagowo - za rok 2021, 25% wagowo - za rok 2022; 35% wagowo - za rok 2023 aż do 65% wagowo - za rok 2035 i za każdy kolejny rok. Gmina Dąbrowa Górnicza za rok 2023 osiągnęła poziom 35,16 %.

Poza systemem bezpośredniego odbioru odpadów od mieszkańców, na obszarze miasta organizowane są selektywne zbiórki przeterminowanych leków. W 27 aptekach umieszczone zostały pojemniki, do których mieszkańcy mogą wrzucać przeterminowane bądź niewykorzystane leki. Również od 2012 r. w Dąbrowie Górniczej działają cztery punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) do których mieszkańcy mogą bezpłatnie pozostawiać odpady:

- Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON), który znajduje się na ul. Głównej 144 B,
- 3 Gminne Centra Zbiórki Odpadów (GCZO) które usytuowane są w różnych częściach miasta (Al. Piłsudskiego 28 A, ul. Szałasowizna 7, Al. Zwycięstwa 27 B).

Tabela [119]. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych			powierzchnia przypadająca na 1 punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych [ha]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	4	4	4	4 718,3	4 718,3	4 718,3
Sosnowiec	1	1	1	9 106,0	9 116,0	9 116,0
Tychy	2	2	2	4 090,5	4 090,5	4 090,5
Rybnik	3	4	4	4 945,3	3 707,0	3 707,0
Jaworzno	1	1	1	15 259,0	15 241,0	15 241,0
Płock	1	1	1	8 804,0	8 804,0	8 804,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Unieszkodliwianie azbestu na terenie miasta odbywa się na podstawie Uchwały Nr VIII/103/2019 z dnia 20 marca 2019 w sprawie przyjęcia aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2010 – 2032 „Dąbrowa Górnicza wolna od azbestu”.

Tabela [120]. Ilość usuniętego azbestu na terenie miasta Dąbrowa Górnicza w latach 2017-2024

Lata	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ilość usuniętego azbestu	609,03 Mg	567,68 Mg	298,94 Mg	28,95 Mg	31,67 Mg	38,65Mg	42,12 Mg

Źródło: Wydział Ochrony Środowiska

Do usunięcia na dzień 1 stycznia 2024 roku pozostało na terenie gminy Dąbrowa Górnicza 7786,95 Mg azbestu z czego:

- u osób fizycznych 1847,94 Mg azbestu,
- u osób prawnych 5963,01 Mg azbestu.

Azbest u osób fizycznych występuje w 31 obszarach miasta w zabudowie 148 ulic i dotyczy 1042 budynków mieszkalnych i gospodarczych. Największe ilości azbestu występują w dzielnicach: Błędów, Strzemieszyce Wielkie, Łęka, Okradzionów, Łazy Błędowskie, Ujejsce. Największe ilości azbestu występują w dzielnicach: Błędów – 209 budynków, Strzemieszyce Wielkie – 124 budynków, Łęka – 108 budynków, Okradzionów – 72 budynków, Łazy Błędowskie – 69 budynków, Ujejsce – 59 budynków.

W 2023 r. usunięto 42,12 Mg azbestu z 16 budynków należących do osób fizycznych. Gmina udzieliła 16 dofinansowań za demontaż wyrobów zawierających azbest dla właścicieli budynków na kwotę 29 310,13 złotych oraz pokryła koszty jego transportu i utylizacji w wysokości 24 564,39 złotych.

Edukacja środowiskowa i przeciwdziałanie dzikim wysypiskom

Na terenie gminy Dąbrowa Górnicza prowadzone są cykliczne działania informacyjne i edukacyjne, których najistotniejszym celem jest odpowiednie nastawienie i zmiana świadomości, wyrobienie odpowiednich nawyków mieszkańców w zakresie roli, jaką w codziennym życiu odgrywa środowisko naturalne oraz w zakresie odpowiedzialności za jego ochronę.

Pomimo wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców Dąbrowy Górniczej, problemem jest nadal niewłaściwe zagospodarowanie odpadów przez część mieszkańców. W wyniku takiej działalności powstają tzw. „dzikie” wysypiska odpadów. W związku z tym należy

wskazać realizację zadań w postaci likwidacji tzw. „dzikich wysypisk” odpadów w granicach administracyjnych miasta.

Na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza wdrożono zadanie polegające na identyfikacji terenów, na których najczęściej powstają nielegalne składowiska odpadów oraz wprowadzenie na tych terenach tzw. „fotopułapek” z nadajnikiem GSM.

Odpady przemysłowe

Poniżej przedstawiono dane ilościowe dotyczące wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie Dąbrowy Górniczej za okres 2021 - 2023.

Tabela [121]. Dane ilościowe dotyczące odpadów przemysłowych

Odpady wytworzone w ciągu roku (z wyłączeniem odpadów komunalnych)	Jednostka	2021	2022	2023
Ogółem	[tys. Mg]	3 162,5	3 074,5	3 242,6
Poddane odzyskowi	[tys. Mg]	1 677,1	1 568,7	2 041,1
Poddane unieszkodliwieniu – składowaniu w obiektach własnych	[tys. Mg]	0,2	0,3	0,5
Przekazane innym odbiorcom	[tys. Mg]	1 460,7	1 460,9	1 187,5
Magazynowane czasowo	[tys. Mg]	24,5	44,6	13,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Zasoby przyrodnicze

Dąbrowa Górnicza jest miastem zróżnicowanym przestrzennie i krajobrazowo. Obok terenów przemysłowych i zurbanizowanych funkcjonują obszary cenne pod względem przyrodniczym. Walory fizjograficzno-krajobrazowe obszaru miasta wynikają przede wszystkim z ukształtowania terenu i form zagospodarowania (wysoki udział terenów otwartych, użytków rolniczych i nieużytków porolnych oraz lasów i zadrzewień). Zróżnicowanie geomorfologiczno-geologiczne, glebowe i klimatyczno-hydrologiczne determinuje duże zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych, co zdecydowanie sprzyja bioróżnorodności.

Obszary chronione

W granicach Dąbrowy Górniczej ustanowiono wiele prawnych form obszarowej ochrony przyrody, które łącznie zajmują powierzchnię 3 936,37 ha.

Tabela [122]. Podstawowe dane obszarów chronionych w Dąbrowie Górniczej

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	2021	2022	2023
1.	Obszary prawnie chronione ogółem	ha	3660,75	3660,75	3 936,37
2.	Pomniki przyrody	szt.	32	31	31
3.	Parki krajobrazowe razem	ha	397,00	397,00	397,00
4.	Rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	ha	14,54	14,54	14,54
5.	Obszary chronionego krajobrazu razem	ha	3 191,00	3 191,00	3 452,08
6.	Użytki ekologiczne	ha	69,28	69,28	83,82
7.	Stanowiska dokumentacyjne	ha	12,81	12,81	12,81
8.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	5,20	5,20	5,20

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Obszary chronione to:

- Użytki ekologiczne, do których zalicza się:
 - Pogoria II - obejmuje obszar o powierzchni 40 ha. Przedmiotem ochrony jest zbiornik wodny Pogoria II wraz z otoczeniem jako siedlisko ptactwa wodnego oraz miejsce występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.
 - Bagna w Antoniowie – obejmuje obszar o powierzchni 3,09 ha. Przedmiotem ochrony jest torfowisko przejściowe i niskie ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin, w tym licznych gatunków chronionych i reliktowych gatunków mszaków.
 - Źródłiska w Zakawiu – obejmuje obszar o powierzchni 1,69 ha i położony jest w rejonie osiedla Zakawie w Dąbrowie Górniczej w sąsiedztwie ArcelorMittal Poland S.A., Koksowni „Przyjaźń” S.A. i stacji towarowej. Przedmiotem ochrony jest zachowanie zespołu źródeł wraz z cennymi ekosystemami towarzyszącymi strefie wysięku wód, w tym stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt.
 - Uroczysko Zielona – obejmuje obszar o powierzchni 17,5 ha i położony jest we wschodniej części „Parku Zielona” i obejmuje działki Skarbu Państwa i Gminy

Dąbrowa Górnicza. Przedmiotem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej – zbiorowisk grądów, łągów oraz zmiennowilgotnej łąki trzęślicowej z chronionymi gatunkami roślin i zwierząt.

- Młaki nad Pogorią I – obejmuje obszar o powierzchni 7 ha. Przedmiotem ochrony są młaki z nagromadzeniem ginących i rzadkich gatunków roślin.
- Pustynia Błędowska – obejmuje obszar o powierzchni 529 ha, w tym 14,54 ha na terenie miasta Dąbrowa Górnicza. Niewielki fragment tego użytku ekologicznego znajdujący się w granicach administracyjnych miasta, jest to zarastający skraj pozostałego po Pustyni Błędowskiej obszaru piaszczystego.
- Zespół przyrodniczo – krajobrazowy - Wzgórze Gołonoskie w skład, którego wchodzi: stara część cmentarza parafialnego oraz obszar leżący w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła i klasztoru o powierzchni 5,02 ha. Celem wyznaczenia przedmiotowego zespołu jest ochrona wyjątkowo cennego fragmentu krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznej.
- Stanowisko dokumentacyjne - Srocza Góra, podlegające ochronie z uwagi na zachowanie odsłonięcia 300 metrowej, triasowej formacji geologicznej ze względów na jej walory naukowe i dydaktyczne.
- Obszary Natura 2000, w tym:
 - Pustynia Błędowska - Kod obszaru: PLH120014 o powierzchni 1960,53 ha stanowi unikatowy ekosystem w skali europejskiej. W granicach miasta Dąbrowa Górnicza leży niewielki, zachodni fragment tego obszaru o powierzchni 266,94 ha. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska W Katowicach Zarządzeniem z dnia 31 marca 2020 r. ustanowili plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pustynia Błędowska PLH120014. Przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Pustynia Błędowska są wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi oraz priorytetowe siedlisko – ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe.
 - Lipienniki w Dąbrowie Górniczej - Kod obszaru: PLH 240037. W skład obszaru wchodzi 3 enklawy: zlokalizowana wzdłuż wschodniego brzegu Zbiornika Kuźnica Warężyńska, mniejsza – obejmująca teren o powierzchni 2,42 ha pomiędzy Antoniowem i Piłą Ujejską oraz użytek ekologiczny o nazwie Młaki nad Pogorią I (obszar młak powstałych na niezalanym poziomie eksploatacyjnym wyrobiska kopalni piasku podsadzkowego o powierzchni 7 ha). Całkowita powierzchnia obszaru wg danych geoportalu EEA 334,13 ha, w tym 312,08 ha na terenie miasta (wg dokumentów GDOŚ ostoja ma powierzchnię 296,5 ha). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska

w Katowicach Zarządzeniem z dnia 31 marca 2020 r. ustanowił plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lipienniki w Dąbrowie Górniczej PLH 240037. 05 kwietnia 2023 r. Minister Klimatu i Środowiska rozporządzeniem ustanowił specjalny obszar ochrony siedlisk Lipienniki w Dąbrowie Górniczej (PLH240037)

- Łąki Dąbrowskie – Kod obszaru PLH 240041. Obszar składa się z 4 kompleksów łąk zlokalizowanych na terenie Dąbrowy Górniczej i Łaz, o łącznej powierzchni 384,84 ha, w tym 317,28 ha leży w granicach miasta Dąbrowa Górnicza. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach Zarządzeniem z dnia 22 listopada 2019 r. z późniejszymi zmianami ustanowił plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041. Przedmiotowy obszar został utworzony dla ochrony mozaiki różnie wykształconych fitocenoz łąkowych, w tym głównie dużych płatów łąk trzęślicowych, z dużym bogactwem florystycznym.
- Dolina Białej Przemszy - Kod obszaru: PLH240038 o powierzchni 1401,82 ha stanowi powiększenie ostoi „Torfowisko Sosnowiec-Bory”. W granicach miasta Dąbrowa Górnicza leży fragment tego obszaru o powierzchni 341,03 ha. Dąbrowski fragment obszaru Natura 2000 leży w całości w granicach obszaru chronionego krajobrazu, pełniącego rolę otuliny PK „Orlich Gniazd”. Pokrywa się on niemal w całości z najcenniejszymi fragmentami doliny Białej Przemszy – „Bagna Błędowskie” i Białej – „Bagna nad Białą”. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska W Katowicach jest aktualnie w trakcie przygotowywania tymczasowych celów ochrony.
- Inne obszary o wysokich wartościach przyrodniczych.
 - Trzebiesławickie Wzgórza – wzgórza zbudowane są ze skał węglanowych triasu środkowego, a otoczone są czwartorzędowymi utworami polodowcowymi. Obserwuje się tu znaczne zróżnicowanie ekosystemów. Można tu wyodrębnić kilka terenów o dużych wartościach przyrodniczych, które kwalifikują się do objęcia ochroną rezerwatową oraz w formie użytków ekologicznych. W wielu miejscach tego obszaru występują stanowiska wilczomleczy pstrego. W tych lasach rosną liczne okazy buków o rozmiarach pomnikowych.
 - Basiuła – proponowany użytek ekologiczny obejmuje fragment stosunkowo mało zmienionej doliny Trzebyczki w rejonie osiedla Bielowizna w Ząbkowicach. Wzdłuż naturalnie meandrującego koryta rzeki zachowały się fragmenty olsów i łągów, mających miejscami charakter dobrze wykształconych siedlisk przyrodniczych, rozwijających się w strefach wysięków wód i źródeł przy południowej krawędzi doliny Trzebyczki.

- Pańska Góra – stanowi skrawek dawnych muraw na południowych stokach wzgórza wapiennego, zlokalizowanego w dawnym kamieniołomie wapienia w Wygiełzowie. Teren porośnięty jest dobrze wykształconymi i zachowanymi murawami ciepłolubnymi. Odnotowano tu bogaty zespół roślin charakterystycznych dla tego siedliska, m. in. dąbrówka kosmata, marzanka barwierska, ożanka pierzastosieczna, przetacznik, goździk kartuzek czy wiązówka bulwkowa.
- Poldery Rakówki w Przełajce – zespół dwóch odrębnych powierzchni położonych przy granicy ze Sławkowem. Południowy polder jest miejscem lęgowym żab wodnych, żaby trawnej i rzekotki drzewnej. Powstałe akweny wodne wykorzystują stosunkowo liczne ptaki wodne, m. in. perkozek, cyranka, łabędź niemy. Trzcinowiska stały się dogodnym siedliskiem podróżniczka, brzęczki i trzciniczka.

Pomniki przyrody:

W Dąbrowie Górniczej pomnikami przyrody są drzewa z gatunku: lipa drobnolistna, jesion wyniosły, dąb szypułkowy, buk zwyczajny, ajlant gruczołkowaty (bożodrzew), buk pospolity, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały, wierzba biała, sosna zwyczajna, głóg jednoszyjkowy, sosna wejmutka, modrzew europejski oraz źródłisko Wywierzyska

w Strzemieszycach Wielkich zajmujące obszar o powierzchni 1,17 ha. Źródła niosą czystą i cenną wodę wapniowo-magnezową. Potoki te stwarzają dobre warunki tarliskowe dla pstrąga potokowego. Obecnie w dolnym zbiorniku żyją wzdręgi, od kilku lat zwiększyła się też liczba bytujących tu kaczek krzyżówek.

Zieleń miejska

Struktura przestrzenna Dąbrowy Górniczej determinuje specyfikę systemu zieleni miejskiej, która pełni bardzo ważną rolę w systemie przyrodniczym miasta, zwłaszcza na obszarze silnie zurbanizowanym (głównie Śródmieście, Ząbkowice i Strzemieszyce). Tereny zieleni miejskiej pośród intensywnej zabudowy występują w różnych formach, niekiedy zaliczają się do nich także lokalne korytarze ekologiczne takie jak dolina Trzebyczki w Ząbkowicach, Rakówki i Bobrka, tereny zieleni urządzonej i ogrody działkowe. Najistotniejsze ciągi ekologiczne w śródmieściu tworzą:

- „korytarz” łączący zespół Parku „Zielona” z terenami leśnymi w granicach Sosnowca, poprzez tereny łąkowe i zadrzewione w Korzeńcu, zadrzewioną hałdę przy ul. Konopnickiej, Planty im. hm. S. Piotrowskiego, tereny zieleni towarzyszącej zabudowie oraz cmentarz;
- ciąg powiązań pomiędzy w/w terenami w rejonie Parku „Zielona” do Korzeńca, poprzez Park Śródmiejski, Park im. gen. J. Hallera i jego przedłużenie oraz cmentarz z lasami w granicach Sosnowca,

- ciąg większych powierzchni zieleni przydomowej wiodący od lasu Legionowo poprzez os. Tysiąclecia w kierunku zbiornika Pogoria IV,
- ciąg łączący las Legionowo, poprzez ogrody działkowe i tereny zieleni osiedlowej ze Wzgórzem Gołonoskim i dalej wzdłuż DK nr 1 do terenów leśnych,
- kierunek powiązań łączących park im. Hallera, poprzez tereny zieleni przydomowej i małego parku w rejonie Sztygarki z terenami Józefowa w Zagórze poza granicami miasta.

Wymienione najistotniejsze tereny biologicznie aktywne w obszarze śródmiejskim nie mają zachowanej ciągłości przestrzennej z uwagi na istniejące zainwestowanie i bariery komunikacyjne. Niemniej układają się one w czytelny system wspomagający wymianę powietrza, bioróżnorodność, tworzenie systemu ścieżek rowerowych i pieszych. W Ząbkowicach głównym korytarzem ekologicznym jest zabagniona dolina Trzebyczki. Wzdłuż niej występują podmokłe tereny, a na jej obrzeżu są zlokalizowane tereny o charakterze parkowym. Dolina Trzebyczki pomiędzy magistralą kolejową Katowice – Warszawa a zabudową przy ul. Szosowej kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie przyrody. W Strzemieszycach funkcje lokalnych ciągów powiązań ekologicznych pełnią tereny zieleni przydomowej oraz łąki towarzyszące ciekom w zlewni Bobrka.

W tabeli zebrano informacje o podstawowych parametrach gospodarowania terenami zieleni w mieście.

Tabela [123]. Podstawowe dane obszarów zielonych (samorządu) w Dąbrowie Górniczej

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	2020	2021	2022	2023
1.	Nasadzenia drzew	szt.	652	222	392	0
2.	Ubytki drzew	szt.	474	214	345	101
3.	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	%	2,4	2,4	2,4	2,4
4.	Zieleń uliczna	ha	69,55	69,55	69,55	69,55
5.	Tereny zieleni osiedlowej	ha	75,20	75,20	75,20	75,20
6.	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	ha	456,39	456,39	456,39	456,39

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; formularz statystyczny SG-01 Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Bieżąca praca związana z zasobami zieleni miejskiej w ostatnich latach była i jest realizowana poprzez:

- rewitalizację Parku Zielona w ramach Zagłębiowskiego Parku Linearnego oraz jego bieżące utrzymanie (nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie trawników);
- rewitalizację terenu Plant im. hm. S. Piotrowskiego oraz ich bieżące utrzymanie (nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie trawników);
- konserwację i utrzymanie terenów zieleni miejskiej wraz z pracami aranżacyjnymi i interwencyjnymi (w tym wycinka, pielęgnacja, przesadzenie drzew);
- realizację prac związanych z nasadzaniem drzew i krzewów (wliczając w to krzewy nasadzone w formie żywopłotów w pasach drogowych dróg publicznych) w celu poprawy jakości i ochrony środowiska przyrodniczego oraz eliminacji zanieczyszczeń (w tym hałasu);
- realizację prac związanych z likwidacją nieprzepuszczalnych (utwardzonych) powierzchni zlokalizowanych wewnątrz osiedli mieszkaniowych i zakładaniem na ich miejscu trawników bądź łąk kwietnych w celu poprawy jakości i ochrony środowiska przyrodniczego oraz zwiększania naturalnej retencji wodnej;
- zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy.¹⁶

W celu ochrony zieleni miejskiej Prezydenta Miasta Dąbrowy Górniczej Zarządzeniem Nr 1686.2021 z dnia 7 kwietnia 2021 r. określił zasady mające na celu ochronę zadrzewienia na placu budowy podczas planowanych i prowadzonych miejskich procesów inwestycyjnych.

Lasy

Struktura siedliskowa lasów w mieście przedstawia się następująco: zbiorowiska lasu mieszanego świeżego - 41%, boru świeżego - 36%, boru mieszanego świeżego - 14%. Na Wzgórzach Trzebieśławickich oraz w Reckim Lesie rozwija się drzewostan bukowy należący do zespołu termofilnej buczyny z udziałem ciepłolubnych muraw i zarośli. Na zachód od Wypalenisk zachowały się fragmenty grądu. W Lasach Błędowskich dominują lasy mieszane świeże, bory świeże i bory mieszane, fragmentarycznie występują bory suche (Kozi Róg), a także bór wilgotny. Las Bienia to głównie las mieszany świeży z sosną, dębem, grabem i brzozą. Lasy pomiędzy hutą ArcelorMittal Poland S.A. a Ząbkowicami i wokół Pogorii I i II tworzą bory świeże. Ewenementem jest bór bagienny pomiędzy ul. Kusocińskiego i osiedlem Młodych Hutników w Ząbkowicach. W niewielu fragmentach cieków zachowały się olsy, łągi jesionowo - olszowe i wiązowo - jesionowe. W dolinie Białej i Białej Przemszy występują łągi wierzbowe. Według mapy roślinności potencjalnej (F. Celiński, S. Wika 1989) Garb

¹⁶ Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Dąbrowa Górnicza do roku 2020 za lata 2017-2018 oraz 2019-2020. Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej.

Ząbkowicki, Wzgórza Gołonoskie, Góra Bordowicza to żyzna buczyna sudecka. Tereny dookoła Wzgórza Gołonoskiego i pomiędzy Hutą Katowice a wzgórzami Garbu Ząbkowickiego, to potencjalny acidofilny las dębowo - bukowy. Wyżynny grąd małopolski mógłby objąć właściwe miasto aż po Strzemieszyce. Wszystkie doliny rzeczne to potencjalne łągi olszowo - jesionowe. Zgodność roślinności potencjalnej z rzeczywistością zachodzi przede wszystkim w siedliskach borowych (rejon Błędowa). Niewielkie fragmenty buczyny sudeckiej występują na Bukowej Górze i w Reckim Lesie.

Znaczna część powierzchni leśnych nie jest kwalifikowana. Dotyczy to terenów zalesianych w ramach kształtowania strefy ochronnej kompleksu hutniczo - koksowniczego, jak też lasów w posiadaniu osób fizycznych. Trudne do zakwalifikowania są powierzchnie zalesionych zwałowisk odpadów budowlanych i hutniczych („Góra Tomalówka”), hutniczych i innych (np. „Zwałka nr 4” przy ul. Zakawie). Zwałowiska te (wzgórza) pomimo niewidocznej już genezy ich pochodzenia, nadal niekorzystnie oddziałują na środowisko wodne.

Poza Lasami Trzebiesławickimi zaliczonymi do I stopnia degradacji lasu, wszystkie pozostałe w mieście obejmuje II stopień degradacji wynikającej z czynników antropogenicznych.

Tereny leśne miasta Dąbrowa Górnicza są zarządzane przez Nadleśnictwo Siewierz oraz Nadleśnictwo Olkusz. Gospodarowanie na nich odbywa się na podstawie planów urządzenia lasów i uproszczonych planów urządzenia lasów.

Zagrożenia dla przyrody

Wśród głównych zagrożeń przyrody ożywionej na terenie Dąbrowy Górniczej należy wymienić:

- zły stan powietrza, niekorzystne i szybko zmieniające się stosunki wodne (ryzyko wystąpienia suszy, ryzyko wystąpienia podtopień, zagrożenia stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych), oraz wzmagająca się antropopresja stanowią wysokie zagrożenie dla bioróżnorodności,
- wolno wzrastająca ilość alei drzew i powierzchnia żywopłotów wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- zagrożenie istniejących zadrzewień przyulicznych oraz obumieranie drzew związane z zanieczyszczeniem gleby oraz nieodpowiednim doбором gatunków flory przy projektowaniu zieleni,
- zwiększająca się intensywność penetracji obszarów przyrodniczych przez pojazdy z napędem silnikowym (motocross, quady, motorowery, samochody terenowe, itp.).

Zagrożenia poważnymi awariami oraz zagrożenia związane z wystąpieniem sytuacji kryzysowych

Zakładami stwarzającymi ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze względu na posiadanie materiałów niebezpiecznych są:

- ArcelorMittal Poland S.A. – Oddział w Dąbrowie Górniczej, Al. Piłsudskiego 92 – zakład o dużym ryzyku,
- JSW Koks S.A. - Koksownia Przyjaźń, ul. Koksownicza 1 – zakład o dużym ryzyku,
- PERN S.A. Baza Paliw Nr 14 w Strzemieszycach. Dąbrowa Górnicza ul. Składowa 13 – zakład o dużym ryzyku,
- Alkat Air Liquide Sp. z o.o., Al. Piłsudskiego 92 – zakład o dużym ryzyku,
- SARPI Dąbrowa Górnicza Sp. z o.o., ul. Koksownicza 16 – zakład o zwiększonym ryzyku.

Ww. zakłady posiadają programy zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, wewnętrzne plany operacyjno-ratownicze, publikują raporty o bezpieczeństwie oraz podlegają cyklicznym kontrolom i audytom systemu bezpieczeństwa procesowego.

Dla wszystkich zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zakładów odstąpiono od sporządzania zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych, ponieważ negatywne skutki zdarzeń wychodzące poza teren zakładu nie spowodują bezpośredniego zagrożenia dla życia ludzi oraz środowiska¹⁷.

Potencjalnym źródłem zagrożenia może być drogowy i kolejowy transport substancji niebezpiecznych. Najczęściej przewożone transportem samochodowym substancje to: paliwa, gaz propan – butan; gazy techniczne: azot, argon, tlen, wodór, acetylen i amoniak. Drogami, którymi najczęściej są przewożone niebezpieczne materiały, są drogi krajowe (nr 94 i nr 1), drogi wojewódzkie (nr 790, nr 796, nr 910).

W mieście funkcjonuje Centrum Zarządzania Kryzysowego, w ramach którego pełniony jest całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego.

Jako narzędzie wspomagające, funkcjonuje Zintegrowany System Powiadamiania i Informowania - „INFO SMS” obsługiwany przez pracowników Centrum Zarządzania Kryzysowego. Program służy do natychmiastowego, całodobowego powiadamiania mieszkańców Dąbrowy Górniczej, osób funkcyjnych Urzędu Miejskiego oraz Stanowiska Kierownika Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej, 12 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, spółdzielni mieszkaniowych (między innymi o zjawiskach atmosferycznych i ostrzeżeniach meteorologicznych i hydrologicznych), poprzez przesłanie wiadomości tekstowej SMS. Po dokonaniu dobrowolnej rejestracji, każdy użytkownik otrzymuje SMS'y z ostrzeżeniami i komunikatami oraz innymi informacjami, zgodnie z wybranymi kategoriami (bezpieczeństwo, utrudnienia w ruchu, wydarzenia sportowe, kulturalne, ekologiczne, sprawy obywatelskie, zdrowotne oraz zakłócenia w dostawach mediów).

¹⁷ Informacja dotycząca zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej województwa śląskiego stan na dzień 21.08.2020 r.

Na terenie gminy organizowane są przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej szkolenia i ćwiczenia dla jednostek ratowniczych i ochrony przeciwpożarowej w zakresie m.in. zwalczania skutków poważnych awarii, transportu TSP oraz intensywnych zjawisk atmosferycznych, zgodnie z planami rocznymi i wieloletnimi.

Opieka nad zwierzętami

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza zapewnia bezdomnym zwierzętom, w szczególności psom i kotom, które zostały odłowione na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza, miejsce w schronisku dla zwierząt położonym przy ulicy Opolskiej 36 w Chorzowie prowadzonym przez Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami w Polsce, z którym Gmina ma podpisaną umowę. Zwierzętom zapewniona jest kompleksowa opieka weterynaryjna, odpowiednie wyżywienie oraz warunki bytowe przystosowane do ich potrzeb biologicznych. Zwierzęta obligatoryjnie poddawane są zabiegom sterylizacji lub kastracji przez lekarza weterynarii zgodnie z procedurą postępowania przyjętą przez schronisko.

Raz w miesiącu do Urzędu Miejskiego dostarczane jest sprawozdanie zawierające wykazy przyjętych zwierząt - wraz z nadanym indywidualnym dla każdego zwierzęcia nr czipa, wykaz zwierząt adoptowanych, odebranych przez właścicieli, poddanych sterylizacji, kastracji bądź eutanazji. W roku 2023 z terenu Dąbrowy Górniczej dostarczono do Chorzowskiego schroniska 158 psy oraz 30 koty. Nowy dom odnalazło 95 zwierząt, 65 zwierząt zostało odebranych przez swoich właścicieli, natomiast 22 sztuk zostało poddanych eutanazji lub padło. Gmina Dąbrowa Górnicza zapewnia odławianie bezdomnych zwierząt. Interwencje podejmowane są całodobowo, przez 7 dni w tygodniu, na podstawie zgłoszeń wpływających do Urzędu Miejskiego lub do Straży Miejskiej dotyczących pozostawionych bez opieki zwierząt, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka i nie ma możliwości ustalenia właściciela lub innej osoby, pod której opieką zwierzę dotychczas przebywało, a w szczególności zwierząt chorych, rannych w wypadkach drogowych lub innych okolicznościach, a także powodujących zagrożenie bezpieczeństwa człowieka lub innych zwierząt. W 2023 roku podjęto 296 interwencji.

Gmina Dąbrowa Górnicza, w ramach umowy z gabinetem weterynaryjnym obejmuje opieką wolno żyjące koty poprzez wydawanie karmy karmicielom kotów, a także wykonywanie sterylizacji, kastracji oraz innych zabiegów wliczając w to m.in. odpchlenie, odrobaczenie, wyczyszczenie uszu i zakropienie ich preparatem zwalczającym świerzbowca usznego. W 2023 roku wysterylizowano 243 kotki i wykastrowano 108 kocurów.

Zarządzanie miastem

Sytuacja finansowa miasta, źródła dochodów, struktura kosztów

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Budżetu, Wydział Podatków i Opłat oraz Wydział Księgowości.

Dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych na 1 mieszkańca wg stanu ludności na 31.XII danego roku (według wykonania dochodów na 31.XII danego roku) - W roku 2022 – 1 857,53 zł, natomiast w roku 2023 – 1 582,68 zł.

Dochody podatkowe z tytułu podatków i opłat lokalnych wg faktycznego wykonania są to dochody na podstawie wykonania zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27S (osoby fizyczne i prawne) w danym roku. W roku w roku 2023 wynosiły one – 235 228 031,18 zł, natomiast w 2022 – 219 815 236,94 zł.

Miernik dotyczący podatku od nieruchomości (osoby prawne), stanowiący składową dochodów podatkowych z tytułu podatków i opłat lokalnych (wg faktycznego wykonania) wykazał również bardzo silny trend wzrostowy, osiągając w ostatnich latach następujące wartości - w 2022 roku 192 165 001,61 zł, natomiast w 2023 – 204 277 675,86 zł.

Dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych na 1 mieszkańca wg stanu ludności na 31.XII danego roku (według wykonania dochodów na 31.XII danego roku) - wynosiły w 2022 - 220,27 zł, natomiast w 2023 r. – 303,91 zł.

Wysokość dotacji celowych na zadania własne i zlecone oraz programy unijne i inne środki - dochody według wykonania na dzień 31.XII danego roku – wynosiła w roku 2022 – 189 521 796,56 zł, natomiast w 2023 – 259 638 494,56 zł.

Bardzo ważnym wskaźnikiem przyjętym do monitorowania ww. celu strategicznego jest wskaźnik pokazujący stosunek wydatków majątkowych do wydatków ogółem (według wykonania wydatków na 31.XII danego roku). Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki ponoszone na inwestycje, zakupy inwestycyjne, dotacje inwestycyjne oraz wydatki kapitałowe. Z danych wykonania wydatków na 31.XII. 2022 r. - 19,64%, natomiast w 2023 r. – 26,77%. Wskazuje na proinwestycyjny kierunek działań miasta.

Na dochody ogółem składają się: 1) dochody własne, 2) dotacje, 3) subwencja ogólna, 4) środki na dofinansowanie zadań.

Tabela [124]. Dochody ogółem budżetu gminy oraz dochody na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021		2022		2023	
	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.
Dąbrowa Górnicza	1 060 694 260,4	9 104,67	974 240 020,75	8 448,36	1 110 097 576,43	9 725,07
Sosnowiec	1 310 033 167,83	6 793,51	1 268 715 243,74	6 663,21	1 310 623 462,47	6 965,81
Tychy	1 014 405 159,81	8 145,08	1 009 612 364,02	8 170,90	940 838 051,74	7 673,73
Rybnik	1 038 140 658,03	7 782,57	1 046 218 077,00	7 909,95	1 026 814 710,05	7 819,00

Jaworzno	716 636 386,26	8 075,32	748 704 644,90	8 523,31	834 431 029,85	9 572,90
Płock	1 152 195 372,44	10083,01	1 205 567 353,14	10 654,97	1 291 437 849,52	11 538,22

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [125]. Rodzaje dochodów budżetu gminy na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	dochody własne			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych			dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	5 409,9	5 274,38	5 610,67	1 759,4	1 748,00	1 479,32	438,1	207,28	284,06	1 866,2	2 056,01	2 138,19
Jaworzno	4 316,4	5 296,10	6 192,87	1 713,2	1 705,05	1 393,11	101,4	127,87	174,91	1 273,1	1 997,53	1 562,48
Rybnik	3 905,4	4 321,94	4 237,38	1 750,0	1 689,39	1 407,13	104,28	103,89	130,05	949,6	1 041,19	1 110,85
Sosnowiec	3 723,6	3 786,65	3 814,66	1 702,9	1 668,64	1 397,97	114,42	97,31	140,17	912,9	947,16	1 054,08
Tychy	4 228,2	4 514,85	4 390,83	2 010,2	1 982,55	1 603,55	199,30	280,50	384,94	1 174,5	1 345,03	1 412,23
Płock	5 974,1	6 716,86	7 148,42	1 848,9	1 850,57	1 617,96	571,83	860,07	936,45	2 199,6	2 545,61	2 857,40

Tabela [126]. Rodzaje dochodów budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	dochody własne			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	630250	608 225	640 446	204971	201 574	168 861	51043	23 903	32 424
Sosnowiec	718043	721 001	717 731	328374	317 718	263 028	22065	18 529	26 372
Tychy	526586	557 864	538 338	250357	244 967	196 603	24822	34 659	47 195
Rybnik	520951	571 646	556 465	233439	223 448	184 788	13910	13 740	17 078
Jaworzno	383055	465 220	539 808	152036	149 775	121 432	8996	11 232	15 245
Płock	682669	759 986	800 101	211284	209 384	181 093	65344	97 313	104 814

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [127]. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	dochody razem			środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych			środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE			płatności w zakresie budżetu środków europejskich		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	53 981	48 922	104 058	421	875	1 302	185	131	411	53 375	47 917	102 344
Sosnowiec	29 581	52 393	54 155	826	2 164	2 164	1560	1 350	1 973	27 195	48 880	49 907
Tychy	74 835	98 214	15 167	149	1 332	1 331	192	64	63	74 493	96 819	12 740
Rybnik	38420	26 803	30 162	449	2 188	2 188	1 209	1 797	694	36 762	22 818	27 663
Jaworzno	47 307	10 024	10 027	-195	129	129	465	28	-15	47 036	9 867	9 896
Płock	4035	12 325	8 440	723	1 005	935	130	709	57	3 182	10 610	7 447

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie własne

Tabela [128]. Wydatki ogółem budżetu gminy oraz wydatki na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2021		2022		2023	
	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.
Dąbrowa Górnicza	965 189 423,12	8284,89	1 029 883 961,62	8 930,89	1 141 630 507,11	10 001,32
Sosnowiec	1 323 566 370,85	6 863,69	1 315 998 371,91	6 911,54	1 423 224 561,21	7 564,27
Tychy	994 850 889,43	7 988,08	1 017 623 989,82	8 235,74	979 093 984,91	7 985,76
Rybnik	1 025 487 601,05	7 687,72	1 141 746 382,77	8 632,20	1 169 791 985,73	8 907,75
Jaworzno	666 357 653,56	7 508,76	715 127 810,92	8 141,07	769 574 779,99	8 828,84
Płock	1 025 487 601,05	7 687,72	1 194 290 634,55	10 555,31	1 274 702 255,18	11 388,69

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [129]. Rodzaje wydatków budżetu gminy na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	w Dziale 801- Oświata i wychowanie			w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			wydatki w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu			wydatki majątkowe		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa G.	2 233,18	2 455,30	3 107,57	174,09	189,19	205,09	75,80	14,25	44,70	1 344	1 754	2 677
Jaworzno	2 112,42	2 406,84	2 950,15	151,79	164,81	216,31	7,43	14,88	18,29	1 344	1 006	1 393

Rybnik	2 393,34	2 720,57	3 178,08	294,88	342,82	274,40	455,72	379,45	163,57	1 182	1 578	1 783
Sosnowiec	2 017,88	2 168,90	2 586,57	139,42	149,62	168,24	46,53	121,00	21,65	958	944	1 492
Tychy	2 499,35	2 743,89	3 193,92	145,21	169,61	324,18	155,13	60,41	19,23	1 400	1 705	1 017
Płock	3 094,88	3 440,32	3 902,87	235,76	276,76	298,04	7,64	12,70	51,51	1 446	1 790	2 378

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [130]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 600 - Transport i łączność			Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa			Dział 750 - Administracja publiczna		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	159 366	183 223	247 152	8 871	11 964	32 263	87 755	101 944	112 885
Sosnowiec	147 855	109 104	158 607	23 872	49 619	51 381	70 884	78 071	88 262
Tychy	171 445	182 880	114 157	25 310	35 265	27 959	50 838	64 638	76 584
Rybnik	67 374	109 104	195 424	76 253	80 110	64 575	48 081	86 527	96 562
Jaworzno	99 495	91 487	98 410	46 310	50 204	59 656	48 161	66 759	85 548
Płock	79 179	76 776	180 307	62 385	53 181	51 819	67 369	72 083	82 435

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [131]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 600 - Transport i łączność			Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa			Dział 750 - Administracja publiczna		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	16,51%	17,79%	21,65%	0,92%	1,16%	2,83%	9,09%	9,90%	9,89%
Sosnowiec	11,17%	7,3%	11,14%	1,80%	3,77%	3,61%	5,36%	5,93%	6,20%
Tychy	17,23%	17,97%	11,66%	2,54%	3,47%	2,86%	5,11%	6,35%	7,82%
Rybnik	6,57%	9,56%	16,7% ¹	7,44%	7,02%	5,52%	4,69%	7,58%	8,25%
Jaworzno	14,93%	12,79%	12,79%	6,95%	7,02%	7,75%	7,28%	9,34%	11,12%
Płock	7,01%	6,43 %	14,15%	5,52%	4,45%	4,07%	5,96%	6,04%	6,47%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie własne

Tabela [132]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa G.	1 895	12 967	15 423	260 166	283 138	354 722	9 714	21 426	10 488
Sosnowiec	8 040	23 057	18 745	389 121	412 972	486 666	22 866	22 427	19 615
Tychy	1 031	4 269	7 492	311 273	339 040	391 590	18 406	6 944	21 401
Rybnik	1 280	9 361	24 646	319 255	359 839	417 355	14 328	12 223	22 908
Jaworzno	2 037	8 134	10 188	187 465	211 421	257 152	8 096	14 426	12 155
Płock	4 841	21 737	27 818	353 655	389 258	436 836	17 038	13 878	11 954

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [133]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	0,2%	1,26%	1,35%	26,95%	27,49%	31,07%	1,01%	2,08%	0,92%
Sosnowiec	0,61%	1,75%	1,32%	29,4%	31,38%	34,19%	1,73%	1,70%	1,38%
Tychy	0,10%	0,42%	0,77%	31,29%	33,32%	39,96%	1,85%	0,68%	2,19%
Rybnik	0,12%	0,82%	2,11%	31,13%	31,52%	35,68%	1,4%	1,07%	1,96%
Jaworzno	0,31%	1,34%	1,32%	28,13%	29,56%	33,41%	1,21%	20,17%	1,58%
Płock	0,43%	1,82%	2,18%	31,29%	32,59%	34,27%	15,07%	1,16%	0,94%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie własne

Tabela [134]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 852 - Pomoc społeczna			Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza			Dział 855 - Rodzina		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	35 959	51 654	48 198	5 407	24 435	9 295	23 231	13 351	15 383	149 011	87 449	48 242
Sosnowiec	80 593	93 548	97 542	11 393	38 575	14 023	20 478	15 011	17 992	254 209	158 676	100 629
Tychy	37 112	54 007	49 733	5 660	15 113	9 272	18 954	23 769	28 444	172 609	98 274	51 146
Rybnik	43 722	54 394	53 869	7 648	52 582	14 776	18 396	23 011	19 080	204 769	122 992	68 381
Jaworzno	34 189	42 748	48 516	5 341	37 980	8 847	13 370	9 878	11 388	131 357	84 043	54 415
Płock	53 731	72 602	60 904	7 745	8 783	11 154	53 679	48 681	53 522	175 781	112 164	71 017

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [135]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 852 - Pomoc społeczna			Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza			Dział 855 - Rodzina		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	3,73%	5,02%	4,22%	0,56%	2,37%	0,81%	2,41%	1,30%	1,35%	15,44%	8,49%	4,23%
Sosnowiec	6,09%	7,11%	6,85%	0,86%	2,93%	0,99%	1,55%	1,14%	1,26%	19,21%	12,06%	7,07%
Tychy	3,73%	5,31%	5,08%	0,57%	1,49%	0,95%	1,91%	2,34%	2,91%	17,35%	9,66%	5,22%
Rybnik	4,26%	4,76%	4,61%	0,75%	4,61%	1,26%	1,79%	2,02%	1,63%	19,97%	10,77%	5,85%
Jaworzno	5,13%	5,98%	6,30%	0,80%	5,32%	1,15%	2,01%	1,38%	1,48%	19,71%	11,75%	7,07%
Płock	4,75%	6,08%	4,78%	0,69%	0,74%	0,87%	4,75%	4,08%	4,20%	15,55%	9,39%	5,57%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie własne

Tabela [136]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska			Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			Dział 926 - Kultura fizyczna		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	128 328	156 289	165 340	20 281	21 817	23 410	16 722	15 463	15 218
Sosnowiec	170 084	172 348	169 299	26 885	28 489	31 654	69 658	73 852	115 234
Tychy	87 136	88 676	75 489	180 84	20 957	39 746	43 186	44 059	51 523
Rybnik	13 2812	121 696	89 918	39 334	45 343	36 035	20 724	31 410	32 254
Jaworzno	46 819	48 905	66 493	13 471	14 477	18 855	12 860	14 314	15 970
Płock	67 651	77 787	69 848	26 940	31 315	33 359	69 284	114 903	92 537

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [137]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska			Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			Dział 926 - Kultura fizyczna		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Dąbrowa Górnicza	13,30%	15,18%	14,48%	2,10%	2,12%	2,05	1,73%	1,50%	1,33
Sosnowiec	12,85%	13,10%	11,90%	2,03%	2,16%	2,22	5,26%	5,61%	8,10
Tychy	8,76%	8,71%	7,71%	1,82%	2,06%	4,06	4,34%	4,33%	5,26
Rybnik	12,95%	10,66%	7,69%	3,84%	3,97%	3,08	2,02%	2,75%	2,76
Jaworzno	7,03%	6,84%	8,64%	2,02%	2,02%	2,45	1,93%	2,00%	2,08
Płock	5,99%	6,51%	5,48%	2,38%	2,62%	2,62	6,13%	9,62%	7,26

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, opracowanie własne

Dąbrowa Górnicza z mieszkańcami i dla mieszkańców

Samorządność na pierwszym planie, czyli wprowadzenie do diagnozy

W Dąbrowie Górniczej fundamentalną wartością jest samorządność – zapisane w konstytucji prawo do decydowania o sprawach wspólnoty lokalnej, w której żyjemy, czyli tych dotyczących bezpośrednio każdego z nas. Prawo to polega na realizacji zadań mających na celu wzmacnianie lokalnej społeczności, podnoszenie komfortu życia i dbanie zarówno o dobro wspólne, jak i dobro jednostki. To nie tylko przywilej, lecz także obowiązek związany z pełną odpowiedzialnością za podejmowane działania.

Dąbrowski samorząd od lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz z mieszkańcami, bazując na fundamentalnych dla prawidłowego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zasadach: pomocniczości, partnerstwie, jawności, suwerenności stron, efektywności i uczciwej konkurencji. To współdziałanie rozpoczęło się w 2007 r., kiedy ruszyły prace nad strategią miasta i programem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w które po raz pierwszy włączeni zostali społecznicy i aktywiści. W tym samym roku odbyło się Forum Inicjatyw Pozarządowych (obecnie funkcjonujące pod nazwą Festiwal Ludzi

Aktywnych), w czasie którego organizacje otrzymały potwierdzenie o woli współpracy i tworzenia partnerskich inicjatyw z władzami miasta. Powołano Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych – gremium, które oficjalnie reprezentuje pozarządowców w kontaktach z samorządem. 1 stycznia 2018 r. uruchomiono Biuro Organizacji Pozarządowych (obecnie jest to Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej) odpowiedzialne za koordynowanie procedur wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Współczesny zakres działań Wydziału Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej (WOP) wykracza poza wspomnianą ustawę i obejmuje m.in. realizację zadań w obszarze strategicznym rozwoju miasta, którego podstawą jest społeczeństwo obywatelskie, oraz wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich. Ponadto WOP samodzielnie prowadzi projekty na rzecz rozwoju III sektora, współpracy samorządu i organizacji (także o zasięgu szerszym niż lokalny), współtworzy projekty rewitalizacyjne i współpracuje z wydziałami Urzędu Miejskiego oraz jego jednostkami organizacyjnymi w zakresie tworzenia i monitorowania standardów włączenia mieszkańców we współtworzenie Dąbrowy Górniczej.

Współpraca i wsparcie

Model współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi w Dąbrowie Górniczej bazuje na wielości zaangażowanych w obowiązujące w mieście procedury podmiotów i instytucji oraz mechanizmów i działań kształtujących relacje pomiędzy nimi. Wśród najważniejszych elementów systemu znajdziemy Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych, Radę Działalności Pożytku Publicznego Miasta Dąbrowa Górnicza, Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej wraz z Centrum Aktywności Obywatelskiej.

Współpraca i wsparcie w 2023 r. w liczbach

- 29 zespołów inicjatywno-doradczych z udziałem NGO,
- 95 organizacji członkowskich DFOP,
- 21 organizacji zwolnionych z opłat czynszowych w lokalach o powierzchni 4179,56 m²,
- 40 NGO korzystających z infrastruktury ,Centrum Aktywności Obywatelskiej
- 246 wniosków złożonych w odpowiedzi na otwarte konkursy ofert i 34 wnioski w trybie art. 19A,
- 27 607 188,34 zł przeznaczonych na współpracę finansową i NGO.

Fabryka Pełna Życia – działaj z nami

To konkurs w formie mikrograntów, skierowany do organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, który odbył się w 2021 r. Jego operatorem została Fabryka Pełna Życia sp. z o.o. Projekty zostały zrealizowane na rewitalizowanym terenie śródmieścia Dąbrowy Górniczej. Finalnie wybrano 12 realizatorów mikrograntów.

Aktywne Strzemieszyce – włącz się w życie dzielnicy

Konkurs w formie mikrograntów skierowanych do organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Jego operatorem została Fundacja Godne Życie. Dziewięć podmiotów społecznych i jedna grupa nieformalna zrealizują 11 projektów społecznych na terenie Filii nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Strzemieszycach Wielkich.

Fundusz działkowy

Został opracowany w związku z wnioskami składanymi przez rodzinne ogrody działkowe z Dąbrowy Górniczej, dotyczącymi możliwości wsparcia organizacji w zakresie modernizacji infrastruktury. Uruchomiono go w 2020 r. Od tego momentu cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem ze strony ROD-ów. Do tej pory w ramach Funduszu zrealizowano 19 inicjatyw.

Młodzieżowa Rada Miasta Dąbrowa Górnicza

Reprezentuje dąbrowską młodzież. Zwraca uwagę na potrzeby młodych mieszkańców oraz wyraża opinie o działaniach dotyczących młodzieży. Radnymi są osoby uczące się w szkołach ponadpodstawowych. Ich sztandarowym projektem jest opracowanie Funduszu Inicjatyw Młodzieżowych.

Fundusz Inicjatyw Młodzieżowych

Jego celem jest promowanie aktywności wśród ludzi młodych, a także upowszechnianie idei samorządowej. To system grantowy ukierunkowany na realizację inicjatyw proponowanych przez młodzież w wieku 13-26 lat. Pierwsza edycja odbyła się w 2021 r.

Rada Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza

Działa od 2014 r., w jej skład wchodzi 15 mieszkańców Dąbrowy Górniczej oraz przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawiciele NGO i podmiotów prowadzących UTW. Największym wyzwaniem stojącym przed Radą jest opracowanie zasad Funduszu Inicjatyw Senioralnych.

Dąbrowskie konsultacje społeczne

Konsultacje z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami na szeroką skalę rozpoczęły się w 2007 r. od prac nad strategią rozwoju miasta. Ich usystematyzowana procedura została opracowana w 2014 r. jako uchwała Rady Miejskiej w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Dąbrowa Górnicza. Obecnie dąbrowski system konsultacji obejmuje:

- standardowe konsultacje dokumentów strategicznych oraz programów poprzez ich upublicznienie i zbieranie do nich uwag elektronicznie, telefonicznie i podczas dyżurów osób odpowiedzialnych za ich przygotowanie;
- szerokie prace warsztatowe z grupami interesariuszy i partnerów poprzedzające upublicznienie samego dokumentu; w ten sposób powstały np.: program

rewitalizacji, program współpracy samorządu z NGO, regulamin budżetu obywatelskiego i dąbrowskiego budżetu partycypacyjnego, a także strategia rozwoju miasta;

- szerokie konsultacje przestrzeni i projektów inwestycyjnych bazujące na spacerach badawczych, spotkaniach z mieszkańcami, warsztatach, punktach konsultacyjnych i geoankietach; tak zaprojektowano m.in.: park Podlesie, planty Harcmistrza Piotrowskiego, przestrzeń i układ komunikacyjny na osiedlu Manhattan, obszar wokół dworca w Strzemieszycach Wielkich, Park Hallera i wiele innych przestrzeni w mieście.

W dąbrowskim systemie konsultacji występuje również standardowa procedura konsultacji projektów aktów prawa miejscowego z NGO oraz internetowa platforma NaprawmyTo służąca do zgłaszania tzw. alertów przez mieszkańców.

Fabryka Pełna Życia – wspólne centrum miasta

„Fabryka Pełna Życia – rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” jest przykładem projektu, który udowadnia, że systemowe podejście do budowania warunków dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego naprawdę się opłaca. Jego historia sięga końca 2015 r., gdy gmina Dąbrowa Górnicza przejęła od Skarbu Państwa blisko czterohektarowy, atrakcyjnie zlokalizowany teren w centrum miasta. Od tego czasu celem jest stworzenie otwartej przestrzeni publicznej, która stanie się nowym centrum miasta i której ostateczny kształt będzie wynikiem dyskusji prowadzonych z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Pomysł na projekt zyskał wysoką ocenę w konkursie Ministerstwa Rozwoju, a tym samym 4 mln zł dotacji, i znalazł się wśród 20 modelowych polskich rewitalizacji.

Partycypacja – dialog zamiast rywalizacji

Dąbrowski Budżet Partycypacyjny (DBP)

To proces, w którym dąbrowianie każdego roku decydują o tym, na co przeznaczyć wydzieloną kwotę z budżetu miasta. Stanowi okazję do dyskusji o potrzebach miejskich osiedli oraz pomysłów na ich realizację. Prace nad Dąbrowskim Budżetem Partycypacyjnym zostały zainicjowane w 2012 r. przez grupę ds. wypracowania mechanizmu tzw. Budżetu Obywatelskiego dla Dąbrowy Górniczej. Tworzyli ją przedstawiciele prezydenta miasta oraz organizacji pozarządowych, a także członkowie Rady Miejskiej. Utworzony model został poddany konsultacjom społecznym.

30 stycznia 2013 r. Rada Miejska przyjęła uchwałę wprowadzającą regulamin nowo powstałego procesu. Cztery pierwsze edycje DBP bazowały na standardowej procedurze, polegającej na: składaniu projektów, ich weryfikacji, dyskusji na spotkaniu, głosowaniu.

Ostatnia edycja w tej formule została przeprowadzona w 2016 r. Właśnie w tym jubileuszowym roku – 100-lecia nadania praw miejskich Dąbrowie Górniczej – wykonano

kolejny krok ku doskonaleniu dąbrowskiej procedury. Przy udziale mieszkańców oraz na bazie doświadczeń z poprzednich lat opracowano zupełnie nowy model – Dąbrowski Budżet Partycypacyjny 2.0, którego podstawą są dialog i dyskusje prowadzone podczas tzw. Forów Mieszkańców organizowanych na dąbrowskich osiedlach. Nowe zasady pozwalały mieszkańcom wypracować, drogą warsztatową, możliwe do realizacji projekty w ich dzielnicach.

Średnio w jednej edycji w ramach DBP 2.0 przez animatorów osiedlowych organizowanych jest 135 spotkań, w których uczestniczą blisko 784 osoby (raz policzalne).

Niestety, lata 2020 i 2021 to czas pandemii COVID-19 i wprowadzonych obostrzeń sanitarnych, które nie pozwoliły na realizację Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego 2.0 w dotychczasowej formule bazującej na dialogu z mieszkańcami.

18 dzielnic Dąbrowy Górniczej

Zawieszenie procedury DBP 2.0 spowodowane pandemią zbiega się z zakończeniem ponad trzyletniego procesu wypracowywania wspólnie z mieszkańcami, a w konsekwencji w 2020 r. uchwalenia przez Radę Miejską 18 Statutów Rad Dzielnic. Powstało tym samym 18 jednostek pomocniczych składających się z 36 osiedli. Wybory do tych jednostek zostały jednak zawieszone ze względu zarówno na pandemię, jak i decyzję wojewody śląskiego, który uznał dąbrowskie uchwały za niezgodne z prawem. W efekcie wystąpienia przez miasto na drogę sądową Naczelny Sąd Administracyjny w lutym 2022 r. uznał, że Statuty Rad Dzielnic są prawomocne. Tym samym Dąbrowa Górnicza stała się miastem na prawach powiatu składającym się z 18 jednostek pomocniczych.

Budżet Obywatelski

Rok 2019 przyniósł kolejne zmiany w procesie, tym razem wymuszone nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym, która obligatoryjnie zobowiązała miasta na prawach powiatu do wdrożenia tzw. Budżetu Obywatelskiego. Na podstawie wniosków z warsztatów z mieszkańcami, którzy wspólnie z pracownikami Urzędu Miejskiego starali się znaleźć rozwiązanie dla interpretacji wprowadzonych przez rząd przepisów ustawowych, został przygotowany regulamin Budżetu Obywatelskiego. Główny problem, jaki stał przed uczestnikami warsztatów oraz samorządowcami, to próba pogodzenia ustawowych przepisów z sześcioletnimi rozwiązaniami już wypracowanymi w Dąbrowie Górniczej.

W tym samym roku miasto zrealizowało dwie procedury – zupełnie nową, ogólnomiejską oraz po raz siódmy dobrze już wszystkim znaną osiedlową. W latach 2020 i 2021 odbywały się kolejne edycje Budżetu Obywatelskiego, któremu poświęcono stronę internetową www.bo.dg.pl.

W roku 2022 korzystając z możliwości prawnej jaka się pojawiła, na wniosek Prezydenta Miasta, Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej podjęła dwie uchwały, w konsekwencji których

w roku 2022 nie odbyła się procedura ogólnomiejska czyli Budżet Obywatelski. Roczna przerwa w przeprowadzaniu procesu Budżetu Obywatelskiego pozwoliła na organizację prac warsztatowych, podczas których wspólnie z mieszkańcami, działaczami organizacji pozarządowych, radnymi oraz pracownikami urzędu wypracowany został nowy regulamin Budżetu Obywatelskiego.

W roku 2023 przeprowadzona została IV edycja Budżetu Obywatelskiego, w ramach której mieszkańcy w głosowaniu wybrali do realizacji 6 projektów na kwotę 5,2 mln zł.

W 2024 roku odbyła się V edycja Budżetu Obywatelskiego, w której mieszkańcy wybrali do realizacji 14 projektów na kwotę 5,8 mln zł.

DBP 2.1 i DBP 2.2

Na potrzeby funkcjonowania jednostek pomocniczych powstały tzw. Obywatelskie Raporty Otwarcia, opracowane w drodze warsztatów możliwych do przeprowadzenia w przerwach pomiędzy lockdownami oraz na podstawie wywiadów indywidualnych z mieszkańcami.

Raporty i spotkania z dąbrowianami stały się podstawą do wyznaczenia dla każdego z 36 osiedli tzw. obszarów priorytetowych do Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego. Tym samym w roku 2022 VIII edycja DBP ruszyła w nieco zmienionej formule DBP 2.1.

Od 2013 r. W ciągu 11 lat i na przestrzeni 9 edycji, udało wypracować do realizacji łącznie 691 projektów na kwotę ok. 65,4 mln zł.

W roku 2023 nastąpiła kolejna zmiana i Dąbrowski Budżet Partycypacyjny jest realizowany w odświeżonej formule DBP 2.2, w której nadrzędną rolę odgrywa dialog i spotkania konsultacyjne z mieszkańcami.

Cyfrowe miasto

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Informatyki, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu.

Poziom cyfryzacji usług publicznych

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej wdrożył w ostatnich latach szereg aplikacji i narzędzi cyfrowych z których mieszkańcy i osoby spoza miasta mogą korzystać.

Tabela [138]. Aplikacje i narzędzia cyfrowe udostępnione mieszkańcom Dąbrowy Górniczej

NaprawmyTo.pl https://naprawmyto.pl/dabrowagornicza
Serwis umożliwia swoim użytkownikom zgłaszanie problemów zaobserwowanych w ich najbliższym otoczeniu. Podstawową funkcją serwisu jest zgłaszanie różnego rodzaju problemów w przestrzeni publicznej, informowanie o tych problemach odpowiednich instytucji, przeglądanie i wyszukiwanie alertów z najbliższej okolicy. Wydział/biuro: Centrum Zarządzania Kryzysowego

Dynamiczna Mapa Jakości Powietrza
<p>Aplikacja prezentuje aktualny stan zanieczyszczenia powietrza pyłami: PM10, PM2,5. Mapa dostarcza bieżącą informację o jakości powietrza w każdym dowolnie wybranym miejscu miasta: posiada funkcję geolokalizacji użytkownika oraz pozwala wprowadzić adres, który nas interesuje. Mapa przybliża wybraną lokalizację, dla której możemy sprawdzić jakość powietrza. - <u>aplikacja nie działa, planowany termin wznowienia październik-listopad 2023 r.</u></p> <p>Wydział/biuro: Wydział Ochrony Środowiska</p>
Konsultacje społeczne
<p>http://konsultacje.dabrowa-gornicza.pl/</p> <p>Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej prowadzi jednolity system konsultacji i dialogu z mieszkańcami. Dąbrowskie konsultacje podzielone zostaną na dwa rodzaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsultacje aktów prawa miejscowego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - tryb, w którym uwagi mogą składać wyłącznie organizacje pozarządowe w ramach własnej działalności statutowej, • konsultacje z mieszkańcami miasta. <p>Wydział/biuro: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej</p>
Strefa usług elektronicznych
<p>ekasa.dg.pl</p> <p>Usługa umożliwia klientowi bieżącą weryfikację stanu zobowiązań podatkowych oraz pozwala na dokonanie płatności za pośrednictwem portalu. Z poziomu portalu możliwe jest przesłanie informacji do Urzędu za pomocą formularza. Rozwiązanie to pozwala na załatwienie spraw podatkowych bez konieczności wizyty w Urzędzie. Portal spełnia funkcje informacyjne, komunikacyjne i płatnicze.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Obsługi Urzędu</p>
Opłatomat
<p>Urządzenie zlokalizowane w holu Urzędu Miejskiego pozwala na szybkie uregulowanie opłat urzędowych bez konieczności wizyty na stanowisku obsługi. Klient ma możliwość dokonania wpłaty gotówkowej oraz bezgotówkowej (karta płatnicza) wybierając odpowiedni rodzaj wpłaty w menu kasy.</p> <p>Po uzupełnieniu danych do wpłaty i włożeniu gotówki, bądź użyciu karty płatniczej kasa automatyczna wydaje potwierdzenie wpłaty i ewentualnie dokonuje zwrotu reszty z wpłaty gotówkowej.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Obsługi Urzędu, Wydział Księgowości</p>
Internetowa rezerwacja wizyty
<p>https://kalendarz.dg.pl/qmaticwebbooking/index.html#/</p> <p>Możliwość umówienia wizyty z pracownikiem Urzędu Miejskiego drogą elektroniczną z 14-dniowym wyprzedzeniem.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
System kolejkowy obsługi klienta w Urzędzie Miejskim
<p>System pozwala na kontrolowanie kolejki zarówno na ekranach znajdujących się w budynku Urzędu Miejskiego.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>

Paczkomat Urząd24 (InPost) https://urząd24.inpost.pl/umdabrowagornicza
<p>Możliwość złożenia dokumentów w zakresie zdefiniowanych spraw w Urzędzie Miejskim za pośrednictwem Paczkomatu InPost, co umożliwia realizację czynności bez konieczności osobistego stawiennictwa wnioskodawcy.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
Powiadamianie Klienta o możliwości realizacji czynności z zakresu spraw komunikacyjnych za pośrednictwem wiadomości SMS
<p>Usługa zawiadamiania Klientów wiadomością SMS /email o możliwości odbioru dokumentów komunikacyjnych realizacji czynności z zakresu spraw komunikacyjnych za pośrednictwem wiadomości SMS, co usprawnia kwestię ich realizacji zwłaszcza w połączeniu z usługą umawiania wizyt w Wydziale Spraw Obywatelskich.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
Współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach platformy WITKAC
<p>Od 2021 r. w Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej wprowadza się elektroniczny generator wniosków WITKAC.pl dla wszystkich otwartych konkursów ofert. Platforma WITKAC.pl to narzędzie, znacznie ułatwiające współpracę urzędów z organizacjami pozarządowymi, m.in. na etapie: ogłaszania konkursów ofert, naboru i oceny wniosków dotacyjnych, tworzenia umów oraz składania i weryfikacji sprawozdań.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej</p>
Fundusz Inicjatyw Młodzieżowych – formularz online https://edukacja.dg.pl/dla-mlodziezy/fundusz-inicjatyw-mlodziezowych-2/
<p>System grantowy (dla projektów młodzieżowych grant wynosi do 5 000 zł, dla projektów ogólnomiejskich do 20 000 zł) na realizację inicjatyw proponowanych przez młodzież w wieku 13-26 lat. Wnioski są zgłoszone za pośrednictwem formularza online (formularze Google).</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Oświaty</p>
Dąbrowski Paszport Wolontariusza https://edukacja.dg.pl/dla-mlodziezy/paszport-wolontariusza/
<p>Dąbrowski Paszport Wolontariusza skierowany jest do uczniów dąbrowskich szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz studentów. W paszporcie młodzi ludzie dokumentują swoją aktywność związaną z lokalnymi, wojewódzkimi i ogólnopolskimi akcjami charytatywnymi. Na podstawie wpisów w Paszporcie młodzi wolontariusze co roku będą wyróżniani podczas Dąbrowskiej Gali Wolontariusza. Paszport dostępny jest w formie PDF.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Oświaty</p>
INSPIRE – usługi danych przestrzennych https://mapa.inspire-hub.pl/#/dabrowa_gornicza
<p>Platforma do publikacji danych przestrzennych. Możliwość przeglądania uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz zapisów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w formie graficznej oraz tekstowej (również po wybraniu konkretnej działki ewidencyjnej).</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Urbanistyki i Architektury</p>
Strategiczna mapa hałasu na obszarze Gminy Dąbrowa Górnicza -stan na 30 czerwca 2022 r. http://dg.server725714.nazwa.pl/porta laku/
<p>Mapa stanowi podstawowe źródło danych wykorzystywanych m.in. do informowania społeczeństwa o</p>

zagrożeniach związanych z hałasem. Służy też do opracowania danych dla państwowego monitoringu środowiska, tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem, planowania strategicznego oraz pozyskiwania danych przekazywanych do Komisji Europejskiej.

Mapa dostępna na serwerze.

Wydział/biuro: Wydział Ochrony | Środowiska

Evenio

<https://mzgodg.pl/aktualnosci/nowa-bezplatna-aplikacja-evenio/>

Aplikacja Evenio jest bezpłatnym elementem nowego oprogramowania „odpadywgmnie.com” wdrożonego w MZGO obsługującego system gospodarowania odpadami.

Aplikacja umożliwia: pobranie harmonogramu odbioru odpadów, zgłoszenie reklamacji dotyczących odbioru odpadów, powiadomienie mieszkańców o awariach i utrudnieniach występujących podczas odbioru odpadów.

Miejski Zakład Gospodarowania Odpadami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wydziałów Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Ministerstwo Cyfryzacji przygotowało standardy otwartości danych, które zapewnią wyższą jakość danych udostępnianych przez administrację. Otwarte dane można ponownie wykorzystywać m.in. do celów naukowych czy biznesowych. Stają się coraz cenniejszym surowcem, wykorzystywanym w produktach, aplikacjach czy usługach. Otwieranie danych publicznych zwiększa przejrzystość działań administracji i umożliwia ich kontrolę przez obywateli. Schemat pięciu poziomów otwartości danych (standard techniczny, Ministerstwo Cyfryzacji) (Tim Berners-Lee) uwzględnia¹⁸:

- poziom 1: dane w dowolnym formacie udostępniane są bez ograniczeń licencyjnych. Dopuszczalne jest publikowanie danych w formie plików graficznych, skanów z obrazem danych i tekstu, plików tekstowych;
- poziom 2: dane są udostępniane w postaci ustrukturyzowane. Dane publikowane są w postaci sformatowanego arkusza kalkulacyjnego;
- poziom 3: używanie formatów otwartych. Dane są publikowane w otwartym ustrukturyzowanym formacie, np. CSV lub JSON;
- poziom 4: używanie URI do identyfikacji obiektów zgodnie z RDF. Dane publikowane są w formacie umożliwiającym oznaczenie ich struktury znaczeniowej;
- poziom 5: łączenie danych z innymi danymi za pomocą linków – budowanie kontekstu. Dane zawierają połączenia strukturalne online do innych zbiorów informacji.

Dąbrowa Górnicza przystąpiła do projektu „Otwarte dane GZM bazą do wdrożenia usług publicznych adresowanych do mieszkańców oraz inwestorów na obszarze Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii”. Projekt obejmuje dostawę i wykonanie systemu zbierającego, przetwarzającego i udostępniającego dane źródłowe będące w dyspozycji Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, Zarządu Transportu Metropolitalnego, przedsiębiorstw

¹⁸ Standard techniczny, Ministerstwo Cyfryzacji

komunikacji miejskiej, a także gmin wchodzących w jej skład i wybranych 80 jednostek podległych tym gminom, wraz z dostawą sprzętu niezbędnego do funkcjonowania systemu. Realizacja projektu umożliwi udostępnianie wysokiej jakości danych publicznych tworzących przestrzeń dla rozwoju innowacyjnych usług opartych o te dane, a także budowanie atrakcyjnej oferty dla inwestorów i mieszkańców. Dostępne dane będą mogły posłużyć do tworzenia aplikacji webowych w chmurze prezentujących tereny inwestycyjne, magazyny, biura, zaplecze badawczo-rozwojowe, a także do tworzenia aplikacji dla mieszkańców, która pomoże w nawigacji po Metropolii, prezentującej np. otoczenie edukacyjne, mieszkania, transport, rozrywkę itp.

Cyfrowa infrastruktura miejska – poziom zaawansowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie Miejskim, cyberbezpieczeństwa oraz miejskiej sieci szerokopasmowej.

71 jednostek miejskich w Dąbrowie Górniczej połączonych jest ze sobą światłowodami nowoczesnej Miejskiej Sieci Szerokopasmowej (zwanej dalej MSS) o łącznej długości 55km. Rozwiązanie takie umożliwia scentralizowane dostarczanie usług oraz szybką i bezpieczną wymianę danych. Dzięki MSS zapewniony jest szybki synchroniczny dostęp do Internetu o prędkości minimum 100/100 Mbit/s. Sieć wyposażona jest w centralny punkt bezpieczeństwa zapewniający zabezpieczony dostęp do sieci Internet. Wdrożone urządzenia Next Generation Firewall oferują ochronę przed szerokim spektrum zagrożeń. MSS połączona jest do Internetu przez dwóch niezależnych operatorów. Wdrożone rozwiązanie gwarantuje najwyższą możliwą dostępność usług oraz odporność na fizyczne awarie związane z przerwaniem kabli światłowodowych. Na terenie Dąbrowy Górniczej uruchomiono sieć 36 hotspotów WiFi - bezpłatnych punktów dostępu do Internetu dla mieszkańców miasta.

W celu poprawy bezpieczeństwa, w mieście wdrożony został monitoring miejski korzystający z zasobów MSS. Dodatkowo na potrzeby mieszkańców uruchomiono pod adresem dg.pl/kamery kamery online z widokiem na centrum miasta, plażę i moło przy jeziorze Pogoria III.

W celu uniezależnienia się od dostawców Internetu, a jednocześnie zapewniania ciągłości świadczenia usług, Gmina uzyskała prawo dysponowania pulą 256 adresów IP pod którymi funkcjonuje w cyberprzestrzeni. Rozwiązanie to gwarantuje niezależność i umożliwia wybór dostawców Internetu oferujących wysoką jakość w korzystnej cenie.

Dzięki wieloletnim staraniom Gmina uzyskała prawa do dysponowania prestiżową domeną dg.pl. Domena jest wykorzystywana na potrzeby jednostek miejskich i wyznacza granice cyberprzestrzeni Dąbrowy Górniczej. W domenie tworzone są również adresy usług cyfrowych realizowanych przez Gminę.

Jednym z atutów Miejskiej Sieci Szerokopasmowej jest możliwość dostarczania usług dla przyłączonych jednostek. Centralizacja usług wspólnych dla jednostek zabezpiecza wysoką jakość przy jednoczesnej optymalizacji kosztów ich dostarczenia.

Na 104 serwerach zlokalizowanych w nowoczesnej serwerowni Gminy Dąbrowa Górnicza przetwarzanych jest obecnej 30 TB danych. Celem podniesienia poziomu bezpieczeństwa danych oraz świadczonych usług w mieście wykonano serwerownię zapasową. Obie serwerownie połączone są między sobą szybkimi łączami światłowodowymi Miejskiej Sieci Szerokopasmowej.

Przetwarzanie danych odbywa się na najnowocześniejszych serwerach vSAN o dużej mocy obliczeniowej oraz przestrzeni dyskowej. Szybki dostęp do danych umożliwia wykorzystanie dysków w technologii SSD. Kopie zapasowe danych tworzone są za pomocą dedykowanego, specjalistycznego oprogramowania a przechowywane są w serwerowni zapasowej. Celem minimalizacji skutków potencjalnych ataków typu ransomware kopie danych są również zapisywane na szybkich i pojemnych nośnikach taśmowych.

Nad zapewnieniem optymalnych warunków pracy dla użytkowanych serwerów czuwa nowoczesny, redundantny system klimatyzacji precyzyjnej. Warunki klimatyczne pomieszczenia są monitorowane przez 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, a minimalne przekroczenie ustalonych warunków skutkuje natychmiastowym wysłaniem powiadomień do administratorów. Serwerownia główna oraz zapasowa są zlokalizowane w strefach o podwyższonej odporności przeciwpożarowej oraz posiadają automatyczny systemy gaszenia gazem.

Nowoczesna sieć komputerowa LAN Urzędu Miejskiego wybudowana jest zgodnie z zasadą zachowania wysokiej dostępności środowiska informatycznego. Architektura taka gwarantuje utrzymanie usług na niezmiennym poziomie w wypadku awarii jednego z głównych urządzeń sieciowych. Wdrożone urządzenia wspierają bezpieczną realizację pracy zdalnej i są zabezpieczone przed nieautoryzowanym dostępem. Na styku sieci Urzędu z siecią Internet wdrożono urządzenie typu Next Generation Firewall, realizujące dodatkowo funkcje antyspam, IPS (wykrywanie intruzów), sandbox oraz antywirus.

Wydział Informatyki obsługuje 759 komputerów z czego 25% maszyn to laptopy. Wszystkie komputery wyposażone są w pakiet office i pracują pod kontrolą wspieranej przez producenta wersji systemu operacyjnego Windows. Wdrożono mechanizmy centralnego zarządzania oraz bieżącej aktualizacji komputerów. Na każdym urządzeniu końcowym zainstalowano zabezpieczenia w postaci nowoczesnego oprogramowania antywirusowego.

Celem uproszczenia dostępu użytkowników do wsparcia technicznego IT wdrożono pojedynczy punkt kontaktu służący do rozwiązywania wszystkich zgłoszeń dotyczących systemu informatycznego Gminy. Użytkownicy mogą komunikować się poprzez wskazany numer telefonu lub adres email. Na każdym stanowisku w systemie informatycznym Urzędu wdrożono dedykowane oprogramowanie ułatwiające inwentaryzację oraz zarządzanie

stanowiskiem. Wdrożono oprogramowanie umożliwiające zdalne wsparcie użytkowników zarówno z Urzędu jak i z jednostek miejskich.

Z przeprowadzonych ankiet satysfakcji usług wsparcia IT wynika, że najwyższą ocenę uzyskano od 96,6% użytkowników.

Wydział Informatyki świadczy usługi w oparciu o wdrożony Katalog Usług Informatycznych. Dzięki wdrożonemu katalogowi dostarczanie usług odbywa się w sposób usystematyzowany, czytelny

i uzgodniony z klientami. Wydział Informatyki świadczy 179 usług informatycznych, a klientami są: Urząd Miejski, Centrum Usług Wspólnych oraz jednostki obsługiwane.

Główne obszary świadczonych usług to między innymi:

- zintegrowane oprogramowanie służące do obsługi finansów Gminy
- oprogramowanie wspierające prowadzenie Ewidencji Ludności
- oprogramowanie wspierające Urząd Stanu Cywilnego
- portale internetowe to głównie:
 - dg.pl
 - bip.dg.pl
 - ekasa.dg.pl
 - eurzad.dg.pl
 - geoportal.dg.pl
- oprogramowanie mapowe
- system kolejkowy wraz z elektronicznym umawianiem wizyt
- oprogramowanie kadrowo-płacowe
- rejestracja czasu pracy
- systemy wymiany informacji:
 - poczta email
 - portal internetowy
 - wymiana
 - współpraca
 - system obiegu dokumentów
 - oprogramowanie Microsoft 365 w tym Teams
- oprogramowanie do obsługi obrad Rady Miejskiej, elektronicznego głosowania oraz realizacji sesji Rady Miejskiej i komisji w formule zdalnej w tym transmisji wideo
- usługi hostingu stron dla jednostek miejskich
- oraz wiele innych.

Wyżej wymienia infrastruktura informatyczna, usługi informatyczne, zabezpieczenia oraz organizacja tworzą cyberprzestrzeń Gminy Dąbrowa Górnicza dg.pl.

Komunikacja internetowa z mieszkańcami

W ostatnich latach, w ujęciu globalnym widać wyraźny spadek zainteresowania treściami prezentowanymi w portalach horyzontalnych i jednoczesną migrację użytkowników do

mediów społecznościowych. przyrostem użytkowników korzystających z treści generowanych w portalach: facebook, youtube, instagram.

W roku 2023 ilość korespondencji wpływającej do Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej poprzez PeUP oraz ePUAP wyniosła 14872 (w tym PeUP- 90, ePUAP- 14782).

Współpraca miasta z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami

W 2023 roku Gmina Dąbrowa Górnicza należała do następujących związków międzygminnych i stowarzyszeń:

- Związku Miast Polskich,
- Śląskiego Związku Gmin i Powiatów,
- Górnośląsko - Zagłębiowskiej Metropolii,
- Związku Gmin Jurajskich (od 11.2024 – Dąbrowa G. do Związku).
- Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego,
- Śląskiej Organizacji Turystycznej.